

KAPUVÁR VÁROS MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

1. számú módosítás

2022. június

Megalapozó vizsgálat Kapuvár Integrált Településfejlesztési Stratégiájának teljes körű felülvizsgálatához és átdolgozásához kapcsolódóan

Készítette: Pro Via'91 Kft. – 2014.

Felülvizsgálta: TRENECON Tanácsadó és Tervező Kft. –
2022. június

Tartalom

BEVEZETÉS.....	11
1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ.....	13
1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban	13
1.1.1 A település szerepe az országos településhálózatban, a település dinamikája.....	14
1.1.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatban.....	16
1.1.3 A település vonzáskörzete	17
1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata.....	20
1.2.1 EU Stratégia, Kohéziós politika	20
1.2.2 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)	21
1.2.3 Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Konceptiója.....	23
1.2.4 Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Stratégiai Programja	24
1.2.5 Győr-Moson-Sopron-megye Előzetes Integrált Területi Programja	25
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	26
1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései.....	26
1.3.2 Kapuvár az Országos Területrendezési Tervben	26
1.3.3 Kapuvár a megyei területrendezési tervben.....	29
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az Kapuvár fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai.....	38
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása.....	40
1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai	40
1.5.2 Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) vonatkozó megállapításai	40
1.5.3 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	42
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	42
1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök.....	42
1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek.....	42
1.7 A település társadalma	45
1.7.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	46
1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok.....	62
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők.....	62
1.8 A település humán infrastruktúrája	64
1.8.1 Humán közszolgáltatások.....	64
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása	76
1.9 A település gazdasága	78

1.9.1	A település gazdasági súlya, szerepköre	78
1.9.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	83
1.9.3	A gazdaság területfelhasználása	86
1.9.4	A gazdaságfejlesztés eszközei; a gazdasági versenyképesség tényezői.....	87
1.9.5	A gazdasági szervezetek fontosabb beruházásai, és elképzelései	89
1.9.6	Ingatlanpiaci viszonyok	89
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	91
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	91
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési intézményrendszere, város- és gazdaságfejlesztési tevékenysége.....	92
1.10.3	Foglalkoztatáspolitiká	93
1.10.4	Lakás- és helyiséggazdálkodás	93
1.10.5	Intézményfenntartás.....	94
1.10.6	Energiagazdálkodás.....	95
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások	95
1.12	A táji és természeti adottságok vizsgálata	97
1.12.1	Természeti adottságok.....	97
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet	98
1.12.3	Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	100
1.12.4	Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	104
1.13	A zöldfelületi rendszer vizsgálata	104
1.13.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	104
1.13.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	106
1.14	Az épített környezet vizsgálata	106
1.14.1	Területfelhasználás vizsgálata.....	106
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata.....	114
1.14.3	Az épített környezet értékei	117
1.14.4	Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	119
1.15	Közlekedés	120
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	120
1.15.2	Közúti közlekedés.....	122
1.15.3	Közösségi közlekedés	127
1.15.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	130
1.15.5	Parkolás.....	131
1.16	Közművesítés és elektronikus hírközlés.....	132

1.16.1	Víziközművek	132
1.16.2	Energia	136
1.16.3	Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	138
1.17	Környezetvédelem	138
1.17.1	Talaj	138
1.17.2	Felszíni és a felszín alatti vizek	139
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme	139
1.17.4	Zaj- és rezgésterhelés.....	141
1.17.5	Hulladékkezelés.....	141
1.17.6	Vizuális környezetterhelés	141
1.17.7	Árvíz- és belvízvédelem.....	141
1.17.8	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	142
1.18	Katasztrófavédelem	142
1.18.1	Építésföldtani korlátok.....	143
1.18.2	Vízrajzi veszélyeztetettség	145
1.19	Ásványi nyersanyag lelőhely	148
1.20	Városi klíma.....	148
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	150
2.1	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése	150
2.1.1	Településhálózat	150
2.1.2	Társadalom.....	150
2.1.3	Gazdaság	150
2.1.4	Táji és természeti adottságok	151
2.1.5	Zöldfelületek	151
2.1.6	Épített környezet.....	151
2.1.7	Közlekedés	151
2.1.8	Közművek.....	152
2.1.9	Környezetvédelem	153
3	HELYZÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ.....	154
3.1	A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis.....	154
3.1.1	A folyamatok értékelése	154
3.1.2	A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése.....	154
3.1.3	A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata.....	160

3.2	Problématérkép	161
3.3	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	161
3.3.1	Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása	161
3.3.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	175

Táblázatjegyzék

1-1. táblázat: Kapuvár városi funkciói (Adatok forrása: TEIR, KSH, Kapuvár Polgármesteri Hivatala).....	19
1-2. táblázat: Tervezett TOP Plusz keretek (forrás: Győr-Moson-Sopron megye ITP).....	26
1-3. táblázat: Az országos és megyei területrendezési terv kapcsolata	37
1-4. táblázat: Kapuvárral közigazgatásilag határos települések településszerkezeti tervei	38
1-5. táblázat: Szomszédos települések szerkezeti tervének rövid ismertetése.....	39
1-6. táblázat: A népesség korösszetételének alapadatai, 2020	51
1-7. táblázat: A népesség gazdasági aktivitás szerint, Kapuváron és térségében, 2001, 2011 Adatok forrása: KSH Népszámlálás, 2001, 2011.	53
1-8. táblázat: Járás településeinek jövedelmi mutatói, 2020 Forrás: KSH, NAV	58
1-9. táblázat: Lakott lakások jellemzői I. Adatok forrása: KSH.....	61
1-10. táblázat: Épített lakások jellemzői II. Adatok forrása: KSH	62
1-11. táblázat: Kapuvár kulturális intézményeinek látogatottsága Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás	74
1-12. táblázat: Nagyobb kapuvári és környékbeli foglalkoztatók Forrás: Önkormányzat	81
1-13. táblázat: Fontosabb szálláshelyek és fejlesztéseik Forrás: önkormányzat	85
1-14. táblázat: Nyertes pályázatok Kapuváron a 2014-20-as támogatási időszakban Forrás: eupalyazatiportal.hu	89
1-15. táblázat: Kapuvár lakásállományának változása térségi összehasonlításban, a kezdő év százalékában Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis.....	90
1-16. táblázat: Az év folyamán épített lakások Kapuváron térségi összehasonlításban, db Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis	90
1-17. táblázat: Kapuvár Városi Önkormányzat által a 2014-2020-as támogatási időszakban megvalósított EU-s projektek.....	93
1-18. táblázat: Az önkormányzat tulajdonában lévő lakott lakások adatai Forrás: önkormányzat.....	94
1-19. táblázat: Állami intézményátvétel Kapuváron Forrás: önkormányzat	95
1-20. táblázat: Kapuvár településüzemeltetési szolgáltatói, 2022	96
1-21. táblázat: Földhasználat művelési ágak szerint, Kapuvár, 2015 Forrás: takarnet.hu.....	100
1-22. táblázat: Kapuvári helyi jelentőségű védett természeti területek listája Forrás: Kapuvár Város Településképi Rendelet.....	103
1-23. táblázat: Zöldfelületek funkciók szerinti megoszlása Forrás: Egészségterv, Kapuvár PH., 2011	105
1-24. táblázat: Járási települések elérése Kapuvárról gépjárművel.....	124
1-25. táblázat: Kapuvár elérhetősége a járás településiről helyközi autóbusz járással	128
1-26. táblázat: Vasúti elérhetőségi idők Kapuvár járásban.....	130
1-27. táblázat: Fizetős parkolószakaszok elhelyezkedését és a parkolók száma településen (Forrás: http://www.kapuvár.hu/informacio/parkolas/)	132
3-1. táblázat: Kapuvár városrészeinek statisztikai adatai Forrás: KSH adatközlés, 2011-es népszámlálás	174
3-2. táblázat: A szegregátumok statisztikai adatai Forrás: KSH adatközlés, 2011-es népszámlálás	176

Ábrajegyzék

1-1. ábra: Funkcionális térségek lehatárolása (forrás: OFTK)	14
1-2. ábra: Városhálózati struktúra Magyarországon (forrás: OFTK)	15
1-3. ábra: Közvetlen autóbuszjáratok napi száma a járásközpont településre (forrás: TeIR).....	18
1-4. ábra: Kapuvár foglalkoztatási körzete (bejárók száma), 2011	20
1-5. ábra: A megyei koncepció célrendszere	24
1-6. ábra: Kapuvár az Ország szerkezeti tervében	27
1-7. ábra: Kapuvár a megyei területrendezési terv szerkezeti tervében	29
1-8. ábra: Kapuvár Integrált Településfejlesztési Stratégiája által meghatározott célrendszer	41
1-9. ábra: Népsűrűség (fő/km ²) Kapuváron és a Kapuvári járásban, 2011-2020 (Forrás: KSH).....	46
1-10. ábra: Lakónépség változása Kapuváron és Csornán (Forrás: KSH).....	47
1-11. ábra: Lakónépség változása az előző évhez képest (%) Kapuváron és a Kapuvári járásban (Forrás: KSH)	48
1-12. ábra: Természetes szaporodás, fogyás adatai dinamikus összehasonlításban Forrás: TeIR	48
1-13. ábra: Természetes szaporodás a Kapuvári járásban, 2019 Forrás: TeIR.....	49
1-14. ábra: Élveszülések, halálozások, odavándorlások, elvándorlások száma Kapuváron Forrás: KSH.....	49
1-15. ábra: Az oda- és elvándorlások települési adatai regionális és dinamikus összehasonlításban, 2019 Forrás: TeIR	50
1-16. ábra: Kapuvár állandó népességének kor szerinti megoszlása, 2020 Forrás: KSH	50
1-17. ábra: Fiatalkorúak arányának alakulása Kapuváron regionális és dinamikus összehasonlításban Forrás: TeIR	51
1-18. ábra: Az időskorú népesség arányának változása Forrás: TeIR	51
1-19. ábra: Naponta ingázó foglalkoztatottak egyenlege (%), 2011 Adatok forrása: KSH Népszámlálás	54
1-20. ábra: Nyilvántartott álláskereső a munkaképes korú népesség százalékában Forrás: TeIR.....	55
1-21. ábra: Nyilvántartott álláskereső végzettség szerinti megoszlása, 2020 Forrás: KSH	56
1-22. ábra: A 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya az összes munkanélküli arányában Kapuváron és térségében 2010-2019 Forrás: TeIR	57
1-23. ábra: 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma (db) Forrás: KSH	58
1-24. ábra: Az egy lakosra jutó SZJA alap értéke a Kapuvári járás településein (2019) Forrás: NAV	59
1-25. ábra: Egy adózóra jutó befizetett személyi jövedelemadó Kapuváron (1000 Ft), 2011-2019 Forrás: NAV	59
1-26. ábra: Egy lakosra jutó személyi jövedelemadó-alap Kapuváron (1000 Ft), 2011-2019 Forrás: KSH, NAV.....	60
1-27. ábra: A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya, 2011 (aktív korú népesség arányában)	60
1-28. ábra: Szent Anna templom	63
1-29. ábra: A bölcsődei gyermekgondozás statisztikai háttéradatai, 2011-2020. Forrás: KSH.....	66
1-30. ábra: Az óvodai és iskolai nevelés-oktatás statisztikai háttéradatai, 2011-2020. Forrás: KSH	67
1-31. ábra: Az általános iskolába járók közül más településről bejárók aránya (%) 2010-2019 Forrás: TeIR	67
1-32. ábra: A gimnáziumba járók közül a más településről bejárók száma (fő) Forrás: KSH	68

1-33. ábra Kapuváron és a Kapuvári járásban regisztrált vállalkozások számának alakulása (db), 2011-2020 Forrás: KSH.....	82
1-34. ábra: A legalább 10 főt foglalkoztató regisztrált vállalkozások aránya (%), 2011-2020 Forrás: KSH.....	82
1-35. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft) Forrás: TeIR	83
1-36. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft) Forrás: TeIR	83
1-37. ábra: Regisztrált vállalkozások Kapuváron a szolgáltató nemzetgazdasági ágakban, 2019 Adatok forrása: KSH	84
1-38. ábra: Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken Forrás: KSH.....	86
1-39. ábra: Külföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken Forrás: KSH.....	86
1-40. ábra: Az ingatlanok átlagára négyzetméterre vetítve, 2022 Forrás: www.ingatlanet.hu	90
1-41. ábra: Tájhasználat változása a Hanságban Forrás: Tájhasználat és tájalakítás a Hanságban a 18-20. században. Fertő-Hanság Nemzeti Park, Takács Gábor	99
1-42. ábra: Felszínborítás változása a Hanságban Forrás: Fertő-Hanság Nemzeti Park, Takács Gábor	100
1-43. ábra: Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület (Forrás: Győr-Moson-Sopron Megyei TrT) ...	101
1-44. ábra: Országos jelentőségű tájképvédelmi terület (Forrás: OTrT 2013).....	101
1-45. ábra: Részlet Győr-Moson-Sopron megye területrendezési tervéből.....	104
1-46. ábra: Részlet az Országos Területrendezési Tervből	104
1-47. ábra: Kapuvár és Garta az I. katonai felmérés térképén (1763–1787) (Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei. http://mapire.eu/hu/)	108
1-48. ábra: Kapuvár és Garta a Habsburg kataszteri felmérés térképén (1860k) Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei. http://mapire.eu/hu/	109
1-49. ábra: Kapuvár és Garta a II. katonai felmérés térképén (1806–1869) Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei, mapire.eu/hu	110
1-50. ábra: Kapuvár a III. katonai felmérés térképén Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei. http://mapire.eu/hu/)	111
1-51. ábra: Tipikus telekstruktúrák Kapuváron (belváros, Garta, külvárosok) (Forrás: Kapuvár város alaptérképe – az önkormányzat tulajdonában)	115
1-52. ábra: A Kapuvár járás közlekedési hálózata (Forrás: KIRA).....	121
1-53. ábra: Különböző szintű térségi központok elérhetősége.....	122
1-54. ábra: Kapuvár belső közúti hálózata (Forrás: KIRA).....	123
1-55. ábra: Közúti forgalom nagysága Kapuvár térségében (Forrás: KIRA 2021.)	125
1-56. ábra: Személy sérüléssel járó balesetek száma 1000 főre vetítve (Forrás: KSH).....	126
1-57. ábra: Balesetet szenvedett személyek száma 2010-2020. években Kapuváron (Forrás: Kapuvári Rendőrkapitányság)	126
1-58. ábra: Személygépjárművek száma 1000 lakosra vetítve (Forrás: KSH)	127
1-59. ábra: Évente elsőnek forgalomba helyezett gépjárművek száma 1000 főre vetítve (Forrás: KSH).....	127
1-60. ábra: A GYSEV vonalhálózati térképe Kapuvár környezetében (Forrás: https://www2.gysev.hu/sites/default/files/media/documents/gysev_vonalhalozati_terkep.pdf	129
1-61. ábra: Kerékpárutak Kapuváron (Forrás: KIRA).....	130
1-62. ábra: Kapuvári vízmű (Forrás: pannon-viz.hu).....	133
1-63. ábra: Kapuvári szennyvíztisztító telep (Forrás: pannon-viz.hu).....	135
1-64. ábra: Természeti veszélyek kistérségi összegzése (Forrás: Magyarország Nemzeti Atlasza (MNA) Természeti Környezet kötet (2018) 167. o.....	143

1-65. ábra: Földtani veszélyforrás területek. (Forrás: Győr-Moson-Sopron megye területrendezési terve)	144
1-66. ábra: A földrengések veszélye Magyarország kistájaiban Forrás: Szabó J. et al. (2007)	144
1-67. ábra: Árvíz-kockázati térkép a Rábaköz ártéri öblözet területén (Forrás: BM-OVF)	146
1-68. ábra: Villámárvíz veszélyeztetettség (Forrás: https://map.mbfisz.gov.hu/nater/)	147
1-69. ábra: Rendszeresen belvízjárta területek (forrás: GYMS megye Területrendezési terve)	147
3-1. ábra: A településfejlesztési és településrendezési tervek kapcsolata	160
3-2. ábra: Kapuvár problématerképe.....	161
3-3. ábra: Kapuvár történelmi városrészei.....	162
3-4. ábra: Kapuvár városrészei – IVS akcióterületei (forrás: IVS).....	163
3-5. ábra: Kapuvár településrész.....	164
3-6. ábra: Kapuvár, lakótelep	165
3-7. ábra: Intézményi – ipari területek	166
3-8. ábra: Kapuvár lakóterületei	167
3-9. ábra: Garta városrész	169
3-10. ábra: Ipari park.....	169
3-11. ábra: Házhely városrész	170
3-12. ábra: Majorok jellemző épületei.....	171
3-13. ábra: Kapuvár szegregátuma és szegregációval veszélyeztetett területei Forrás: KSH, 2011	177

BEVEZETÉS

A 2007-2013-as programozási időszakban a magyarországi városok nagyjából kétharmada készítette el a 2007-ben megjelenő, majd 2009-ben felülvizsgált, a várospolitikáért felelős minisztérium által kiadott Városfejlesztési Kézikönyv útmutatásai alapján az Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS). Ezt követően 2015-ben a járasszékhely városok (ezek között Kapuvár) készítették el a 2014-2020-as programozási időszakra vonatkozó Integrált Településfejlesztési Stratégiáját (ITS) a 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendeletben foglaltaknak megfelelő tartalommal.

2022-re aktuálissá vált az ITS, illetve a felülvizsgálathoz szükséges helyzetfeltárást, helyzetértékelést tartalmazó Megalapozó Vizsgálat (MV) friss információkkal, az új programozási időszak forrásaihoz kapcsolható fejlesztési elképzelésekkel való frissítése.

A 2015-ben elkészült Megalapozó Vizsgálat követte a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) mellékletében foglaltakat. A jelen módosítás tartalma szempontjából továbbra is a Kormányrendelet előírásai a mérvadóak, ennek megfelelően a MV helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészt tartalmaz.

A részletesebb és bővebb helyzetfeltáró munkarész fogja át Kapuvár város térségi kapcsolatait, a különféle tervekben, koncepciókban való megjelenését, a területrendezési tervekkel kapcsolatos magállapításokat, a szomszédos településekkel terveinek a vizsgált településre vonatkozó észrevételeit és a hatályos fejlesztési dokumentumokat. Részletes elemzések készültek a település társadalmáról, a gazdaságra vonatkozó fejezetben pedig kitértünk a gazdasági szerkezet jellemzőre és annak változására. Az önkormányzati gazdálkodás és a településüzemeltetési szolgáltatások vizsgálatánál törekedtünk azokra a tényezőkre felhívni a figyelmet, amelyek az önkormányzati kompetenciában és tevékenységben a településfejlesztésre, hangsúlyozottan a gazdaságfejlesztésre vonatkoznak. A táji, települési adottságokban és a zöldfelületet kezelésében történt változásokat regisztráltuk.

Alapos elemzésnek vettük alá az épített környezetet, támaszkodva a rendelkezésre álló dokumentumokra és a változásokra, az elmozdulásokra fókuszáltunk, kijelölve azokat a főbb megállapításokat, amelyek a település fejlesztésében az elmúlt években lezajlottak.

Részletes elemzéseket és áttekintést végeztünk a város közlekedési hálózatával kapcsolatban. A leggyakrabban jelentkező problémákat és azok összefüggéseit vizsgálatuk, kitérve Kapuvár Város által elért eredményekre.

A környezeti, katasztrófavédelmi összefüggéseket külön ismertettük. A városi tér a környezet vonatkozásában jelentős értékeket mutat, így külön hangsúlyt adtunk e tényező bemutatásának.

A helyzetelemző és -értékelő munkarészben nagy hangsúlyt helyzetünk az összefoglalást jelentő SWOT elemzésre, amelyet kiegészítettünk egy rövid kockázatelemzéssel, ami az ITS-ben meghatározott középtávú tematikus célok, illetve az ezek elérésére tervezett fejlesztések tervezésének közvetlen megalapozását szolgálja. A településrészeket egyenkénti értékelése során ki kell emelni, hogy

városrészi szintű adatokat a KSH csak népszámlálások során gyűjt, így a MV jelen módosítása során ezen fejezetek nem kerültek aktualizálásra.

A város terv-ellátottsága kedvezőnek mondható, számos területen rendelkezésre áll ágazati terv, stratégia.

A helyzetfeltáró munkarész bemutatja az Európai Unió 2021-2027-es programozási időszakra nyújtott támogatásainak legfontosabb céljait, alapelveit, illetve a hazai magasabb szintű (országos és megyei) tervezési és rendezési dokumentumokat, melyek együttesen megadják a kereteit a városban megvalósítható fejlesztéseknek

1 HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban

Térségi kapcsolatok

Kapuvár a Nyugat-Dunántúli Régióban, Győr-Moson-Sopron megyében fekszik. A régió településszerkezete vegyes képet mutat, Győr-Moson-Sopron megyére a közép- és nagyvárosok fejlettsége, a kisvárosok relatíve fejletlensége, illetve az aprófalvas településterületek kisebb kiterjedése jellemző. Ezzel szemben Vas megyében a megyeszékhely és a stabilabb, kb. 10 ezres kisvárosi hálózat és az aprófalvak markáns jelenléte jellemző, míg Zalában a két megyei jogú város alkotta duális térszerkezet, az aprófalvas jelleg, és a törpevárosok dominanciája emelhető ki, a kisvárosi-középvárosi szint határán egyetlen egy település, Keszthely található.

A Nyugat-dunántúli régiót 657 település alkotja, amelyből 35 városi jogállású (5,3%), közülük 5 megyei jogú város. A városi népesség aránya 2021-ben Győr-Moson-Sopron megyében 58% volt, amely a nagyjából a vidéki átlaggal egyenlő arány. Az arány annak ellenére kismértékben csökkent 2011 óta, hogy öt új települést nyilvánítottak várossá ebben az időszakban. A régió társadalmi-gazdasági életében, a lakossági szolgáltatások biztosításában meghatározó jelentősége van a megyékben központi szerepet betöltő nagyvárosoknak (Győr, Szombathely, Sopron, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Mosonmagyaróvár)

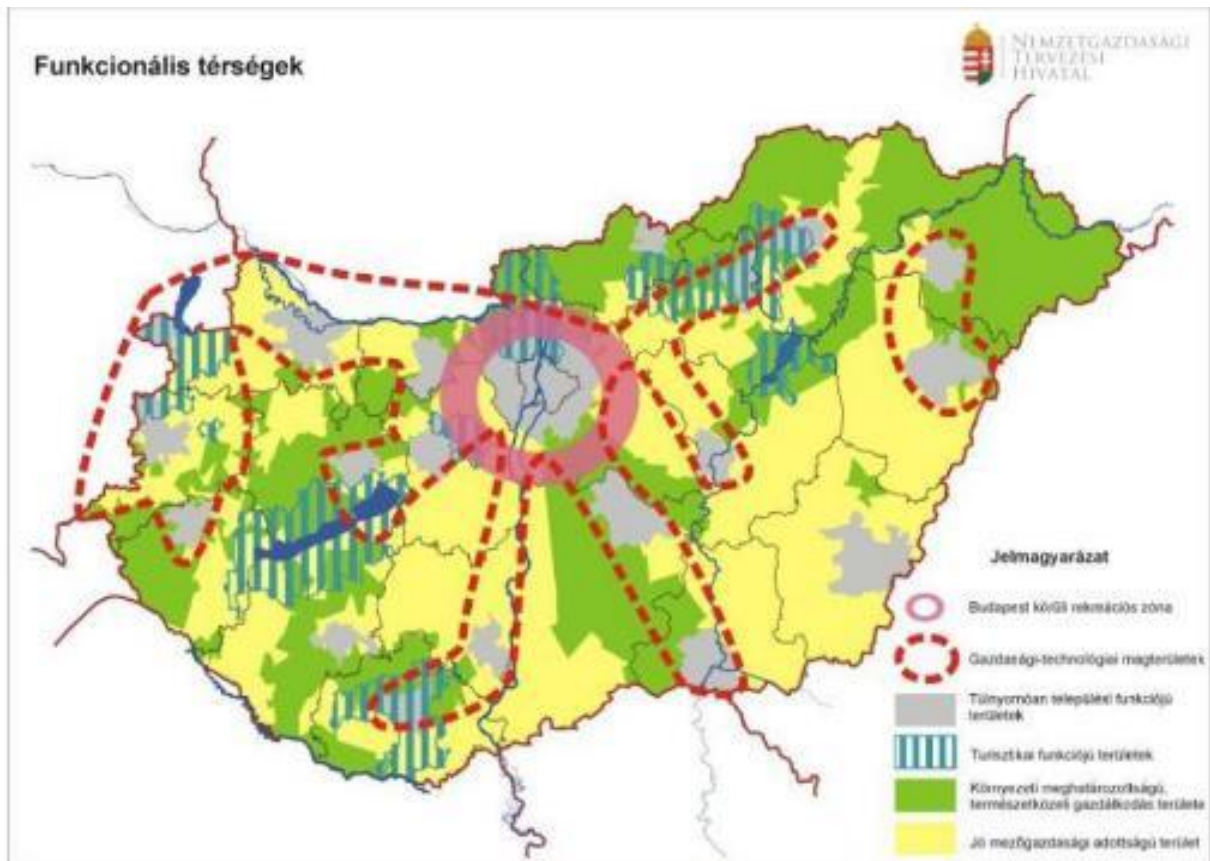
A megye városhálózatában Kapuvár és Csorna képviseli a 10-ezres városok szintjét. Ez a kör különösen Vas megyében erősebb, népesebb: Celldömölk, Körmend, Kőszeg, Sárvár, Szentgotthárd, illetve Zalából Keszthely említhető a rábaközi városokkal egy lapon. A régióban a tízezer főnél kisebb népességű városok ellátó intézményrendszere erősen hiányos, a nem mindennapos szolgáltatásokat az ott élők kénytelenek másutt igénybe venni. E városok saját települési infrastruktúrájának kiépítettsége is elmarad a nagyobb városok színvonalától. A szakirodalom ezeket faluvárosoknak, vagy ceremóniális városoknak nevezi, városi funkcióik sok esetben szórványosak, hiányosak. Ezért is fontosak a 10 ezres kisvárosok, mert ezek azok, amelyek még érdemi városi szolgáltatási kört, és érdemben munkahelyeket biztosítanak környéküknek, járásuk településeinek. A régióban, és kimondottan a megyében városhiányos térségek már alig-alig találhatók, ilyenek talán egyes határmenti, megyehatár-menti területek, így Győr-Moson-Sopronban pl. Csorna járásának déli fele. A Kapuvári járásban a járásközpont mellett Beled rendelkezik mikroregionális szerepkörrel.

Győr-Moson-Sopron megyében tehát városhiányos területekről nemigen lehet beszélni. azonban a megyének kifejezetten az előbb is említett déli sávja markánsan aprófalvasodó terület. 2021-ben a megye 6 települése a 100 főt nem érte már el, további 13 település 200 fő alatt volt (törpefalvak), míg 500 fő alatt további 37 falu volt, vagyis összesen 57 község (171-ből) volt aprófalunak tekinthető. Ezekben a településekben a megye lakosságának több mint 8%-a él. Mindazonáltal Vas és különösen Zala megyéhez képest Győr-Moson-Sopron kevésbé aprófalvas térségnek mondható. Ugyanakkor ez a jelenség a soproni, kapuvári és csornai járásban mindenképpen szem előtt tartandó. A folyamat fékezését a munkahelyeket kínáló központi városok és az ingázás feltételeinek javulását eredményező közösségi közlekedés-, és infrastruktúrafejlesztések jelenthetik.

1.1.1 A település szerepe az országos településhálózatban, a település dinamikája

A hazai regionális kutatások több évtizedes eredményei szerint a **Rábaköz vidéke benne a két jelentősebb várossal Kapuvárral és Csornával bizonyos mértékben belső perifériának számít**, mégpedig egy olyan vidéken, amely egyébként a főváros után a legfejlettebb régiónak számít a rendszerváltozás óta. A belső periféria jelleg a Rábaköz esetében arra utal, hogy a térség két markáns város, Győr és Sopron vonzáskörzeteinek átfedésében, tágabban tekintve az egykori és jelenlegi megyeszékhelyek vonzáshatárainak érintkezési vonalában a Hanságtól Pápáig terjedő relatíve gyengébb fejlődési potenciálokkal rendelkező területhez tartozik. Ezt az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK; elfogadva az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával) dokumentum is megemlíti.

Az OFTK értelmében a városstratégiák célja a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózatok kialakulása, valamint a kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése. Mindezek szem előtt tartásával az OFTK olyan funkcionális térségeket határoz meg (lásd alábbi ábra), amelyek a jövőben egy-egy, nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladatot fognak ellátni, integrálódva a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba.

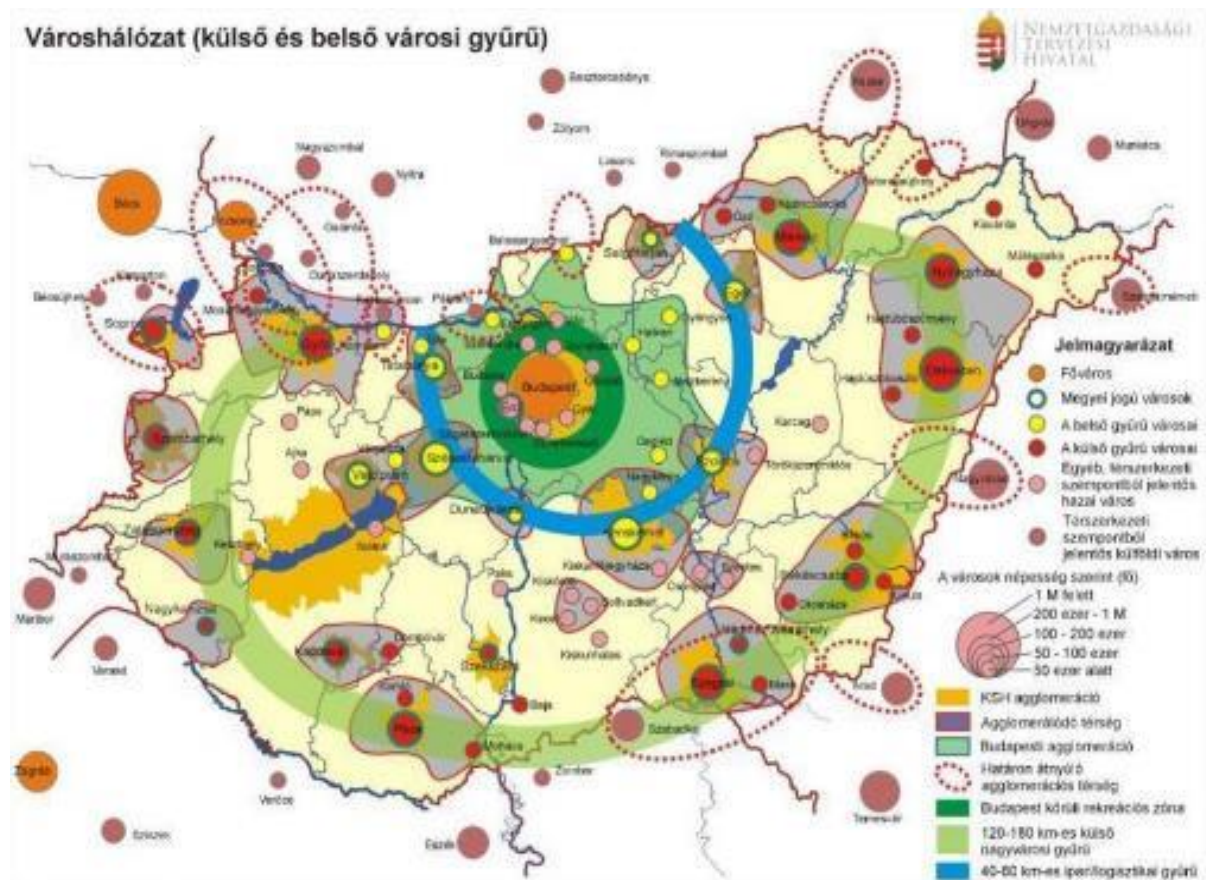
1-1. ábra: Funkcionális térségek lehatárolása (forrás: OFTK)

A városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében is jelentős szerepet játszanak. A térségi szemlélet érdekében az OFTK kijelölte a növekedés elsődleges színtereit és hálózatait. Ezeket olyan városok alkotják, amelyek kiemelkedő telephelyi lehetőségeik, jelenlévő és potenciális befektetőik, vállalataik, térségi beágyazódottságuk révén a növekedés dinamikus térségeiként jelennek meg a hazai településszerkezetben.

E megállapítás mögött Kapuvár esetében is ott van számtalan településszintű fejlettségi elemzés, amely a várost a fejlettebb infrastruktúrájú, jövedelmi viszonyú, környezeti állapotú települések közé sorolja. A térség esetében már más a helyzet, hiszen a járás falvaival együtt képezik a korábban kistérségi, ma járási szintű fejlettségi mutatókat. Ezek összefoglalásaként röviden szintén megállapítható, hogy a térség vidékies jellegéből fakadóan a fejlettségi mutatók többségében a kapuvári járás elmarad fejlettségben az ország legfejlettebb térségeitől. Mindez egybecseng a belső perifériáról korábban írtakkal.

Kapuvár és szűkebb térsége egyrészt jó mezőgazdasági adottságú terület, ami a környező települések gazdasági életében a mai napig jelentős szerepet játszik, másrészt turisztikailag a Fertő-Hanság tájhoz kapcsolható. Az OFTK a Rábaköz, illetve Kapuvári járás egy részét jobbra a Budapest– Hegyeshalom és az osztrák–magyar határtérségben ívelő gazdasági-technológiai magterületen kívül helyezte el, ezzel is utalva a térség belső periférikus elhelyezkedésre. Mindazonáltal a várost fejlődő közlekedési összeköttetései (elsősorban az M85 autópút elkészülte) arra predesztinálják, hogy ezen intenzívebben fejlődő gazdasági zóna aktívabb részesévé váljon. A városnak egyelőre országos jelentőségű funkciója nem emelhető ki, bár egészségturisztikai adottságai biztatóak ezen a téren.

A következő, a városhálózati struktúrát mutató ábra arra utal, hogy elhelyezkedését tekintve Kapuvár jobbra kimarad a két megyei jogú város körüli agglomerálódó zónákból, tehát kevésbé tudott eddig kapcsolódni az azokban tetten érhető gazdasági, iparági-körzetbeli sinergiákhoz, azonban a város kapcsolatai a javuló közlekedési kapcsolatoknak is köszönhetően elsősorban Győr irányába folyamatosan erősödnek.

1-2. ábra: Városhálózati struktúra Magyarországon (forrás: OFTK)

1.1.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatban

A Rábaköz elmaradottsága, környezetével összevetve **relatív fejletlensége történelmi eredetű**, gyökerei a főbb magyarországi vásárvonalak kialakulásában, a szabad királyi városok fejlődési kisugárzásában, és a 19. század harmadik harmadától meginduló dualizmuskori modernizációs periódus területi sajátosságaiban kereshetők. Sopron vármegye – ahogy szociográfiájában Soproni Elek nevezte, a „kultúrsarok” – a Bécs–Budapest fejlődési tengelybe tartozva igen fejlett mezőgazdaságra épített városaiban számottevő ipari fejlődést, azonban ez a folyamat a Rábaközben némileg halványabbnak bizonyult. Ez a trend, a Rábaköz eme jellegzetessége egészen napjainkig jelen van, azonban a motorizáció és a kiterjedő ingázási lehetőségek és Ausztria közelsége révén a térségben még sincs jelen igazán foglalkoztatottsági, munkanélküliségi probléma.

A településhálózati sajátosságok meghatározásában a táj viszonylagos egysíkúsága – ma már nincsenek nehezen átjárható domborzati akadályok, korábban ilyenek csak a Hanság mocsár és lápvidéke számított –, a 19. század folyamán rögzült út és vasúthálózat, illetve az osztrák–magyar határvonal futása bizonyult meghatározónak. Kapuvár esetében nagyon fontos tényező volt a város megerősödésében a vasútépítések hatása, hiszen a GySEV vonalán Kapuvár gartai részén állomást kapott, amely elsősorban a mezőgazdasági termékek piacra jutását segítette. A trianoni határmegvonás után a város vonzáskörzete kismértékben sérült, illetve relatív földrajzi helyzete romlott. A Rábaköz ma tízezres városai, így Kapuvár és Csorna is, a 19. századi közigazgatásrendezések idején a járásszékhellyel járó városi funkciók (járási bíróságok, szolgabíróságok) révén kaptak további impulzusokat fejlődéséhez. Mindezek hatékonyan segítették a századvégi iparosítási hullám megjelenését is, így váltak igazi, városi funkciókkal rendelkező kisvárosok belőlük.

A századforduló környéki évtizedekben népességét majd 2000 fővel növelő Kapuváron takarékpénztárak nyíltak, a kapuvári uradalom sikeres mintagazdasággá fejlődött, iskolák, óvodák épültek. Kapuvár közkórháza az egyik első volt a vármegyében. Mindezek miatt Kapuvár teljes értékű kisvárosnak számított, azonban például az iparosodás volumenében, s a lakosságszámban is megelőzte Csorna. Az I. világháború után Kapuvár rövid ideig megyeszékhely volt, majd húsgyára, szállodája, fürdője épült. A szocializmus évtizedeiben a gimnázium indulása, a sütőipari vállalat, a kórházi gyermekosztály, a színházterem létrehozása emelhető ki, amelyek hozzájárultak a település újbóli városi rangra emelkedéséhez 1969-ben.

Kapuvár a mai városhálózatban is kisvárosi szerepkörrel bír, amely tehát tradicionális alapokon nyugszik. Ma is helyi piacközpontja oktatási, közigazgatási székhelye falusi térségének. Regionális és megyei funkciókkal szórványosan rendelkezik, ilyenek az oktatásban (gimnázium), egészségügyi ellátásban (kórház) és a turizmusban található (fürdő). Városi funkciói azonban a népességfogyás folytatódása esetén szegényedhetnek hosszú távon.

Fentiek miatt egyes településföldrajzi vizsgálatokban hiányos funkciójú kisvárosként határozták meg. Ennek megfelelően a jelenleg érvényes megyei területfejlesztési koncepció helyzetfeltárásában is kiemeli az M85 mentén fekvő két kisváros városi funkcióinak hiányos voltát.

Kapuvár járásszékhely város, a Kapuvári járást az elmúlt évtizedben történt kisebb változásokat követően ma 18 település alkotja. Területe 392 km², népessége 24461 fő volt 2021-ben, a járásszékhely népessége tehát több mint két-ötöde járásának. Kapuvár **foglalkoztatási központként** is tekinthető, ugyanis a helyben foglalkoztatottak száma mintegy 4570 fő (2011), ez a 2750 helyben lakó és dolgozó, 1760 eljáró, és 1850 bejáró foglalkoztatottból adódik. A városból eljárók száma tehát

éppen hogy kevesebb, mint a bejáróké, vagyis a település foglalkoztatási szempontból még „önellátónak” tekinthető.

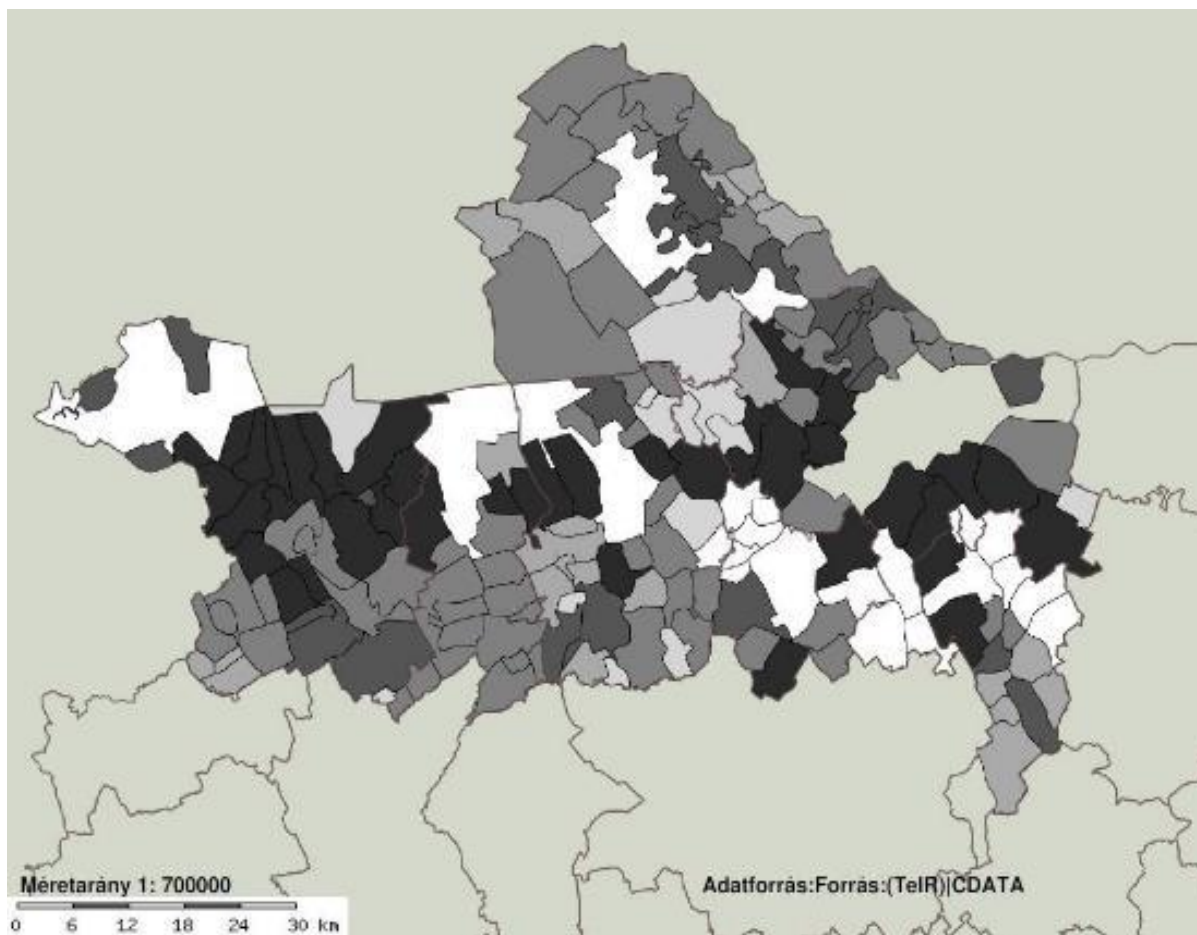
1.1.3 A település vonzáskörzete

Közlekedés

Ehelyütt a közlekedésnek csupán vonzáskörzet szervező szerepét elemezzük röviden. A város fő közlekedési ütőere a 85. sz. főút, amellet Kapuvár körül igen sűrű a mellékutak rendszere. Mindez elviekben jó megközelíthetőséget jelent a környék falvaiból, illetve Beledből, valamint Csorna irányából is. A M85 autóút szerepe a járáson belüli közlekedésben mérsékelt, azonban Kapuvár és a környező települések térségi kapcsolataiban, illetve az átmenő forgalom szempontjából meghatározó szereppel bír. A járás déli felén ezek mellett a 86. sz. főútvonal is röviden áthalad.

A közösségi közlekedésben, a vonzáskörzeti kapcsolatok fenntartásában némiképp a vasút is szerepet játszik; Kapuvár a Győr–Sopron fővonalon állomással rendelkezik, ahol néhány éve már az InterCity vonatok is megállnak. A vasútvonal kapacitását jelentősen korlátozza, hogy csak egy sínpár áll rendelkezésre.

A helyközi buszjáratokat tekintve megállapítható, hogy Kapuvárról minden településre indulnak közvetlen járatok. Ez igaz a járáshoz visszatért Agyagosszergényre is, ahol a Sopron–Kapuvár, Fertőszentmiklós–Kapuvár járatok napjában 20-22-szer megállnak, nem számítva a bekötőút elejénél megálló Sopron–Győr járatokat. Megjegyzendő, hogy Agyagosszergény természetesen a járatok számát tekintve is „közelebb” van Kapuvárhoz, mint Sopronhoz (1-3. ábra). Nem igaz ez viszont a szintén Kapuvárhoz csatolt Répceszemerére, amely esetében kapuvári viszonylatban átszállás nélkül naponta négy-öt busz, Sopronból 9-10 buszpár közlekedik.

1-3. ábra: Közvetlen autóbuszjáratok napi száma a járásközpont településre (forrás: TeIR)

Igazgatás – szolgáltatások

Fentebbi, településhierarchiára vonatkozó áttekintésünkben látható volt, hogy Kapuvár alapvetően járási, azaz kisvárosi funkciókat lát el, s ezek határozzák meg pl. vonzókörzetének nagyságát is. Az alábbi táblázat mutatja Kapuvár központi funkcióit adó intézményeket. Az önálló színház, térségi ÁNTSZ, önálló mozi (itt mozgó mozi szolgáltatás működik a városi művelődési házban), városi bíróság, szálloda hiánya említhető meg, egyébiránt a város széles városi szolgáltatási kört tart fenn, kötelező feladat-ellátási körén felül.

Hivatalok, ügyintézés	Szociális funkciók
Polgármesteri Hivatal	Családsegítő szolgálat
Építésügyi körzetközpont	Gyermekjóléti szolgáltatás
Rendőrkapitányság	Házi segítségnyújtás
Katasztrófavédelmi kirendeltség (tűzoltóság)	Közösségi ellátás pszichiátriai betegek részére
Járási hivatal	Szociális étkeztetés
Gyámhivatal	Idősek klubja
Munkaügyi kirendeltség	Idős betegek nappali ellátása
Földhivatal	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
Okmányiroda	Szociális foglalkoztatás
NAV kirendeltség	Fogyatékkal élők nappali ellátása
OEP kirendeltség	Csökkentett munkaképességű munkavállalók rehabilitációs foglalkoztatása
Nyugdíjfolyósító Ig. kirendeltség	

Oktatás	Kultúra, sport, szabadidő
Bölcsőde	Könyvtár
Óvoda	Múzeum (muzeális kiállítóhely)
Általános iskola	Művelődési ház
Szakiskola	Tornaterem, sportpálya
Felnőttképzés	Strand
Gimnázium	
Egészségügy	Pénzügy, gazdaság
Gyógyszertár	Bankfiók
Háziorvos, fogorvos	Posta
Kórház, járóbetegellátás	Benzinkút
Mentőállomás	Egyéb szálláshely

1-1. táblázat: Kapuvár városi funkciói (Adatok forrása: TEIR, KSH, Kapuvár Polgármesteri Hivatala)

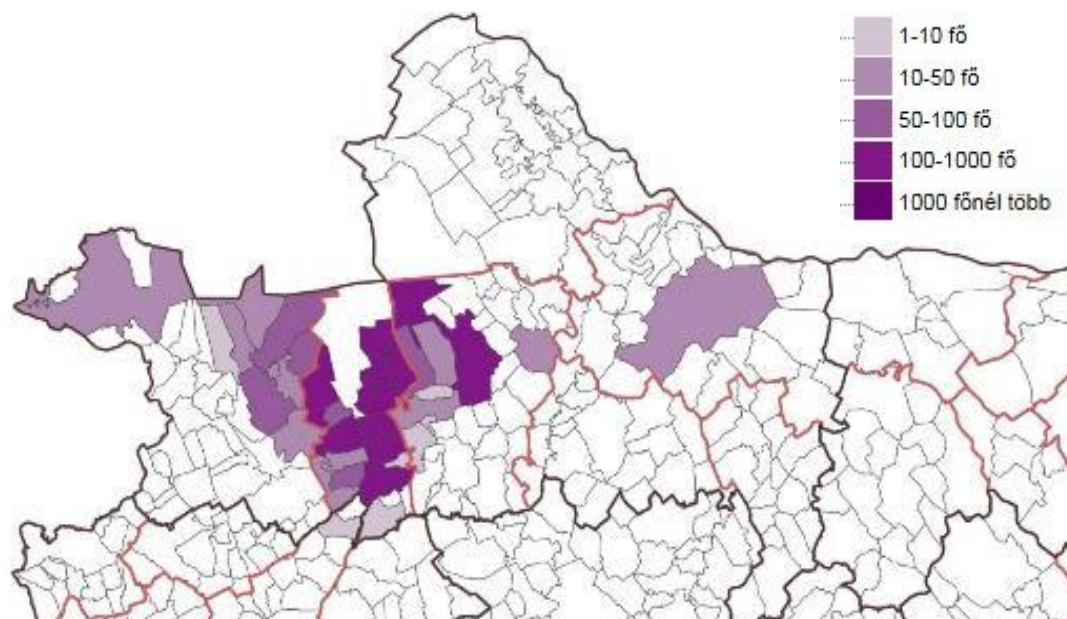
Az intézményi ellátókörzeteket, illetve funkciókat figyelembe véve bizonyos fokú munkamegosztás tapasztalható Kapuvár és Csorna között. Utóbbi igazgatási területe nagyrészt kiterjed a Kapuvári járásra a Kerületi Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Hivatal és a kistérségi ÁNTSZ esetében, míg Kapuvár a katasztrófavédelmi kirendeltség kapcsán látja el nagyrészt a Csornai járást.

Az egészségügy szempontjából gyökeres átalakítás kezdetét jelentette, hogy 2007-ben a kapuvári Lumniczer Sándor kórházban megszűnt az aktív fekvőbeteg ellátás. Ezután a kórház a rehabilitációra, egynapos sebészetre, krónikus belgyógyászatra, illetve kiemelten az érbetegségek kezelésére szakosodott. Mindazonáltal ellátási körzete (pl. járóbeteg-ellátás területén) túlmutat a járáson, így pl. a Fertő vidék települései is az ellátott területbe tartoznak.

Foglalkoztatás

Kapuvár munkahely-vonzásereje, bár a környező megyei jogú városok, illetve Ausztria jelentősen csökkenti, ám még mindig több ember ingázik be, mint ki a városból¹. Térképen szemügyre véve (lásd alábbi ábra) az ingázási volumeneket, megállapítható, hogy a város inga-vonzáskörzete meglehetősen kompaktnak mondható. Keleti irányban ez az övezet a 85. sz. főút mentén Csornáig ér, illetve nyugati irányban a Fertőszéplak–Fertőszentmiklós vonalig terjed, tehát a II. világháború előtti nagyobb járási területet fogja be. Számptalan település ad 100-1000 dolgozót Kapuvárnak, így például Csorna, Veszvény, Szárföld, Osló, Babót, Kisfalud, Mihályi, Beled, Himod és Vitnyéd. A 2011-es adatokhoz képest megjegyzendő, hogy az elkészült M85 autópálya mentén nagyobb távolságból is rövidült a városban működő munkahelyek elérhetősége, illetve hogy a munkaerőhiány miatt egyre nagyobb szerepe van a munkásszállásokon megszálló, az ország távolabbi részéből, vagy külföldről érkező dolgozóknak Kapuvár üzemeiben is.

¹ az ingázási adatokat népszámlálások során méri a KSH, így a tanulmányban 2011-es információk szerepelnek

1-4. ábra: Kapuvár foglalkoztatási körzete (bejárók száma), 2011

A város komplex vonzaskörzete

A város vonzaskörzetét összefoglalva megállapíthatjuk, hogy bizonyos hivatali funkciók esetében Kapuvár más járásközpontokra, Csornára vagy Sopronra van utalva, ugyanakkor kisvárosi funkciókkal így is jól ellátott. Egyes hivatali funkciók esetében viszont Kapuvár igazgatási területe terjed ki a szomszédos járásokra, vagy azok egy részére, ez igaz a foglalkoztatási szerepre is. Vagyis **a járás területe jó metszete, közös nevezője e vonzaskörzeti különbségeknek**, ezért az elemzéseinkben is a járás egész területére fogunk koncentrálni.

1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

1.2.1 EU Stratégia, Kohéziós politika

Az EU új növekedési stratégiájaként előterjesztette Európai Zöld Megállapodás² rögzíti az új finanszírozási ciklusra vonatkozóan azokat a szakpolitikai kezdeményezéseket, amelyek arra hivatottak, hogy segítsék, az EU társadalmait klímasemlegessé, igazságossá és virágzóvá, gazdaságait pedig korszerűvé, erőforrás-hatékonyá és versenyképessé tenni 2050-re.

Az európai zöld megállapodás cselekvési tervet vázol fel az erőforrások hatékony felhasználásának elősegítésére a tiszta, körforgásos gazdaságra való átállás révén, illetve a biológiai sokféleség helyreállítása és a környezetszennyezés mértékének csökkentése érdekében. A terv meghatározza a szükséges beruházásokat és a rendelkezésre álló finanszírozási eszközöket, és kifejti, hogyan lehet biztosítani azt, hogy az átmenet méltányos és inkluzív legyen.

A klímasemlegesség elérése érdekében a társadalmak, ágazatok együttes feladatait a következőkben rögzítette:

- beruházás a környezetbarát technológiákba;

² A Bizottság európai zöld megállapodásról szóló közleménye (COM (2019) 640).

- az innováció előmozdítása az ipari szereplők körében;
- tisztább, olcsóbb és egészségesebb közlekedési formák bevezetése, mind az egyéni, mind a tömegközlekedésben;
- az energiaágazat széntelenítése;
- az épületek energiahatékonyságának biztosítása;
- együttműködés nemzetközi partnereinkkel a világszintű környezetvédelmi szabványok javítása érdekében.

A fentiekhez kapcsolódóan az EU kohéziós politikája az előző programozási periódusban megfogalmazott 11 tematikus célkitűzéssel szemben a 2021–2027-es időszakra 5 szakpolitikai célkitűzés (PO) mentén biztosítaná az Európai Unió versenyképességét, kiegyenlített fejlődését, társadalmi-gazdasági kohézióját, amit finanszírozási eszközökkel is támogatni kíván:

- PO1 Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson alapuló, kisvállalkozásoknak nyújtott támogatásokon keresztül
- PO2: Zöldebb, karbon-mentes Európa: nulla nettó szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel
- PO3: Jobban összekapcsolt Európa: a mobilitás fokozásával, a szállítási és digitális hálózatok jobb összekapcsolásával
- PO4: Szociálisabb, befogadóbb Európa: minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás, az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával
- PO5: A polgáraihoz közelebb álló Európa: valamennyi területtípus fenntartható és integrált fejlődésének előmozdítása helyileg irányított fejlesztések és fenntartható városfejlesztés támogatása révén.

1.2.2 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országos Területfejlesztési Koncepció négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg. A négy cél üzenetet ad a társadalom és gazdaság egészének, valamint a társadalom és a gazdaság környezethez való viszonyulására is:

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés
2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Ennek elérése érdekében a koncepció további specifikus célokat fogalmaz meg, melyek közül Kapuvárt a „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése” specifikus cél érintheti. Ennek célja – a Nemzeti Vidékstratégiával összhangban – a vidéki térségek táji és közösségi értékeire, természeti erőforrásaira, táji, kulturális, valamint épített örökségeire és értékeire alapozott fejlesztése.

A nemzeti prioritásokhoz kapcsolódó tématerületek közül Kapuvárt az alábbiak érinthetik elsősorban:

Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság

Elsődleges fejlesztési prioritás az elérhetőség javítása a hazai térségek, települések, vállalkozások, intézmények és állampolgárok számára.

Kiemelten kell kezelni:

- a közlekedési, infokommunikációs és szolgáltatási kapcsolatok javítását,
- a közösségi közlekedés valamennyi területének a megújítását, ami hozzájárul az elérhetőség és a kitűzött környezeti célok teljesítéséhez,
- az ország földrajzi helyzetéből adódó elérhetőségi és közlekedési kapcsolatok javítását, ezáltal válhat az ország az EU-ból kifelé és az oda irányuló gazdasági folyamatok „kapujává”.

Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat

Az agrár- és élelmiszer-gazdaság fejlesztése kiemelt jelentőségű, amelynek további megerősítése mind a helyi gazdaság, mind az exportcélú termelés és feldolgozás tekintetében fontos.

Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás, klíma- és környezetvédelem

Meghatározó fejlesztéspolitikai területet képez gazdaságfejlesztési és környezeti szempontból, ezért kiemelten kell kezelni:

- az energiahatékonyság javítását,
- a megújuló energiaforrások súlyának növelését,
- a természeti erőforrások mennyiségét és minőségét megőrző fenntartható erőforráshasználatot,
- a környezet- és tájgazdálkodás, kiemelten a vízgazdálkodás szerepét,
- a klímaváltozással kapcsolatos, és az ebben érintett térségek felkészülését, a környezet minőségét megőrző és javító környezetvédelmi beavatkozásokat

Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek

Vidéki térségeink, településeink sajátos vidéki értékeket megőrző, azokra építő fejlesztése, felzárkóztatása, beleértve a társadalmi, közösségi, gazdasági és infrastrukturális fejlesztéseket.

Vidéki településeink népességmegtartó képességének erősítése.

Kiemelten fontos a vidéki térségek gazdaságának megerősítése. Az agrár- és élelmiszer-gazdaságon túl a vidéki térségek jövője szempontjából kulcsfontosságú a vidéki foglalkoztatást biztosító további gazdasági ágazatok fejlesztése, a gazdasági diverzifikáció, a helyi gazdaság megerősítése.

A koncepció megyéket tárgyaló fejezetében Kapuvárra, illetve a korábbi Kapuvár-beledi járásra vonatkoztatott megállapításai:

Értékes és változatos a megye természeti öröksége. Kiváló a termőtalaj, jelentős a termál-, a gyógy- és az ivóvízkincs.

A koncepcióban megfogalmazott megyei fejlesztési irányok:

- A humán erőforrások diverzifikált fejlesztése: az innovatív, jól képzett emberi erőforrások gyarapítása; erős identitástudattal és közösségekkel; a jól működő egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése.

- A gazdaság szerkezetének és feltételeinek javítása: helyi gazdaságfejlesztés, helyi innovációk támogatása; kkv-k fejlesztése; turizmusfejlesztés, a mezőgazdasági termelés feltételeinek javítása, az élelmiszerfeldolgozó-ipar újraélesztése, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.
- A környezet minőségének javítása: környezet- és hulladékgazdálkodási program, természetvédelmi program; alternatív energiaforrások hasznosítási programja.
- A települések és térségek adottságainak hasznosítása, infrastruktúrájuk fejlesztése.
- A multi- és interregionális kapcsolatok erősítése: szorosabb együttműködés a nagyvárosi terekben (Bécs Pozsony-Győr); a megye- és országhatáron átnyúló együttműködések fokozása; az európai területi együttműködési csoportosulások (ETT-k) kiterjesztése.
- A kisvárosok térség- és gazdaságszervező erejének növelése, vidékfejlesztési szerepkörének fejlesztése.
- A megye periférikus térségeinek felzárkóztatása.

1.2.3 Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Konceptiója

A 2021. szeptember 24-én elfogadott megyei koncepció (49/2021 közgyűlési határozat) jövőképében Győr-Moson-Sopron megye, mint innovatív, fenntartható és egészséges megye jelenik meg. A megye klímabarát megoldások, valamint a körkörös gazdaság megvalósításával, ipari, mezőgazdasági és szolgáltatási kapacitásokra építve a jövőben a kutatásnak, az innovációnak meghatározó szerepével, sokszínű határon átnyúló kapcsolataival, fejlett egészségügyi szolgáltatásokkal és az egészségesebb életmód elősegítésével stabil életkörülményeket, otthont kíván biztosítani az itt élőknek.

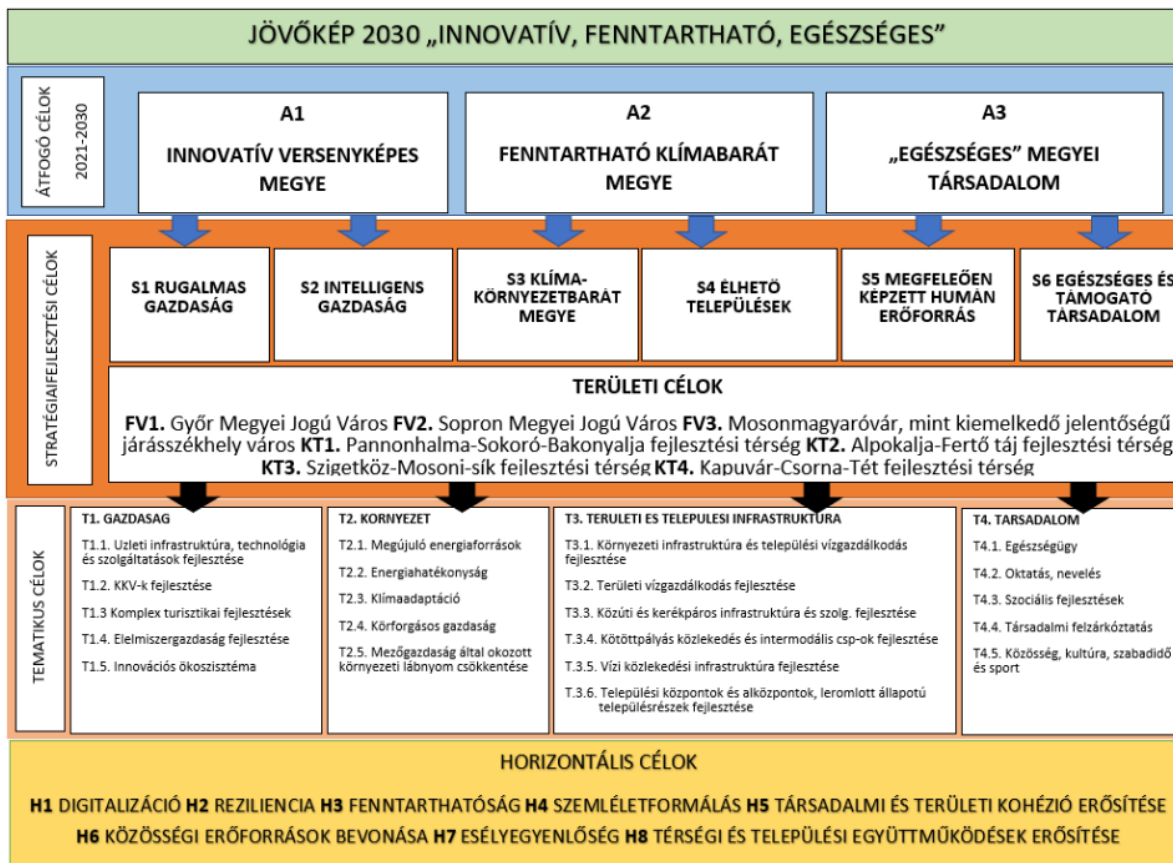
A megye jövőképében a 2030-ig tartó időszakig az országos, sőt középeurópai dimenzióban is számottevő gazdaságát kívánja megerősíteni, annak domináns szektorait (járműipar, gépipar, élelmiszeripar, turizmus) fejleszteni. Cél, hogy a beszállító közép- és kisvállalkozások, magas hozzáadott értékű, innovációt igénylő, egyre teljesebb termék és szolgáltatás skálát tudjanak előállítani, s ezzel a megye versenyképessége növekedjék. Ehhez szükséges a munkaerőállomány minőségi erősítése, a humán erőforrások gyarapítása, az innovációkhoz aktívan kapcsolódni képes bázisok, intézmények fejlesztése.

A jövőkép meghatározó eleme, hogy folytatódjon a nagyvárosok térségszervező funkcióinak megújítása, s ezzel a települési agglomerációk teljesebb kiépülése, amiben már jelenjen meg az egyes gazdasági funkciók kihelyezése is, s ezzel a környezeti terhelés, a területfelhasználás arányosabb megvalósítása.

A koncepció átfogó céljai (2030)

- Innovatív versenyképes megye;
- Fenntartható, klímabarát megye;
- Az "egészséges" megyei társadalom

Az átfogó célok megvalósításához a koncepció összesen 6 stratégiai fejlesztési célterületet jelöl ki, illetve hozzájuk kapcsolódó tematikus célokat határoz meg az alábbiak szerint:

1-5. ábra: A megyei koncepció célrendszere

A Koncepció kiemelt fejlesztési célterületként azonosítja a Kapuvár-Csorna-Tét fejlesztési térséget. Térségi célként a periférikus helyzetből adódóan megkezdődött leszakadás (elsősorban a kis települések elnéptelenedése) megállítást emeli ki, melynek elsődleges eszközeként a két nagyobb központ, Kapuvár és Csorna fejlesztését, funkcióinak bővítését emeli ki. Az elsődleges fejlesztési célterületeknek ezen városokban a vonzáskörzetük számára biztosított gazdasági, fogyasztási és intézményi szolgáltatások minőségének fejlesztése, valamint elérhetőségüknek javítása kell, hogy legyen.

1.2.4 Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Stratégiai Programja

Győr-Moson-Sopron megye Területfejlesztési Stratégiai Programja 2021-2027 – elfogadva 49/2021 (IX.24.) sz. közgyűlési határozattal) a koncepció céljaihoz kapcsolódó prioritásokat azonosítja, megalapozza a megye Integrált Területi Programját. A Fertő-táj, Fertőmellék, elsősorban a turizmus fejlesztés, közlekedési kapcsolatok javítása kapcsán több prioritás keretében, alátámasztásában, illetve intézkedés fókuszában is megjelenik. A Területfejlesztési Program hat prioritása az alábbi:

- 1) Innovatív, rugalmas, versenyképes gazdaság
- 2) Versenyképes munkaerő (tudás, képzés, oktatás)
- 3) Zöldebb, karbonmentes megye
- 4) Jobban összekapcsolódó Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal
- 5) Egészséges, aktív és támogató társadalom
- 6) Területi egyenlőtlenségek mérséklése, a kohézió és az együttműködés erősítése

A Program a Kapuvár-Csorna-Tét fejlesztési térségre vonatkozóan nyolc térségi célt jelöl ki:

- FT4.1: A térség kis- és középvállalkozásainak fejlesztése, foglalkoztatási kapacitások bővítése, a piacra jutás és beszállítói hálózatokba való bekapcsolódás elősegítése.
- FT4.2: A járásközpontok szolgáltatási és intézményi funkcióinak bővítése, a szolgáltatások elérhetőségének biztosítása
- FT4.3: A periferikus térségek belső közúthálózatának fejlesztése, a központok és a főútvonalak elérhetőségének javítása
- FT4.4: A határmenti térségek kapcsolatainak erősítése a közlekedési hálózatok fejlesztésével (Kapuvár-Pomogy határátkelő összeköttetés fejlesztése, a rábaközi kerékpárút-hálózat összekapcsolása az ausztriai hálózattal)
- FT4.5: A térség kötöttpályás közlekedési kapcsolatainak fejlesztése (Győr-Sopron, Győr-Cellsdömölk vasútvonalak).
- FT4.6: A kistelepülési együttműködések előmozdítása a helyi közszolgáltatások hatékonyabb szervezése és ellátása érdekében.
- FT4.7: Megújuló energiaforrások – elsősorban biomassa – használatának elősegítése, szemléletformálás az energiahatékonyság és a klímadaptáció irányában.
- FT4.8: Az idegenforgalmi potenciál bővítése a turizmushoz kapcsolódó alpinfrastruktúra fejlesztésén keresztül, az ökoturizmust célzó fejlesztések (Rábaköz, Tóköz, Hanság), valamint a térség természeti specifikumaira épülő gyógy- és egészségturizmus fejlesztése.

1.2.5 Győr-Moson-Sopron-megye Előzetes Integrált Területi Programja

Győr-Moson-Sopron megye közgyűlése 50/2021 (IX.24.) Közgyűlési Határozatával fogadta el Előzetes Integrált Területi Programját (ITP), melyet a Kormány 1781/2021. (XI. 2.) Korm. határozatával erősített meg. Az ITP a Közgyűlés 28/2022. (IV.29.) KH módosította.

Az ITP egyaránt illeszkedik a megyei Fejlesztési Konceptióban és Programban kijelölt célokat a TOP Plusz Operatív Program céljaihoz, illetve prioritásaihoz kapcsolja, valamint meghatározza az egyes térségekben, illetve a Fenntartható Városként kiemelt Győr, Sopron és Mosonmagyaróvár fejlesztésére felhasználható TOP Plusz források kereteket.

Az ITP négy kiemelt fejlesztési területe (megyei Konceptióhoz hasonlóan) a következő:

- Pannonhalma-Sokoró-Bakonyalja fejlesztési térség
- Alpokalja-Fertő táj fejlesztési térség
- Szigetköz-Mosoni-sík fejlesztési térség
- Kapuvár-Csorna-Tét fejlesztési térség

A Kapuvár-Csorna-Tét fejlesztési térségre allokált TOP Plusz források tervezett megoszlását az alábbi táblázat mutatja:

Felhívás	Tervezett TOP Plusz forrás (millió Ft)
1.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés	321

Felhívás	Tervezett TOP Plusz forrás (millió Ft)
1.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	417
1.2.1 Élhető települések	3 209
1.2.3 Belterületi utak fejlesztése	1 005
2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése, energiaközösségek	1 631
3.1.2 Szociális célú városrehabilitáció	40
3.3.1 Gyermekeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése	1 125
3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése	1 284

1-2. táblázat: Tervezett TOP Plusz keretek (forrás: Győr-Moson-Sopron megye ITP)

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Országos Területrendezési Terv (a továbbiakban: OTrT) áll, amelyet az országgyűlés a 2003. évi XXVI. törvénnyel hagyott jóvá és 2008-ban, valamint 2013-ban módosított. Az OTrT határozza meg az ország egyes térségeinek térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, ill. erőforrások védelmére. Az OTrT az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

A közelmúltban megváltozott az ország és a kiemelt térségekre vonatkozó térségi szabályok jogszabályi környezete. Jelen Megalapozó Vizsgálat során az új jogszabályokban (Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény („MATrT”), a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet (jelen fejezetben „rendelet”) szereplő előírásokat mutatjuk be.

A térségi, illetve megyei területrendezési tervek hivatottak a térségi területfelhasználási kategóriák és övezetek kijelölésére, az országos területfelhasználási kategóriák, övezetek figyelembe vételével, azok pontosításával.

1.3.2 Kapuvár az Országos Területrendezési Tervben

Az OTrT területfelhasználás rendszere négy fő térséget határoz meg az ország területére: erdőgazdálkodási, mezőgazdasági, vízgazdálkodási valamint települési térség.

1-6. ábra: Kapuvár az Ország szerkezeti tervében

Települési térség az országos és a megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a vízgazdálkodási térségbe és a sajátos területfelhasználású térségbe tartozó területek kivételével a település belterülete, valamint a belterületen kívüli beépítésre szánt területek tartoznak.

Erdőgazdálkodási térség az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe azok a települési térségen, illetve a kiemelt és megyei területrendezési tervek esetében a sajátos területfelhasználású térségen kívül eső - Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdő és erdőgazdálkodási célokat közvetlenül szolgáló földterületek, valamint erdőtelepítésre javasolt területek tartoznak, amelyek erdőgazdálkodásra hosszú távon és fenntartható módon alkalmasak, vagy amelyeken a jövőben az erdőtelepítés a termőhelyi adottságok és a környezetvédelmi szempontok alapján kedvező, illetve javasolt.

Mezőgazdasági térség az országos és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe elsősorban szántó, gyeperdő, ingatlan-nyilvántartás szerint rét, legelő művelési ágba sorolt területek -, szőlő, gyümölcsös és kert területek tartoznak, és amelyen a mezőgazdasági funkció hosszú távú fenntartása indokolt.

Vízgazdálkodási térség az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország vízfolyásai, állóvizei, illetve azok parti sávjai tartoznak.

Az MATrT-ben megállapított egyes országos övezetek területi lehatárolását és övezeti szabályait a törvény felhatalmazása alapján a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet tartalmazza.

Az országos területfelhasználási kategóriák területén belül a megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során:

- az erdőgazdálkodási térség területének legalább 95%-át erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a mezőgazdasági térség területének legalább

95%-át mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni, a települési térség területének legalább 90%-át települési térségbe kell sorolni.

- vízgazdálkodási térség területét vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani.
- az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületet, hulladékártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területet, egészségügyi, sportolási, közlekedési és honvédelmi területet a megyei területrendezési tervben sajátos területfelhasználású térségbe kell sorolni.

1.3.3 Kapuvár a megyei területrendezési tervben

1-7. ábra: Kapuvár a megyei területrendezési terv szerkezeti tervében

A megyei területrendezési terv 2010-ben készült, majd az új, MATrT-nek megfelelő megyei terv Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat Közgyűlése Elnökének 5/2020. (V. 6.) önkormányzati rendelettel lett elfogadva. A megyei területfelhasználási kategóriák: erdőgazdálkodási térség, mezőgazdasági térség, települési térség, vízgazdálkodási térség, és sajátos területfelhasználású térség.

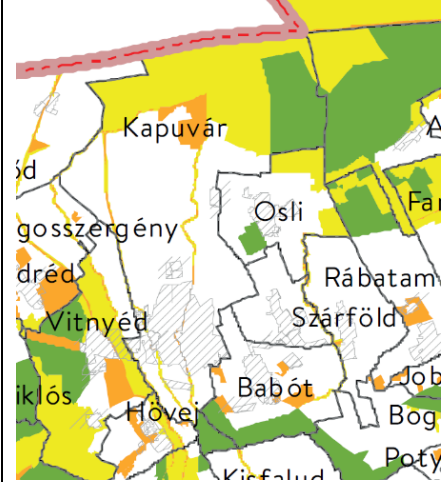

A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a településrendezési tervben: az erdőgazdálkodási térségben az erdőterület övezet a térséget lefedő erdők övezetére vonatkozó szabályok szerint, valamint az erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó szabályok figyelembevételével kell, meglévő és tervezett erdőövezetként differenciáltan lehatárolni;

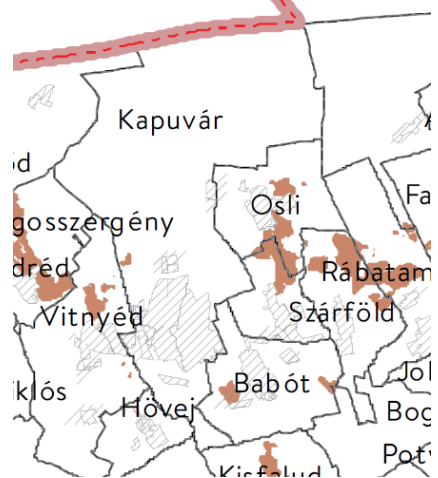
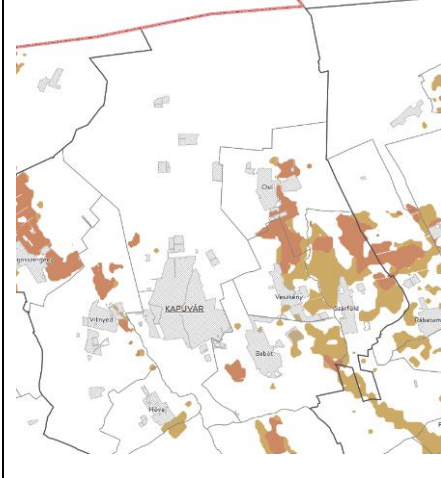
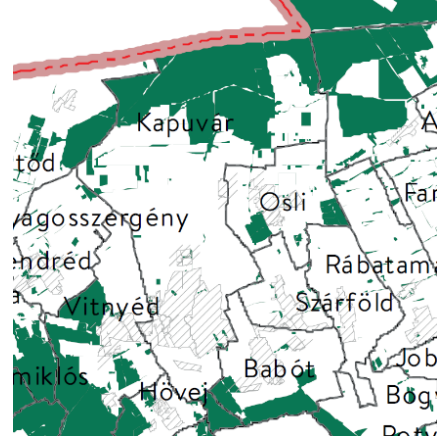

A mezőgazdasági térség területének legalább 75%-át a mezőgazdasági terület övezetébe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület és vegyes terület építési övezet nem jelölhető ki.

A vízgazdálkodási térség területét - az MATrT hatálybalépését megelőzően már jogszzerűen kijelölt beépítésre szánt területek kivételével - vízgazdálkodási terület, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, zöldterület, továbbá különleges beépítésre nem szánt honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület övezetbe kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani.

A települési térség területén bármely építési övezet, övezet kijelölhető.

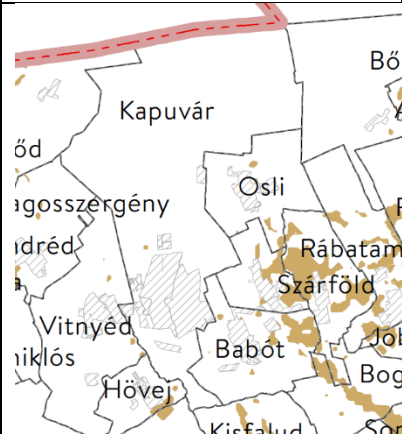
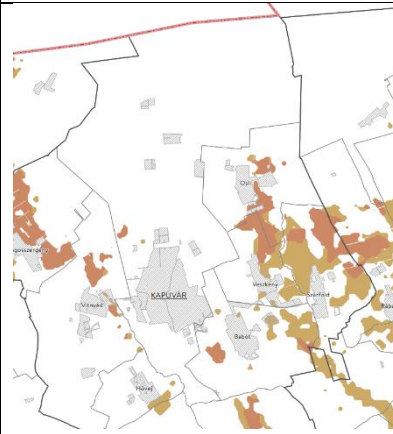
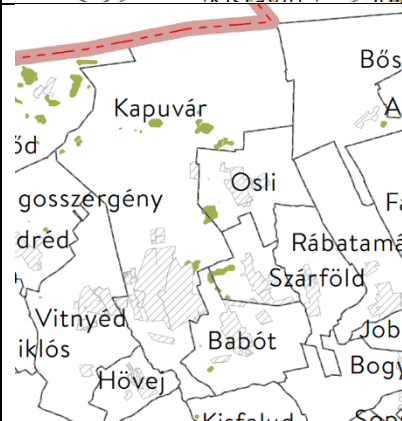

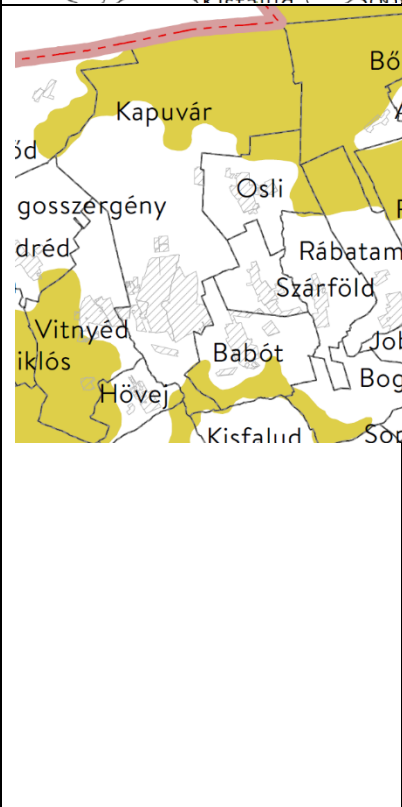

A sajátos területfelhasználású térség területét a terület tervezett felhasználásának megfelelően különleges - ideértve a beépítésre szánt vagy beépítésre nem szánt honvédelmi, katonai, nemzetbiztonsági célú területet -, közúti közlekedési, egyéb közlekedési, védelmi célú erdőterület, rekreációs célú erdőterület, egyéb erdőterület, kertes mezőgazdasági terület, általános mezőgazdasági terület, tájgazdálkodási mezőgazdasági terület, kereskedelmi szolgáltató gazdasági, ipari gazdasági, egyéb ipari gazdasági, általános gazdasági, intézményi vegyes területbe kell sorolni.

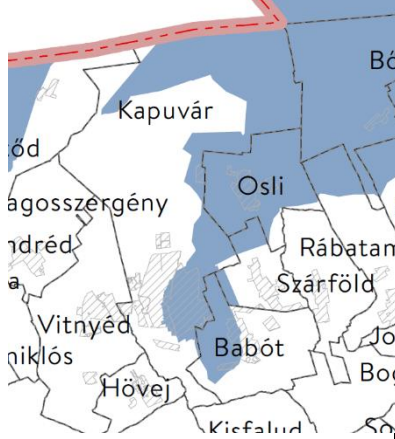
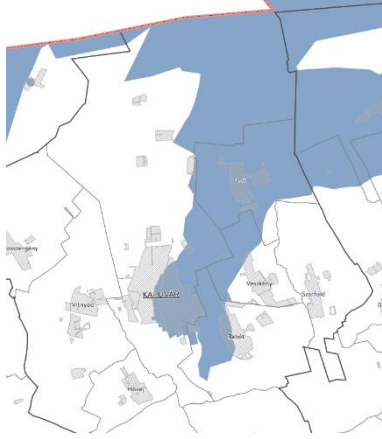
Országos Területrendezési Terv	Övezetre vonatkozó előírások	Győr-Moson-Sopron megyei területrendezési terv
	<p>Az ökológiai hálózat magterületének és ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetében csak olyan megyei területfelhasználási kategória és megyei övezet, valamint a településrendezési tervben olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely ezen övezetek természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja. Az övezetekben új beépítésre szánt terület csak kivételes esetben, területrendezési hatósági eljárás keretében jelölhető ki.</p> <p>A közlekedési és energetikai infrastruktúrahálózatok elemeinek nyomvonala a természetes élőhelyek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával jelölhető ki és helyezhető el. Bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetekben új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető, a meglévő külfejtéses művelésű bányatelek horizontálisan nem bővíthető.</p> <p>Erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető épületen elhelyezve.</p> <p>Az ökológiai hálózat pufferterületének övezetében csak olyan megyei területfelhasználási kategória és megyei övezet, valamint a településrendezési tervben olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely a természetes és természetközeli élőhelyeket és azok kapcsolatait nem károsítja.</p> <p>Az övezetében – az OTrT-ben települési térségként már kijelölt területeken kívül - a településrendezési terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.</p> <p>Az övezetben bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetben célkitermelőhely nem létesíthető.</p>	

Országos Területrendezési Terv	Övezetre vonatkozó előírások	Győr-Moson-Sopron megyei területrendezési terv
	<p>Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új beépítésre szánt terület - kivéve, ahol az OTRT települési térséget határoz meg - csak területrendezési hatósági eljárás során jelölhető ki.</p> <p>Az övezetben új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.</p> <p>Az övezetben az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető, épületen elhelyezve.</p>	
	<p>Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési tervében legalább 95%-ban erdőterület övezetbe kell sorolnia. Az MATRT hatálybalépését megelőzően kijelölt beépítésre szánt területek, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott területek, továbbá az OTRT által kijelölt települési térség területein lévő erdők övezetének területét a számításhoz figyelmen kívül kell hagyni.</p> <p>Külfejtéses művelésű bányatelek megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.</p> <p>Az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető, épületen elhelyezve.</p>	
	<p>A világörökségi és világörökségi várományos területek övezetével a település nem érintett.</p>	
	<p>A honvédelmi és katonai célú terület övezetével a település nem érintett.</p>	

Egyes országos övezeteket a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet határolja le.

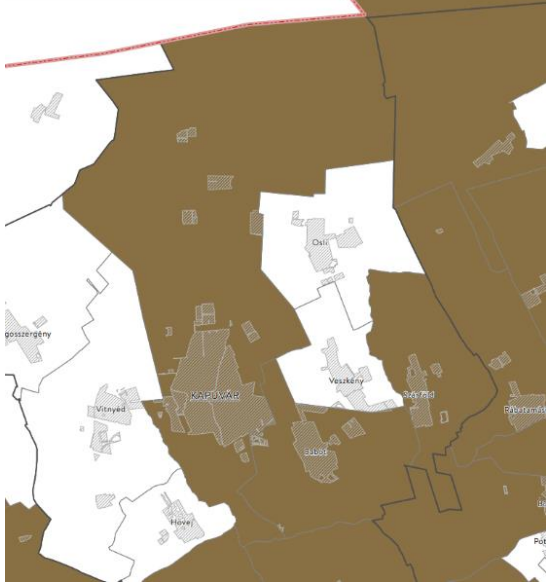
Ezek:

MvM rendelet	Övezetre vonatkozó előírás	Győr-Moson-Sopron megyei területrendezési terv
	<p>A településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban - a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett - a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni.</p> <p>A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.</p>	
	<p>A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület területfelhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban - a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül - az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni. Az ilyen övezetek kijelölésének figyelembe kell venni az önkormányzat korlátozott fejlesztési lehetőségeit.</p>	
	<p>A tájképvédelmi terület övezete területére a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg térségi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.</p> <p>Az övezettel érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében - a településképvédelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában - meg kell határozni</p> <ol style="list-style-type: none"> a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait, a településképi rendeletben a településképi követelményeket. <p>Az övezetben bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.</p> <p>Az övezetben a közlekedési, elektronikus hírközlési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, továbbá az erőműveket a</p>	

MvM rendelet	Övezetre vonatkozó előírás	Győr-Moson-Sopron megyei területrendezési terv
	tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell megvalósítani.	
	<p>A vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről, illetve a szennyvíz övezeten belüli kezelésének feltételeiről a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.</p> <p>Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket. A kijelölt vízvédelemmel érintett területekre vonatkozó egyedi szabályokat a helyi építési szabályzatban kell megállapítani.</p> <p>Az övezetben bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.</p> <p>A megyei terv kiegészítő szöveges szabályozása:</p> <p>Az övezet területén – a gazdasági és a műszaki szempontok mérlegelésével – gondoskodni kell a tisztított szennyvizek kivezetéséről.</p> <p>Az övezet területére kívülről – regionális szennyvízgyűjtő- és tisztító rendszerre szennyvízcsatorna-hálózaton történő csatlakozás kivételével – a szennyvíz bevezetése tilos.</p> <p>Az érintett települések településrendezési eszközeiben rendelkezni kell a felszín alatti vizek, üzemelő és tartalék ivóvízbázisok, gyógyforrások védelme érdekében a potenciálisan vízszennyező építmények létesítésének korlátozására vonatkozó szabályokról.</p>	
	A nagyvízi meder övezetével a település nem érintett.	
	VTT-tározók övezetével a település nem érintett.	

A megyei önkormányzat a területrendezési tervéről szóló rendeletének részeként a megye területének természeti, épített környezeti és gazdasági adottságainak védelmére és fejlesztésére, a térszerkezet szervezésére, továbbá a területfejlesztési koncepciók és programok végrehajtására meghatározott térségi övezeteken túl egyedileg meghatározott övezeteket is megállapíthat.

Győr-Moson-Sopron Megye Területrendezési Tervéről szóló, a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat Közgyűlés Elnökének 5/2020. (VI. 5.) önkormányzati rendelete szerinti térségi övezetek az alábbiak:

Győr-Moson-Sopron Megye Területrendezési Terve	Övezetre vonatkozó előírás
	<p>Ásványi nyersanyagvagon övezetére vonatkozóan rendeleti szabályok nem rögzítettek.</p> <p>A megyei terv intézkedési javaslatokat fogalmaz meg. Javasolt a bányatelkeket és a megkutatott területeket beépítésre nem szánt területbe sorolni, és a területen az építvány elhelyezését korlátozni annak érdekében, hogy az ásványi nyersanyag vagyon távlati kitermelése ne lehetetlenüljön el.</p> <p>Az önkormányzatnak célszerű írásban állást foglalni a bányatelek megállapítás egyetértéséről vagy elutasításáról és ezt követően dönteni a településrendezési eszközben a jelölendő területfelhasználási egységről és annak kiterjedéséről.</p> <p>Az érvényes bányatelkeken a bányászati szempontból igénybe venni tervezett területet a településrendezési eszközökben célszerű a műszaki üzemterv készítését megelőzően a nyersanyagkitermelés vagy nyersanyag-feldolgozás céljára szolgáló különleges beépítésre nem szánt terület területfelhasználási egységbe sorolni, amennyiben a település támogatja a bányászati tevékenységet.</p> <p>A területek újrahasznosítása, tájrendezése előtt ökológiai és földtudományi természetvédelmi szempontú értékvizsgálatot javasolt készíteni annak megállapítására, hogy a roncsolt területen előfordul-e földtudományi természeti érték vagy kialakultak-e védelemre érdemes élőhelyek.</p> <p>Olyan felhagyott bányaudvar, bányagödör, meddőhányó, amelyen földtudományi természeti érték található vagy természetes élőhely alakult ki, vagy védett élőlények populációi telepedtek meg, csak a természetvédelmi hatóság egyetértésével és a védett természeti értékek háborítása nélkül rekultiválható olyan módon, hogy a földtudományi természeti értékek esetleges későbbi bemutatathatósága biztosított legyen.</p> <p>A magterületen, ökológiai folyosón lévő roncsolt területek esetében az újrahasznosítás során az ökológiai, a táj- és természetvédelmi szempontok prioritását javasolt biztosítani.</p> <p>Ha a természeti értékek lehetővé teszik, akkor a magterületeken, a tájképvédelmi terület övezetében a táj- és természetvédelem mellett az ökoturisztikai hasznosítás, a szabadtéri sportolás, erdősítés lehet az újrahasznosítás célja.</p> <p>Ha a területen természeti értékek nem találhatók, akkor az újrahasznosítás célja erdősítés, turisztikai célú hasznosítás, sportolási célú hasznosítás, bemutatási-ismeretterjesztési célú hasznosítás egyaránt lehet.</p> <p>A bányatavak rendezése során a többcélú hasznosítás (természetvédelem-, turizmus, horgászat, vízisportok) térségi szintű összehangolt feltételeinek biztosítására kell törekedni.</p>

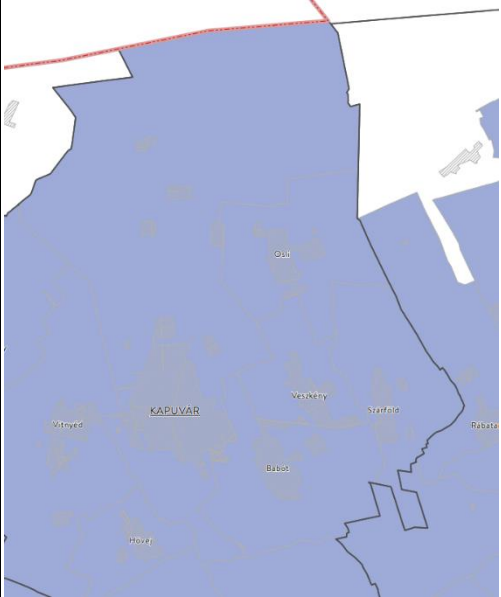
	<p>Rendszeresen belvízjárta terület övezete: az övezetre a rendelet nem tartalmaz előírást.</p> <p>Ajánlasként a belvízvédelemre vonatkozóan általános ajánlasként szerepel a belvízrendszerek rekonstrukciója, a belvízvédelmi tevékenység szervezett és koordinált végzéséhez javasolt megteremteni az állami, a társulati és önkormányzati művek szabályozott üzemeltetésének szinkronját.</p> <p>A vízrendezés távlati feladatainak megfogalmazásánál a terület érzékenységeivel, értékeivel, potenciálisan veszélyeztetett hozamával arányos megoldásokat indokolt szorgalmazni, kiemelve a belvíztározás és a vízvisszatartás szempontjainak érvényesítését.</p> <p>Az ökológiai célú vízforgalom és az öntözővíz szétosztása területén a belvízi főművek kihasználását fokozni javasolt (kettős hasznosítás).</p> <p>A torkolati és a közbenső átemelő belvízi szivattyútelepek átépítésére vonatkozó programot ajánlott megvalósítani, és a rendelkezésre álló forrásoktól függően ütemezni a munkákat.</p>
	<p>Földtani veszélyforrás terület övezetére vonatkozóan rendeleti szabályok nem rögzítettek.</p> <p>A megyei terv intézkedési javaslatokat fogalmaz meg.</p> <p>A földtani veszélyforrás területeket a településrendezési eszközökben „olyan terület határa/területe, ahol a természeti csapások elleni védelemről gondoskodni kell” korlátozással érintett területbe javasolt besorolni.</p> <p>A lejtős tömegmozgásokkal érintett területrészek pontos lehatárolását és részletező értékelését mérnökgeológiai szakági munkarész is biztosíthatja.</p> <p>A település igazgatási területén építési tilalmat vagy épített környezethez kapcsolódó bármilyen tiltást, korlátozást földtani veszélyforrásokra hivatkozva csak akkor javasolt érvényesíteni a helyi építési szabályzatban, ha megtörtén a részletes terepi felvételezés és annak eredményeként aktív mozgást, vagy a jelenlegi területhasználat során ok-okozati kapcsolattal kiváltásra kerülő mozgásra való hajlam fokozódásának megállapítása történt.</p> <p>A közvetlenül érintett, vagy csak mozgásra alkalmas helyszíneket javasolt elkülöníteni egymástól a településrendezésben.</p> <p>HÉSZ-ben javasolt előírni további sajátos feltételeket.</p> <p>A jelenlegitől eltérő területhasználat csak abban az esetben javasolt, ha a tervezett és a meglévő épített környezet stabilitása és jövőbeni tartós fennmaradása biztosított.</p> <p>Ajánlott gondoskodni a meglévő fás növények, gyepek védelméről és fenntartásáról, továbbá talajvédő fásítások, gyepesítések létesítéséről szükség esetén mérnökbiológiai módszerek alkalmazásával.</p> <p>A településrendezési tervekben tervezni kell a felszíni vizek és belvizek szakszerű elvezetésére szolgáló létesítményeket is.</p> <p>Az építési tevékenység előtt a potenciálisan veszélyeztetett területeken a földtani veszélyt kiváltó tényezők és a tervezett beruházás kapcsolatát javasolt vizsgálni. Ennek függvényében szükséges további szakvélemény bekérése és a létesítmények földmozgást kiváltó tényezőket figyelembe vevő tervezése.</p> <p>A geológiai szakvélemény alapján a felszíni növényborítottságának megőrzését, esetenként növelését, továbbá a csúszásveszély fokozódásával járó beavatkozások korlátozását javasolt feltételként előírni.</p> <p>Barlang felszíni védőövezetével érintett területen a területfelhasználási egység kijelölését megelőzően, valamint a beépítés szabályainak HÉSZ-ben történő meghatározását megelőzően egyeztetni kell a természetvédelmi kezelővel.</p>
<p>A települést az övezet nem érinti.</p>	<p>Győri agglomeráció és a soproni nagyvárosi településegyüttes övezete</p>
<p>A települést az övezet nem érinti.</p>	<p>Natúrparkok övezete</p>

	<p>Natura 2000 területek övezetére vonatkozóan rendeleti szabályok nem rögzítettek.</p> <p>A megyei terv intézkedési javaslatokat fogalmaz meg.</p> <p>A megyei önkormányzat a nemzeti park igazgatósággal együttműködve segíti a Natura 2000 területekben rejlő ökoturisztikai adottságok jobb kihasználását.</p> <p>Saját források rendelkezésre állása esetén a megyei önkormányzat támogatja a turisztikai fejlesztéseket, programokat és a marketinget.</p> <p>Az erdőterületeken kerítés létesítése csak olyan módon javasolt – ha azt egyéb jogszabály, vagy biztonsági előírás másként nem rendeli – hogy az erdőterület látogathatósága fennmaradjon, illetve közjóléti rendeltetésű erdőterület esetében azt funkciójában ne zavarja.</p> <p>A kialakult tájhasználatot csak a természetközeli állapothoz való közelítés érdekében javasolt megváltoztatni, gyepterületeken tájjelleg megváltoztató fásítás, valamint gyepteltetés nem, illetve csak a nemzeti park igazgatóság egyetértésével javasolt.</p> <p>A Natura 2000 területek övezetében a természetvédelmi célokat integráló mezőgazdasági rendszerek erőteljesebb támogatása javasolt.</p> <p>Energetikai célú növénytelepítést javasolt kerülni.</p> <p>A természetes és természetközeli vízfolyások új vagy más mederbe terelésének, a természetközeli állapotot veszélyeztető duzzasztásának tiltása javasolt.</p>
	<p>Árvi kockázatkezelési terület övezete:</p> <p>az árvízi elöntéssel veszélyeztetett területek tartoznak. Az övezet területén a településrendezési eszközök területfelhasználási egységeinek kijelölésénél figyelembe kell venni az árvízi veszélyt és vizsgálni kell a kockázatcsökkentés vagy legalábbis a szinten tartás területhasználat-szabályozással összefüggő lehetőségeit.</p>

	<p>Szélerózióknak kitett terület övezete:</p> <p>Az övezet által érintett települések településrendezési eszközeiben olyan területfelhasználást kell előírni, olyan építési övezeti és övezeti előírást kell meghatározni, amelynek végrehajtása elősegíti a szélerózió mértékének csökkentését.</p>
	<p>Nap- és szélerőmű létesítésének korlátozásával érintett terület övezete:</p> <p>Az övezetet a településrendezési eszközökben az ökológiai hálózat magterület övezetének, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetének, a tájképvédelmi terület övezetének, a világörökségi és világörökség váromány terület övezetének és a Natura 2000 területek övezetének térbeli uniójával kell lehatárolni. Az övezetben a háztartási méretűnél nem nagyobb szélerőmű létesíthető. Háztartási méretűnél nagyobb új napelemes erőmű csak épületen helyezhető el.</p>

1-3. táblázat: Az országos és megyei területrendezési terv kapcsolata

A Megyei tervhez kapcsolódó területrendezés intézkedési javaslatról, területrendezési ajánlásokról és a határozattal elfogadásra kerülő egyedi megyei övezetekről a megyei közgyűlés elnökének 15/2020. (V. 5.) határozata rendelkezik.

Győr-Moson-Sopron Megye Területrendezési Tervéhez kapcsolódó ajánlás	Övezetre vonatkozó ajánlás:
	<p>Belső periferia övezete: határozattal elfogadásra kerülő megyei övezet, amelybe azok a települések tartoznak, amelyekből a megye három nagyvárosának (Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár) egyike sem érhető el közúton 30 percen belül.</p> <p>Ajánlások: A megyei önkormányzat a közlekedés javítása céljából kiemelten kezeli az övezetbe tartozó településeket, amelyek közlekedésfejlesztési célú beruházások esetén prioritást élveznek. A megyei önkormányzat saját források rendelkezésre állása esetén segíti az övezetbe tartozó települések felzárkózását. A megyei önkormányzat anyagi forrásokon felül koordinációval is segíti az övezetbe tartozó települések fejlődését.</p>
A települést az övezet nem érinti.	Megyei innovációs központok övezete
A települést az övezet nem érinti.	Sopron-Fertő-Hanság kiemelt turisztikai fejlesztési térség övezete

1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az Kapuvár fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Kapuvár város közigazgatási szomszédjai az alábbi települések.

Település neve	Hatályos településszerkezeti tervet elfogadó határozat száma	Településszerkezeti terv készítője
Agyagosszergény	Többször módosított 87/2004 (XII. 20.) határozat	Menedzser Mérnöki Iroda
Babót	Többször módosított 110/2016. (X. 21.) határozat	Regioplan Kft.
Csorna	Többször módosított 96/2019. (VII. 25.) határozat	Regioplan Kft.
Fertőd	44/2021. (X. 07.) határozat	Regioplan Kft.
Himod	Többször módosított 3/2018 (I. 10.) sz. határozat	Tér-T-Rend
Hővej	Többször módosított 18/2004 (VII.19.) határozat	Menedzser Mérnöki Iroda
Jánossomorja	38/2021. (VIII. 6.) Kt. Határozat	Trend-Terv Településtervező iroda
Kisfalud	Többször módosított 92/2005. (X. 10.) határozat	Regioplan Kft.
Osli	Többször módosított 17/2005. (V. 13.) határozat	Menedzser Mérnöki Iroda Kft.
Veszékény	Többször módosított 8/2020. (II. 20.) határozat	Tér-T-Rend Kft.
Vitnyéd	Többször módosított 55/2021. (VI. 21.) sz. határozat.	Talent-Plan Kft.

1-4. táblázat: Kapuvárral közigazgatásilag határos települések településszerkezeti tervei

Település neve	Szerkezeti terv rövid ismertetése
Agyagosszergény	Lakóterület-fejlesztés a Kapuvár felé eső Rákóczi és Arany János u. irányába. A település külterülettel kapcsolódik Kapuvár külterületéhez, így a településnek nincs hatása Kapuvár településrendezésére.
Babót	Kapuvárral közvetlen közúti kapcsolattal rendelkező, azt dél-keletről határoló település. A Kapuvárral érintkező területrészek jellemzően mezőgazdasági területfelhasználásúak. A 8601.j. út mellett kerékpárút kapcsolat is tervezett. Szintén ezen a területen az igazgatási határra illesztve, a kapuvári területfelhasználással összhangban, gazdasági terület található. E gazdasági területtől délre, szintén a kapuvári területekhez is csatlakozva kavicsbánya található.
Csorna	A két település közvetlen út kapcsolattal rendelkezik, azonban igazgatási területük csak ettől a kapcsolattól északra, a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén erdő területfelhasználású területekkel találkozik.
Fertőd	A szerkezeti terv a településtől keletre jelöl ki új kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területet, de ez nem határos Kapuvárral. A Kapuvárral határos északi – hansági – terület jellemzően általános mezőgazdasági, és erdő területfelhasználású. .
Himod	Kapuvár déli területeit érinti Himod igazgatási területe. A két településnek közvetlen útkapcsolata nincs, Hövejen keresztül vezet a közút. Himod és Kapuvár érintkező területei gazdasági erdő területfelhasználásúak.
Hövej	Hövej igazgatási területe Kapuvár felé jellemzően mezőgazdasági területfelhasználású kertés és szántó művelési ágú. A két település igazgatási területe egy szakaszon a Répce folyóval érintett. Hövej rendezési terve szerint a folyótól keletre, északi irányba, Kapuvár felé települési mellékút tervezett.
Jánossomorja	Jánossomorja közigazgatási területe a Hansági-főcsatorna átvezetésénél érintkezik Kapuváréval. A terület árvízvédelmi sávként van megjelölve, illetve a szerkezeti terv feltünteteti a másodrendű árvízvédelmi védvonalat (gátat) is.
Kisfalud	Kapuvárt délről határoló település. Lakóterület fejlesztés a belső területeken található 40-45 üres foghíjtelken, a település szerkezeti tervében a település Kapuvár felé „húzása” nem szerepel, inkább kelet felé javasol lakóterületet. A szerkezeti terv vizsgálja a szélerőmű park telepítési lehetőségeit is. Gazdasági terület kijelölése a Himod-Kapuvár utak kereszteződésében. A két település mezőgazdasági, illetve Kapuvár területén gazdasági erdő területfelhasználású területekkel csatlakozik Natura 2000 területeken.
Osl	Kapuvárt keletről határoló település. A kapuvári külterületi lakott Önésmajor területéhez kapcsolódik közúti kapcsolattal. Osl településszerkezeti tervén jelölt tervezett közlekedési út a kapuvári szerkezeti terven nem azon a nyomvonalon folytatódik. A két település ezen területeken kívül mezőgazdasági területekkel csatlakozik egymáshoz.
Veszvény	Veszvény a 85-ös úton és a GYSEV vasútvonalon keresztül is kapcsolatban van Kapuvárral. A meglévő közúti kapcsolatokon túl tervezett kerékpárút is. A településen az utóbbi években jelentősnek mondható lakóterületi fejlesztés valósult meg a Kapuvár felé eső részen Rákóczi utca. A Kapuvár felé eső településrész jellemzően mezőgazdasági területfelhasználású, kisebb területen gazdasági erdőterület tervezett.
Vitnyéd	Kapuvárt nyugatról határoló, azzal közvetlen közúti és GYSEB vasútvonal kapcsolattal rendelkező település. A szerkezeti terv igen jelentős lakóterületi fejlesztést tervez a település északi részén: közel 100Ha területen 255 telekkel közel 400 új lakóépülettel 638 fős népességnövekedéssel számol, ennek realitása ma igen csekély. Esetleges megvalósulása a kapuvári lakóterületi fejlesztésekre lehet hatással. A 85. sz. főút mellett a kapuvári különleges- szórakoztatóparknak tervezett területek mellett Vitnyéden kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület tervezett. A két területfelhasználást kapuvári oldalról erdő is határolja. Ezen kívül a vitnyédi területek jellemzően mezőgazdasági területfelhasználásúak.

1-5. táblázat: Szomszédos települések szerkezeti tervének rövid ismertetése

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai

Kapuvár 2007-ben készítette el hosszú távú Településfejlesztési Koncepcióját. A koncepció alapvető feladata mellett középtávú célkitűzéseket is megfogalmazott, melyek így beépültek a 2008-ben elkészített, majd 2010-ben módosított Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) célrendszerébe. A Koncepcióban felvázolt jövőképet, illetve az onnan az IVS-be átvett középtávú célokat a város az Integrált Településfejlesztési Stratégiában 2015-ben kis mértékben módosította, részletesen a következő pontban kerülnek bemutatásra.

A koncepció erőssége, hogy a megfogalmazott prioritásokat összeveti a különböző területi szinteken, keresve a térségi együttműködésben rejlő lehetőségeket.

1.5.2 Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) vonatkozó megállapításai

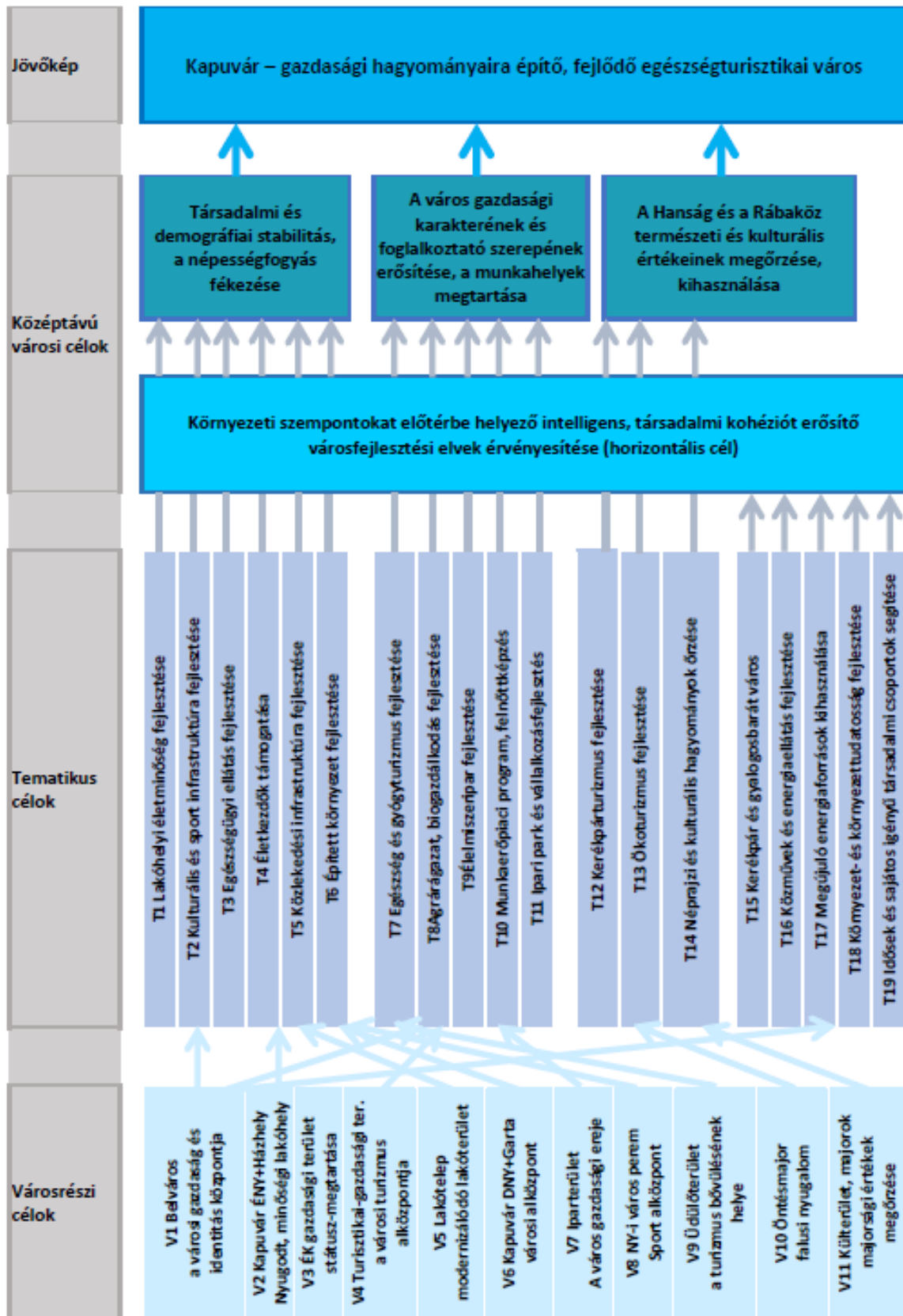
A 2015-ben elkészült ITS a Településfejlesztési Koncepció 2007-es készítése óta megváltozott körülményekre reagálva pontosította, kiegészítette a város jövőképét (*a Koncepcióban az egészség és feltöltődés városa*), átfogó és középtávú céljait.

A város számára megfogalmazott jövőkép az ITS-ben a következő:

Kapuvár – Gazdasági hagyományaira építő, fejlődő egészségügyi város

A jövőkép eléréséhez négy átfogó (ebből egy horizontális), valamint 19 tematikus, középtávú cél került meghatározására, melyekhez a lehatárolt városrészek szerint 11 városrészi cél is kapcsolódik (lásd alábbi ábra).

Az ITS a 314/2012 (XI.8.) Korm. rendelet előírásainak megfelelő tartalommal készült, a középtávon, a 2014-2020-as támogatási időszakban megvalósítani tervezett (2023-ig kifutó) fejlesztéseket helyezi el a város stratégiájában. 2022-re a tervezett projektek jelentős része megvalósult, így az ITS felülvizsgálata aktuálissá vált az új programozási időszakban tervezett fejlesztéseinek beépítésével.

1-8. ábra: Kapuvár Integrált Településfejlesztési Stratégiája által meghatározott célrendszer

1.5.3 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Kapuvár Városi Önkormányzat az elmúlt időszakban nem alkalmazott településfejlesztési, vagy településrendezési szerződést fejlesztési céljainak támogatására.

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Kapuvár jelenleg hatályos Településszerkezeti Tervét a Képviselő Testület a 191/204. (XI. 28.) határozattal fogadta el. A szabályozási tervét és helyi építési szabályzatát pedig a 41/2004 (XI.16.) számú rendeletével fogadta el. Kapuvár Város Önkormányzatának Képviselőtestülete településrendezési eszközeit többször módosította.

A szabályozási tervek és a vonatkozó (beépített) módosítások megtalálhatóak a város honlapján: [http://kapuvar.hu/informaciok/strategiai dokumentumok](http://kapuvar.hu/informaciok/strategiai_dokumentumok) menüpont alatt. A módosítások folyamatosan átvezetésre kerülnek a város térinformatikai rendszerében.

Kapuvár településrendezési eszközei a városfejlesztési koncepciójával és integrált városfejlesztési stratégiájával teljes összhangban és komplexitásban készültek, így megfelelő alapot biztosítanak a városfejlesztési akciók megvalósításához. A szerkezeti terv nagy gondot fektet a város adottságainak, értékeinek (mind a táji, mind az épített környezeti értékek) gondos kezelésére, megővésére a területfelhasználási kategóriák és előírások alkalmazásával. A szabályozási tervben és a helyi építési szabályzatban az értékmegőrzést és értékteremtést támogató településrendezési és építésjogi feltételek kerültek megfogalmazásra

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

1.6.2.1 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai

A településszerkezeti terv a területhasználatra vonatkozó alapelveket a környezet alakítási javaslatban fogalmazza meg a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területekre vonatkozóan. Ennek következtében a javaslatok a környezetvédelmi feltételek biztosítását a területek környezeti minőségének fenntartását, javítását célozzák meg. E javaslatok közül a leglényegesebbek:

Lakóterületek és település központi egyes területek: A területek kialakításakor a területek megfelelő zöldfelületi ellátását biztosítani kell. A fejlesztési területeken legalább 7 m² / fő legalább 60 %-ban két vagy háromszintű növényzettel (gyep cserje lombkoronaszint) borított lakóterületi szintű közpark alakítandó ki.

Gazdasági-kereskedelmi-szolgáltató területeken a felszíni csapadékvíz elvezetését meg kell oldani. A csapadékvíz csatornára szennyvíz nem köthető. A telkeken a rézsűk kizárólag új módon alakíthatók ki, hogy a rézsű állékonysága a telek területén belül biztosítható legyen. A parkolók fásítással alakítható ki, hat parkolóhelyenként legalább egy fa ültetendő

Ipari területek: az ipar területek zöld felületi rendszerét úgy kell kialakítani, hogy biztosítani tudja a területek át szellőzését, továbbá elősegítse az ipar területek megfelelő település esztétikai megjelenését. A telkek zöld felülettel borított részének legalább a felét háromszintű vagy legalább két szintű növényzet alkalmazásával kell kialakítani

A településszerkezeti tervben az alábbi stratégiai célok fogalmazódnak meg:

- Kapuvár kedvező földrajzi fekvéséből eredő előnyök kiaknázása
- A település népességének megtartása a település szerkezetéhez igazodó aranyos kialakítással új funkciók szolgáltatások gazdasági potenciálok helyének megteremtése
- A szolgáltatások fejlesztésével jobb polgári életkörülmények biztosítása
- Az ipari szolgáltatási potenciál bővítése új munkahelyek teremtésével a munkahely választék bővítése
- Közlekedésfejlesztés Kis és nagytérségi kapcsolatok elősegítése a balesetveszélyes csomópontok lehetséges átszervezésével a szomszédos településekkel való összeköttetés javítása
- Idegenforgalom turizmus fejlesztése a természeti adottságok kihasználásával a meglévő termálfürdők köré csoportosítva
- A természeti környezet fejlesztése figyelemmel a természetvédelemre és belterületi zöldterületek ápolására
- A környezetvédelem tekintetében a lehetséges környezetterhelések minimalizálásával relatív magas zöldfelületi arány biztosítása
- A kulturális és általános szabadidős sporttevékenységek területeinek bővítése, amelyik egyben a lakosság életminőségének javítását hivatott szolgálni

1.6.2.2 A hatályos településszerkezeti terv megvalósult elemei

Beépítésre szánt területek

Lakóterületek – Nagyvárosias lakóterület

Kapuvár konkrét tervei között a kisvárosias jelleg megőrzése szerepel. Így egyetlen meglévő nagyvárosias jellegű beépítés található a városban. A nagyvárosias karakter további bővítése városkép jellegének megőrzése céljából nem javasolja a terv.

Kisvárosias lakóterületek

A kisvárosias lakóterület a város központi részét meghatározó beépítési mód. Területileg a főtér déli oldalán A Deák Ferenc utca-Kossuth Lajos utca-Vörösmarty Mihály utca vonalában helyezkedik el. A belvárosban jellemző vegyes területhasználat miatt kisvárosias lakott területek fejlesztését nem irányozza elő a településszerkezeti terv.

Kertvárosias lakóterületek

A kertvárosias lakóterületek a város központi területei mellett is megtalálhatók. Itt jellemzően intenzívebb beépítésűek, a központi közelség miatt már megindult az építménymagasságok emelése. Kertvárosias jellegű beépítés tervezett helye a meglévő termál komplexumtól keletre található lakóterület fejlesztés egy része, mely inkább társasházi beépítést jelent és a Veszényi utca - Kertész utca közötti területen javasolt a szerkezeti terv. Kisebb lakóterületi fejlesztést javasol a terv a Kis-Rába–Vámház-ér között a vasútvonaltól északra.

Falusias lakóterületek

Városban öntés major lakott területére jellemző falusias beépítési mód. Fejlesztési elképzelések a meglévő telkek területére korlátozódnak

Vegyes területek – Település központi vegyes terület

Városi szintű igazgatási kereskedelmi terület. Ilyen a terület a mentőállomás, az óvoda és általános iskola területe a Rákóczi Ferenc utcában a kollégium és környezete a Rózsa utcában az Iskola utcai intézmény együttes területe. Településközpont vegyes terület a szakmunkásképző tömbje a Városháza és a Művelődési Központ területe is. A városközpont szerteágazó szerepköre miatt a kialakított vegyes területek egyaránt befogadják a térségi és települési intézményi, valamint lakófunkciókat. Néhány teleknyi méretű új vegyes területeket a város több pontján jelöltek ki.

Központi vegyes terület

A város központi területén helyezkednek el és elsősorban központi igazgatási gazdasági épületeket foglalnak magukba

Gazdasági területek – Kereskedelmi szolgáltató terület

E területek elsősorban a meglévő bevásárlóhelyek köré csoportosulnak. Kifejezetten ilyen jellegű terület még a város nyugati oldalán található gazdasági terület. Fejlesztési elképzelés egy színvonalas kereskedelmi szolgáltató sor kialakítása a 85-ös főút keleti bevezető szakasza mentén a város igényes megjelenése érdekében. Ez a terület a nem kívánt város karakter kialakulása ellen is védelmet nyújt az ipari park fejlesztése során. A gazdasági területek bővítését is a város nyugati határában javasolja a terv.

Ipari gazdasági terület

A város gazdasági potenciálját a keleti területén található ipari park adja, melynek továbbfejlesztési lehetősége keleti és déli irányban lehetséges

Üdülőtérületek – Üdülőházas terület

Üdülőházas üdülő területnek a termálfürdő területétől nem messze található kemping minősül. Fejlesztési terület a termálfürdőhöz közeli területeken lehetséges.

Különleges területek – Temető

Fejlesztési cél a város szívében található temető kiváltása a település északi a részében, zöld felületi rendszer fejlesztésével együtt.

Gyógyfalu üdülő komplexum gyógycentrum

A Kapuváron meglévő termálkincshez köthető a rendezési tervben megjelölt fejlesztési irányok egyik fő iránya. A város életébe és a település szövegbe jól integrálható területén fedett uszoda elhelyezése is megjelenik a tervben.

Kórház

A nagykiterjedésű egészségügyi terület a város belső magjában található területén nemcsak akkor ez hanem az egészségüghöz kapcsolódó egyéb épületek funkciók elhelyezésére van lehetőség.

További különleges területek még: Meteorológiai állomás, Kertészet, Bányák, Szennyvíztisztító.

A különleges területek közé tartoznak India állattartásra kijelölt részei a város belterületétől északra.

Hétfélig házas üdülőterületek

Két kisebb tömb a strandfürdő közelében.

Beépítésre nem szánt területek

Zöldterületek

A tervben kijelölt belső feltárások során mindenképpen fontos szempont a túlsúfolt tömbök lazítása a markánsabb fejlesztések területeinek zöldfelületekkel történő tagolása a szerkezeti és szabályozási tervben foglaltak szerint

Erdőterületek

Az erdő területek bővítésének lehetőségét a terv a lakó területekhez kapcsolódó védőerdők telepítésének előre vetítésével szeretné segíteni. Markáns erdőtelepítést irányoz elő a terv a 85-ös úttól északra, a lakó és üdülőterületek nyugalmának megőrzése érdekében.

Mezőgazdasági területek

A mezőgazdasági területeket a tájhasználat a természeti táji értékeik és érzékenységük alapján az alábbi övezetekbe sorolja a terv:

- Hagyományos árutermelő övezet
- Mezőgazdasági legelőterület
- Alternatív energia kihasználhatóságára kijelölt mezőgazdasági terület

Részletes előírásait és szabályozásokat a helyi építési szabályzat rögzíti.

Közlekedési területek

Kapuvár város közlekedésfejlesztési szempontból legjelentősebb problémája a 85-ös út városon átvezető forgalma, melyet hosszú távon a város nem képes kezelni. A város térségi szerepének tartása érdekében ugyanakkor a kelet nyugati kapcsolatok mellett fontos fejlesztések szükségesek észak és dél irányába is. A várost jellemző, szinte merőlegesen négy égtáj irányú úthálózat tehermentesítési javaslatát is tartalmazza a szerkezeti terv: ennek fő eleme a települési körgyűrű kiépítése.

A körgyűrű elemei:

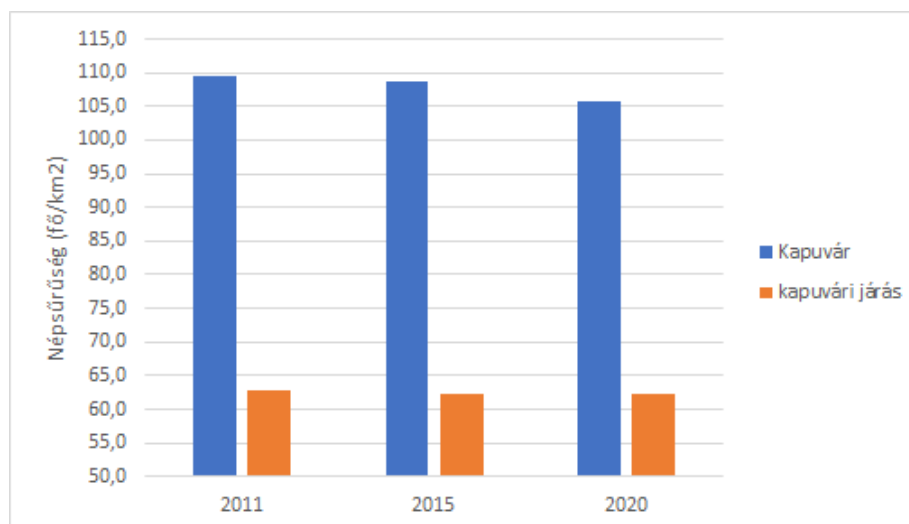
- 85-ös számú út 8611-es számú út között: elsődleges cél az ipari park kiszolgálása.
- A város északnyugati részén a Gyógyüdülő területének kiszolgálása, valamint a jelentős lakótelepi fejlesztések során kialakuló kertvárosias lakóterület kiszolgálása
- 8529-es számú út és 85-ös számú út között: nyugatról biztosítja a kapcsolatot a gyógyüdülőnek, valamint a dinamikusan fejlődő nyugati gazdasági ipari területnek

1.7 A település társadalma

1.7.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1 Demográfia, népesség

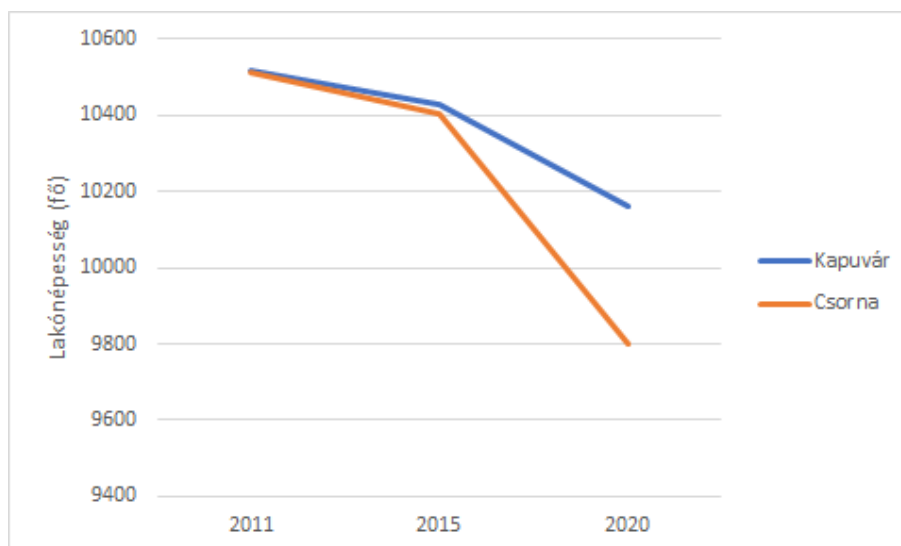
A város lakónépessége 10161 fő volt 2020-ban, ezzel a megye 4. legnépesebb települése a sorban. Népsűrűségét tekintve (105,8 fő/km²) nem éri el a vidékiség kritériumának tekintett 120 fő/km²-es értéket, azaz a ritkán lakott járásközpontok közé tartozik

1-9. ábra: Népsűrűség (fő/km²) Kapuváron és a Kapuvári járásban, 2011-2020 (Forrás: KSHÖ)

Az ország demográfiai trendje, vagyis a lakosságszám csökkenése összességében Kapuvár térségére is jellemző, de a népességfogyás üteme a városban az országos átlaghoz képest mérsékelt. A Kapuvári járás, a térséget alkotó falvak demográfiai folyamatainak betudhatóan 1960-ban érte el népességének csúcsát, azóta folyamatos a népességvesztés. Emellett részben átrendeződés is történt, hiszen a szocializmus általános falu–város migrációja szintén a központi város népességét növelte

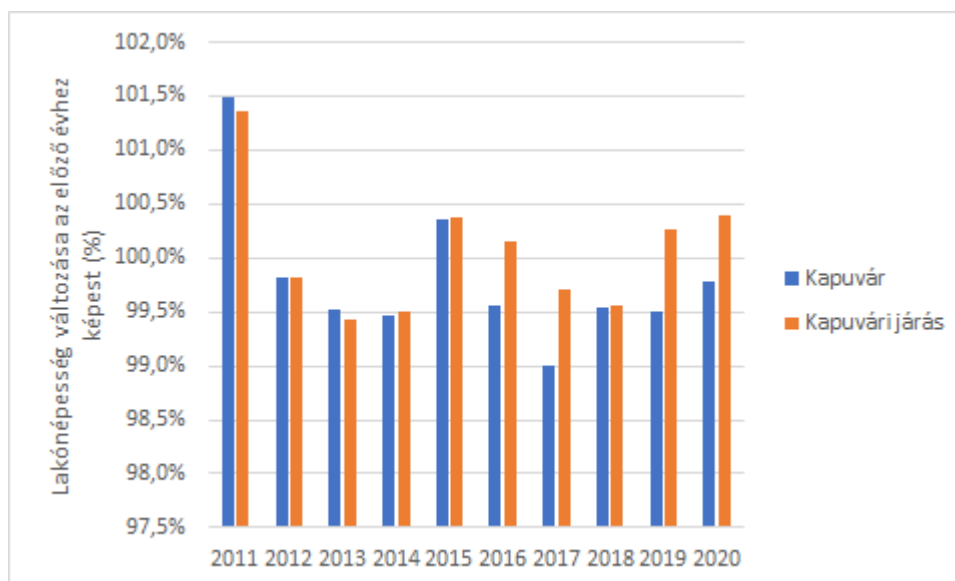
Kapuvár népessége 1980-ig növekedett, vagyis az országos trend érvényesült, mert az ország népessége, illetve a legtöbb városé is ekkor érte el csúcsát. A 11251 fős maximum a 2011-es népszámlálásig mintegy 750 fővel csökkent. Az ún. továbbvezetett adatok mutatják a 2010-es évek csökkenő trendjét, sőt a 2010-es években a visszaesés mértéke valamelyest gyorsult is, évente kb. 0,5%-kal kevesebben élnek a városban. Ezen folyamatok eredményeként a város lakónépessége 2020 év végén alig haladta meg a 10.000 főt.

1-10. ábra: Lakónépesség változása Kapuváron és Csornán (Forrás: KSH)

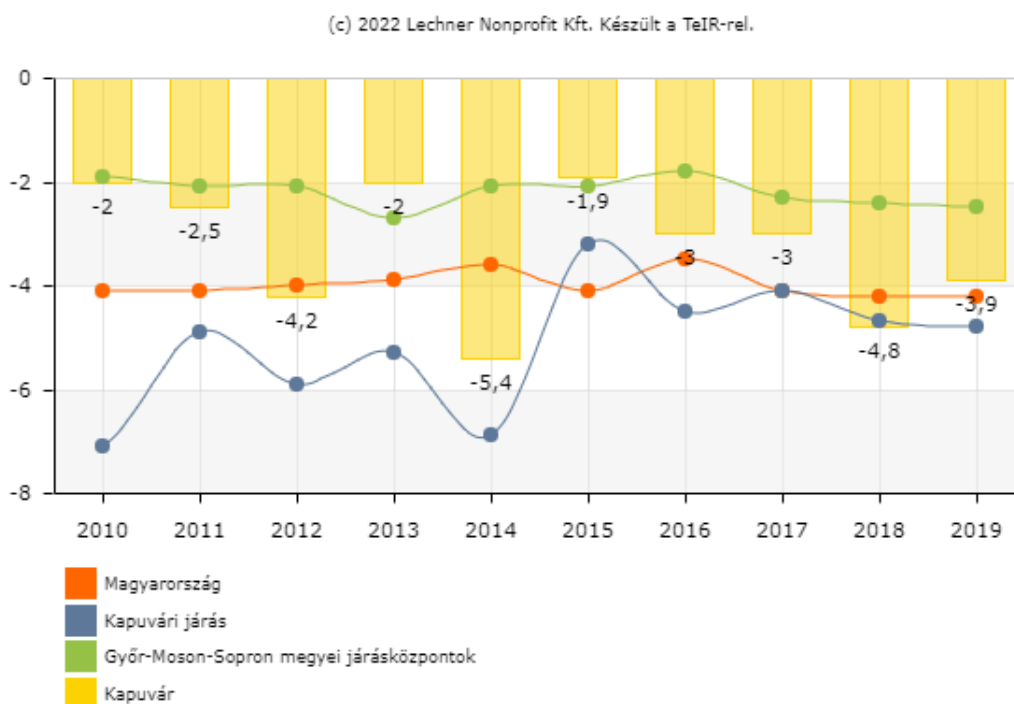
A kapuvári járás településeit tekintve megállapítható, hogy a falvak között egyet sem találni, ahol számottevő, trendszerű népességnövekedés lenne, ezzel szemben a stagnálás, néhány fős ingadozás, vagy a mérsékelt csökkenés jellemző. Vagyis a kisváros körül szuburbanizációs folyamat a népességváltozás mutatóját tekintve nem regisztrálható.

A természetes szaporodás/fogyás, illetve a vándorlási különbözet népszámlálási mutatóit megvizsgálva feltárul, hogy hogyan hatottak a város népességváltozására ezek a folyamatok. 1980 és 1989 között még természetes szaporodás volt a városban, azonban az elvándorlás mértéke lerontotta ennek hatását, ezért is csökkent már ekkor a népességszám (131fő, illetve -215fő). A rendszerváltozás utáni évtizedben mindkét mutató negatív értékeket vett fel (-341, illetve -167), ugyanakkor némileg kedvező trendre utal, hogy 2001 és 2011 között a vándorlási mutató pozitívba hajlott, igaz csupán 93 fős többletet mutatva. Az ebben az időszakban mért 257 fős természetes fogyás összességében tovább csökkentette a város lakosságát. Kapuvár esetében 2011 és 2020 között továbbra is természetes fogyás volt tapasztalható, a vándorlási mutatónál ugyan előfordult, hogy pozitív értékeket vett fel, de összességében a tíz év alatt 114 fős csökkenést mutat. A Kapuvári járás esetén szintén természetes fogyás volt tapasztalható, a vándorlási mutató azonban összességében növekedést mutat.

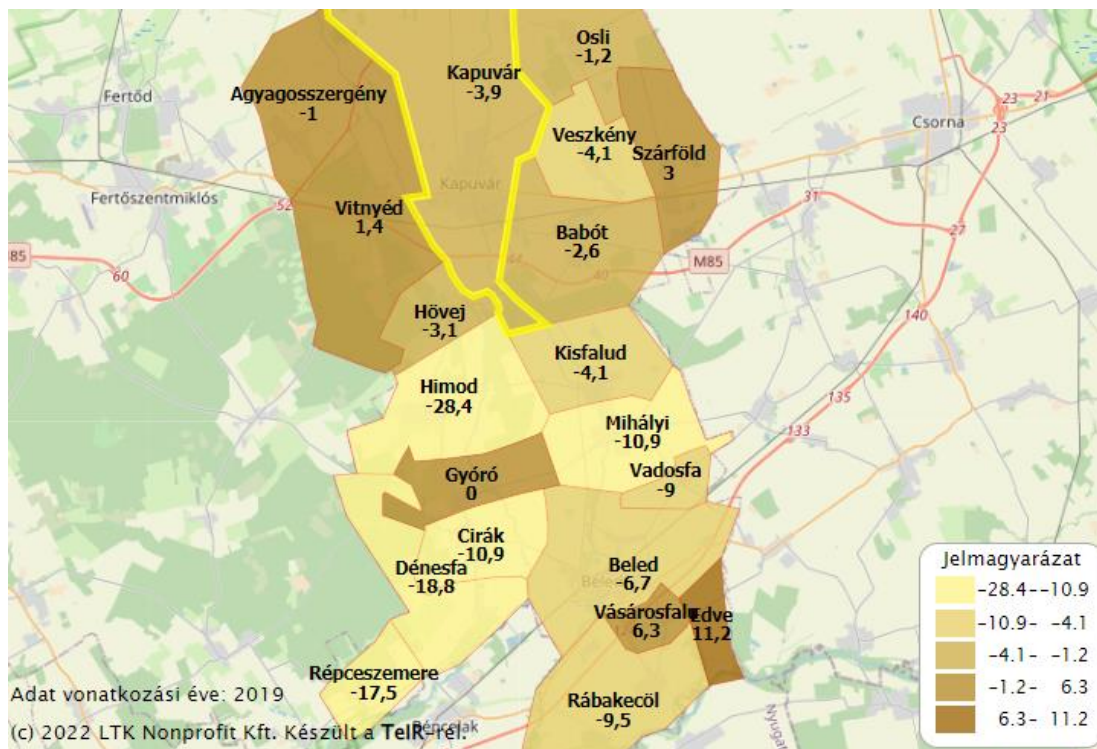

1-11. ábra: Lakónépesség változása az előző évhez képest (%) Kapuváron és a Kapuvári járásban (Forrás: KSH)

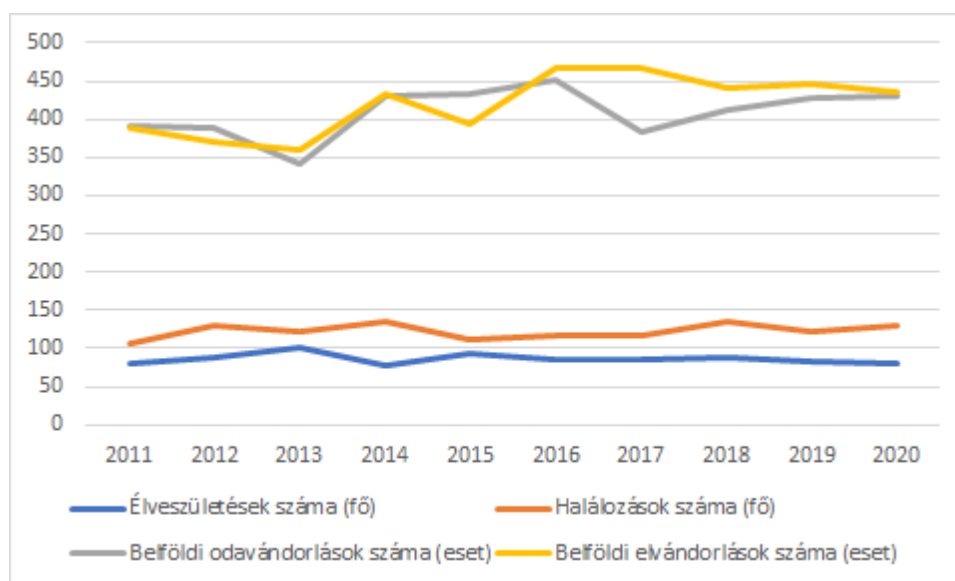
Az alábbi ábra diagramja mutatja az utóbbi bő évtized romló trendjét országos megyei és járási összehasonlításban. A lenti térkép a 2019-es állapotot mutatja, amikor csak néhány település (pl. Szárföld és Vitnyéd) mutatott természetes szaporodást (és Gyórán nem történt változás). Ám ez az érték a kisebb falvakban gyakran ingadozik, több év átlagában már egy település sem mutatott pozitív természetes szaporodást.

1-12. ábra: Természetes szaporodás, fogyás adatai dinamikus összehasonlításban Forrás: TeIR

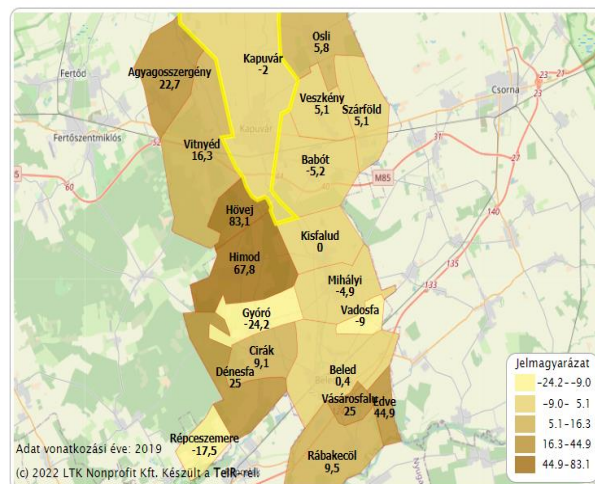
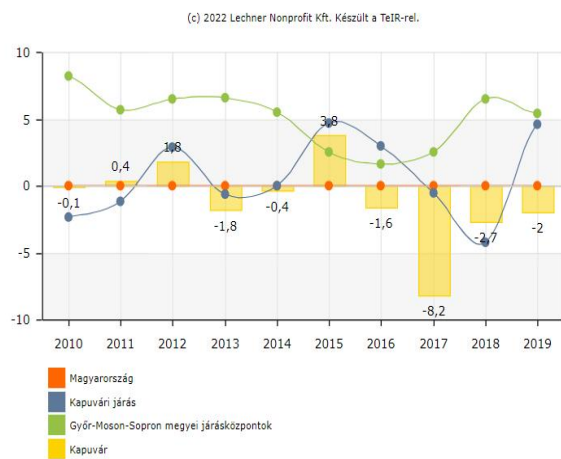
1-13. ábra: Természetes szaporodás a Kapuvári járásban, 2019 Forrás: TeIR

1-14. ábra: Élveszülések, halálozások, odavándorlások, elvándorlások száma Kapuváron Forrás: KSH

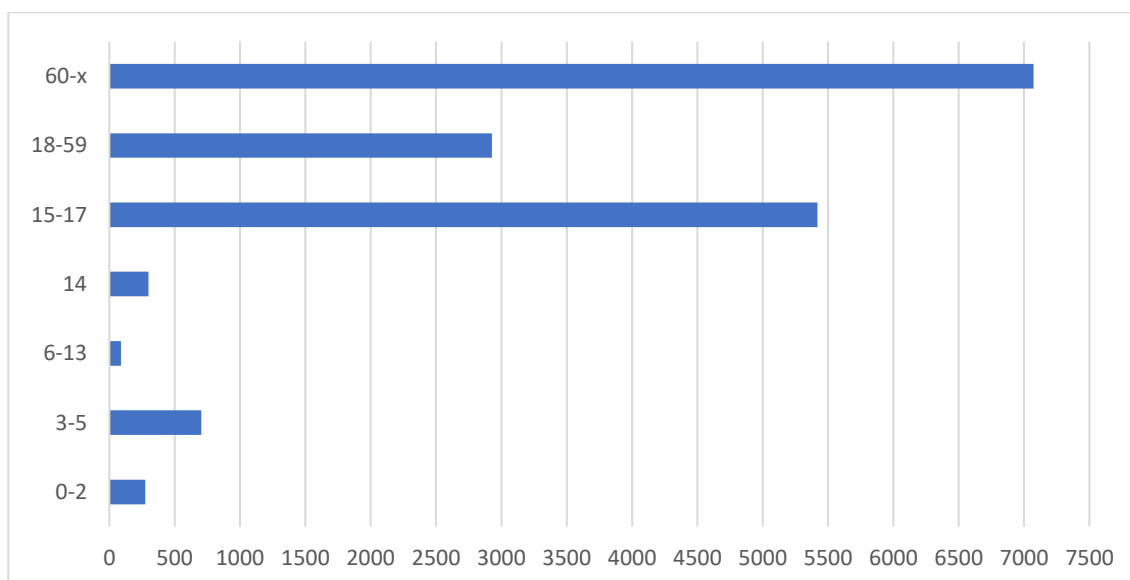
A fenti ábra a város számadatait nagyítja ki, ahol látható, hogy hogyan ingadoztak ezek az értékek. A folyamatosan **negatív természetes népmozgalmi mutatók** mellett a vándorlások esetében a vizsgált évek többségében az elvándorlás, többi évben pedig az odavándorlás volt a nagyobb. A 2010-es évek végére a két irányú vándorlás gyakorlatilag kiegyenlítődött Kapuváron, így az elmúlt néhány évben a népességszám változását érdemben nem befolyásolja.

Utóbbi folyamatokat területi összehasonlításban is szemügyre véve látható, hogy a 2010-es évek óta megfigyelhető kedvező, bevándorlási többletet mutató megyei trend nem érvényesült a kapuvári járásban (lásd alábbi ábra). Az időszak első része inkább pozitív volt, a közepe és a vége pedig negatív, pont ellentétesen a megyei trendekkel. A járás trendje a városéval volt azonos.

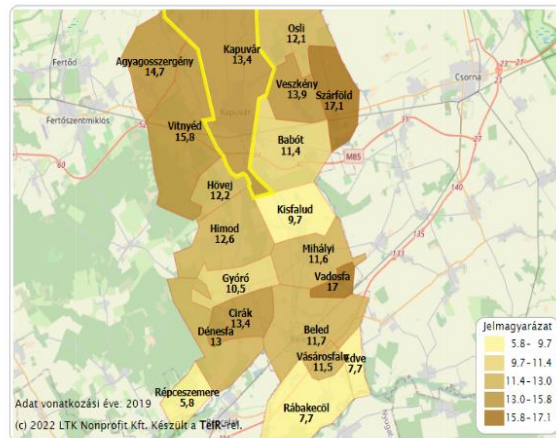
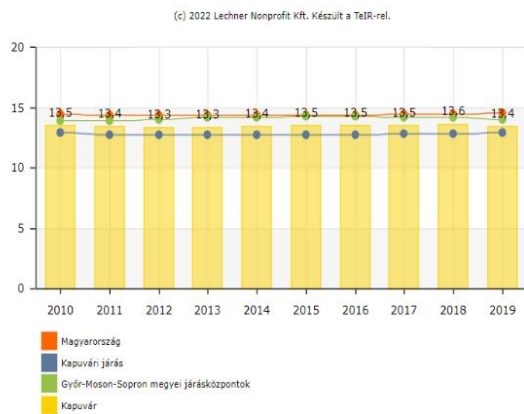
1-15. ábra: Az oda- és elvándorlások települési adatai regionális és dinamikus összehasonlításban, 2019 Forrás: TeIR

Ahhoz, hogy a **vándorlási folyamatok**nak kicsit is a mélyére lássunk a város korszerkezetét az állandó népességből a következő ábra szemlélteti.

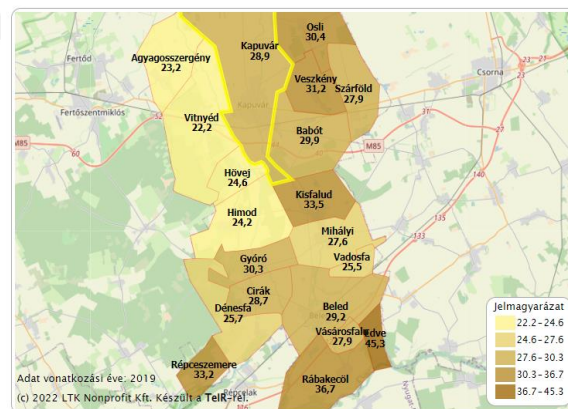
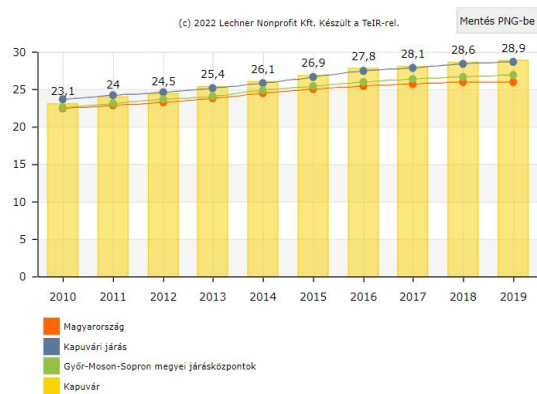
1-16. ábra: Kapuvár állandó népességének kor szerinti megoszlása, 2020 Forrás: KSH

Az elmúlt időszakban a város lakosságának nemi arányát a stabilitás, és a kiegyensúlyozottság jellemezte. A KSH adatai szerint a nők a város lakosságának 51,6%-át, a férfiak pedig a 48,4%-át tették ki 2020 év végén, tehát ez a mutató nem utal nagyarányú el- vagy odavándorlásra, hiszen ez esetekben szokott igazán felborulni a nemi arány egy településen. A népesség korösszetételét tekintve megállapítható, hogy az országos és megyei trendekhez hasonlóan Kapuvár és térségének a lakosságát is az **előregedés** is jellemezte. A városban 2011–2020 között 0,8 százalékponttal csökkent a 0-14, illetve 3,8 százalékponttal nőtt a 60 év feletti népesség aránya. Ennek eredményeképpen 2020. december 31-én az állandó népesség 12,6%-át alkották a 14 év alatti fiatalok és 27,8%-át a 60 évnél idősebbek. Előbbi esetben a járásnál némileg kedvezőbb volt a trend, lassúbb a csökkenés üteme, a megyét és az országos értéket tekintve viszont kedvezőtlenebb Kapuvár adata. Az előregedést tekintve Kapuvár értékei szintén rosszabbak mindegyik viszonyításban, csak járásából emelkedik ki kevésbé előregedő korszerkezetével (lásd alábbi ábrák).

1-17. ábra: Fiatalok arányának alakulása Kapuváron regionális és dinamikus összehasonlításban Forrás: TeIR

Mindezek ötvöződnek az ún. **öregedési index** évről-évre növekedő mutatójában, ahol Kapuvár értéke a megyei átlagnál és az országos átlagnál is rosszabb (Kapuvár: 220,9; Magyarország: 136,6). Az elöregedés mértékét jól jelzi, hogy a falvak némelyikében kétszer-háromszor nagyobb az időskorúak száma a fiatalokénál (lásd alábbi ábra).

1-18. ábra: Az időskorú népesség arányának változása Forrás: TeIR

	Állandó népességből a 0-14 évesek száma (fő)	Állandó népességből a 60-x évesek száma (fő)	Állandó népesség (fő)	Öregedési index (%)
Kapuvár	1325	2927	9970	220,9
Kapuvári járás	3193	7073	24536	221,5

1-6. táblázat: A népesség korösszetételének alapadatai, 2020

Összességében megállapítható, hogy Kapuvár Győr-Moson-Sopron megye lassan csökkenő népességű városa, ahol mind a népmozgalmi, mind a vándorlási folyamatok kedvezőtlenül alakulnak, a város kevésbé tudott profitálni az amúgy a megyéjére jellemző pozitív bevándorlási folyamatokból. Ezekhez társul az igencsak elöregedő, romló korszerkezetű népesség, amely országos összevetésben is igaz.

1.7.1.2 Nemzetiségek

A nemzetiségi adatok hozzávetőleges áttekintést adnak a térségek nemzetiségi összetételéről, ugyanis a nemzetiségi hovatartozás érzékeny kérdésnek számít, különösen diszkriminációnak kitett kisebbségi

csoportok esetén. Ezért az adatok tájékoztató jellegűek. Mivel 2011-óta nem került sor újabb népszámlálásra, ezért az akkori adatok kerülnek elemzésre.

A kapuvári kistérségben a 2001-es népszámlálási idején a cigány nemzetiség volt a legnépesebb 108 fővel (0,42%), 2011-re ez a szám 318 főre nőtt (1,34%). Ugyanakkor valamely okból – amely lehet pusztán csak bevallási kérdés is, azonban a németajkú bevándorlás is feltehető – a német nemzetiség száma szintén jelentős gyarapodáson ment keresztül, 10 év alatt 59-ről 297 főre (0,23% – 1,25%). Kapuváron a helyzet hasonló. A roma nemzetiség száma 79 főről 267-re nőtt (0,74 – 2,54%), s ez az érték a megyei érték felett, ám az országos érték alatt található; a németé pedig 19-ről 123-ra (0,18 – 1,17%) nőtt, ám itt a megyei érték 2,7%. Kapuváron a fentiekén kívül létszámuk alapján még a román nemzetiséget (23 fő) lehet megemlíteni.

A járást tekintve országos átlag feletti cigány nemzetiséget Répceszemerén mértek (3,5%), a központi város adatát ezen kívül Cirák haladta meg (2,7%), a német nemzetiség adata viszont sehol sem haladta meg a megyei átlagot.

Kapuváron a magyar mellett két jelentősebb nemzetiség, a roma és a német van jelentősebb arányban, és mindkettő népessége gyarapszik, a cigányság több mint háromszorosára, a németiség pedig hatszorosára növekedett 10 év alatt, utóbbi feltehetőleg főként külföldi forrásból.

1.7.1.3 Iskolai végzettség

Mivel 2011-óta nem került sor újabb népszámlálásra, ezért a korábbi adatok kerülnek elemzésre. A 2001-es népszámlálás időszakában Győr-Moson-Sopron megyében a 25-X népesség körében 11,7% volt a felsőfokú végzettségűek aránya, az országos átlag 12,6% volt ugyanekkor. Kapuvár értéke ezt az átlagot jócskán alulmúlta (8,6%), míg a kistérség adata 6,5% volt. 2011-re, figyelembe véve, hogy az országos átlag 19,0%-ra nőtt, Kapuvár adata 13,0%-ra, a járásé (még Agyagosszergény nélkül) 10,4%-ra változott, miközben a megyei átlag 17,4 lett. Vagyis Kapuvár adata pontosan megduplázódott, s gyorsabban nőtt, a város kismértékben tehát ledolgozta hátrányát e tekintetben. Ugyanakkor, ahogy országos viszonylatban is, a nemi arány markánsan megfordult.

Az adatok alapján elmondható, hogy majdnem minden adatot tekintve javulás következett be, nőtt az érettségizők, az általános iskolát elvégzők aránya, az „iskolakerülőké” pedig jóformán nem változott. Térségi összehasonlításban elmondható, hogy a kapuvári térség és Kapuvár adatai még mindig a megyei értékek alatt találhatók. A nemi arányok szempontjából az általános iskolát kijárók és az érettségit szerzők esetében még markánsabb fordulat következett be, mint a felsőfokú végzettségűek esetében: ma már jóval több nő jut el az érettségiig, s így sokkal több férfi reked meg az alsófokú végzettség szintjén.

Kapuvár iskolai végzettségi mutatói kedvezőtlenebbek a megyei és az országos adatoknál, ugyanakkor járásának értékeit a város húzza fel, a falvak igen kedvezőtlen mutatókkal rendelkeznek. Itt is érvényesültek az országos folyamatok, pl. felsőfokú végzettségűek arányának emelkedése, az általános iskolázottsági szint növekedése, a térség nem tudta lemaradását behozni nagytérségi összehasonlításban. Viszont kedvezőnek ítélnélhető, hogy a felsőfokú végzettségűek aránya gyorsabban nőtt Kapuváron, mint országos és megyei viszonylatban, tehát ha e tendencia folytatódik, a következő népszámlálás idejére eltűnhetnek a különbségek.

1.7.1.4 Foglalkoztatottság

A foglalkoztatásra vonatkozó részletes adatok települési szinten népszámlálások során állnak rendelkezésre. Mivel 2011-óta nem került sor újabb népszámlálásra, ezért az akkori adatok kerülnek elemzésre. Az ország népessége gazdaságilag aktív (foglalkoztatott és munkanélküli), valamint gazdaságilag nem aktív (inaktív kereső, eltartott) népességből tevődik össze. A gazdaságilag aktív népesség aránya a 2011-es népszámlálási adatok alapján országos szinten 9,86 százalékponttal nőtt 2001 hasonló adataihoz képest, míg a gazdaságilag nem aktív népesség ugyan ezen időszak alatt közel 11 százalékponttal csökkent a teljes népességhez viszonyítva.

Győr-Moson-Sopron megyében – a mai megyeterületet nézve – a gazdaságilag aktív népesség aránya 44,3%-ról, 47,7%-ra növekedett, miközben a munkanélküliségi mutató csak 1,1%-kal lett nagyobb. A foglalkoztatottak száma a két időpont között 184 389 főről 198 306 főre, mintegy 14 ezer fővel növekedett. A gazdaságilag inaktívak aránya ezeknek megfelelően csökkent, ám még mindig nagyobb részt tesznek ki a népességből.

Kapuvár város és térségének népessége gazdasági aktivitás szempontjából a 2001-es és 2011-es népszámlálás idején az alábbi táblázat szerinti megoszlást mutatott. Látható, hogy a változási irányok vizsgálati térségünkben is azonosak, ugyanakkor volumenük kisebb, Kapuváré alig változott számában, arányaiban is. Figyelembe kell venni ugyanakkor, hogy ezek a tendenciák csökkenő népességszám mellett mentek végbe! A csökkenő gyermekszám tehát javítja e mutatókat, illetve az előregedés, illetve a Magyarországon sajnálatosan tapasztalható magas halandóság hasonló hatást gyakorol a foglalkoztatottságra. Az inaktív keresők arányát az előregedés befolyásolja elsősorban, ez az érték Kapuváron 2001-ről 2011-re nem változott jelentősen, csak kismértékű növekedést mutatnak az adatok, míg a járásban kismértékű aránycsökkenést. A mutató tekintetében természetesen a nők abszolút felülreprezentáltak. Ezzel párhuzamosan az eltartott lakosság – amelyet főképp a gyerekek száma határoz meg – abszolút és relatív számában a városban és járásában is jelentős csökkenést mutatott.

A foglalkoztatottsági viszonyokban természetesen a nemi különbségek továbbra sem tűntek el, ez bizonyos szempontból természetesnek is vélhető: Kapuváron mintegy 500 fővel több foglalkoztatott férfit számoltak össze 2011-ben, mint nőt.

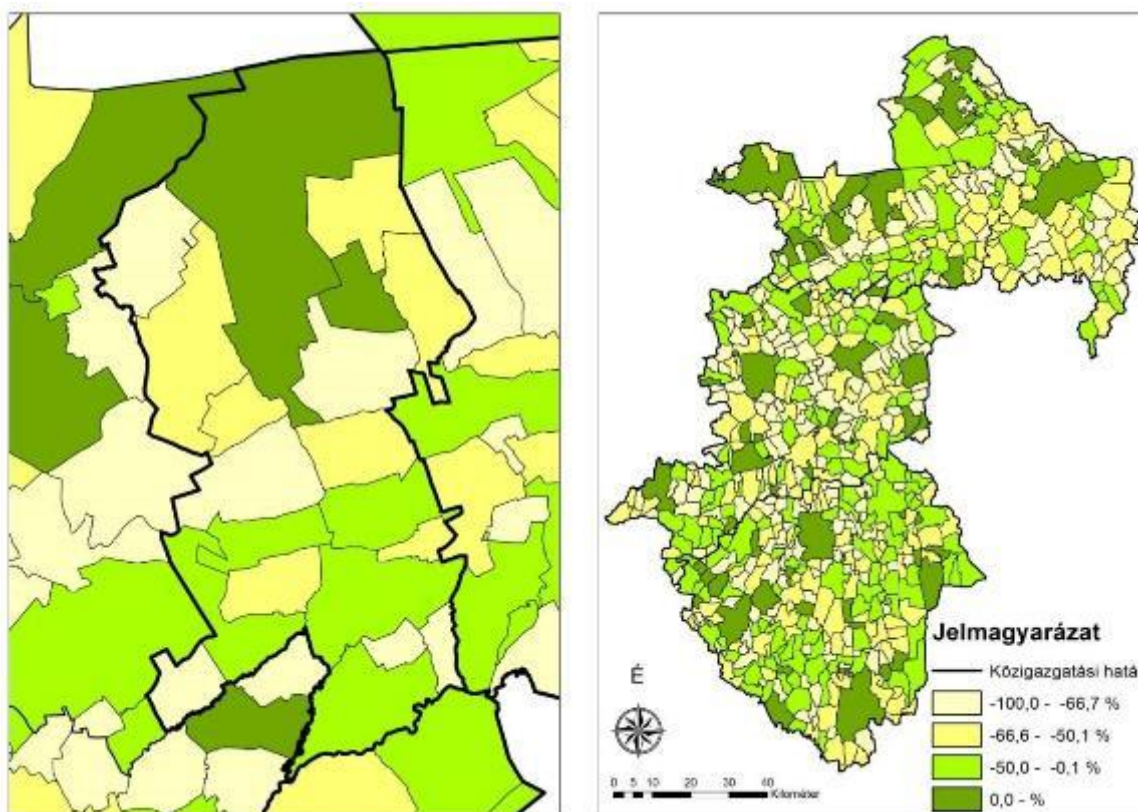
	foglalkoztatott		munkanélküli		inaktív kereső		eltartott		összesen
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	
Kapuvári kistérség 2001	10 446	40,8	564	2,2	8 399	32,8	6 208	24,2	25 617
Kapuvári járás 2011	10 378	43,6	734	3,1	7 739	32,5	4 927	20,7	23 778
Kapuvár 2001	4 557	42,8	271	2,5	3 254	30,5	2 577	24,2	10 659
Kapuvár 2011	4 535	43,2	343	3,3	3 304	31,5	2 313	22,0	10 495

1-7. táblázat: A népesség gazdasági aktivitás szerint, Kapuváron és térségében, 2001, 2011 Adatok forrása: KSH Népszámlálás, 2001, 2011.

A falvakban nem mindenütt rosszabbak a foglalkoztatottság mutatói Kapuvárénál, Babót, Kisfalud, Mihályi, Beled, Oslit magasabb értékekkel rendelkezik. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya nem sokat változott az utóbbi évtizedben, a falvak zömében 35-40%-körüli a mutató értéke, míg Kapuváron 31%.

A kedvező adatokhoz természetesen **munkahelyek** is kellenek, a megszűnő munkahelyek helyett újakra van szükség, kérdés, hogy vannak-e helyben munkahelyek a lakosság számára. Az abszolút számokat tekintve láthatjuk, hogy míg a térségben nagyon kis mértékben, de csökkent a foglalkoztatottak száma, addig Kapuvár inkább stagnált. Ez azonban korántsem egyenlő a munkahelyek számával. Ehhez közelítő adatot kaphatunk, ha az ingázási adatokat felhasználva a mai járásra kiszámoljuk a helyben lakó, helyben foglalkoztatottak, illetve a bejáró foglalkoztatottak együttes számát (ők a helyben foglalkoztatottak vagy helyben dolgozók a KSH fogalomhasználata szerint). Ez az érték 2001-ben 8688 fő volt, 2011-re viszont 7727-ra csökkent. Kapuvár megfelelő adatai: 5355 és 4568, vagyis durván 800 munkahely szűnt meg a városban 10 év alatt! Összehasonlításként: a megyében – a korábbi, kisebb területen – 2001-ben 174 891 helyben dolgozó volt (=munkahely), 2011-re viszont ez a szám 180 766 főre növekedett.

Az 1.1 fejezetben rámutattunk a Kapuvárról elingázók céltelepüléseire, illetve a beingázók lakóhelyére, illetve arra, hogy Kapuvárra még éppen többen ingáznak be, mint el munkába járási céllal. Az ingázás mérlegét mutatja az 1-19. ábra, ahol látszik, hogy Kapuváron kívül a járásban csak Veszvény rendelkezik pozitív mutatóval (lásd alábbi ábra) – tehát több bejáróval, mint eljáróval –, vélhetően az AGI Hungária – Novomatic gyáregységének köszönhetően. Mindazonáltal aláhúzendó, hogy az ingázók száma növekedett az utóbbi években: a megyében 2001-ben a foglalkoztatottak 34,7%-a, 2011-ben 45%-a ingázott munkahelyére, ez az érték 23,6, illetve 39,3% volt Kapuvár esetében, tehát némiképp alacsonyabb ez az érték.

1-19. ábra: Naponta ingázó foglalkoztatottak egyenlege (%), 2011 Adatok forrása: KSH Népszámlálás

2017 és 2021 között a foglalkoztatás, a munkaerőpiac szempontjából rendkívülinek minősíthető. Az időszak kezdetén térségünkben egy kiemelkedően jó gazdasági környezet, folyamatosan csökkenő

álláskeresői létszám volt a jellemző, majd a gazdasági-társadalmi folyamatokat a koronavírus járvány hatásai határozták meg, míg a ciklus végén egy nagyon gyors talpra állásnak lehetünk tanúi.

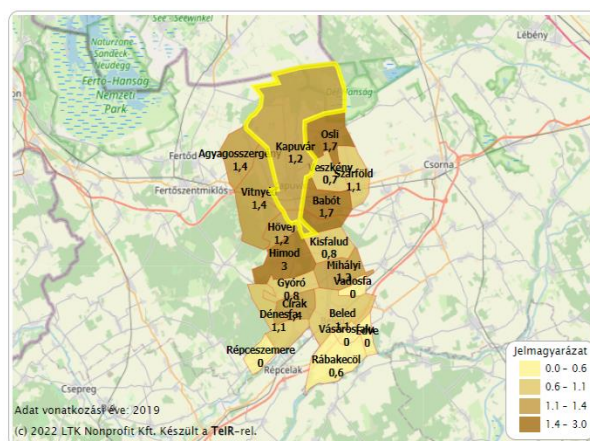
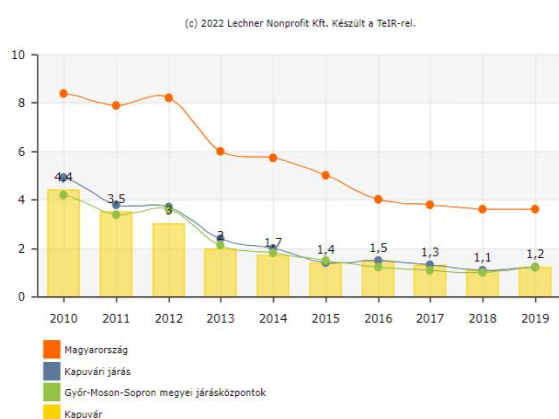
Megyénkben jelentős mértékű belső migráció orvosolta a munkaerő-hiányt, a járvány időszakában ez visszafordult. Ahogy elindult a termelés, az üzemek azonnal felszívták a rendelkezésre álló munkaerőt. Az esetlegesen fellépő újabb hiányt pedig szinte azonnal javította az országon belüli munkaerő-vándorlás, illetve egyre jelentősebb arányban a harmadik országbeli munkavállalók alkalmazása.

A foglalkoztatás szerkezetére továbbra is jellemző a nagyszámú belföldi és külföldi ingázó munkavállaló.

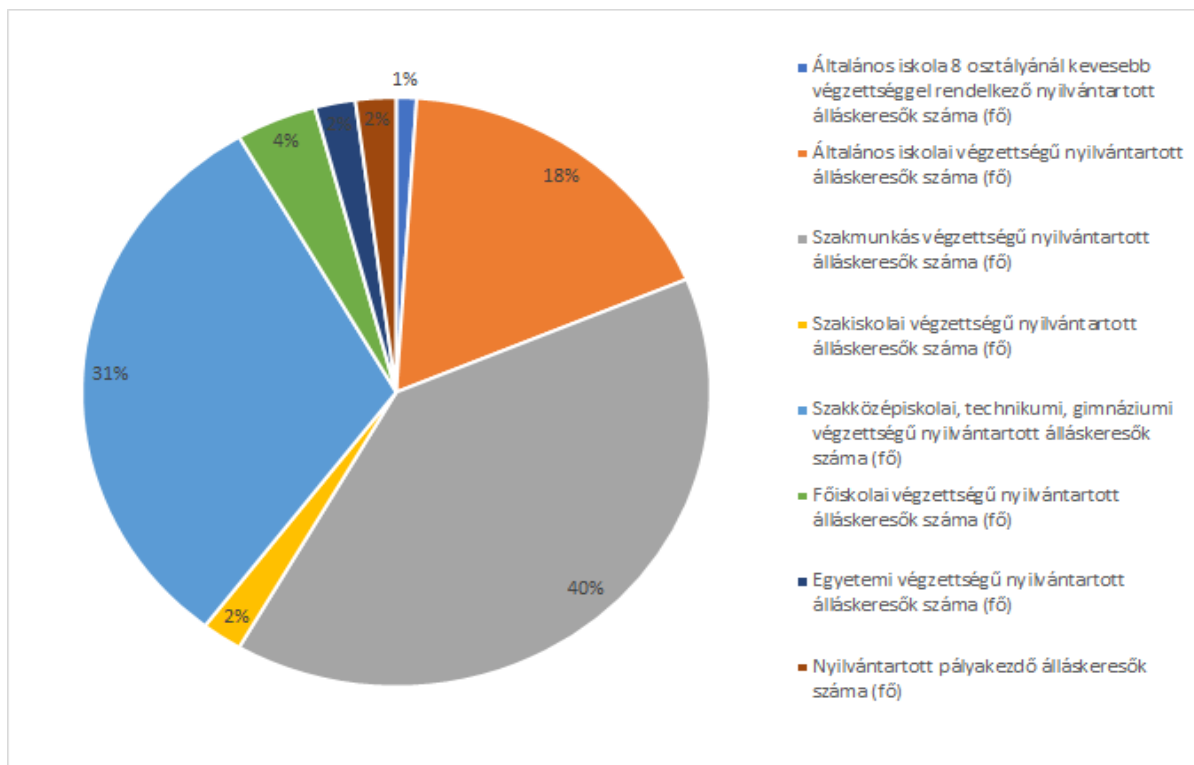
A győri Audi, a fertőszentmiklósi Velux, a sopronkövesdi Autolív és a veszkényi Novomatic mellett a környező megyék is foglalkoztatnak kapuvári lakosokat, a gyorsforgalmi út átadásával Vas megye is megközelíthetőbbé vált az ingázók számára. A Kapuvári Járási Hivatalnak nincsenek pontos adatai az ausztriai munkavállalók számáról, de a téli építőipari, mezőgazdasági munkák leállításával regisztrálni jelentkezők számából arra lehet következtetni, hogy továbbra is jelentős ez a réteg.

Ugyanakkor tendenciaszerűen megfigyelhető, hogy még a járvány előtt, a 2019. évvel kezdődően elindult egy munkaerő-visszarámlási folyamat is főként az építőiparból sokan tértek vissza, indítottak itthon vállalkozást. Ennek oka sokrétű lehet, részben a külföldön megszerzett tőke és szakértelem biztonsága, valamint a munkaerőhiány hatására a hazai bérek emelkedtek és már nem érte meg az ingázással együtt járó kényelmetlenségeket is vállalni.

A KSH adatai szerint 2019-ben Kapuváron 76 nyilvántartott álláskereső volt, amely a munkavállalási korú népesség 1,2%-át tette ki. A mutató 2020 során minimálisan romlott, 94 főre emelkedett a nyilvántartott álláskeresők száma, a növekedés az egész járásra elmondható (lásd alábbi ábra), azonban a 2010-es évek közepe óta 1,5% alatti értéket vesz fel. Ez egyértelmű munkaerőhiányról tanúskodik a városban, helyben gyakorlatilag nem érhető el „szabad” munkaerő. Ezt a tényt támasztja alá az is, hogy a városban a munkásszállások száma és kapacitása folyamatosan növekszik az elmúlt években.

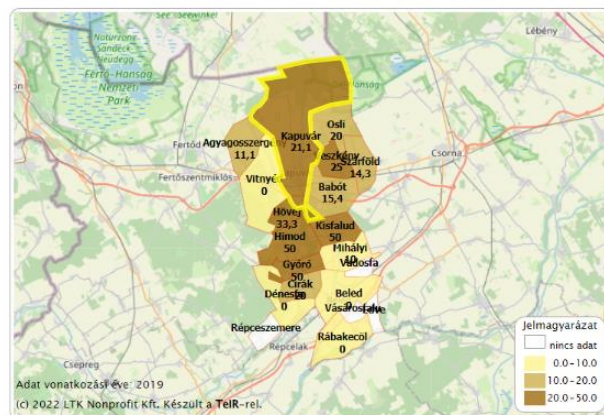
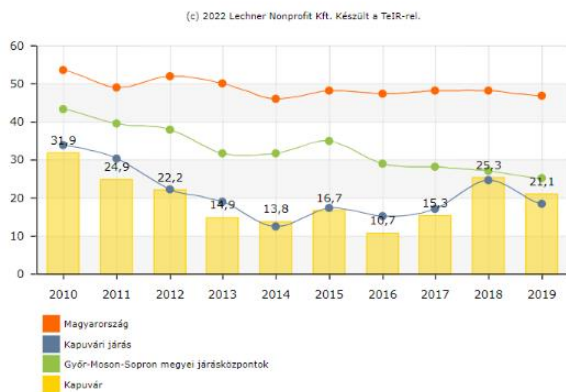

1-20. ábra: Nyilvántartott álláskeresők a munkaképes korú népesség százalékában Forrás: TeIR

1-21. ábra: Nyilvántartott álláskeresők végzettség szerinti megoszlása, 2020 Forrás: KSH

Kapuváron a nyilvántartott álláskeresők közül legtöbben szakmunkás végzettségűek, ez 38 főt jelentett 2020-ban. Második legnagyobb részesedése a szakközépiskolai, technikai, gimnáziumi álláskeresőknek volt 30 fővel. A legkevesebb nyilvántartott álláskereső a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűek közt volt, csupán 1 db. A fiatal, 25 évesnél nem idősebb munkanélküliek aránya az utóbbi szűk évtizedben folyamatosan változott. 2011-ben 18,4% volt, majd 2012-re majdnem 24%-re emelkedett, onnan 2016-ig csökkent, amikor 24% fölé ugrott. Ezután újra csökkenés volt tapasztalható, 2020-ban pedig 9,2% volt. A nyilvántartott álláskeresőkön belül a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya szintén jelentősen csökkent Kapuváron a válság óta. 2010-ben még 31,9%-ot tett ki arányuk, ezután csökkenés volt jellemző 2014-ig, amikor 13,8% volt a mutató értéke, majd 2015-re növekedett, 2016-ra pedig a vizsgált időszak legalacsonyabb értékére, 10,7%-ra csökkent, ezután kisebb növekedés volt tapasztalható, majd 2019-re újra csökkent az érték, ami 21,1%-ot jelentett (lásd alábbi ábra). A tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya ezzel összevetésben 0,2% környékén mozog, ami sokkal jobb, mint az országos átlag (1,1-1,5%).

1-22. ábra: A 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya az összes munkanélküli arányában Kapuváron és térségében 2010-2019 Forrás: TeIR

Kapuvár a foglalkoztatottság tekintetében országos viszonylatban kedvezőbb helyzetben van, ugyanakkor figyelemre méltó a helyben dolgozók számának csökkenése, ami a helyi munkalehetőségek beszűkülésére utal. Ám még így is foglalkoztatási központnak számít a város, és köszönhetően az ausztriai munkalehetőségeknek is, nincsenek nagy munkanélküliségi problémák a térségben, sőt az elmúlt években egyértelmű munkaerőhiány alakult ki. Érvényesültek a járásban a kedvező megyei és országos tendenciák, nőtt a foglalkoztatottak száma és aránya, csökkent az inaktívak aránya, azonban az inaktívak arányának csökkenése is a csökkenő gyermekszámra utal.

1.7.1.5 Jövedelmi viszonyok

A települési, járási szinten a jövedelmi viszonyok az életszínvonal, életminőség egyfajta fokmérőjének számítanak a regionális elemzésekben. A jövedelmi viszonyok rekonstruálására hatósági adatbázisból az adózás intézménye révén van lehetőség, tehát az adatok természetesen a bevallott jövedelmekre vonatkoznak. Itt többféle mutató előállítására van lehetőség. Az adózók aránya a foglalkoztatottsági, gazdasági aktivitási mutatókhoz hasonlós, teoretikusan annál jobb, minél több adózó van. Az adóalapot és fizetett adót a lakosságra és az adózók számára is lehet vetíteni. Természetesen nem mindegy, hogy mekkora a személyi jövedelem-adó adóalapja, ez adja meg a fizetések bázisát, ez is egyben a leginkább használatos mutatóként, ugyanakkor az új családi adózási szabályok óta a megfizetett személyi jövedelemadó mértékében némi torzulás állott be, nem tükrözi ugyanis a valódi jövedelmi viszonyokat.

Az alábbi táblázatot e jövedelmi mutatók alapján készítettük, rangsorolva és rangszámmal ellátva az egyes településeket. A jövedelmi mutatókat az 1000 főre jutó személygépkocsi számával egészítettük ki, mert jó indirekt indikátora a valós „gazdagságnak”, adózástól független jövedelmi viszonyoknak.

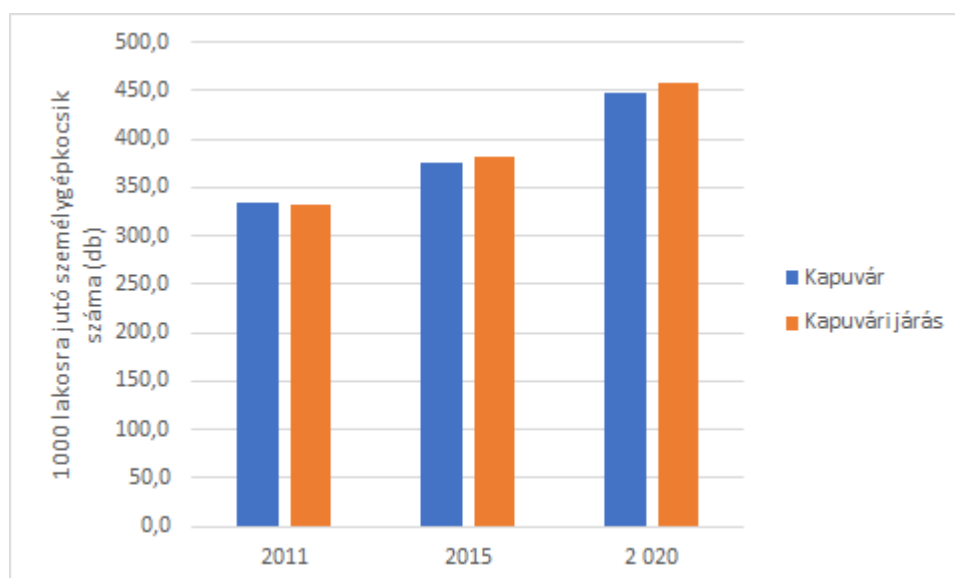
	Szvk/1000 fő 2019	SZJA-alap/ lakos, 1000 Ft 2019	SZJA/lakos, 1000 Ft 2019	SZJA alap/adózó, 1000 Ft 2019	SZJA/adózó, Ft 2019
Kapuvár	435,1	1254,7	197,6	2707,8	426,5
Agyagosszergény	439,6	1296,6	172,9	2810,7	374,7
Babót	452,5	1427,4	213,2	2877,3	429,9
Beled	457,1	1688,7	234,5	2943,6	408,8
Cirák	454,4	1270,0	170,7	2577,6	346,4

Dénesfa	525,0	1839,8	249,3	2803,5	379,8
Edve	561,8	1696,6	232,3	2435,4	333,5
Gyóró	491,9	1345,0	206,5	2405,6	369,3
Himod	388,0	1176,9	162,0	2274,9	313,1
Hövej	516,9	1283,5	173,7	2590,8	350,6
Kisfalud	468,2	1242,0	178,0	2249,5	322,5
Mihályi	472,9	1561,3	215,9	2494,6	345,0
Osli	512,2	1243,3	175,1	2643,2	372,3
Rábakecöl	478,5	1683,3	231,5	2735,9	376,3
Répceszemere	403,5	1844,6	278,2	3245,1	489,5
Szárföld	414,0	1196,6	213,1	2473,3	440,4
Vadosfa	351,4	657,0	76,9	2083,7	243,8
Vásárosfalu	487,5	1589,0	215,2	2421,3	328,0
Veszvény	466,9	1314,6	204,7	2891,0	450,2
Vitnyéd	413,2	1169,7	163,6	2560,7	358,2

1-8. táblázat: Járás településeinek jövedelmi mutatói, 2020 Forrás: KSH, NAV

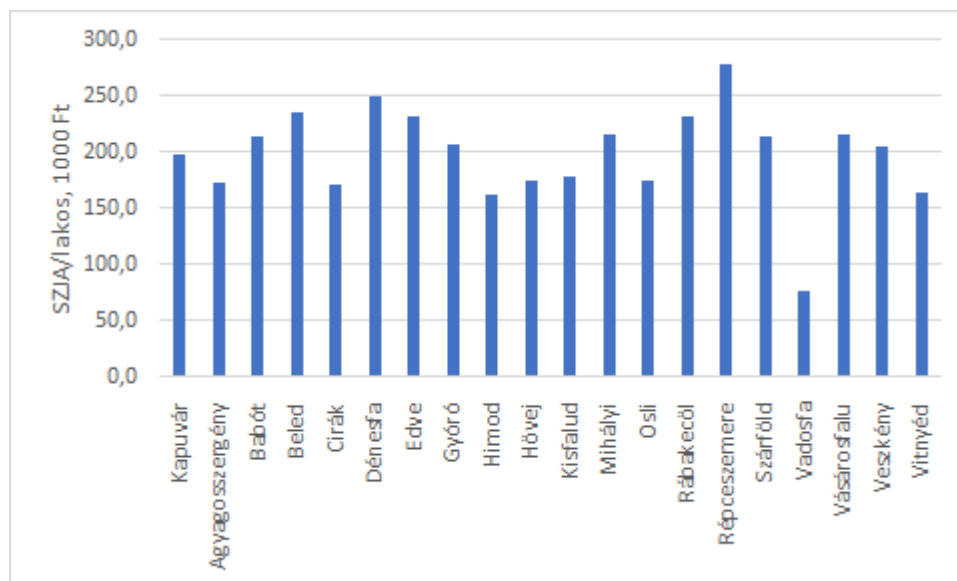
Mi befolyásolja még e mutatók értékét? A személygépkocsi mutatója általában a **szuburbanizációs**, tehát nagyobb városok környéki, kiköltözés által érintett településeken nagyobb, ahol a családokban a két autó sem ritka jelenség. Figyelembe kell venni az **ausztriai dolgozás** jelenségét is térségünkben, ugyanis az ő jövedelmeik természetesen nincsenek benne az adatokban, az adózók aránya is alacsonyabb ezekben az esetekben.

A személygépkocsi-ellátottság mutatója részben a város környéki falvakat, másrészt feltehetőleg a nagyobb fokú ingázásban részt vevő, magasabb gazdasági aktivitású falvak esetében magasabb. Mind a járás, mind Kapuvár esetében közel 1,5-szörösére nőtt a személygépkocsik száma 2011 óta, ami részben jelzi a lakosság jövedelmének értékének növekedését. A járműszám egyik közvetlen következménye az, hogy Kapuvár egyes városrészeiben állandó problémát jelent már az ottlakók számára is a parkolókapacitás elégtelensége.

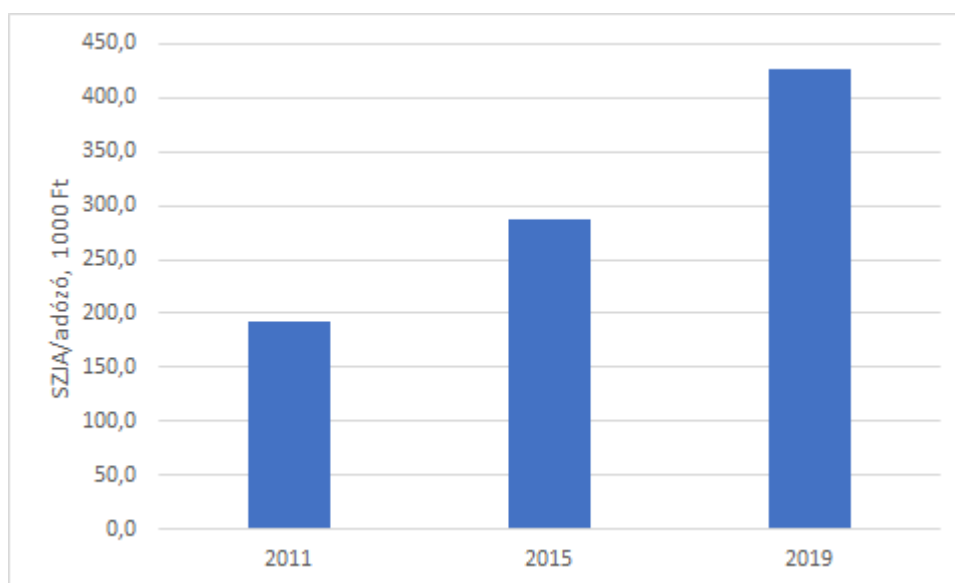
1-23. ábra: 1000 lakosra jutó személygépkocsik száma (db) Forrás: KSH

Az alábbi ábra az egy lakosra jutó befizetett szja-t mutatja 2019-ben. Kapuvár és járása közepes értékeket mutat, legmagasabb a mutató értéke a foglalkoztatási központokban és ingázási környezetükben. Az értéket leronthatja az ausztriai munkavállalás mértéke, azaz főleg kisebb településeken ez az adat nem mutatja teljes pontossággal a jövedelmi viszonyokat.

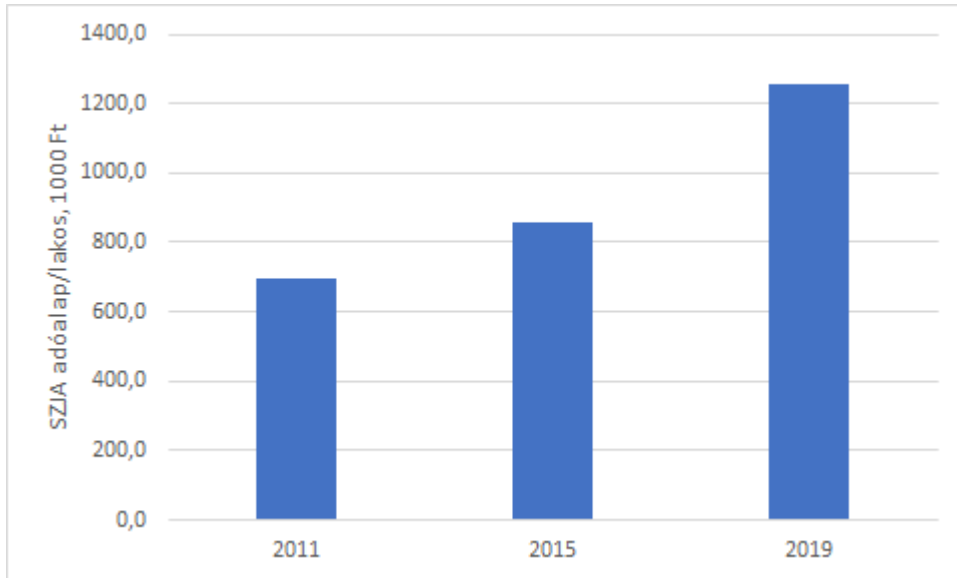

1-24. ábra: Az egy lakosra jutó SZJA alap értéke a Kapuvári járás településein (2019) Forrás: NAV

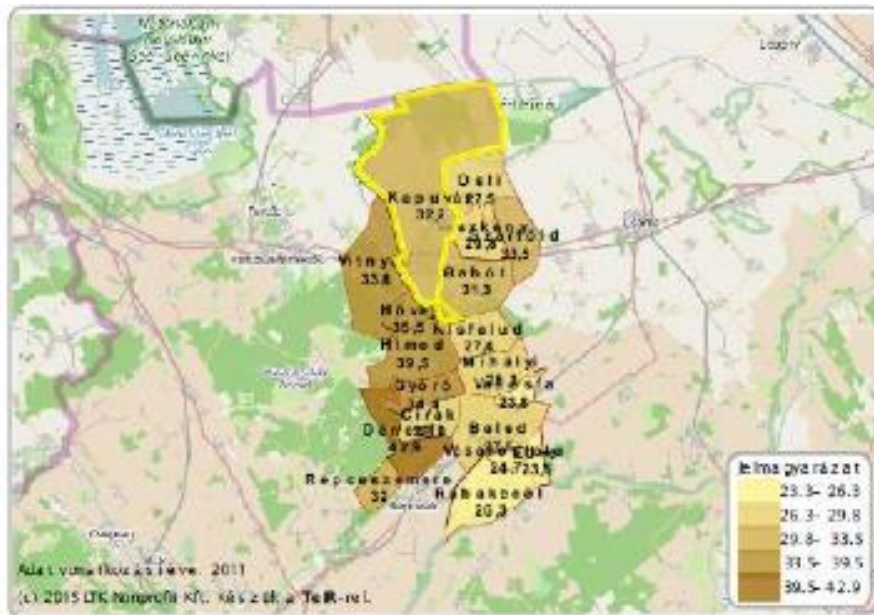
A következő ábrák mutatják Kapuvár esetében, hogy hogyan változott a jövedelem, 2011–2015–2019 időkeresztmetszetekben. Az egy lakosra jutó SZJA mértéke folyamatosan növekedett Kapuvár, és térsége kettős képet mutat: a járás értéke kis mértékben nőtt, Kapuváré viszont az országos trendet mutatta – vagyis Kapuvár nélkül a többi település értéke markánsabban növekedett az elmúlt években. Ezzel együtt is azonban térségi összehasonlításban a kapuvári járás a megyei és országos átlag alatt van a növekedés tekintetében. Az egy adózóra jutó befizetett szja ehhez hasonló diagramot produkált.

1-25. ábra: Egy adózóra jutó befizetett személyi jövedelemadó Kapuváron (1000 Ft), 2011-2019 Forrás: NAV

1-26. ábra: Egy lakosra jutó személyi jövedelemadó-alap Kapuváron (1000 Ft), 2011-2019 Forrás: KSH, NAV

1-27. ábra: A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya, 2011 (aktív korú népesség arányában)

A rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül szintén beszédes adat és a társadalom alsóbb, veszélyeztetett rétegeit mutatja meg. Mivel 2011 óta nem került sor újabb népszámlálásra, ezért az akkori adatokat elemezzük. Kapuváron ez a mutató az országos és megyei érték alatti, viszont számos környékbeli falu mutatója magas (lásd fenti ábra). A további jövedelmi kategóriákat tekintve 2011-ben Kapuváron nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesült a teljes lakosságból mintegy 3300 fő, a rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma pedig 5 fő volt ugyanebben az időpontban (összehasonlításképpen: ugyanez a szám Csornán 10 fő), ami tehát nem mondható magasnak.

Összességében elmondható, hogy Kapuváron az országos és megyei átlaghoz viszonyítva átlag alatti jövedelemmel rendelkeznek a munkavállalók. Ez azonban csak a hazai munkavállalókra vonatkozik, az

ausztriai jövedelmi viszonyokról nincsenek adatok, ismert, hogy az ottani keresetek nagyban javítják az itthon tapasztalható általános életszínvonalat is.

1.7.1.6 Életminőség

A települési életminőséget számtalan tényező befolyásolja. Ilyenek a lakókörnyezet színvonala, zöldfelületek ellátottsága, a lakásviszonyok, a közlekedés, a humán közszolgáltatások, a társadalmi kapcsolatok, a település programkínálata, és számtalan egyéni, főképpen szubjektív tényező, mint jövedelmi viszonyok, munkahely, egészségi állapot stb. Érzékelhető, hogy melyek azok a tényezők, amelyekre a települések fejlesztése során tevélegesen hatni lehet (pl. programkínálat javítása, fiatalok számára szórakozási lehetőségek bővítése, felnőttképzés stb.), melyek azok, amelyekre kevésbé, vagy csak közvetetten. E fejezetben röviden utalunk a később részletesebben is bemutatott zöldfelületi helyzetre, a városképre, a közlekedésre, viszont érdemben a lakásviszonyokat elemezzük.

A város zöldfelületi ellátottsága, ahogy az alább részletesen az 1.13. fejezetben olvasható, összességében jónak mondható. Kapuvár városképe egy tradicionális kisalföldi mezőváros képét mutatja, amely a II. világháború előtt és a szocializmus időszakában számottevő iparosodáson ment keresztül. Így a falusias-kertvárosias külső övezetekbe egy jelenleg nem működő iparterület (húsgyár) ékelődik, emellett a nagyobb iparterület Keletről csatlakozik a lakóterületekhez, azonban a város szerencséjére a szocializmus időszakában a kisvárosokban is jellemző városközpont átépítés elkerülte a várost, a belvárost intenzifikáló beépítések léptéktévesztés nélkül valósultak meg, lakótelepe pedig a külső övezetben épült meg. A város központja tükrözi Kapuvár polgári városfejlődésének jegyeit, a historizáló századfordulós városmag karakteres, amely a városi identitás erősítéséhez markánsan hozzájárul.

A település lakóinak életminőségét befolyásoló fontos faktor korunkban a közlekedés állapota. A Kapuvárt elkerülő M85. sz. gyorsforgalmi út elkészült, így az átmenő forgalom már kevésbé terheli a város útjait. A motorizáció növekedésével, illetve az M85 környező településekkel való összeköttetésben való kisebb szerepe miatt a városon belüli forgalom nem csökkent jelentősen. Szerencsés helyzet, hogy Kapuváron a kerékpáros közlekedési infrastruktúra és morál sokat javít a helyzeten. Mindazonáltal a városnak fel kell készülnie arra, hogy a lecsökkent (átmenő)forgalom adta lehetőségeket miképpen aknázza ki, gondolkodik-e pl. forgalomcsillapított területek, vagy sétányok létrehozásában.

A lakásállományra térve azt térségi összehasonlításban vizsgálva megállapítható, hogy Kapuvár laksűrűségi, lakásminőségi mutatói jórészt átlagosak, némely jellemző, komfortosság tekintetében átlagnál jobbak (lásd alábbi táblázatokat). A városrészi különbségeket a 3.3 fejezetben mutatjuk be, előrevetítve azt, hogy nagy területi különbségek nincsenek a város lakóterületei között.

	Lakásállomány (db)		Épített lakások száma (db)		Megszűnt lakások száma (db)	
	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás
2011	4383	10608	17	30	1	3
2015	4421	10694	13	29	5	11
2020	4598	10974	76	122	2	3

1-9. táblázat: Lakott lakások jellemzői I. Adatok forrása: KSH

	Gázvezetékekkel ellátott (db)		Fürdőszobával ellátott (db)		Közcserővel ellátott (db)		Közüzemi vízvezetékekkel ellátott (db)		Egyszobás lakások (db)		Egynél több szobás lakások (db)	
	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás	Kapuvár	Kapuvári járás
2011	17	30	17	30	17	30	17	30	0	0	14	19
2015	6	16	13	29	13	29	13	29	2	2	1	5
2020	71	104	76	121	76	119	76	122	1	2	48	65

1-10. táblázat: Épített lakások jellemzői II. Adatok forrása: KSH

Összességében elmondható, hogy Kapuváron a települési infrastruktúra alapvetően nyugodt és színvonalas kisvárosias életminőséget tesz lehetővé.

1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Kapuvár kisvárosi jellegéből fakadóan nincsenek jelentős társadalmi konfliktusok. Nincs jelentős lakóhelyi elkülönülés, nincs a településnek „Rózsadombja”, nincsenek még lakóparkok, ún. „gated community”-k, falakkal elzárt lakónegyedek, társadalmi devianciák sem kiugróak. A településképen az általános magyar jelenségek figyelhetők meg, amelyek a társadalmi problémák indikátoraiként is egyben: tájidegen építészeti stílusok térnyerése (pl. mediterrán – építész körökben „magyiterrán”nak nevezett házak), a ház, mint reprezentációs eszköz túlzott, stíluskevert díszítése, az elzárkózás pontszerű jegyei (magas falkerítés, tájidegen tujasor stb.), az épületek nem az utcára komponálása (a garázskapu a főbejárat). Hasonlóképpen megtalálhatók a pusztuló, rossz állapotú régi házak, mint az elöregedés jelei, vagy a stílustalanul felújított régi házak, mint a társadalmi értékvesztés tünetei, ugyanígy olcsó, tájidegen építőanyagok, műanyag ablakok és vakolatok terjedése.

A szociális problémák mérsékeltek a városban, részletesen ezt a 1.8 fejezetben fejtjük ki. A város vállalkozói rétegének a városvezetéssel jó a kapcsolata, rendszeres a konzultáció, egyeztetés, az érdekviszonyok harmonizálására, koordinálására törekvés jellemzi ezt. A város gazdasági imázsát meghatározó vállalkozások közül a Cserpes Sajtműhely Kft. emelhető ki, amely több országos elismerést, sikert gyűjtött be az elmúlt években. Ez a vállalkozás pótolni látszik azt az űrt, amely a Kapuvári Hús Húsipari Zrt. bezárásával a város gazdasági imázsában keletkezett.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

Kapuvár város települési identitásának formálásában az alábbi tényezők vesznek részt:

- Kapuvár a Rábaköz, és a Hanság települése, egykori mezőváros
- a város az államalapítás korában ispánsági székhely, Kapuvár vármegye központja
- a török kor után a város és vára az Eszterházyak kezére került, akik a Rákóczi szabadságharc során felrobbantott várat várkastéllyá építették át
- Berg Gusztáv sikeres mintagazdaságot alakított ki a bérbe vett kapuvári uradalomban, számos fejlesztés a nevéhez fűződik
- a város az Esterházy uradalomhoz tartozott az utóbbi évszázadokban
- Kapuvári Gazdasági Vasút
- Kapuvár városias arculatának alapjai a dualizmus korában teremtődtek meg a polgári városfejlődés során
- Kapuvár jelentős mezőgazdasági hagyományokkal, azok bázisán megteremtődött élelmiszeriparral rendelkező település

- A város jelképe a vár és a Szent Anna templom

A Rábaköz számára marketingstratégia készült 2013-ban,³ amely részletesen elemezte a tájegység belső és külső megítélését. A helyi lakosok szempontjából megállapították, hogy a Rábaköz fontos szerepet játszik az önazonosságtudat felépítésében. A tájegység értékei alapvetően táji-természetiek, ismertsége is alapvetően erre épül. A hagyományok, népi jelleg, gazdasági sajátosságok kisebb jelentőségűnek bizonyultak, a népszokások, helyi termékek „márkavivők” egyelőre jórészt hiányoznak (elvesztek), vagy gyengék, kevésbé ismertek. A térség célja, hogy ezeket a szegmenseket (kultúra, némi örökség, hagyományok) is tartalommal töltsse meg, illetve erősítse turizmus és marketingfejlesztése során (rábaközi perec, helyi biotermékek, tejtermékek, (részben ipari) húskészítmények, hőveji csipke stb.).

1-28. ábra: Szent Anna templom

---

³ A Rábaköz marketingstratégiája. Megbízó: Rábaközi Vidékfejlesztési Egyesület Készítő: Régiófókus Nonprofit Kft. Szombathely, 2013

A város internetes honlapján olvasható szlogenje: a „Hanság fővárosa”. Ez bizonyos „munkamegosztást”, egyeztetést feltételez a Rábaköz másik központjával, Csornával, amely a „Rábaköz fővárosaként” pozícionálta magát. Ugyanakkor mindkét település használja mindkét tájegységet, mint márkanévet, ezt egy rögtönzött felmérésünk mutatja a cég- és üzletnevek vizsgálatában. Csornán kicsit több a Rábaközt, Kapuváron pedig több a Hanságot használó elnevezés. Internetes keresés során is több Kapuvár + Hanság találatot kapunk, mint Csorna + Hanságot, a Rábaköz esetében viszont fordított a helyzet. Igaz, hogy a Rábaközzel együttes előfordulás mindkét esetben jóval számosabb.

Összefoglalásul elmondható, hogy Kapuvár olyan kisvárosi értékekkel rendelkezik, amelyek mind a helyi lakosság életminősége szempontjából alapvetően pozitív jelentőségűek. Ugyanakkor a tájegység, tehát a tágabb környék adottságaiban még vannak olyan potenciálok, amelyek mind a helyiek, mind a turizmus számára fejlődést jelenthetnek.

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások

1.8.1.1 Gyermekgondozás, oktatás

A Kapuvári járás települései a Soproni tankerülethez tartoznak. A tankerületben óvodával a települések három-ötöde, általános iskolával a települések majdnem fele rendelkezik. Középiskola Kapuváron található. Kapuvár tagiskolájaként működik Babót, Osli, Szárföld, Veszvény, Vitnyéd általános iskolája, Mihályi és Beled ilyen szempontból önálló. A tankerület irányítja a Metrum Alapfokú Művészeti Iskolát. Kapuváron található még a Páli Szent Vince Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda, a Soproni SZC Berg Gusztáv Szakképző Iskola, a Dr. Barsi Ernő Alapfokú Művészoktatási Intézmény és a GENIUS Alapfokú Művészoktatási Intézmény is.

Bölcsődei feladatellátás

A városban és az egész járásban egy bölcsőde működik, egy intézményként az óvodával Király-tó Óvoda és Bölcsőde néven. A bölcsőde működési köre csak 9 községre terjed ki (Mihályi, Osli, Vitnyéd, Hővej, Babót, Himod, Szárföld, Veszvény, Agyagosszergény). Az önkormányzat 2009-ben EU-s támogatás segítségével bővítette-fejlesztette a bölcsődei intézmény kapacitását, 15-ről 20-ra, 2014-ben 26-ra, majd 2015-től 38 férőhellyel üzemel. Az utóbbi években a városi bölcsőde leterheltsége, zsúfoltsága oldódott 2013-ban 1,2 gyermek jutott egy férőhelyre, 2020-ban ez a szám 0,95 volt. A csökkenő tendencia hátterében a csökkenő gyermekszám is ott van, 2013-ra egy férőhelyre 13-14, 2020-ban pedig már csak 6-7 0-2 éves jutott.

Óvodai feladatellátás

Kapuváron intézményileg egy városi óvoda működik az 1999-es összevonás óta, négy telephelyen, Király-tó Óvoda és Bölcsőde néven. 2005 után több falu óvodáját az intézményhez csatolták (Himod, Babót, Osli, Vitnyéd, Veszvény – Himod 2014-ben, Vitnyéd 2015-ben megszűnt). Az óvodai férőhelyek száma 2021-ben 475 volt. 2008-ig ez a szám 350 volt, majd 2014-ben 450, 2015-2017 között 375, 2020-ban 453 fő volt. Az óvoda adatai szerint gyermekszám csökkenésnek indult az intézményben, amely a himodi és vitnyédi óvoda megszűnésével is tovább folytatódott. A csökkenés másik oka, hogy 2009 óta a katolikus általános iskola is működtet egy óvodát, immár 4 csoporttal, 103 férőhellyel, 2022-ben 102 gyermekkel. Így a 2021/22-es nevelési évben 439 beíratott gyermekről beszélhetünk, 8 telephelyen 20 csoportban, 23 teremben, 41 nevelő foglalkoztatásával.

A kapuvári óvodák összesítve, a KSH adatai szerint 2004 óta megfelelő kapacitással működnek, nincs túlszűfolttság. A kapacitásnövekedés hatása is, hogy az egy férőhelyre jutó óvodásszám 0,8-ról-ről 0,76-ra csökkent.

Általános- és középiskolai feladatellátás

A városban a Kapuvári Térségi Általános Iskola székhelyével és két tagintézménnyel látja el az általános iskolai oktatási feladatokat, a Soproni Tankerületi Központ fenntartásában és a város működtetésében. Az általános iskolák beiskolázási körzete Kapuvár város, ám Osli, Babót, Veszvény, Vitnyéd, Szárföld, Hövej, Himod felső tagozatos tanulói is már Kapuvárra járnak. Ezekben a falvakban tagiskolák működnek fenti intézmény irányítása alatt, ám a höveji és himodi tagiskola már megszűnt.

A központ a korábbi nevén Pátzay Pál Általános Iskola, amelynek tanulólétszáma 2021 októberében 424 fő volt. Az iskola 17 osztállyal, 20 tanteremmel, mintegy 40 főállású pedagógussal rendelkezik. A bejárók száma a tagiskolákkal együtt 194 fő 2021-ben. Az SNI tanulók száma 148. További telephely található Garta városrészben is, amely 60 férőhelyes, két tantermes iskola. Itt a 2021. októberi statisztika alapján 47 diák kezdte meg a tanévet.

A korábbi Széchenyi István Általános Iskola jelenti a harmadik telephelyet, ennek tanulólétszáma 2021 októberében 144 fő, jóllehet férőhelye 300 fő. A telephelyen 14 db tanterem van, ahol 20 fő végez oktató-nevelő tevékenységet.

A Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola egyházi fenntartású intézmény (fenntartója a Győri Egyházmegye), 1992 óta működik, 2021/2022-es tanév 300 diákkal indult 17 tanteremben 14 osztállyal, 27 pedagógussal. A Felsőbüki Nagy Pál Gimnázium 2019. szeptember 1. napjával a Győri Egyházmegye Közfeladatokat Ellátó Szervezet fenntartásába került és beolvadt a Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola és Óvoda közoktatási intézménybe, amely Páli Szent Vince Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda néven működik tovább.

A kapuvári szakiskola 2004-ben vette fel Berg Gusztáv nevét, a Soproni Szakképzési Centrumhoz tartozó intézmény hivatalos neve ma Soproni SZC Berg Gusztáv Szakképző Iskola. A szakiskola széleskörű palettán – gépészet, építőipar, faipar, kereskedelem-marketing, vendéglátás-idegenforgalom, egyéb szolgáltatások, élelmiszeripar – oktat OKJ-s bizonyítvánnyal járó szakokat. Tanulószáma 135 fő a 2021-2022-es tanévben a felnőttoktatással együttvéve.

A járásban működött – 2013 óta nincsenek diákok – a csermajori Újhelyi Imre középiskola, amely előbb megyei kezelésbe – összevonták a fertődi Porpácsi iskolával, majd megyei intézményfenntartású lett – később állami irányítás alá került. Jelenleg a győri Veres Péter Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola kötelékébe tartozik, a képzés újraindításáról nincs információ.

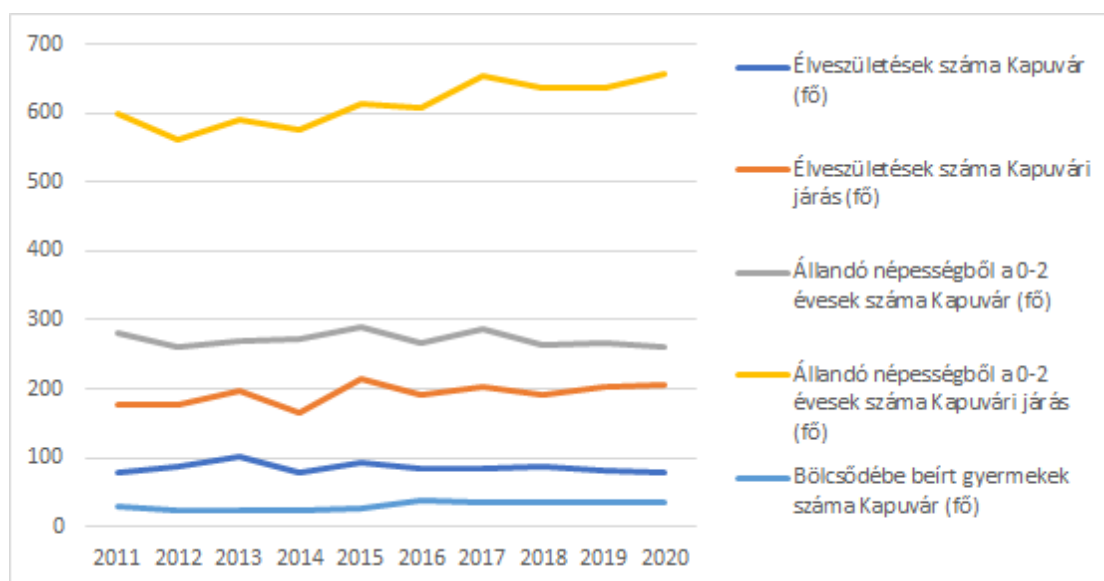
A nevelés és oktatás a statisztikai adatok tükrében

Az 1-29. ábra a bölcsődei gyermekgondozásban részt vevő gyermeklétszámot illusztrálja Kapuváron és járásában összesítve. Mintegy háttéradatként az élveszületések, és a 0-2 éves gyermekek számát tettük emellé. A leginkább egyértelmű trend a kisgyermekek összesített számának növekedése a járásban. Kapuváron a vizsgált időszakban változó volt a trend, hol növekedés, hol csökkenés volt jellemző, de összességében csökkent a kisgyermekek száma. Az élveszületések száma ennek háttéréként, előzményeként némiképp hasonló, de inkább folyamatos növekedési trendet mutat járási szinten, azonban települési szinten a kezdeti növekedés csökkenésbe vált, és az időszak végére megegyezik az élveszületések száma a 2011-ben tapasztaltakkal. A bölcsődések száma ezekkel

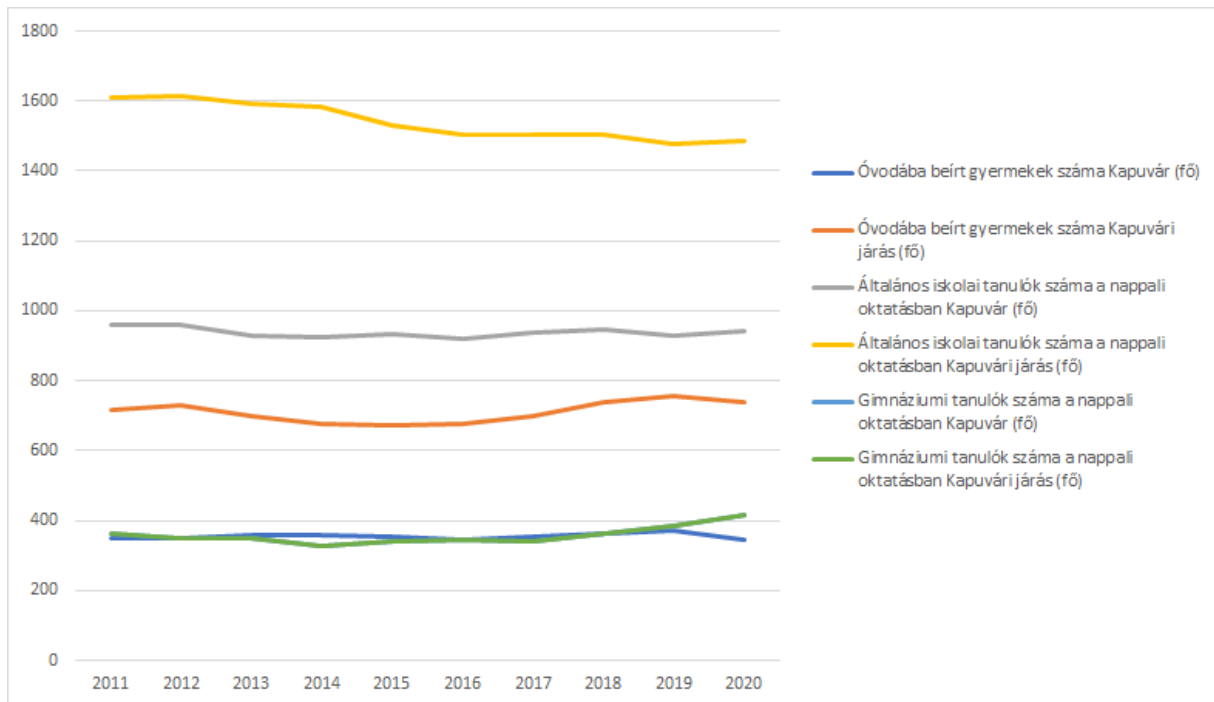
összevetésben, növekvő trendet mutat A települési szinten mintegy 38 és járási szinten is csak 50 férőhelyhez jön hozzá az utóbbi év 650 fős járási és 260 fős városi kisgyermeklétszáma. Ezekhez képest alacsonynak tűnik a 38 és 50 fős bölcsődei férőhely.

A következő ábrák elemzik az iskolák működésének alapját, a gyermeklétszámot. Itt az óvodások létszáma az általános iskolások előzményeként, alapjaként fogható fel, az általános iskolásokból pedig potenciálisan helyi középiskolások lesznek.

A kapuvári ovisok száma kb. 350, a járásiaké 670-750 fő körül mozog az utóbbi években, a trend inkább stagnálósnak mondható. Az általános iskolások száma Kapuváron ugyancsak kb. 950 fő, kismértékben csökkenő a trend. A járás többi általános iskolájában végbemenő trendek miatt az egész járás értéke meredeken csökken, 2019-re 1500 fő alá süllyedt és 220-ban is alatta maradt. A gimnáziumban tanulók száma járási és települési szinten megegyezik, mivel csak Kapuváron van gimnázium. A kezdeti csökkenés után 2015-től növekedés figyelhető meg a létszámban.

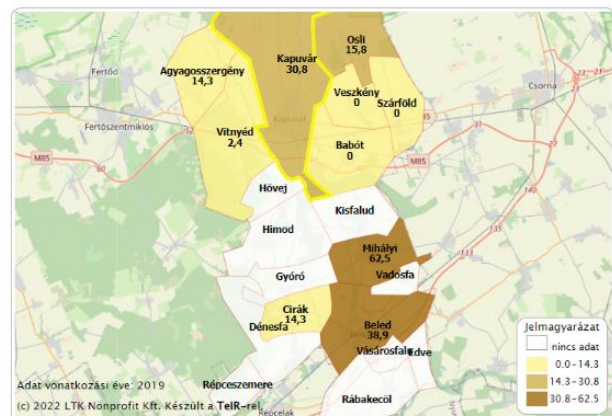
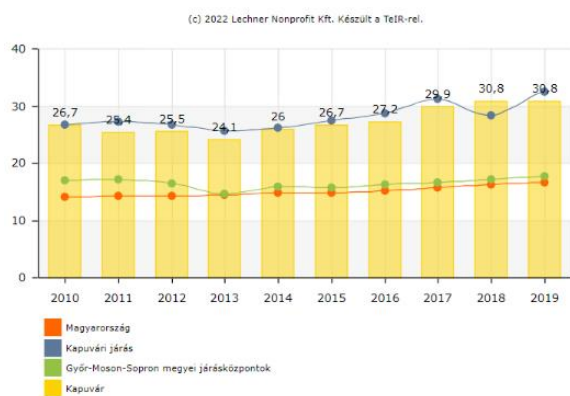

1-29. ábra: A bölcsődei gyermekgondozás statisztikai háttéradatai, 2011-2020. Forrás: KSH

1-30. ábra: Az óvodai és iskolai nevelés-oktatás statisztikai háttéradatai, 2011-2020. Forrás: KSH

A bejáró általános iskolások települési arányairól az alábbi ábra ad információt. Látható, hogy míg a kapuvári általános iskolák „vonzása” csak 30,8% (a járásban Mihályi van 60% felett), a középiskoláké 50,6%.

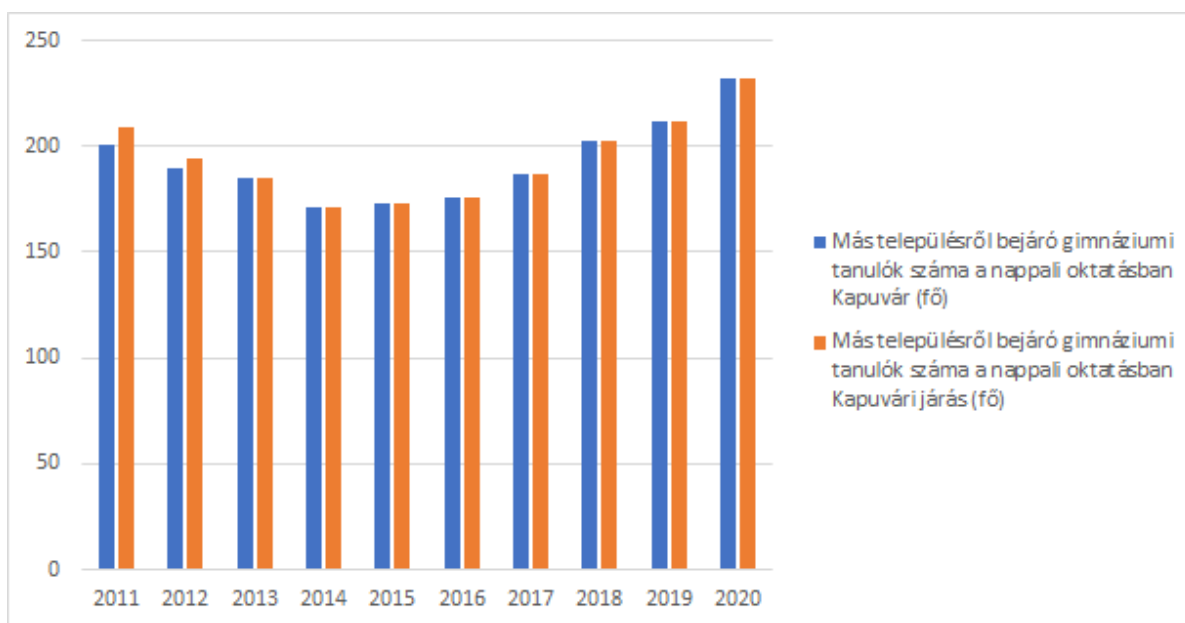
1-31. ábra: Az általános iskolába járók közül más településről bejárók aránya (%) 2010-2019 Forrás: TeIR

A város oktatási infrastruktúrájának helyzete az önkormányzat, illetve az intézmények adatszolgáltatása szerint az alábbi:

- Központi óvoda Kapuvár, Arany J. u. 10/a: részlegesen felújított épület. Felújítása és bővítése az új uniós pályázati konstrukció keretében tervezett.
- Házhelyi tagóvoda Kapuvár, Mátyás k. u.: Felújítása 2018-ban uniós pályázat keretében megtörtént.
- Lakótelepi tagóvoda Kapuvár, Ifjúság út 5., Gartai tagóvoda Kapuvár, Rákóczi F. u.: 2014. évben külső felújításra került, kazáncseré és termosztatikus

radiátorszelep beépítése történt. A gartai tagóvoda belső vizesblokk felújítása az új uniós pályázati konstrukció keretében tervezett.

- Bölcsőde Kapuvár, Arany J. u. 10./a: 2014. évben kívül-belül felújításra került.
- Pátzay iskola: 19. században építették, A teljes külső felújítás, ablakcsere és napelemes rendszerrel történő bővítés 2018-ban uniós pályázati forrás igénybevételével megtörtént.
- Széchenyi iskola+konyha: 1980-ban építették, Teljes külső hőszigetelése, ablakcsere és napelemes rendszer történő felszerelése 2017-ben megtörtént. A központi konyha belső felújítása is uniós pályázat keretében megvalósult 2017-ben.
- Gimnázium: teljes körű felújításra szorul. A Győri Egyházmegye kezelésébe került át 2019-ben.
- Tornacsarnok: teljes körű felújításra szorul, melynek megvalósítását az új uniós pályázati konstrukciók keretében tervezzük.
- METRUM ZENEI ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA: teljes körű felújításra szorul, fenntartója a KLIK.
- Berg Gusztáv Szakiskola: 1980-ban építették, felújításra szorul.

1-32. ábra: A gimnáziumba járók közül a más településről bejárók száma (fő) Forrás: KSH

Összefoglalásul elmondható, hogy a kapuvári oktatás térségi szerepkörét, szervező-feladatát betöltve látja el feladatát, infrastrukturálisan javuló feltételek között, a város számos intézményét felújították. A gyermekszám csökkenése azonban helyenként jól látszik az adatokban, és érezteti hatását, ugyanakkor a városon belül is verseny van a gyermekekért, tanulókért, amely a tankerületi (városi) és a katolikus intézmény között jól kitapintható.

1.8.1.2 Egészségügy, szociális ellátás

A statisztikai mutatók tükrében a kapuvári egészségügy a következőképpen jellemezhető: egy házi- és gyermekorvosra 1347 fő jut a városban, ami jobb az országos és a megyei átlagnál is. A város központtól távolabbi városrészein problémát jelenthet az orvosi ellátás helyben történő elérése.

Szintén jó, átlag feletti értéket jelent az 1000 lakosra jutó működő kórházi ágyak száma 2006-ig 15,6 volt, 2007-óta 26 felett van, a statisztika szerint a működő kórházi ágyak száma – a Lumniczer Sándor Kórház-Rendelőintézet átalakítása után 165-ről 278-ra növekedett. A kórház 2012 óta az állami fenntartású intézmények közé tartozik. Mind a kórház, mind a járóbeteg-ellátás térségi hatókörű, kiterjed Fertődre, illetve a járáson kívül a soproni járás további néhány településére. A kórház telephelyeként Dénesfán Pszichiátriai Rehabilitációs Osztály működik, de az intézményhez tartozik a Gyermek- és iskola fogászat, valamint a Tüdőgondozó telephelye is.

A kórház átalakítása 2007-ben nagy traumát okozott a városnak, megszűnt az aktív fekvőbeteg ellátás. A kórház fenntartójaként az önkormányzat ekkor a rehabilitáció korszerűsítésére, az egynapos sebészet meghonosítására, a nappali kórház, a krónikus belgyógyászat megteremtésére, a járóbeteg központ kialakítására összpontosította figyelmét és erőforrásait. Több sikeres pályázatnak köszönhetően felújították az épületeket, korszerűsítették az eszközparkot, és az érsebészeti specializáció felé mozdultak el, amely az egész országból vonzza a gyógyulni vágyókat. Innen származik az a városmarketingben használt szlogen, miszerint „Az érbetegek Mekkája: Kapuvár”. Az elmúlt ciklusban a sebészeti osztály egynapos sebészetté alakult, tervek vannak sürgősségi központ kialakítására, további egészségügyi funkciók felvállalására.

A kórház szénsavfürdője már a rómaiak által is ismert széndioxidos gázfürdők kedvező hatását éri el az 1940-es években megnyitott Mihályi-Répcelak térségi széndioxid gázmezőkből származó nyersanyag segítségével. Ez első fürdők dr. Schwarz Pál építette Mihályiban, majd a kezeléseket Kapuváron a kórházban folytatta az 1940-es években, idült ízületi betegségek kezelésére. A szénsavgázfürdő legfontosabb javallatai: a végtagok idült verőérbetegsége, idült vénás elégtelenség, idült nyiroködéma, és az érbeidegzési zavarok. A több évtizedes tapasztalatok, a közel harmincezer páciens adatai alapján megállapították, hogy körülbelül a betegek 80 %-ánál a járástávolság szignifikánsan nő, 72 %-ánál a műszeres Doppler index javul.

Az **angiológiára épülő fejlesztés** előkészítése, még a kórház átalakításának évében, 2007-ben kezdődött, majd nem egészen 900 milliós a NYDROP támogatásból indult el 2009-ben az új angiológiai épületszárny alapkövetételeivel, miután a projektet nevesítették is az OP akciótervében. Az új épületrész építése mellett felújítások és eszközbeszerzések is zajlottak.

A fejlesztés után az angiológiai osztály ágyszáma 134-re növekedett, a kezelt betegek száma pedig kb. 2300 főre bővült évente. A kórházban Krónikus Belgyógyászati Rehabilitációs Osztály, illetve egynapos sebészet is működik, mindkettőn évente 600-650 beteget ellátva.

A járóbeteg ellátást szintén az intézmény biztosítja az alábbi szakterületeken: belgyógyászat, általános sebészet, traumatológia, szülészet-nőgyógyászat, csecsemő- és gyermekgyógyászat, fül-orr-gégegyógyászat, szemészet, bőrgyógyászat és nemibeteg-ellátás, neurológia, ortopédia, urológia, klinikai onkológia, reumatológia és fizioterápia, pszichiátria, tüdőgyógyászat, mozgásszervi rehabilitáció, angiológia, allergológia és klinikai immunológia, endokrinológia, anyagcsere és diabetológia, gasztroenterológia, idegsebészet, kardiológia, labor diagnosztika, röntgen diagnosztika, ultrahang diagnosztika, patológia és kórszövettan, aneszteziológia, fizio- és mozgásterápia, gyermekneurológia, gyermektüdőgyógyászat, bőrgyógyászat és nemibeteg-ellátás – gondozó, pszichiátriai gondozó, tüdőgyógyászati gondozó.

A városban továbbra is öt házi orvos és három gyermekorvos dolgozik. A körzeti fogorvosok száma négy, ebből egy gyermek és iskola fogászat. Védőnői körzet öt van, egy iskolai védőnő is dolgozik, ez az

ellátás Vitnyédre, Csermajorra is kiterjed. A város járóbeteg-ellátó telephelyei a kórházi rendelőintézet, Mátyás király utca 30, továbbá Rákóczi u. 34. Fontos, hogy Kapuvár külterületi egyéb belterületén, Öntésmajorban is rendel házi orvos. Ahogy fentebb említettük, mentőállomás működik a városban., problémát jelent azonban, hogy a sürgősségi betegellátás csak 12 órában működik.

Kapuvár városnak 2004-ben készült Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója, ezt legutóbb 2022-ben vizsgálták felül.⁴ A koncepció elemzi a város gazdasági és szociális helyzetének alakulását, a szociális feladatokat és azok ellátóit.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény módosítása nyomán 2013. január 1. napjától az állam, az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv útján köteles gondoskodni a tízezer főnél nagyobb állandó lakosságú településeken az étkeztést, házi segítségnyújtást, családsegítést, idősek nappali ellátását és a fogyatékos személyek nappali ellátásáról. Kapuváron a **Nyitott Kapu-vár Térségi Szociális Szolgáltató Központ** 2010. július elsején kezdte meg működését az 1998-ban alapított Családsegítő Intézet jogutódjaként. Fenntartója a Kapuvár Térségi Szociális és Gyermejjóléti Szolgálati Társulás. Az intézmény a következő szociális feladatokat látja el: étkeztetés, házi segítségnyújtás (2009 óta), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás (2009 óta), családsegítés, gyermekjóléti szolgálat, idősek és fogyatékosok nappali ellátása (2010 óta), mint kötelezően biztosítandó szolgáltatások, továbbá jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és a közösségi pszichiátriai ellátás, mint nem kötelező feladat a város számára. Az intézményhez három telephely, három épület tartozik a városon belül. Egy telephely költségkímélés okán lett felszámolva, 2013. májusától a Szociális és Gyermejjóléti Területi Ellátás a Zöldfásor utcai telephelyre költözött a Községi pszichiátriai ellátás mellé.

A Nyitott Kapu-vár Térségi Szociális Szolgáltató Központ székhelye: a Dr. Lumniczer Sándor u. 12. szám alatt található, itt van a Gondozási Központ és a Fogyatékosok Napközi Otthona. A Zöldfásor utcában található a Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat és Községi pszichiátriai ellátás, az Idősek Klubja pedig a Mátyás király u. 29. sz. alatt. Az intézmény ellátási területe részben a Soproni járásra is kiterjed:

- Szociális étkezés: Kapuvár, Babót, Agyagosszergény, Himod, Kisfalud, Mihályi, Oslis, Szárföld, Veszvény, Vadosfa (létszám meghatározása nélkül)
- Házi segítségnyújtás (110 fő) és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás (150 fő): Kapuvár, Babót, Himod, Kisfalud, Mihályi, Oslis, Szárföld, Veszvény
- Családsegítés (ellátási terület lakosság száma 24461 fő, ellátottak száma 2021-ben Kapuváron 266 fő), gyermekjóléti szolgálat (ellátási terület lakosság száma 1-17 éves korig 2639 fő) és közösségi pszichiátriai ellátás (25 fő): Kapuvár, Agyagosszergény, Babót, Himod, Kisfalud, Mihályi, Oslis, Szárföld, Vadosfa, Veszvény
- Idősek klubja: Kapuvár (33 fő)
- Fogyatékosok Napközi Otthona: Kapuvár, Fertőd, Fertőszentmiklós, Beled, Babót, Cirák, Dénesfa, Edve, Gyóros, Himod, Hövej, Kisfalud, Mihályi, Oslis, Rábakecöl, Szárföld, Vadosfa, Vásárosfalu, Veszvény, Vitnyéd (31 fő)

Az intézmény tehát fokozatosan bővítette feladatkörét, így növekedett az ellátottak köre is, s ennek megfelelően dolgozói létszáma is majdnem másfélszeresére növekedett 2011 óta (2014: 33 fő).

⁴ Kapuvár Városi Önkormányzat Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiójának felülvizsgálata, 2022

Kapuváron az étkeztetésben ugyanebben az időszakban 172-ről 109-re-ra, házi segítségnyújtásban 58-ról 46-ra csökkent az ellátott létszám. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás 2011-ben 107 fő volt, 2020-ban 78, a családsegítés 172-ről 224-re nőtt, de 300 közelében is volt az érték, gyermekjóléti szolgálat 182-ről 347-re, de ez is járt 2011-ben 400 közelében. A közösségi ellátás kapacitásán működött nagyjából az egész vizsgált időszakban, míg az idősek nappali ellátásában folyamatosan kapacitásán felül üzemelt, 2011 óta folyamatos növekedés volt, majd 2018 óta csökkent az ellátottak száma (34–32 fő), a fogyatékosok nappali ellátása viszont még nem teljesen érte el az alapító okiratban meghatározott létszámot.

Mindezeken túl a lakosságszámot tekintve ugyan nem kötelező a városnak működtetnie átmeneti elhelyezést nyújtó intézményt az idősek számára, azonban a jelentkező igények ismeretében szükség mutatkozott Kapuváron működő időskorúak gondozóházára. Kapuvár Városi Önkormányzat a tulajdonában lévő Kapuvár Házhely városrészében található iskola épületét hasznosította. I. ütemben egy 20 fő befogadására alkalmas, igényesen kialakított idősek otthona létrehozásával, melynek lakói az otthonihoz hasonló körülmények között vehetik majd igénybe az intézmény szolgáltatásait. Az intézmény a Máltai Szeretetszolgálat tapasztalatait hasznosítva átalakításra kerül 40 fő befogadására. A régi épülethez egy új szárny hozzáépítésével valósul meg a 40 fő befogadása. A bővítmeny 2022 tavaszán elkészült, a tárgyi eszközök beszerzését követően a komplett intézmény 2022 nyarán megkezdheti működését.

A városban működik még a Magyar Máltai Szeretetszolgálat támogató szolgálata, amely a kapuvári és a soproni térséget is ellátja. Célcsoportjuk fogyatékosok személyi segítése, szállítása. A Magyar Vöröskereszt városi szervezete véradásokat, elsősegélynyújtó tanfolyamokat szervez, rászorulóknak juttat adományokat. A Kapuvári Kéz-Mű és Szociális Foglalkoztató Nonprofit Közhasznú Kft. 2001 óta foglalkozik rehabilitációs foglalkoztatással, az utóbbi években pályázati forrásból 50-55 fő foglalkoztatására nyertek támogatást.

Önkormányzati bérlakás 2021-ben 62 db volt, abból 7 nem lakott lakás, ebből 14 összkomfortos (ebből 2 nem lakott), 34 komfortos (ebből 4 nem lakott), 10 félkomfortos (ebből 1 nem lakott), 4 komfort nélküli, szükséglakás nem volt. Eszerint a nem túl nagy állomány összetétele némiképp kedvezőtlen, az önkormányzat törekszik is az állomány átalakításra. Részletesebb elemzést ezzel kapcsolatosan az 1.10 fejezetben adunk.

A **hajléktalanság** problémája jelen van a városban, a szociális szolgáltatásszervezési koncepció legutóbbi felülvizsgálatának idején 12 főről tudtak az illetékesek, számuk valamelyest csökkent az elmúlt évekhez képest.

A város szociálpolitikájának része a szociális ellátások folyósítása, az átmeneti segélyezés, lakhatási támogatás, helyi közlekedéshez utazási kedvezmény, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, gyermekétkeztetés, idősek ellátása, a temetési segély, a köztemetés. Rendszeres nevelési segélyt, óvodáztatási támogatást, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt ápolási díjat juttatnak a rászorulóknak. A lakáscélú támogatások között a normatív lakásfenntartási támogatás (2015: 100 fő, 2019: 24fő), a lakbér vagy albérleti díj-támogatás és az adósságcsökkenési támogatás (nem utaltak ki ilyen az utóbbi öt évben) említhető. Szociális lakásigénylők száma 19 fő. Rendszeres szociális segélyt 9 fő kapott, foglalkoztatást helyettesítő támogatást 11 fő kapott 2019-ben Az álláskeresői segélyt kapók száma csökkent: 2015-ben még 13 fő, 2019-ben 12 fő, ehelyett az álláskeresői járulékból részesült több személy, 2019-ben 212 fő a 2015-ös 31 főhöz képest). A közfoglalkoztatottak száma 2018-ban július 22-ig 9 fő volt.

A **szociális támogatási rendszer** 2015. március 1-től jelentősen átalakult, az önkormányzatok mozgásteré és felelőssége megnövekedett. A település dönti el, hogy milyen problémákra, élethelyzetekre milyen támogatást nyújt. Egyetlen kötelezvény, hogy a létfenntartást veszélyeztető helyzetbe került személyek, valamint az időszakosan, vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzdők részére kötelező rendkívüli települési támogatást nyújtani. Így például a lakhatási támogatás kikerült a törvény hatálya alól, az önkormányzat viszont továbbra is biztosítja ezt a fajta ellátást a rászorulóknak.

Az egészségügyi és szociális alpinfrastruktúra állapota az önkormányzat adatszolgáltatása szerint:

- Házhelyi, fogászati és háziiorvosi rendelő, 9330 Kapuvár, Mátyás kir. u. 30: kb. 2000-ben az épület részlegesen felújításra került. Tervezett bővítése és felújítása a 2021-2027 pályázati konstrukció keretében várható.
- Kórház-Rendelőintézet, 9330 Kapuvár, dr. Lumniczer S. u. 10.: 2012.05.01-től állami tulajdonba került. 2011-ben a kórház és rendelőintézet nagy részének felújítása megtörtént. EU-s pályázatok között megtalálható.
- Háziiorvosi és fogászati rendelő, 9330 Kapuvár, dr. Lumniczer S. u. 10.: 2011-ben a rendelőintézet külső-belső felújítása megtörtént. EU-s pályázatok között megtalálható (járóbeteg központ).
- Háziiorvosi és fogászati rendelő: 9330 Kapuvár, Rákóczi F. u. 34.: 2002-ben lett átadva az új építésű épület.

Az egészségügyi szektorban részben a kórház kötelező 2007-es átalakítása adta azt a lökést, amelyet az akkor még fenntartó önkormányzat kihasznál és felismerve a szénsavfürdőben rejlő országosan egyedülálló potenciált az egészségturizmus irányába lépett előre. A kórház Angiológiai Rehabilitációs Osztálya a fejlesztések előtt és azóta is szinte minden évben 100%-os kapacitását kihasználva gyógyítja a betegeket, vagyis ezen a területen még további fejlesztések is lehetségesek. Kötelező feladatain túl a szociális terület az egyik, ahol Kapuvár sok többletfeladatot vállalt, azonban az idősödő lakosság ellátása erre rákényszeríti a város szociális ágazatát.

1.8.1.3 Kultúra

A városi kultúra alapintézménye a Rábaközi Művelődési Központ, Városi Könyvtár és Muzeális kiállítóhely. A Művelődési Központ fő feladata Kapuvár város kulturális életének szervezése, a helyi hagyományok ápolása, megőrzése, különböző közösségek működésének biztosítása, a hatékony közművelődési munka végzése a meglévő személyi, tárgyi, anyagi lehetőségekkel élve. Fontos mind a gyermek, mind a felnőtt lakosság számára a kulturális értékek közvetítése, a művelődési igények felkeltése és kielégítése. A művelődési központ évente átlagosan 40 nagyrendezvényt szervez, többek között bérletes vendégtársulati színházi előadásokat a város és környéke felnőtt-, diák-, és gyermek korosztályának, valamint, komolyzenei és könnyűzenei koncerteket, fesztiválokat, ismeretterjesztő és egyéb előadásokat, kiállításokat. A művelődési házban mozielőadások is vannak, ezt ún. mozgó mozi szolgáltató szervezi, ám a látogatottságról csak szórványos KSH adatok vannak.

Az intézmény részt vesz a nemzeti ünnepek városi lebonyolításában, a város kiemelt kulturális rendezvényeinek fő szervezője és megvalósítója. A város méltán büszke amatőr művészeti csoportjaira, melyek a hagyományok feltárását, megőrzését, továbbadását szolgálják, teret adnak tehetségek felkutatására és azok továbbképzésére. Az ünnepeken való részvételük biztosítja a rendezvények színvonalát, képviselik városunkat megyei, regionális, valamint külföldi fesztiválokon és

bemutatókon. A művelődési központ ezen művészeti csoportok (énekkar, néptáncsoportok, mazzorett csoportok, moderntánc csoportok, zenekarok stb.) számára biztosítja a működési feltételeket, segíti rendezvényeik lebonyolítását. Szintén feladata e közösségek szerepléshez juttatása, ajánlása, s az ezzel kapcsolatos technikai és szervezési feladatok ellátása. Életképes klubélet folyik az intézményben: Nyugdíjas klub, Pedagógus Nyugdíjas Klub, Sakkiskola, Kapuvári Kertbarát Kör, Zenés Táncszínház, Asszonytorna, Ötlettár, Quilling Műhely, Csuhészakkör, Kosárfonás, Gyapjúszővő-, Foltvarró kör, Höveji Csipke Egyesület stb. A művelődési központ biztosítja e klubok, a városban működő baráti körök és civil szerveződések működési feltételeit. Helyet ad különböző tanfolyamoknak is, amelyeken idegen nyelveket és egyéb hasznos ismereteket sajátíthatnak el az érdeklődők. Itt kell kiemelni a NYITOK- Nyitott Tanulási Központot, amely szervezettel 2014-ben kötött szerződést az intézmény. Ez a szervezet ingyenesen indított nyelvtanfolyamokat német és angol nyelven, valamint számítástechnikai tanfolyamokat. Az évben 40 csoportban több mint 400 fő tanulhatott e szervezetnek köszönhetően.

Rendszeresen közreműködünk nagyobb fesztiválok lebonyolításában, illetve saját magunk is szervezünk azokat. Ilyen például a Böllérmáj Fesztivál, a Családi Majális, a Gyermeknap, a Szent Anna Napi Vigasságok, a Szeretlek Kapuvár – Nyárbúcsúztató rendezvény, stb.

A művelődési központ alapfeladatai közé tartozik különböző kiállítások megrendezése is, amelyek segítik a település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárását, megismertetését. A helyi és környékbeli alkotók kiállításai mellett új típusú, újfajta ismereteket átadó tárlatokat is rendezünk. Időszakosan vannak író-olvasó találkozók, ahol az érdeklődő értelmiségiek és a szellemi értékek iránt fogékony felnőttek és fiatalok találkoznak. A színvonalas, komoly programok mellett populárisabb írókat és költőket is vendégül látunk, s újabb tudományok képviselői is tartanak előadásokat (ezotéria, természetgyógyászat).

A Rábaközi Művelődési Központ ellátja a város és vonzáskörzetének kulturális igényeit. 490 főt befogadó színházteremmel, kiállító helyiséggel, klubszobákkal, szakköri helyiségekkel, tanfolyami szobákkal és egyéb kiszolgáló helyiségekkel rendelkezik. Szakmai munkánkban fő feladatnak tartják a művelődési központ személyi, tárgyi, anyagi lehetőségeinek a közművelődés szempontjából történő minél hatékonyabb kihasználását, összehangolva a város lakossága körében jelentkező igényekkel és elvárásokkal. Az intézmény 2013-ban teljes felújításon esett át. Kicserélték a nyílászárókat, külső szigetelést kapott az épület, belül a helyiségek, a termek is megújultak, új burkolatot kaptak. A felújításból egyedül a színházterem maradt ki, a színpaddal együtt.

A művelődési központhoz tartozik a Városi Könyvtár is, melynek fő célja dokumentumok gyűjtése, feldolgozása, megőrzése és rendelkezésre bocsátása. A lakosság részére könyvtári szolgáltatásokat nyújt, mint például könyv- és folyóiratkölcsonzés, könyvtárközi kölcsönzés, helyben olvasás, irodalomkutatás, könyvek és író-olvasó találkozók, könyvtári órák, irodalmi estek szervezése, játszóházi foglalkozások szervezése. A könyvtár az ún. Rábalota épületében működik. Az épület belső részét 2020-ban felújították, át, új padozatot kapott az intézmény, megújult a villamoshálózat, s ezzel együtt a világítás-technika, felújításra kerültek a mosdók és vizes helyiségek. Az épület kívülről erősen leromlott állagú. A múzeum (hivatalos nevén muzeális kiállítóhely, muzeológus alkalmazott híján) korábban a Soproni Múzeumhoz, majd a megyei fenntartóhoz tartozott, végül 2013-ban került Kapuvár Városi Önkormányzat fenntartásába az állami feladatvállalás átszervezése következtében. A múzeum újabb feladatokat ad és egyben újabb lehetőségeket is kínál a kultúra, művelődés, hagyományörzés és az oktatás, nevelés területén is. A „Fejezetek Kapuvár és környéke történetéből és

néprajzából” kulturális javakhoz való hozzáférés biztosítása érdekében. A múzeumi látogatók száma a KSH statisztikák alapján a 2011-es 267 fős szintről 2020-ra 150 főre csökkent. Ennek egyik oka, hogy a múzeum átalakítás miatt bezárt és csak 2013-ban nyitott ki újra. 2014-ben már végig működött, ekkor újra 1000 fő fölé nőtt a látogatószám (1020 fő), amely 2019-ig tovább növekedett 2728 főre, majd a 2020-as pandémiás időszak következtében nem lehetett a múzeumot látogatni, így drasztikusan csökkent a látogatottság. Az intézmény felújítása az ALFA program keretében pályázati támogatásból valósult meg. Jelentősen megújult tárlat, több kiállítási tárgyat restauráltak, felújítottak. A támogatás keretében négy terem teljesen felújítottak. Az ötödik terem, a folyosóhoz öt nyílással kapcsolódó árkád felújítása ekkor nem valósult meg, ez nem képezte a pályázat részét. Ebben a teremben azóta kialakították a „Kapunári Arcképcsarnok”-ot, amely a Kapuváron született, vagy itt élt, a városnak hírnevet szerzett személyeknek állít emléket. Az intézmény kívül – belül viszonylag jó állapotban van. Hozzá tartozik a múzeumi raktár a Rába soron, aminek az állapota erősen leromlott, sürgős beavatkozást igényel.

Az intézményhez tartozik az Öntésmajori Kultúrház, amit elsősorban egy öntésmajori civil szervezet (Öntés Jövőéjért Alapítvány) használ. Az Intézmény többször is átesett részleges felújításon. Tetőszerkezete további felújítást igényel, valamint szükséges a falak megerősítése, összevasalása, mert az épület egyik sarka folyamatosan süllyed.

Az intézmények adatai:

- Rábaközi Művelődési Központ, Kapuvár, Győri u. 2.,
- Városi Könyvtár Kapuvár, Fő tér 2., állománya: 32091 ezer dokumentum, , beiratkozott olvasók száma 2020 előtt 20-30 ezer fő/év között (2020-ban 359 fő)
- Muzeális Kiállítóhely Kapuvár, Fő tér 1.,
- Kultúrház, Öntésmajor, Rákóczi u. 19., látogatottságáról nincs adat

Az intézmények látogatottsága 2020-ban a járványhelyzethez kapcsolódó korlátozások miatt drasztikusan visszaesett, így az átlagos látogatószámot a megelőző évek adatai alapján lehet értékelni:

	Rábaközi Művelődési Központ	Városi Könyvtár	Muzeális Kiállítóhely
2014	6 245	27 661	1 020
2015	48 257	25 242	752
2016	48 226	24 879	2 413
2017	51 726	23 817	2 413
2018	53 126	22 578	3 196
2019	39 635	18 945	2 728
2020	4 903	2 291	460
2021	12 387	5 212	979

1-11. táblázat: Kapuvár kulturális intézményeinek látogatottsága Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Kapuvár működő civil szervezetei elsősorban kulturális, sport és közösségi tevékenységet folytatnak, ehhez kapcsolódó programok megrendezésében vesznek részt Rendezvényeket szerveznek Kapuváron, és részt vesznek más települések programjain is. Összejöveteleiket a Rábaközi Művelődési Központban, a Nyitott Kapuvár TSZSZK helyiségeiben, a sportcsarnokban tartják. A városban 44 civil szervezet működik, köztük jelen vannak városszépítő, városrészeket képviselő, de megszűnt pl. a kapuvári TIT. A jelentősebbek:

- A legnagyobb magyar Alapítvány
- Alapítvány a Kapuvári Óvodáskorú Gyermekekért
- Bázis Sportlövész Egyesület
- Castrum SC Kapuvár
- Gartáért Alapítvány
- Gartai Népfőiskola Egyesület
- Hanság Big Band
- ÍzvadÁSZOK Kapuvár Gastronómiai Egyesület
- Kapuvári Haydn Vegyeskar Egyesület
- Junior Mozgásstúdió és Művészeti Egyesület
- Kapuvárért Egyesület
- Kapuvári Hagyományőrző Nyugdíjas Egyesület
- Kapuvári Lóbarátok Köre Egyesület
- Kapuvári Mentők Egyesülete
- Kapuvár Népművészetéért Alapítvány
- Kapuvári Polgárőr Egyesület
- Kapuvári Sakk Sportegyesület
- Kapuvári Sportegyesület
- Mihálka Jenő Fúvós Egyesület
- Movement Dance School Egyesület
- Nebuló Futball Sportegyesület
- Pátzaysok a Tehetségért Alapítvány
- Rábaköz Öröksége Közhasznú Alapítvány
- Rozmaring Néptáncosok Baráti Köre Egyesület

Nagyrészt a civilek szervezésében valósulnak meg a néptánc bemutatók, modern tánc gálák, Szt. Anna napi búcsú, Lovas napok, Pütkösi Lovaskirály választás, Szt. Iván éji tűzugrás, Sás utcai Fesztivál, Gazda Napok, Böllérmáj fesztivál. Több éven keresztül megrendezték a Hany Istók Fesztivált. Említhetők még a Nyugdíjas Klub bemutató, a Haydn vegyes kar Karácsonyi hangversenye, a Metrum Zeneiskola koncertjei, különböző sport versenyek és bemutatók (karate, sakk). Öntésmajorban rendszeresen felelevenítik a néphagyományokat kukoricafosztás, csuhéfonás.

A város gazdag kulturális hagyományokkal rendelkezik, amelyeket kisvárosi intézményhálózata és aktív, tevékeny civil szervezetei segítségével ölt programokba. A hagyományok nagyrészt a Rábaköz tájegység néprajzi kultúrkincséből táplálkoznak, fontos elem a tánc, a zene és a lovaglás, de modern, interkulturális programok is színesítik a kínálatot. A programkínálat gazdag, ám a fiatal korosztály megváltozó kultúra-fogyasztási szokásaihoz, szórakozási igényeihez még sok tekintetben alkalmazkodni szükséges.

1.8.1.4 Sport

A városban az elmúlt időszakban jelentősen bővült a sportlétesítmény hálózat. Ezt azt jelenti, hogy minden iskolának van tornaterme, és a terem-sportágak is itt kapnak helyet. 2022-ben megvalósul a városi tanuszoda, illetve megkezdődött a Városi Sportcsarnok építése is az egykori húsüzem területén kialakított szabadidős központ keretében.

Működtetés, fenntartás szempontjából az önkormányzati tulajdonban van a Kapuvári KSE sporttelepe, a Bem utcai MEDOSZ futballpálya, a Felsőbüki Nagy Pál Gimnázium tornaterme – ez egyben a városi sportcsarnok is –, és a Berg Gusztáv szakiskola tornaterme. A Kapuvári SE Győri úti sporttelepe, öltöző épülete korszerűsítésre szorult, így pályázati segítséggel nyílászáró-csere, hőszigetelés, tető-szigetelés, napkollektor elhelyezése történt meg 2013-ban, emellett felújították az edzőpályát és a kézilabdapályát. Még 2012-ben pedig egy műfüves labdarúgó pályát (20x40 m) alakítottak ki. A Bem utcai pályán is nagyobb felújítási igény jelentkezik; ez egyben a lovassport infrastruktúráját is biztosítja, amelyet szintén fejleszteni szükséges.

A város sportegyesületei között az utánpótlás-nevelést szolgálja:

- Castrum Sport Club Kapuvár
- Kapuvári Király Sakk SE
- Kapuvári Sportegyesület
- Nebuló Futball SE

Versenysportban tevékeny egyesületek:

- Kapuvári Sportegyesület (labdarúgó, női és férfi kézilabda, karate, művészeti torna és tánc, hajómodellező, lovas szakosztályok)
- Kapuvári Postagalambsport Egyesület és társegyesülete
- Castrum Sport Club Kapuvár (kyokushin karate, ovitorna és gyermeksport, kick-box és szabadidősport szakosztályok)
- Bázis Sportlövész Egyesület
- Kapuvári Asztalitenisz Club

Jelentősebb városi sportrendezvények voltak a szabadidősport területén: városi kispályás labdarúgó bajnokság (megszűnt), autómentes nap, kapuvári tekebajnokság, roma fiatalok sportja, városi szabadidős röplabda bajnokság (megszűnt).

A város aktív és sokoldalú sportéletet mondhat magáénak, ahol az infrastrukturális hiányosságokat a folyamatban lévő fejlesztések pótolják.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Kapuvár Város önkormányzata és intézményei munkája során érvényesül az esélyegyenlőség. Az egyenlő bánásmód érvényesítése érdekében elfogadott esélyegyenlőségi tervvel rendelkezik a település. Az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Kapuvár Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzítette az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében elvégzendő feladatokat, amelyek a horizontalitás elvét szem előtt tartva készültek. A program 2018–2023 közötti időszakra készült. Az Önkormányzat esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói, szolgáltatás-nyújtó és intézményfenntartó szerepkörében érvényesíti. Az Önkormányzat céljai a programban érvényesíteni az alábbiakat:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,

- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Általános összefüggés, hogy az inaktív, munka világából valamilyen módon kiszorult emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. Mindezek a tényezők, utóbbiak esetében a társadalmi előítéletek rontják a munka világába történő visszatérést. Itt lehetőséget jelent a közfoglalkoztatás, másrészt a munkaerőpiaci integrációt a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Kapuvári Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége segíti munkahelyfeltárás, munkaközvetítés, humán szolgáltatások nyújtása, foglalkoztatáshoz kapcsolódó támogatások, képzések elősegítése révén.

Azonosított problémák mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége területen:

- A lakhatási színvonal alacsony, komfort nélküli lakások
- Az alacsony végzettségű munkanélküliek számára felajánlható munkahelyek száma csökken

A programban azonosított problémák gyermekek helyzete, gyermekszegénység területen:

- A gyermekek sportolási lehetőségei korszerű, intézményi között nem biztosított, nincs helyszín, továbbá a Felsőmező utcában új építési telkek kialakításával párhuzamosan szükséges sportpálya és játszótér kialakítása, tanuszoda-fejlesztés.
- A melegítőkonyhák nem biztosítják az új konyhatechnológiai eljárások alkalmazását egészséges táplálkozás megvalósítására
- Kevés a férőhely a bölcsődében
- Társadalmi együttműködést segítő, települési kohéziót és identitást erősítő program kevés

Ezekhez kapcsolódó megoldási, fejlesztési lehetőségek:

- Tornaszobák, sportpályák, játszótérek bővítése, építése, felújítása Sportcsarnok építése, a Felsőmező utcában új építési telkek kialakításával párhuzamosan szükséges sportpálya és játszótér kialakítása.
- A konyhák, melegítőkonyhák bővítése, felújítása Konyhatechnológiai eszközök beszerzése
- Bölcsődei férőhelyek számának növelése, csoportszobák kialakítása
- A helyi identitás és kohézió erősítése érdekében közösségfejlesztő programok szervezése

A programban azonosított problémák női esélyegyenlőség területen:

- A CSED-ről, GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát, a differenciált nyitvatartásról igényfelmérés nem történt
- Ezekhez kapcsolódó megoldási, fejlesztési lehetőségek:
- Gyermek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése, nyitvatartási rendjének felülvizsgálata
- Előadások programok, felvilágosító kampányok szervezése
- Tanácsadás

A programban azonosított problémák az időskorúak esélyegyenlősége területen:

- Igényeknek megfelelő szociális ellátás hiánya (demencia ellátása idősotthoni szolgáltatás nem megoldott a településen).
- A szűrő-vizsgálatokra folyamatosan van igény.
- Társadalmi együttműködést segítő, települési kohéziót és identitást erősítő program kevés

Ezekhez kapcsolódó megoldási, fejlesztési lehetőségek:

- Idősotthon létrehozása, feltételrendszerének megteremtése
- Előadások programok, szűrővizsgálatok, felvilágosító kampányok szervezése
- A helyi identitás és kohézió erősítése érdekében közösségfejlesztő programok szervezése

A programban azonosított problémák a fogyatékkal élők esélyegyenlősége területen:

- Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.
- Látás és hallássérültek nem érik el az intézmények akadálymentes honlapját
- Érzékenyítő programok hiánya

Ezekhez kapcsolódó megoldási, fejlesztési lehetőségek:

- Teljes és valós akadálymentesítés
- Akadálymentes honlap(ok) létrehozása
- Érzékenyítő programok megvalósulása

1.9 A település gazdasága

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A korábbi fejezetekben (1.1 és 1.7) az a kép bontakozott ki Kapuvárról, hogy munkahely vonzáskörzete, illetve vonzereje területileg kompakt, nem túl kiterjedt, ám mégis többen ingáznak be a városba, mint ahányan munkavégzési céllal naponta elindulnak és átlépik a város határát. Ha nagyfoglalkoztatót keresünk a városban a statisztikai adatok szerint 2014-ben három olyan vállalat volt, amely 50-249 főt foglalkoztatott, számuk 2020-ra 4-re emelkedett (ezek a középvállalkozások). 250 feletti létszámmal 2014 és 2020 között két vállalat rendelkezett a városban a KSH nyilvántartások szerint, az egyik vállalat azonban csak 2015-ben tudott 250 fő feletti létszámmal üzemelni, a többi évben maradt a középvállalati kategóriába, azaz az előbb tárgyalt kategória növekménye tehát árnyalódik. A KSH

adatai szempontjából nem ismert, de feltehető, hogy egy több telephelyes cég összlétszáma a központban összegződik.

Az önkormányzat adatközlése szerint négy cég is nagyvállalati kategóriába tartozik, illetve annak határán mozog. Alkalmazotti létszám és árbevétel alapján is a legnagyobb cég a Proventha Zrt., amely még Beleden és Sárváron is üzemcsarnokkal rendelkezik. Létszám esetében további nagy cégnek számít a Cserpes Kft. 250 körüli foglalkoztatottal, valamint a legnagyobb árbevétellel rendelkező Laurastar Services Kft. (kb. 170 foglalkoztatottal). 2019-ben megkezdte tevékenységét az intelligens megoldások, a robotrendszerek és az automatizálás terén működő kínai elektrotechnikai vállalat, az Intretech Hungary Kft., mely az utolsó létszámadat szerint 109 főnek ad munkát. A Diadal Zrt. bérvarrodája a Triumph részére dolgozik, itt azonban sajnos folyamatos a piacvesztés a gazdasági válság óta. Az ágazatban még egy varroda, a Kapuvári Ruhaipari Zrt. működik, e cég is azonban folyamatos zsugorodást élt meg a 90-es években tapasztalt virágkor után; az egykor 500-as dolgozólétszám jelentősen lecsökkent. A cég ezért is kínálja bérbeadásra szabad csarnokait.

A város gazdasági ereje annak ellenére nem roppant meg, hogy a morálisan, a város ipari hagyományaira negatív hatású húsgyár bezárás (Kapuvár-Hús Zrt, és Bacon Kft) során összesen 286 dolgozónak mondtak fel. A munkaügyi krízis kezelhetőnek bizonyult a munkaügyi kirendeltség jelentése szerint, számos vállalkozás bővítette tevékenységét az elmúlt két év során (Intretech Kft. – 100 fővel, MET-NA Kft, a Cserpes-Sajtműhely Kft, Provertha Zrt, DIADAL Zrt kb. 20-20 fővel).

A 2020 tavaszától beköszöntött pandémia gyors és drasztikus változásokat okozott, az álláskeresők száma márciustól áprilisig majdnem háromszorosára nőtt. A kormány azonnali reagálásként, a költségvetés jelentős átalakításával Gazdaságvédelmi Akciótervet hirdetett, melynek elsődleges célja a munkahelyek megőrzése, újak teremtése, a hazai vállalkozások védelme:

- a csökkentett munkaidős foglalkoztatás támogatásában 17 kapuvári cég részesült 478 munkavállalója után
- ágazati bértámogatásban 45 cég, Kft., Bt. stb. 145 munkavállaló vonatkozásában
- munkahelyteremtő bértámogatásban, vállalkozások munkaerő támogatásában 162 cég ugyanennyi munkavállaló vonatkozásában
- önfoglalkoztatók kompenzációs támogatásában 126 kapuvári egyéni vállalkozó. egyesület részesült.

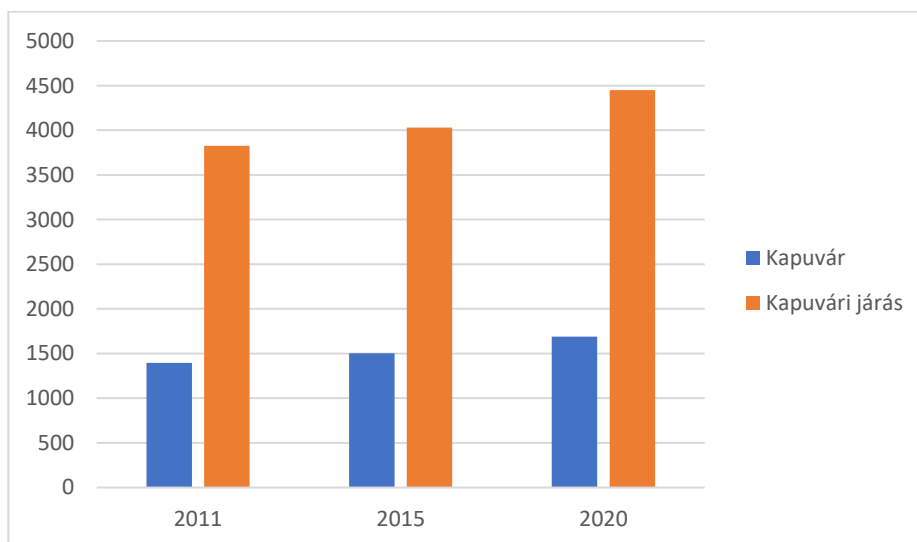
Kedvező folyamatokra enged következtetni, hogy a regisztrált vállalkozások száma az utóbbi évtizedben folyamatosan növekedett. 2020-ban 1689 volt a számuk (ebből működő csupán 838), ebben 1-9 fős létszámú volt 1417 db, vagyis ha hozzávesszük a 0 vagy ismeretlen létszámú vállalkozásokat (237 db) akkor az ennél nagyobb cégek aránya mindössze 2,1%. A vállalkozási aktivitás, illetve ennek lakosságszámra vetítése kedvező helyzetet mutat, ugyanis a Rábaköz térsége – vélhetően a mezőgazdasági vállalkozások magasabb számának, de még inkább a falvak kis népességszámának köszönhetően – nagyobb gazdasági aktivitású, mint a megye, illetve a Nyugat-Dunántúli régió legnagyobb területe. Különösen a járás déli fele ugrik ki a mutató alapján.

Vállalkozás Neve	Székhelye	Mióta Tevékenykedik?	Tevékenység	Átl. Állományi Létszám	2020. Évi Nettó Árbevétel (e Ft-ban)	Megjegyzés
Diadal Ruhaiipari Zrt	9330 Kapuvár, Ipartelepi u. 1.	1973	Női alsóruházat készítése	140 Fő	607.478,-	
Provertha Zrt.	9343 Beled, Rákóczi u. 173.	1991	Elektronikai részegységek gyártása	816 Fő	101.647.799,-	TÖBB TELEPHELY
Laurastar Seviles Kft	9330 Kapuvár, Ipartelepi Út 4	2004	Elektromos Háztartási Gépek Javítása	169 Fő	11.289.887,-	
Full-Sopron Kft	9330 Kapuvár, Ipartelepi Út 8.	2001	Kenő És Üzemanyag Értékesítése	48 Fő	5.754.632,-	TÖBB TELEPHELY
Intretech Hungary Kft.	9330 Kapuvár, Ipartelepi út 18-20.	2019.	Elektronikai alkatrész gyártása	117 Fő	1 083 791,-	
Met-Na Kft	9352 Veszvény, Mező u. 1.	1995	Fémipari Termékgyártás	290 Fő	4.823.508,-	KAPUVÁRON NEM FOLYTAT TEV.
Cserpes Sajtműhely Kft	9330 Kapuvár, Ipartelepi Út 14.	2001	Tejtermékgyártás	245 Fő	3.172.217	TÖBB TELEPHELY
Ace Cargo Kft.	9330 Kapuvár, Kossuth Lajos u. 7.	2009.	Közúti áruszállítás	25 Fő	696 251,-	
DL Beton Út Kft.	9330 Kapuvár, Ipartelepi út 9.	2018	Személygépjármű-, könnyűgépjármű-kereskedelem	3 Fő	6 551,-	
Widenman Kft	9343 Beled, Rákóczi u. 228.	1993	Mezőgazdasági Gépgyártás	120 Fő	1.783.692,-	KAPUVÁRON NEM FOLYTAT TEV.
Extra Tej Kft	9343 Beled, Rákóczi u. 127.	2006	Állattenyésztés, Tejtermelés	51 Fő	1.601.756,.	KAPUVÁRON NEM FOLYTAT TEV.
Kapuvári Ruhaiipari Zrt	9330 Kapuvár, Fürdő u. 1.	1973	Férfi Női Alsóruházat Gyártása	16 Fő	83.705,-	
Novomatic Kft	9352 Veszvény, Fő U. 186.	2003	Játékgép És Elektronikai Alkatrészgyártás	335 Fő	4.250.925,-	KAPUVÁRON NEM FOLYTAT TEV.
Teleki-Kober Kft	9343 Beled, József Major	2001	Szőlőoltvány Termesztés	29 Fő	431.139,-	KAPUVÁRON NEM FOLYTAT TEV.
Ambrózia Kenyér Kft	9330 Kapuvár, Bercsényi u. 67	1992	Pékárú készítése	47 Fő	349.742,-	TÖBB TELEPHELY
Mihályi Agrár Zrt	9342 Mihályi, Hunyadi u. 3.	1992	Mezőgazdasági Tevékenység	60 Fő	1.225.113,-	KAPUVÁRON NEM FOLYTAT TEV.
K-BEL Kft.	9330 Kapuvár, Akácfa u. 51.	1993	Fémárú, szerelvény, fűtés berendezés nagyker.	6 Fő	702.820,-	

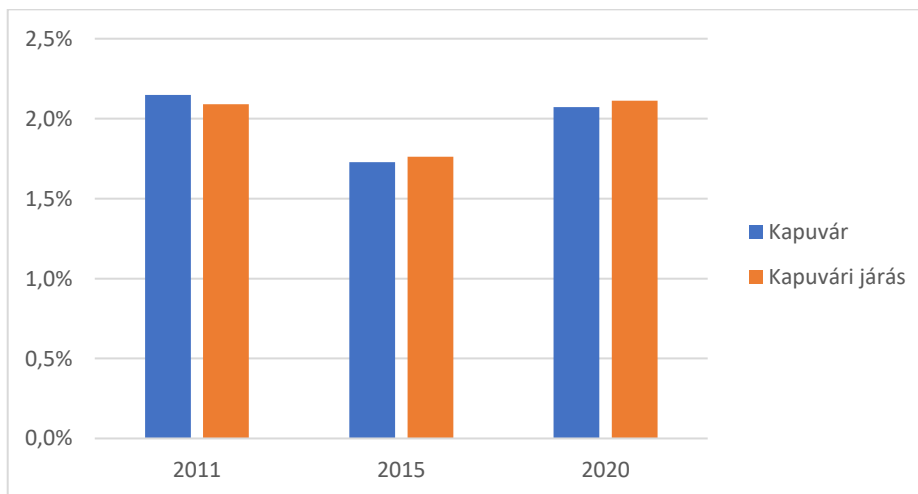
Vállalkozás Neve	Székhelye	Mióta Tevékenykedik?	Tevékenység	Átl. Állományi Létszám	2020. Évi Nettó Árbevétel (e Ft-ban)	Megjegyzés
Lv Metal Kft	9330 Kapuvár, Ipartelepi Út 27	2005	Fémipari Termékgyártás	33 Fő	1.307.514,-	
Ferrotton Kft	9330 Kapuvár, Wesselényi U 38	2003	Fémmegmunkálás	49 Fő	831.419,-	
Fensterwerk Kft	9330 Kapuvár, Ipartelepi Út 4	2011	Vasáru, Festék. Üveg Kisker.	40 Fő	437.476,-	
Kapuvári Vizitársulat	9330 Kapuvár, Wesselényi Út 17	1997	Vízi Létesítmény Építése	24 Fő	206.792,-	
Hanság Coop Zrt	9330 Kapuvár, Erzsébet Kir-Né U. 1/A	1999	Élelmiszer Jellegű Bolti Kisker.	47 Fő	589.288,-	TÖBB TELEPHELY

1-12. táblázat: Nagyobb kapuvári és környékbeli foglalkoztatók Forrás: Önkormányzat

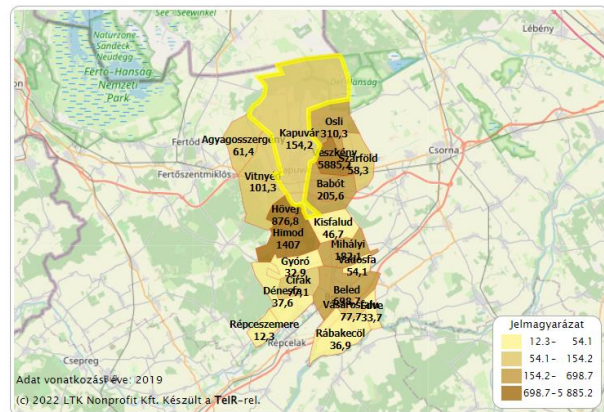
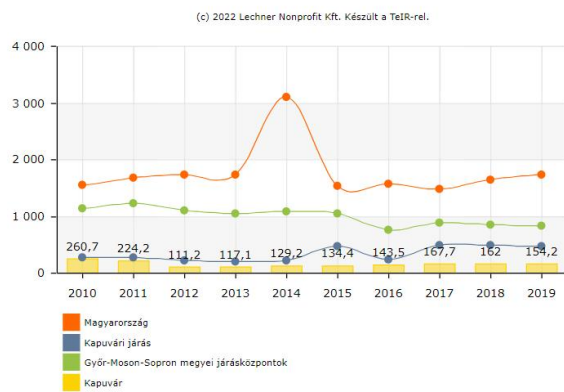
Ehhez kapcsolódóan megemlíthető, hogy az egy lakosra jutó jegyzett tőke 2012 után jelentősen visszaesett, de azután folyamatos növekedés volt megfigyelhető 2017-ig, majd utána ismét egy kis visszaesés volt tapasztalható. A kedvező ipari folyamatok, nem látszanak e mutatóban, az utóbbi 9 évben végig a megyei átlag alatt volt. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott értékre csak 2015-ig áll rendelkezésre adat, de addig növekedés volt jellemző, azonban még így is mélyen a megyei átlag alatt található. Ezek a mutatók tehát nem jelzik a gazdasági válságnak a térség gazdaságára gyakorolt kedvezőtlen hatását (1-33. ábra). viszont arra utalnak, hogy a városban az exportorientált, egyben technológia-intenzív, magas hozzáadott értékkel termelő vállalkozások aránya alacsonyabb (1-34. ábra).

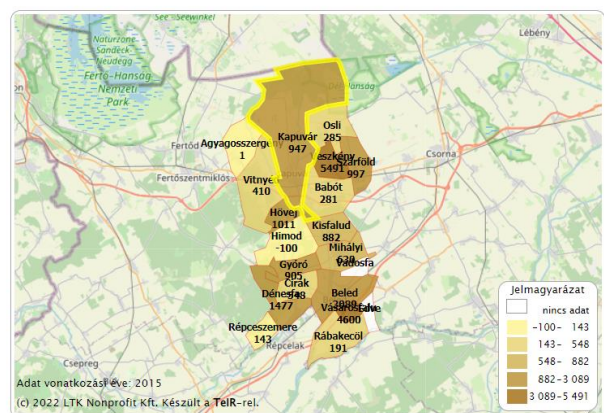
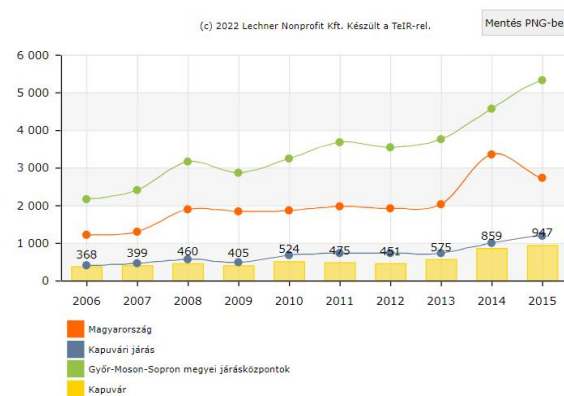
1-33. ábra Kapuváron és a Kapuvári járásban regisztrált vállalkozások számának alakulása (db), 2011-2020 Forrás: KSH

1-34. ábra: A legalább 10 főt foglalkoztató regisztrált vállalkozások aránya (%), 2011-2020 Forrás: KSH

1-35. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft) Forrás: TeIR

1-36. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft) Forrás: TeIR

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Mezőgazdaság, ipar, kereskedelem

Kapuváron a mezőgazdaság súlyát a regisztrált vállalkozások tevékenységi területét vizsgálva láthatjuk meg: az adatok szerint a mezőgazdaságban tevékenykedik 30%-uk, itt a kapuvári érték meghaladja a megyei és az országos átlagot is, természetesen a járás értéke (45%), ennél is magasabb. Az egyik – ha nem – legnagyobb mezőgazdasági vállalkozás a Kisalföldi Mezőgazdasági Zrt., amely többek között Kapuvár-Miklósmajorban rendelkezik telephellyel.

Természetesen az eddigiekből következik, hogy a szolgáltató szektor összességében sok városhoz képest kisebb súlyt képvisel a helyi gazdaságban, összesen 944 vállalkozás, 53,6%-os súllyal.

A városban az élelmiszeripart elsősorban a Cserpes Sajtműhely Kft. képviseli, azonban az nem is akárhogyan, mára országos ismeretségűvé, tevékenységét a saját kereskedelem változatos formáival diverzifikáló céggé lépett elő. A kapuvári húsgyár, illetve bacon-üzem 2012-es bezárásával a város ipari hagyományának egy tekintélyes része került zárójelbe, az üzemet azóta számtalan kísérlettel sem sikerült feltámasztani. A térség szerencséje az volt, hogy több cég a húsgyár bezárása idején kezdte (ld. fent a táblázatot) vagy bővítette tevékenységét a városban (a MET-NA Kft, a Cserpes Sajtműhely Kft., Provertha Zrt., DIADAL Zrt.), illetve az osztrák munkalehetőségek is folyamatosan szélesedtek, így a munkanélkülivé válók többségének nem okozott gondot az újbóli elhelyezkedés. A többi, fent is említett cég elsősorban a könnyűipar (ruházat és fémipar) területén működik, utóbbiak építőipari,

autóipari beszállítóként, szolgáltatóként vannak jelen a piacon. Összességében az évtizedekig meghatározó jelentőségű üzemek bezárását követően elmondható, hogy Kapuvár gazdasága igen diverzifikáltnak nevezhető, nincs jelen kiemelkedő vállalkozás, illetve domináns ágazat.

Az említett 944 szolgáltatásba tartozó vállalkozásból a legtöbben, vállalkozás a kereskedelem, gépjárműjavítás, illetve az ingatlanügyletek gazdasági ágakban működik (lásd alábbi táblázat).

Nemzetgazdasági ág	db
kereskedelem, gépjárműjavítás	186
ingatlanügyletek	179
szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	130
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	60
oktatás	47
humán-egészségügyi, szociális ellátás	39
adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	51
szállítás, raktározás	32
információ, kommunikáció	25
pénzügyi, biztosítási tevékenység	37
művészet, szórakoztatás, szabadidő	31
közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	0
egyéb szolgáltatás	127

1-37. ábra: Regisztrált vállalkozások Kapuváron a szolgáltató nemzetgazdasági ágakban, 2019 Adatok forrása: KSH

A kereskedelmi szerkezet az utóbbi időben átalakuláson ment keresztül Kapuváron is. A régi hagyományok szerint a városban hetente van vásár ennek infrastrukturális megújítása a 2012-re történt meg EU-s pályázat keretében (ld. alább).

1.9.2.2 Turizmus, vendéglátás

A gazdasági szerepkör egyik speciális ágát jelenti a turizmus. A város rendelkezik saját városmarketing programmal 2010-ből, egyúttal a Rábaköz tájegységére is készült turizmusstratégia (2011) és marketingstratégia is (2013). A településfejlesztési dokumentumok szintén rendelkeznek vonatkozó fejezetekkel, megállapításokkal. Ezekkel egybehangzóan megállapítható, hogy a város turisztikai potenciálját az alábbiak alkotják:

- Hanság és Rábaköz: a táji adottságokra (a „tájat kell eladni”), síkvidéki, alföldi jellegű, részben természeti, aktív (pl. kerékpáros), részben falusi turizmus építhető fel
- termálvíz: gyógy- és wellness turizmus alapja
- szénsav-fürdő: speciális egészségturisztikai szegmens kiaknázását teszi lehetővé

A város jelenlegi imázsa összetett, egy mezőgazdasági és ráépülő ipari hagyományokkal rendelkező egykori rábaközi mezőváros képe bontakozik ki, ahol jelentősek a táji adottságok, a Hansággal, ezen keresztül a Fertő vidékével való kapcsolat, illetve a kapuvári gyógyvíz és szénsavfürdő bázisán megteremtett gyógy-üdülőhelyi jelleg. Ezt a képet lehet tovább építeni, olyan terméké formálni, amely a megye gazdag kínálatában – Csornával való együttműködésben, a turisztikai árnyékhatást elkerülve (ahol az azonos célokat megfogalmazók egymás vonzerejét rontják le) – még karakteresebben megjelenik. A város turisztikai vállalkozásainak alacsony tőkeerejét jelzi, hogy a

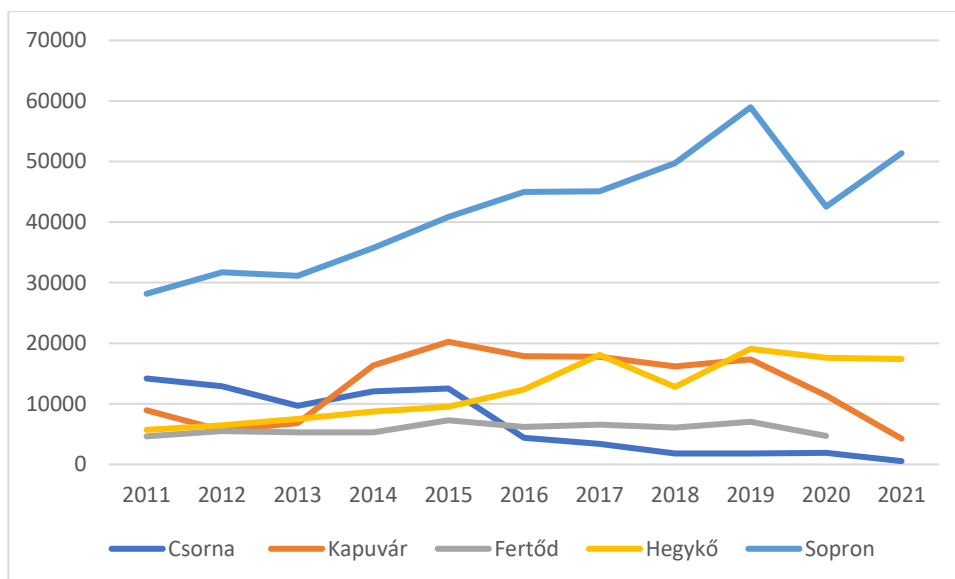
COVID járványhoz kapcsolódó korlátozások hatására jelentősen visszaesett a kínálat, több, korábban meghatározó turisztikai szolgáltató befejezte tevékenységét.

A turizmus infrastruktúráját tekintve fontos elem, hogy a város nem rendelkezik szállodával. Az önkormányzat a kempinggel együtt tizenhárom szálláshelyet tart nyilván, köztük vendégházak, apartmanok, panziók kínálják szolgáltatásaikat. A működő szálláshelyek legtöbbje 2-5 szobával működik, a legnagyobb kapacitású panzióban is mindössze húsz ágy rendelkezésre. A fürdőtől nem messze található a 2007-ben megnyitott kemping, ahol 45 hely áll rendelkezésre. Tourinform iroda nincs a településen, a legközelebbi Győrben található. A városi Kapukom Kft. által bonyolított fejlesztés a Hany Istók Kerékpáros Centrum és Panzió, ahol kerékpár kölcsönzési és konferenciaterem bérlési lehetőség is rendelkezésre állt, átmenetileg zárva tart, továbbfejlesztése tervezett annak érdekében, hogy a létesítmény vonzerejét növeljék.

Cím	Elnevezés	Típus	Vendégszobák, ter. egységek száma	Ágyak száma
9330, Kapuvár, Bercsényi u. 42.	SZT. Kristóf Panzió	Panzió	10	20
9330, Kapuvár, cseresznye sor 105.	Hanság Vendégház	Egyéb	5	10
9330, Kapuvár, Kisfaludy sor 7.	Zsuzsanna Vendégház	Egyéb	4	8
9330, Kapuvár, Kölcsey u. 1.	Báró Berg Apartman	Magán	2	7
9330, Kapuvár, Kölcsey u. 1.	Báró Berg Apartman	Magán	3	10
9339, Kapuvár-Öntésmajor, Táncsics u. 17.	Diófa Apartman	Egyéb	7	14
9330, Kapuvár, Piac tér III.	Jam Panzió	Panzió	6	12
9330, Kapuvár, Széchenyi u. 130.	Zsuzsanna 2. Vendégház	Egyéb	3	9
9330, Kapuvár, veszkényi u. 24.	Lamar Vendégház	Magán	5	12
9330, Kapuvár, Cseresznye sor 2/6.	Jam Apartmanház	Magán	3	6
9330, Kapuvár, Vargyas u. 53.	Vár-Lak	Magán	2	8
9339, Kapuvár-Öntésmajor, Táncsics u. 13/1	Majorka Magánszálláshely	Magán	2	4

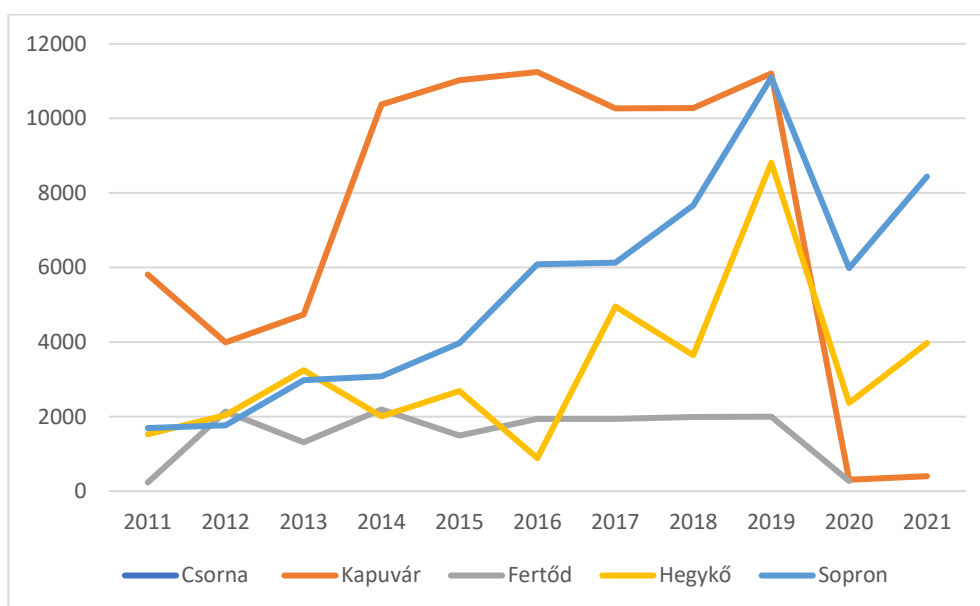
1-13. táblázat: Fontosabb szálláshelyek és fejlesztéseik Forrás: önkormányzat

A turizmus esetén a legalapvetőbb mennyiségi mutató a vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken. Az 1.9–9. ábrán látható, hogy a COVID hatása jelentősen felborította e mutató értékét, így célszerű a COVID előtti időszakot vizsgálni. 2019-ben Kapuváron a vizsgált települések közül a harmadik legtöbb vendégéjszakát töltötték el, csak Sopron és Hegykő előzte meg. A vizsgált időszakban Kapuváron turisztikája sokat javult, mely 2013 utántól indult meg. Ehhez kellett Fertőd zuhanása is, a város a feltörekvő Hegykővel váltott nagyjából pozíciót a Fertő parton, amely a megye turisztikailag is jelentősebb településeivel került egy súlycsoportba, ahol Sopron kivételével szintén vannak termálfürdők. Hegykőre azért is érdemes figyelni, mert termálvízre és természeti tájra épül a turizmusa, tehát hasonló potenciálokkal rendelkezik, mint Kapuvár, amely hullámozó vendégszámot mutatott a vizsgált időszakban.

1-38. ábra: Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken Forrás: KSH

A külföldi vendégéjszakák száma esetén is célszerű a COVID előtti időszakot vizsgálni. Itt nézzük, jobban láthatóvá válik Kapuvár előnye, ahol a külföldiek jóval nagyobb arányban szerepelnek a vendégéjszakák számában, mint a belföldiek (1-38. ábra, 1-39. ábra)

1-39. ábra: Külföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken Forrás: KSH

1.9.3 A gazdaság területfelhasználása

A város szerkezetében meghatározó a kisvárosias beépítésű belváros, és annak intézményi, kereskedelmi, illetve szolgáltató funkciója, amely folyamatos átalakulásban van. Itt nem is elsősorban a sok városunkban tapasztalható, intenzív városperemi kereskedelmi negyedek fejlődése jelenti a változás kényszerét és okát, hanem az új típusú üzletek belvárosi megjelenése (pl. Spar). Ez talán szerencsésebb helyzetnek nevezhető, hiszen ezáltal legalább nem romlik a belváros kereskedelmi presztízse.

A városban egy nagyobb és egy kisebb ipari terület található. Utóbbi az említett húsüzem, ma már zárványszerű, kertvárosi lakóterületekkel körülvett tömbje. A város jelentősebb ipari zónája, 2000 óta ipari park címmel rendelkező területe a 85. sz. főút és a vasút között húzódik a város keleti peremén, ahol a tartalék, további betelepülők számára rendelkezésre álló területek alapvetően elfogytak, további terjeszkedésre elméleti lehetőség van (bár a potenciális területek jellemzően magántulajdonban vannak). Kapuvár Városi Önkormányzat a kapuvári ipari parkban, a tulajdonában lévő telken kíván egy – a város szolgáltatóházként működő – iroda-raktárépületet építeni. A tervezett épület a Helyi Építési Szabályzatban előírt oldal- és előkert betartásával, a belső közlekedési utak tervezett nyomvonalának figyelembevételével, és a parkolók elhelyezésével fog megvalósulni. A szolgáltatóház építésének célja, hogy a helyi vállalkozásoknak teret, infrastruktúrát biztosítson működésükhöz.

A város távlati fejlesztése során foglalkozni kell a barnamezős, azaz a felhagyott, vagy alulhasznosítottak mondható ipari, nagykereskedelmi, vasúti, katonai stb. területekkel. Ezek a területek potenciálisan ipari környezetszennyezéssel lehetnek terheltek, leromlásnak lepusztulásnak kitett épületállományuk ronthatja a városképet. Reorganizációjuk kisvárosi környezetben döntően gazdasági újrahásznosítással, illetve bontás, esetleg átépítés után lakáscélú hasznosítással képzelhető el. Kapuvár legnagyobb – egykori – barnamezős területén (1387 hrsz., volt húsgyár területe) városi zöldfelületek kialakítása történik végleges és átmeneti hasznosítás céljából egyaránt, a barnamezős terület hasznosítható szabadtereinek komplex rehabilitálása, a település városi zöld infrastruktúra hálózatába történő integrálása a terület rekonstrukciójával és új zöldterület kialakításával.

A város fontos gazdasági területe még a gyógyfürdő tömbje a város északkeleti részén, amelyhez kapcsolódóan – a fürdő fejlesztési terveivel összhangban további szolgáltató-gazdasági területfelhasználási teletömböket jelölt ki a szerkezeti terv.

1.9.4 A gazdaságfejlesztés eszközei; a gazdasági versenyképesség tényezői

Jelen fejezetben azokat a tényezőket emeljük ki, amelyek a város, illetve térségének üzleti-gazdasági környezetét formálják, ám más fejezetben nem térünk ki rájuk: alább az elérhetőségi viszonyokról, a szakképzési rendszeréről és az ipari parki infrastruktúráról lesz szó.

Elérhetőség

Kapuvár elérhetőségében a meghatározó központokként a megyeszékhely Győrt, a főváros Budapestet, illetve a jelentős munkaerő felvevőpiacként jelentkező Ausztriát azonosíthatjuk.

Győr és Budapest közúti elérhetőségét jelentősen javította az M85 gyorsforgalmi út átadása, közel 10 perccel csökkent az elérési idő.

A város az osztrák határhoz igen közel fekszik, így a napi szintű ingázás is jelentős. Az M85 Sopron felé vezető szakasza az ilyen irányú lehetőségeket is bővítette.

Szakképzési háttér

A gazdaság szempontjából nem lényegtelen kérdés, a szakképzett munkaerőellátottság helyzete, illetve hogy a helyi oktatás miképpen segíti a képzett munkaerővel való utánpótlást. Az elmúlt időszakban e terület irányításában az állami feladatátvállalás, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központok felállítása óta a településeknek már nincs ráhatásuk a helyi szakképzési rendszerre, az indítandó szakokról a központban döntenek. Ezzel párhuzamosan a térségi szakképző központok is

megszűntek. Az ausztriai munkavállalás ugyanakkor nagy elszívó hatást gyakorol a szakképzett munkavállalók tekintetében, ami problémát jelent a helyi foglalkoztatók számára.

A Kapuváron található Berg Gusztáv Szakiskola – korábbi ipari szakmunkásképző – két és hároméves képzéseket folytat, OKJ-s bizonyítvánnyal. Az iskola alapító okiratában a következő szakképesítések szerepelnek a szakiskola képzéseiben: asztalos, eladó, festő, mázoló, tapétázó, húsipari termékgyártó, ipari gépész, kőműves és hidegburkoló, pék, pincér, szakács.

A város gimnáziumában hagyományos tantervű gimnáziumi oktatás folyik, vagyis a város szakképzési rendszere nem mondható széles körűnek. Térségi szinten ez a hiány a csermajori tejipari iskola újraindulásával oldódhatna, illetve említhető a Porpáczy középiskola és szakiskola Fertődön, ahol osztrák–magyar pénzügyi-számviteli ügyintézőket és turisztikai szervező-értékesítőket képeznek.

Mozgástér a felnőttképzési rendszerben van. Erre jó példa a városból, hogy a Rábaközi Művelődési Központban az Európai Unió támogatásával a Szövetség az Életen Át Tartó Tanulásért nevű szervezet valósította meg a „NYITOK hálózat a társadalmi befogadásért” című központi kiemelt programot 2012. augusztus 1. és 2015. január 31. között, amelynek fókuszja az élethosszig tartó tanulás, azon belül is az alapkészségek fejlesztése, melyek fontos alakító tényezői a jólét biztonságának és a szociális hátrányok mérséklésének. A program keretében országosan 50 településen kínáltak idegen nyelvi, informatikai és egyéb területeken térítésmentes tanulási lehetőséget a munkaerő-piaci szempontból hátrányos vagy veszélyeztetett helyzetűek számára. A Kapuvári Nyitott Tanulási Központ tanulási programjai között oktattak nyelvi és számítástechnikai ismereteket, mindennapi pénzügyeket, munkavállalói ismereteket, vállalkozási ismereteket, állampolgársági ismereteket, továbbá különféle témákat, mint zöldenergia a háztartásokban, egészséges életmód, együtt tanulás otthon a gyermekünkkel, okostelefon és táblagép használata, hatékony önmenedzselés, Artkalauz – találkozás kulturális értékeinkkel, érvényesülés nőként a mindennapokban. A Művelődési Központban a projekthez kapcsolódóan oktatási célokra két terület alakítottak ki, s a tanulási programok közül informatikai képzések, valamint angol és német nyelvi képzések valósultak meg. Az itt induló képzések ingyenesek voltak, s bíznak a program jövőbeni folytatásában is.

A városban magánvállalkozásként az Agroprofi Kft. több területen végez képzéseket, így pl. aranykalászos gazda, gazda, biogazdálkodó, gyógy- és fűszernövénytermesztő és zöldség-gyümölcs feldolgozó képzés, vizsgaszervezési palettájuk ennél is szélesebb, ezek mellett növényvédelmi tanfolyamokat is indítanak.

Ipari park

A Kapuvári Ipari Park 2000-ben kapta a címet a gazdasági minisztériumtól, miután az Önkormányzat 1998-ban döntött létrehozásáról. A betelepülő vállalkozások száma, viszonylag kiterjedt marketing tevékenység mellett fokozatosan növekedett, még a gazdasági válság idején is. 2009-ben 26 cég működött a park területén. Mára a szám 20 működő vállalkozásra csökkent. Az ipari parkban kb. 1000 fő dolgozik, az exportarány 14%.

A park működtetését a városi tulajdonú Kapukom Kft. végzi, amely jogi, pályázati tanácsadást, irodai szolgáltatásokat is nyújt. Rendezvényeket a Hany Istók Kerékpáros Centrum konferenciatermének segítségével szerveznek, az épület tárgyalások lebonyolítására is alkalmas. A park teljes területe 67 hektár, teljesen közművesített, ebből hasznosítható 52 hektár, szabad terület 8 hektár (forrás: Kapukom Kft. 2020-as beszámolója). Fontos fejlesztési potenciál itt, hogy ebből az önkormányzat kb. 3 ha területtel rendelkezik. A park cégeivel mára folyamatos konzultációs kapcsolat alakult ki, tervezik a

park bővítését is, azonban ennek gátját jelenti, hogy csak magántulajdonban lévő területeken tud megtörténni. Időközben megvalósult az inkubátorház felépítése, amelyben irodák, csarnokrészek találhatóak.

1.9.5 A gazdasági szervezetek fontosabb beruházásai, és elképzelései

A város gazdasági szervezetei sokrétű pályázati tevékenységgel igyekeztek vállalkozásaikat fejleszteni az elmúlt néhány éves időszakban is. Az eupalyazatiportal.hu nyilvántartása szerint a 2014–2020-as programozási ciklusban 125 kapuvári pályázat nyert, ebből 68 csak a TOP-on belül. GINOP pályázati lehetőséget 46 pályázat nyert, EFOP, KEHOP és KÖFOP támogatást pedig összesen 11 pályázat (lásd alábbi táblázat).

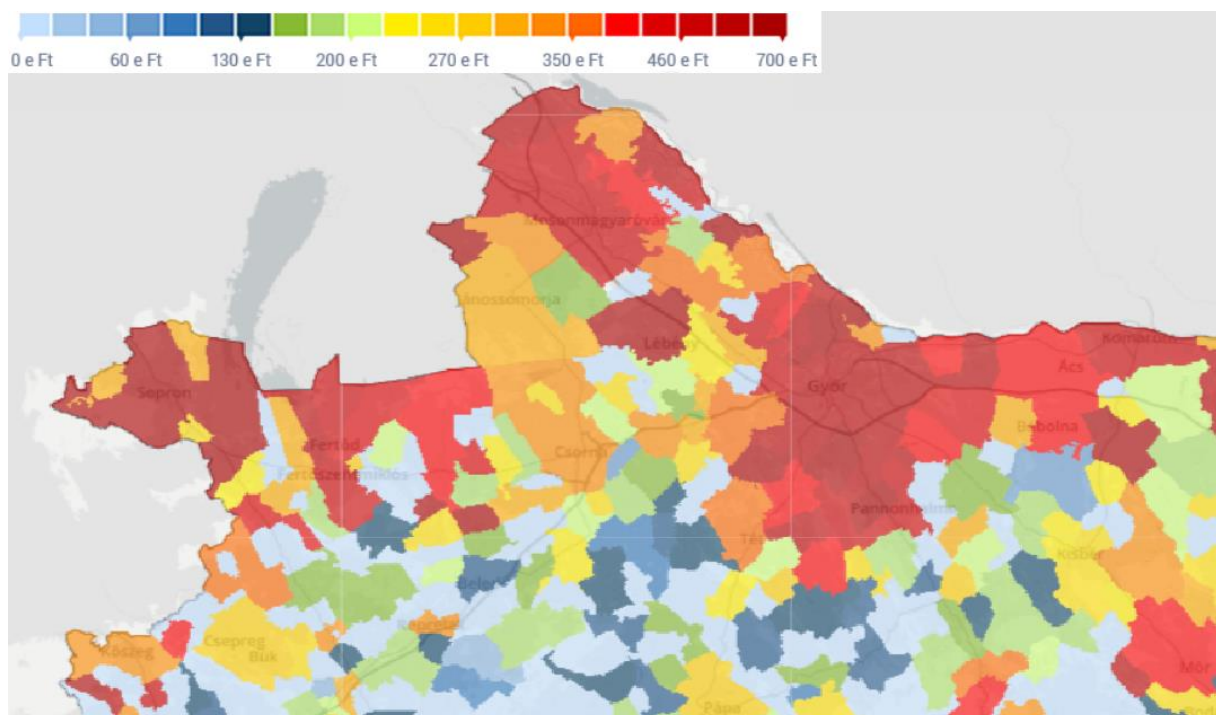
A legnagyobb értékű gazdaságfejlesztési beruházás az LV Metal Gépgyártó és Forgalmazó Korlátolt Felelősségű Társaság kapacitásbővítő projektje kapta 2015-ben. Itt 35%-os támogatási intenzitással a cég 100 millió Ft visszameneteltérítendő támogatást nyert, amely jelentős munkahelybővítést is jelentett a város számára 2015-ben. A cég további jelentős összegeket pályázott és nyert ezen kívül. Ezen kívül kisebb pályázatokat nyertek egyéni vállalkozók, a FULL-SOPRON Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság, Família-Filó Építőipari, Kőfaragó és Sírkö Készítő Korlátolt Felelősségű Társaság vagy az Ambrózia Kenyér Kft. Is. Öröndetes tehát, hogy a hagyományos fémfeldolgozó ipar mellett egyéb iparágak is jelentős fejlesztéseket hajtottak végre a most lezáródó EU programozási periódusban.

Támogatási konstrukció	Nyertes pályázat (db)
EFOP	9
GINOP	46
KEHOP	1
KÖFOP	1
TOP	68

1-14. táblázat: Nyertes pályázatok Kapuváron a 2014-20-as támogatási időszakban Forrás: eupalyazatiportal.hu

1.9.6 Ingatlanpiaci viszonyok

Az ingatlanpiaci jellemzők Kapuvár társadalmi, gazdasági fejlettségéről eddig kialakuló képbe illenek: a Rábaköz térsége Győr-Moson-Sopron három nagyobb városa körüli magasabb átlag-ingatlanárakkal jellemezhető település-együttesek között alacsonyabb értékekkel jellemezhető (lásd alábbi ábra). Az ingatlanet.hu adatbázisa szerint Kapuvár 2022 májusában az átlag négyzetméterár 283 830 Forint volt, a legkisebb négyzetméter ár 222 353 Forint volta legdrágább 337 337 Forintos áron került az adatbázisba. Az eladásra kínált ingatlanok átlag alapterülete 96 négyzetméter, átlagára 35 836 467Forint volt, a legolcsóbb lakást 18,8, a legdrágábbat 102,5 M Forintért árulták. Az átlagárak trendszerűen folyamatosan emelkedtek 2012-ig (157 ezer Forint), közben 2009-ben volt egy mélypont (87 ezer Forint), 2014-től kisebb visszaesésekkel, de folyamatos növekedés tapasztalható.

1-40. ábra: Az ingatlanok átlagára négyzetméterre vetítve, 2022 Forrás: www.ingatlannet.hu

A város lakásállományának alakulását térségi összehasonlításban az 1.9–5. táblázat mutatja. Az épített lakások számáról pedig az 1.9–4. táblázat ad tájékoztatást. Ezen adatok alapján szintén megállapítható, hogy a gazdasági válság okozta ingatlanpiaci lanyhulás nem kímélte Kapuvár városát sem. A 2013-as mélypont után 2016-ig stagnált az épített lakások száma, majd 2017-től növekedett az év folyamán épített lakások száma.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kapuvár	4383	4406	4410	4413	4421	4427	4453	4492	4524	4598
Csorna	4283	4295	4299	4300	4302	4302	4306	4308	4335	4362
Kapuvári járás	10608	10651	10661	10676	10694	10709	10751	10803	10855	10974

1-15. táblázat: Kapuvár lakásállományának változása térségi összehasonlításban, a kezdő év százalékában Adatok forrása: KSH Tájékoztatói adatbázis

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kapuvár	17	24	9	10	13	12	38	45	34	76
Csorna	16	12	4	6	5	3	4	2	27	27
Kapuvári járás	30	44	17	25	29	27	62	60	55	122

1-16. táblázat: Az év folyamán épített lakások Kapuváron térségi összehasonlításban, db Adatok forrása: KSH Tájékoztatói adatbázis

Kapuvár sokoldalú mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező település, ahol az élelmiszeripar több ágazata jelen van, illetve jelen volt gazdaságtörténelme során, mindig voltak, és a jelenben is vannak olyan vállalkozások, amelyek pozitívan járulnak hozzá a város imázsához. A könnyűiparban is egy sokoldalú szerkezet jött létre mára, amelyben két jelentős cég még az egykor nevezetes kislétföldi textilipar utolsó hírnökeinek tekinthető, másrészt a fémipar és az elektronikai ipar területén működik több cég, amelyek többnyire az osztrák és német piachoz kötődnek szorosabban, s egyben az északnyugat-magyarországi terület húzóágazatait reprezentálják. A térség vállalkozásai által

végrehajtott gazdaságfejlesztési projektek többsége is ezekhez az ágazatokhoz kapcsolódott, de igen figyelemreméltóak a megújuló energiák területén indított projektek is. Az önkormányzat ipari parkját tekintve sikeres gazdaságfejlesztési időszakot tudhat maga mögött, sikeresen támogatta, illetve sikeresen használta ki azokat a gazdasági folyamatokat, amelyek Kapuvár kedvező helyzetéből fakadóan jelen vannak a térségben.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

1.10.1.1 Költségvetés

Az **önkormányzatok bevételi forrásai** körében jelentős átrendeződés történt az utóbbi években az önkormányzati feladatellátás átalakításával, a feladat alapú finanszírozás bevezetésével, amellelt, hogy a költségvetési tervezés, a könyvvizetés és számvitel szabályai is megváltoztak. A bevételek körében a fő csoportok is változtak (saját adók, működési bevételek, átengedett központi bevételek, állami hozzájárulások, támogatások), 2013-tól a személyi jövedelemadó helyben hagyása, részbeni átengedése az önkormányzatok számára teljesen megszűnt, a gépjárműadó pedig 100%-ról 40%-ra csökkent, majd 2020-tól megszűnt. Az új önkormányzati törvény feladatfinanszírozási rendszert vezetett be, ahol a helyi önkormányzatok számára csak a kötelezően ellátandó, törvényben előírt egyes feladatoknak a feladatot meghatározó jogszabályban megjelölt közszolgáltatási szintnek megfelelő ellátását finanszírozza a központi költségvetés, mégpedig feladatalapú támogatással, vagy a szociális ellátó rendszerben még megmaradt a normatív alapú finanszírozás is.

A 2010-es évek közepén lezajlott adóssághozzájárulás hatására Kapuvár Városi Önkormányzatnak jelenleg adósságtörlesztéshez kapcsolódó kiadása nincs.

A **helyi adók** közül a helyi iparüzési adóbevételek a város költségvetési bevételeinek tetemes részét, mintegy 15-20%-át teszik ki. 2021-ben 432 millió Ft bevétel származott ebből a forrásból, amely az elmúlt években nagyjából ezen a szinten ingadozik.

A saját adók sorában város a magánszemélyek kommunális adóját (évi bevétel 40 millió Ft körül), és a telekadót alkalmazza (kb., 24 millió Ft), ezen bevételek évek óta nagyjából változatlanok. Az idegenforgalmi adó összege 2020-ban a járvány miatt jelentősen visszaesett (2021-re csak 600 ezer Ft), de az azt megelőző években jelentősen emelkedett, 2018-ra 7 millió Ft-ot ért el.

Az önkormányzat illetve intézményei jelentős működési bevételt realizálnak, 2021-re átlépte a 230 millió Ft-ot, ami mintegy 1,5-szöröse a 2018-as értéknek.

A bevételek legjelentősebb tételét a feladatalapú finanszírozás egyre szélesebb körre való kiterjesztése miatt az önkormányzat működési és felhalmozási célú támogatásai jelentik. 2021-ben 987 és 640 millió Ft-ot ért el a két forrás. A működési bevételek folyamatosan növekednek, míg a felhalmozási célú bevételek ingadozóak, konkrét beruházásokhoz kapcsolódnak.

2018 és 2021 között az önkormányzat mintegy 1,5 milliárd Ft EU támogatáshoz jutott.

A város költségvetése az állami intézményátvállalás és adósságvállalás miatt tehát jelentősen karcsúsodott a 2010-es évek eleje óta (kb. évi 6 milliárd Ft), azonban az utolsó években lassan újra bővülésnek indult 2,5-3 milliárd Ft között mozog.

A kiadások között a személyi és dologi kiadások 4-500 millió forintot jelentenek évente, míg a beruházások mértéke 2021-re meghaladta a 700 milliót, felújításokra pedig évente 5-600 millió forintot tud fordítani az önkormányzat.

1.10.1.2 Gazdasági program⁵

Kapuvár városa 2020. szeptember 10-én fogadta el Gazdasági Programját (2020-2024), amely rögzíti az időszak költségvetés-tervezésének elveit, az önkormányzat feladatait, és ezek ellátását végző intézményhálózatát, fejlesztésének elveit, céljait. A program elemzi az önkormányzati intézményrendszer működését, fejlesztési feladatait, a szociális támogatási rendszert, az önkormányzat kapcsolatrendszerét, és bemutatja a 2021–2027 programozási időszak tervezésének kereteit, elképzeléseit is.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési intézményrendszere, város- és gazdaságfejlesztési tevékenysége

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységét részben saját szervezetén belül látja el a polgármester és a Gazdasági iroda Városfejlesztési csoportja, illetve annak vezetője irányításával, részben a város településüzemeltető és kommunikációs cége, a Kapukom Kft. közreműködésével (lásd 1.11 fejezet).

A város településfejlesztési programjának jelentős részét képezték az ITS-ben tervezett célok, illetve az elérhető források alapján meghatározott EU támogatással megvalósuló projektek.

Az Európai Unió támogatással megvalósuló fejlesztések közül az alábbiak emelhetők ki:

Projekt címe	Pályázati azonosító	Bruttó költség	Ebből önerő
Szolgáltatóház kialakítása Kapuváron	TOP-1.1.1-16-GM1-2017-00001	266 990 476 Ft	
A kapuvári inkubátorház fejlesztése	TOP-1.1.2-16-GM1-2017-00002	52 499 999 Ft	
Központi élelmezési konyha fejlesztése Kapuváron	TOP-1.1.3-15-GM1-2016-00003	43 943 266 Ft	3 578 418 Ft
Kapuvári házhelyi óvoda infrastrukturális fejlesztése	TOP-1.4.1-15-GM1-2016-00002	144 879 615 Ft	11 324 271 Ft
Barnamezős terület rehabilitációja Kapuváron	TOP-2.1.1-16-GM1-2017-00003	580 799 427 Ft	
Kapuvár Város települési csapadékvíz elvezetés I. ütem	TOP-2.1.3-15-GM1-2016-00003	124 969 744 Ft	11 986 744 Ft
Kerékpárosbarát-fejlesztési és közlekedésbiztonsági intézkedések megvalósítása Kapuváron	TOP-3.1.1-15-GM1-2016-00007	187 691 817 Ft	61 344 164 Ft
A Kapuvár Térségi Általános Iskola központi épületének energetikai korszerűsítése	TOP-3.2.1-15-GM1-2016-00053	188 191 086 Ft	38 435 629 Ft
Megújuló energiaforrások kiaknázására irányuló energiaellátás megvalósítása Kapuváron	TOP-3.2.2-15-GM1-2016-00001	58 318 007 Ft	1 713 353 Ft
Kapuvári lakótelepi orvosi rendelő infrastrukturális fejlesztése	TOP-4.1.1-15-GM1-2016-00005	36 641 615 Ft	5 470 612 Ft

⁵ Kapuvár Városi Önkormányzat Gazdasági Programja 2020–2024

Projekt címe	Pályázati azonosító	Bruttó költség	Ebből önerő
Nyitott KAPU-VÁR Térségi Szociális Szolgáltató Központ infrastrukturális fejlesztése	TOP-4.2.1-15-GM1-2016-00006	47 831 455 Ft	2 741 016 Ft
A helyi identitás és kohézió erősítése Kapuváron	TOP-5.3.1-16-GM1-2017-00006	49 999 763 Ft	

1-17. táblázat: Kapuvár Városi Önkormányzat által a 2014-2020-as támogatási időszakban megvalósított EU-s projektek

A megvalósított projektek számos területre terjedtek ki, a legnagyobb költségvetéssel bírók a barnamezős terület (volt húsgyár) rehabilitációjára, az iparterület fejlesztésére irányultak, de jelentős forrásokat használtak fel közszolgáltatások, illetve az alapvető infrastruktúra fejlesztésére is.

A TOP források mellett az önkormányzat a Magyar Közúttal együttműködve 2014 és 2021 között több, mint 1 milliárd Ft-ot fordított útfelújításra, melyhez mintegy 300 millió Ft önerő előteremtése volt szükséges.

A helyi közszolgáltatások fejlesztésében jelentős szerepet játszottak továbbá a BM különböző támogatásai (összesen közel 2 milliárd Ft értékben), melyből többek között az új bentlakásos idők otthona, illetve a strandfürdő felújítása valósul meg.

1.10.3 Foglalkoztatáspolitikai

A város fontos szerepet vállal a munkahelyteremtésben, ezt az ipari parkkal kapcsolatos fejezetekben már bemutattuk. Folyamatos a párbeszéd a helyi vállalkozások és az önkormányzatok között, utóbbi igyekszik kedvezményekkel segíteni a kis- és mikrovállalkozások fennmaradását, megerősödését.

A munkanélküliség alacsony mértéke miatt a munkahelyteremtés támogatása nem kell, hogy prioritást jelentsen az önkormányzat esetében. Jellemző, hogy vendégmunkások elszállásolására új vállalkozások jöttek létre a városban, illetve nagyobb vállalkozások saját munkásszállót is létrehozhatnak.

A 2011-ben útjára indított országos, illetve hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási program azoknak az álláskeresőknél kínált munka-és kereseti lehetőséget, akiknek az elsődleges munkaerő piacra történő integrációja csak nehezen, vagy nagyon hosszú idő után volt lehetséges. Az időközben a versenyszférában kialakult munkaerő-hiány is hozzájárult ahhoz, hogy kívánatosá vált a közfoglalkoztatásból a nyílt munkaerőpiacra juttatni az arra alkalmas munkavállalókat, és ezt anyagi és mentori eszközökkel is segítette a jogszabályi környezet.

Ennek köszönhetően járásunkban az 1139/2017. (III. 20.) Korm. határozatban foglaltaknak megfelelően erősen csökkent a közfoglalkoztatásban résztvevők száma.

2018 júliusától kapuvári álláskereső az országos közfoglalkoztatási programban vesznek részt a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.-nél, a Katasztrófavédelemnél, az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóságnál.

2022. december 31. napjáig tart a GINOP 5.1.1. „Út a munkaerőpiacra”, illetve a GINOP 5.2.1. „Ifjúsági Garancia” kiemelt munkaerőpiaci programok, melynek keretében továbbra is a „Vállalkozások munkaerő támogatása” projekt keretében tudunk támogatást nyújtani a hátrányos helyzetű, a fiatal szakképzettek, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalók foglalkoztatásához.

A 2020-as és 2021-es években 13 fő vesz részt a közmunkaprogramban Kapuváron.

1.10.4 Lakás- és helyiséggazdálkodás

A város nem rendelkezik nagy bérlakásállománnyal, az állomány nem változott 2014 óta. Új bérlakásépítés nem valósult meg, sőt a rendszerváltozás utáni időszakból nincsenek lakások, így a bérlakásállomány továbbra is meglehetősen idős korú, több mint fele a második világháború előtt épült, ezzel is összefüggésben a 90% igen rossz műszaki állapotban van. A lakott lakások átlagos alapterülete 47 m², az összes lakás (70 db) közül 14 összkomfortos, 34 komfortos, 10 félkomfortos, 4 komfort nélküli. Szintén kedvezőtlen trend, hogy a lakbérhátralék az utóbbi években jelentős növekedésen ment keresztül (2018 óta megduplázódott, 9 millió Ft-ot közelíti) (lásd alábbi táblázat).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lakások száma (db)	62	62	62	62	62	62	62	62
Üres lakások száma	5	5	5	5	5	6	6	7
Lakbérhátralék (ezer Ft)								
Építés éve (db)								
1900-ig	20	20	20	20	20	20	20	20
1901-1945	15	15	15	15	15	15	15	15
1946-1959	2	2	2	2	2	2	2	2
1960-1969	13	13	13	13	13	13	13	13
1970-1979	7	7	7	7	7	7	7	7
1980-1989	5	5	5	5	5	5	5	5
1990-től	0	0	0	0	0	0	0	0

1-18. táblázat: Az önkormányzat tulajdonában lévő lakott lakások adatai Forrás: önkormányzat

A város lakás lakáskonceptiója 2011-ben készült.⁶ A koncepció rögzíti a szociális bérlakás-kiutalás szabályait, a bérlakások használatának, fenntartásának rendjét. A lakásállomány felújítására évente néhány millió Forint áll csupán rendelkezésre, ezekből csak a legszükségesebb, illetve sürgős problémákat tudják orvosolni (beázások, veszélyes állapotok elhárítása). A város igyekszik elidegeníteni a gazdaságtalanul fenntartható, illetve felújítható lakásokat.

A lakások mellett Kapuvár 15 üzlethelyiséggel rendelkezik, ezekből 11 a Fő téren található. Ezek alapterülete átlagosan 60m², mindegyiket bérleményként hasznosítják. A Fő téren található volt óvodát felújítás után szintén bérleményként adták ki. A volt rendőrségi épületet a város átvette az államtól, és ott többek között a Castrum SC sportolói kaptak lehetőséget edzőtermeik kialakítására.

A lakáskonceptió jelentős területeket, több utcát említ, mint a város területi bővülésének, lakóterületi parcellázásoknak a helyszínét. Részben e területeken a város is rendelkezik néhány beépíthető-fejleszthető telekkel.

1.10.5 Intézményfenntartás

Az állami feladatátvállalás következtében a települések életében markáns változások zajlottak le az elmúlt években. Közismert, hogy a kórházak és az iskolák állami fenntartói kezelésbe kerültek. A köznevelési törvény (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről) a 3000 főt meghaladó önkormányzatok esetében a szakiskolák kivételével ugyanakkor az önkormányzatokra bízta az iskolák működtetését (lásd alábbi táblázat).

Átadott Intézmény	Új fenntartó	Átadás éve
-------------------	--------------	------------

⁶ Kapuvár Városi Önkormányzat Lakáskonceptiója, 2011

Kapuvár Város Hivatásos Önkormányzati Tűzoltósága	Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság	2012.01.01
Dr. Lumniczer Sándor Kórház és Rendelőintézet	Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet	2012.05.01
Berg Gusztáv Szakiskola	Soproni Tankerületi Központ	2013.01.01
Felsőbüki Nagy Pál Gimnázium	Soproni Tankerületi Központ	2013.01.01
Kapuvár Térségi Általános Iskola	Soproni Tankerületi Központ	2013.01.01
Metrum Zeneiskola	Soproni Tankerületi Központ	2013.01.01

1-19. táblázat: Állami intézményátvétel Kapuváron Forrás: önkormányzat

A képviselő-testület önálló polgármesteri hivatalt tart fenn, emellett még két költségvetési szervet, a Rábaközi Művelődési Központ, Városi Könyvtár és Muzeális Kiállítóhelyet, valamint a Király-tó Óvoda és Bölcsődét irányítja.

A Király-tó Óvoda és Bölcsőde jelenleg 7 telephelyen 16 óvodai csoporttal működik. A bölcsődei férőhelyek száma: 38.

A 2013. január 1. napjától az állam által fenntartott megyei múzeumi szervezetek önkormányzati fenntartásába kerültek, így a Rábaközi Muzeális Kiállítóhely feladatellátását az önkormányzat vette át és a Rábaközi Művelődési Központ és Városi Könyvtár intézménybe integrálta. A városközpont rehabilitációja pályázaton sikeresen megvalósult, így jelenleg a művelődési központ egy felújított épületben működik. A város és környéke kulturális életet ez az intézmény irányítja és koordinálja, amely helyet biztosít a közel ötven civil szervezet működéséhez is.

1.10.6 Energiagazdálkodás

A város közzolgáltatási feladatellátása keretében a 100%-os tulajdonában álló Kapuvári Hőszolgáltató Kft.-n keresztül oldja meg a távhőszolgáltatást a város nagyobb intézményei számára (művelődési központ, gimnázium, szakiskola, kórház, városi sportcsarnok), és mintegy 270 lakossági fogyasztó részére. A hőenergia 100%-ban földgázból származik. A cég 2009-ben és 2011-ben jelentős felújításokat hajtott végre EU-s támogatásokból. Az energiagazdálkodással részletesebben az 1.16 fejezetben foglalkozunk.

Kapuvár, illetve az intézmények fenntartói az elmúlt időszakban több energiahatékonysági fejlesztést hajtottak végre fenntartásukba, vagy működtetésük alá tartozó ingatlanokon.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

A városban a településüzemeltetési szolgáltatásokat jelentős részben a Kapukom Kommunális Kommunikációs és Ipari Park Kft. végzi (a közvilágítás, közművek üzemeltetését lásd részletesebben az 1.16 fejezetben). A cég 2011-ben jött létre ezen a néven, és számos településüzemeltetési feladat ellátását vállalta fel a tulajdonos önkormányzati szándékoknak megfelelően. Feladatai az alábbi területekre terjednek ki: (a felsorolásból látható, hogy nem csak településüzemeltetésről van szó).

- Parkolási szolgáltatás
  - A tevékenységet két parkolóőr látja el, egy adminisztrátor háttértámogatásával. A parkolási helyzetet a 1.15 fejezetben mutattuk be részletesebben.
- Karbantartási feladatok

- A feladatokat két fő karbantartó látja el, a munkavégzés a város közintézményeire terjed ki. A cég szakműhelyt is kialakított az Édász-házban (Osló út 1.).
- Piac működtetése, piaci helypénzek beszedése
  - A városi cég 2011-ben vette át a feladatokat, az átvétel beváltotta a várakozásokat, kedvező tapasztalatokkal járt.
- Balatonakali ifjúsági tábor
  - A tábori infrastruktúra jelentős felújításra szorul.
- Rábaköz Rádió, Kapuvár 94.5 Mhz, városi kommunikáció szervezése
  - A cég 2011-ben vette át a kommunikációs feladatokat, köztük a rádió működtetését a Rábaköz Rádió Kft. beolvasztásával. A rádió 17 ezres vételkörzetében kereskedelmi bevételeiből nem él meg, ezért a hirdetési bevételeket az önkormányzati megrendelések egészítik ki. A rádió két fél állású státusza van. A kommunikációt illetően az önkormányzat nem csak a médiamegjelenések összehangolását, hanem azok finanszírozását is a cégre bízta.
- Pályázatok, pályázati marketing
  - A cég tevékenysége ezen a területen komoly bevételi lehetőségeket jelent. Tevékenységük nem csak a városra, hanem már a tágabb térségre is kiterjed.
- Parkgondozás, zöldfelületek karbantartása
  - A cég 2011-ben vette át a feladatokat, a korábbi egyéni vállalkozó a cég kötelékébe került városi főkéntésként.
- Ipari park és inkubátorház (a tevékenységet korábbi 1.9. fejezetben részleteztük)
- Hany Istók Kerékpáros Centrum és Panzió (a tevékenységet az 1.9. fejezetben részleteztük)

A városüzemeltetés vonatkozásában a további feladatokat és azok ellátóit az alábbi táblázat foglalja össze.

Szolgáltatás	Szolgáltató
Parkolás, karbantartás, piac, parkgondozás	Kapukom Kft.
A Szent Kereszt Temető üzemeltetése és fenntartása	JÓSZÍV Temetkezési Kft.
A közvilágítás hálózat többségi tulajdonosa	E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt.
Közvilágítási és intézményi áramkereskedő	MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.
Villamosenergia szolgáltatás	Audax Renewables Kft
Földgáz szolgáltatás	MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt. MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.
Kéményseprő-ipari szolgáltatás	KÉTÜSZ Kft.
A helyi közutak kialakítása és fenntartása	Kapuvár Városi Önkormányzat
Helyi autóbusszközlekedés	Sereg-Kapu Közlekedési Kft.
Települési szilárd hulladék szállítás	STKH Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.
Város távhőszolgáltatás	Kapuvári Hőszolgáltató Kft.
Víziközmű-szolgáltatás	Pannon-Víz Zrt.

1-20. táblázat: Kapuvár településüzemeltetési szolgáltatói, 2022

Az önkormányzatok település és gazdaságfejlesztési tevékenysége szempontjából meghatározó változások történtek az elmúlt években. Ilyen volt az állami adósságvállalás, illetve az oktatás és az

egészségügy területén működő intézmények egy részének (bölcsődék, óvodák, és helyi körzeti orvosi és fogászati ellátás stb. kivételével) állami fenntartásba vétele. A város rugalmas hivatali struktúrát alakított ki, amelyhez tulajdonában lévő cégeiről is, amelyek között a városüzemeltető és kommunikációs cég emelhető ki sokoldalú tevékenységével. A város részben e cégein keresztül, ám főképpen saját jogán igen intenzív pályázati periódust tudhat maga mögött.

1.12 A táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1 Természeti adottságok

Kapuvár és térsége két kistáj találkozásánál fekszik: Répce-sík és Hanság. Maga a település a Kapuvári-síkon, annak is az ÉNy-i részén terül el.

1.12.1.1 Geológia és domborzat, talaj

A terület a Rába É-nak lejtő, megsüllyedt, jelenkori folyóvízi üledékekkel, főleg iszappal borított hordalékküplejtője, amelyből az É-i peremen néhány homokkal borított terasz-sziget emelkedik ki. Alattuk mintegy 10-50 m vastag, jó vízzáró homokos-kavicsos pleisztocén üledékréteg fekszik, de a mélyebb pannóniai üledékek között is vannak vízzárók. A kistáj geotermikus értékei az országos átlagot valamivel meghaladják. A hőfluxus kihasználtsága csekély, bár 50 °C-osnál melegebb vizű kutakat mindenhol lehetne létesíteni.

A kistáj túlnyomó része magasártéri helyzetű medencesíkság. A felszín tszf-i magassága É-on 115-118 m, D-en 130-135 között van, tehát D-ről É-ra lejt. A relatív relief értéke csak a terület néhány százalékában haladja meg a 2 m/km²-t, a Hanság peremi dűnéken 5-10 m közötti. A felszín tagoltságát csak a sűrűn (0,5 km/km²) csatornahálózat képviseli. A domborzat a területhasznosítást nem befolyásolja.

A kistájban túlnyomó részben (87%) a réti, a réti öntés és a nyers öntés talajok előfordulása a jellemző. Hozamuk elsősorban kötöttségük függvénye (ext. 30-70, int. 45-95), általában jó termékenységűek. Túlnyomó részben szántó, kis részben rét-legelő területek. Erdősültségük csekély (<10%).

1.12.1.2 Vízirajz

A Kistáj a Répce-Rábca vízrendszeréhez tartozik a Kisalföldön. Mérsékelt lefolyású terület. A Répce 5,2 m³/s feletti vízhozamait a Répcelaki-árapasztó-csatornán át a Rábába vezetik. Az árvizek időszaka a nyárelő, míg a kisvizek főleg ősszel és télen fordulnak elő.

A „talajvíz” szintje 2-4 m között van, kémiai jellege túlnyomórészt kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, összes keménysége 15-25 nk°. A szulfáttartalom 60 mg/l alatti. Felhasználhatóságát helyenként a nitráttartalom korlátozza. Az artézi kutak száma csekély. Főleg a 100 m feletti rétegek vizét termelik ki.

1.12.1.3 Éghajlat

Mérsékelt meleg, mérsékelt száraz éghajlatú kistáj.

A napfénytartam 1900 óra/év, az évi középhőmérséklet 10°C körüli, a tenyészidőszaké 16,6-16,8 °C között van. A fagymentes időszak hossza, átlagosan 194 nap körüli. A kapuvári állomáson mért adatok sokévi átlaga szerint 50%-os valószínűséggel elért, illetve meghaladott csapadékösszegek értéke 665 mm, az átlag pedig 670 mm. Az uralkodó szél ÉNy irányú, az átlagos szélesebbség 3-3,5 m/s.

1.12.1.4 Élővilág

Növényzet

Viszonylag homogén potenciális vegetációjú kistáj, ettől csak a peremrészeken mutatkozik eltérés. Belső területein főleg keményfás ligeterdők álltak, puhafás állományokkal, fátlan mocsarakkal, kevés lápi társulással mozaikolva. É-i szélén fokozatos átmenettel megjelentek a lápi vegetáció elemei is.

A Hanság a magyar flóratartomány (Pannonicum) alföldi flóravidékének kisalföldi flórajárásába (Arrabonicum) sorolható. A Hanság sokáig a Fertő-medencéjével szoros kapcsolatban lévő, azzal összefüggő vízrendszert alkotó hatalmas kiterjedésű lápos élővilág volt. Az egykor mocsaraszsombékos vidék mára nagyrészt kultúrtáji képet mutat. Eredeti természetes határai pedig jóval kisebbre zsugorodtak. E változások főként a 18. század második felében történt lecsapolások és csatorna építések következményei. Az egykor hatalmas nyílt vízfelületekkel, nádasokkal és láprétekkel borított terület legmélyebb és állandóan víz alatt fekvő részeit lápi növényzet, a magasabb, néha szárazzá váló részeket pedig „savanyú” füvek borították. A Hanság ideális élőhely számtalan tőzeges, lápos környezetet kedvelő növény számára.

Állatvilág

A Hanság állatvilága az Alföldi (Pannonicum) faunakörzet második faunajárásába, a Kisalföldhöz (Arrabonicum) tartozik. Faunája a Fertőhöz hasonlóan nagyon gazdag, azzal sok esetben hasonlóságokat mutat. Számos ritka, védett faj található az Észak- és Dél-Hanság területén is. Az állatvilágra jellemzőek a síkvidéki tavak, kiterjedt láprétek és égerláperdők faunaelemei, posztglaciális fajokkal.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

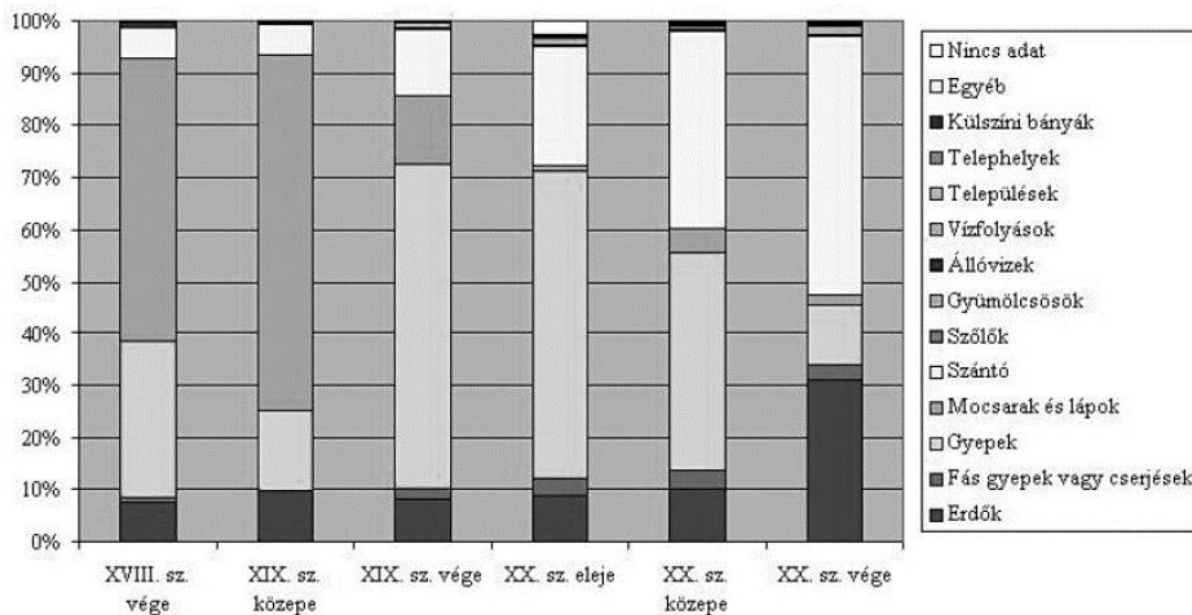
1.12.2.1 Táj történeti vizsgálat

A táj arculata az utóbbi időkben jelentős változásokon ment keresztül. Ezekben a változásokban számos tényező együttesen működik közre. Természetes és mesterséges folyamatok egyaránt okolhatók egy-egy negatív, vagy akár pozitív, jótékony változás bekövetkeztéért. Természetes okok lehetnek akár a klíma viszonyok változásai. A Fertő tó mederváltozásait elsősorban a természetes klimatikus változások okozták többször is. A nedves élőhelyek beszűkülése – például a Hanság területén – magyarázható a nagymértékű, mesterséges csatornázási és lecsapolási folyamatokkal. A lecsapolások során mind a táj, az élőhely és az életközösség is jelentősen átalakult. A Hanságfőcsatorna 1813 és 1840 közt épült meg. Legfontosabb feladata a Hanság vizeinek kordában tartása volt. A korábbi lápok, mocsaras ingoványok helyét szárazabb szántók és legelők vették át. A láperdőket nagyrészt telepített nemesnyárasok váltották fel. Az Észak-Hanságra jellemző ősi nyírlápok mára teljesen kipusztultak. A mai nyíresek már pionír származékerdők. A hasznosításba bevont területeken az eredeti környezettől idegen kultúrnövények mezőgazdasági termelése indult meg. A korábbi nyugodt, rejteket és élelmet biztosító élőhelyek bolygatottá váltak, így számos faj vesztette el otthonát és volt kénytelen távolabbi új otthon találni. E folyamatok következtében történhetett meg, hogy több hajdan honos állatfaj kipusztult, eltűnt a vidékről. A Hanság tőzeges talajának az a tulajdonsága, hogy optimális nedvességviszonyok mellett nagy terméseredmények elérését teszi lehetővé. Szárazság idején azonban a talajvíz leszáll, a tőzeg kiszárad, a termés tönkremegy. A tőzeges területeken nagy veszélyt jelent a vízhiány következtében, rendszerint kánikula idején keletkező talajtűz. A Fertő tó esetében fontos az eutrofizáció és a tó elöregedési folyamatának figyelembe vétele. Az elöregedés folyamatát jól mutatja a part menti nádas elöretörése. 1872 és 1879 között a nádas 62 km²-ről 171

km²-re nőtt. A Hanság-csatorna megépítése után a folyamat még jobban felgyorsult. A későbbi szervezettebb és körültekintőbb zsilipekkelés eredményeként a vízszint magasabbá vált, így az elnádásodás is lelassult. Az utóbbi idők egyik jelentős programja a dél-hansági területén található Nyirkai-Hany vizes-élőhely rekonstrukciója.

1.12.2.2 Tájhasználat értékelése, művelési ágak

A tájhasználat változása tekintetében elsősorban a Hanságból vannak kutatási információk. Az adatok jól mutatják a mocsarak és lápok visszaszorulását, a gyepek, és a legeltetés ideiglenes uralomra jutását a 19. században, majd a szántók előretörését (lásd alábbi ábrák).

1-41. ábra: Tájhasználat változása a Hanságban Forrás: Tájhasználat és táj alakítás a Hanságban a 18-20. században. Fertő-Hanság Nemzeti Park, Takács Gábor

<i>Felszínborítás</i>	<i>XVIII. sz.</i>	<i>XIX. sz.</i>	<i>XIX. sz.</i>	<i>XX. sz.</i>	<i>XX. sz.</i>	<i>XX. sz.</i>
	vége	közepe	vége	eleje	közepe	vége
Erdők	7,5	9,7	8,1	8,9	10,1	30,9
Fás gyepek vagy cserjések	1,1	0	1,9	3,2	3,6	2,9
Gyepek	29,9	15,4	62,7	59,3	41,9	11,3
Mocsarak és lápok	54,3	68,4	12,9	1	4,6	2,3
Szántó	5,9	5,8	12,7	22,6	38	49,7
Szőlők	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsösök	0	0	0	0	0	0,2
Állóvizek	1	0,5	0,6	0,3	0,1	0,2
Vízfolyások	0	0	0,7	1,4	0,9	1,3
Teleptlések	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,5
Telephelyek	0	0	0,2	0,2	0,3	0,4
Külszíni bányák	0	0	0,1	0,1	0,2	0,1
Egyéb	0	0	0,1	0	0	0,1
Nincs adat	0	0	0	2,8	0,1	0
Összesen:	100	100	100	100	100	100

1-42. ábra: Felszínborítás változása a Hanságban Forrás: Fertő-Hanság Nemzeti Park, Takács Gábor

Művelési ág	Terület (ha)	Terület (%)
Erdő	28974815	30,2
Gyep (legelő)	97290	0,1
Gyep (rét)	1431788	1,5
Gyümölcsös	7252918	7,6
Halastó	121514	0,1
Kivett	13937555	14,5
Nádas	1570	0,002
Szántó	44235507	46,1
Összesen	96052957	100,0

1-21. táblázat: Földhasználat művelési ágak szerint, Kapuvár, 2015 Forrás: takarnet.hu

Kapuvár város területe 9605 hektár, ebből belterület 710, külterület 8895 ha. A város területének művelési ág szerinti megoszlását – fentiekkel összefüggésben – az 1.12–2. táblázat mutatja. Ez alapján megállapítható, hogy a város területei nagy vonalakban az országos átlag szerint oszlanak meg a művelési ágakban. A szántó és a művelés alól kivett terület egy kicsit kevesebb, az erdő valamivel több.

1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

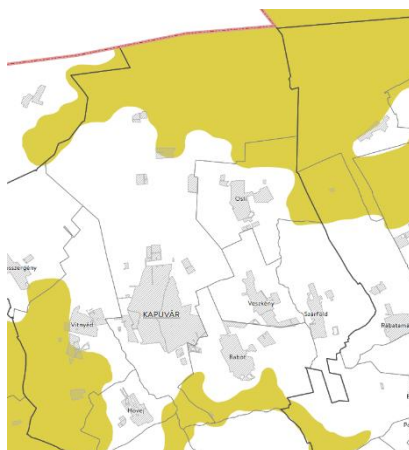
1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Kapuvár északi, hansági területeit a megyei területrendezési terv szerint térségi tájképvédelmi területbe sorolták.

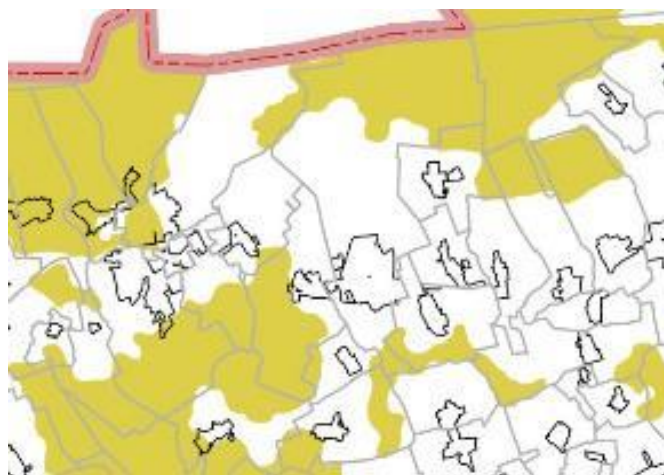
Védendő térségi jelentőségű tájképi elemek: A Hanság gyep és erdő művelési ágú, mozaikos szerkezetű területei.

Védendő helyi jelentőségű tájképi elemek: A szántó, gyep és erdő művelési ágú, mozaikos szerkezetű, infrastrukturális elemekkel csekély mértékben érintett területek.

A tájképvédelmi területen meg kell tartani a táji, természeti adottságoknak megfelelő művelési ágakat, azok térbeli szerkezetét, a szántóterületek határain lévő fásításokat. A területen szélenergiát hasznosító műtárgy, távközlési adótorony ne legyen állítható, elektromos légvezeték ne legyen vezethető, cégtáblán, címtáblán és útbaigazító táblarendszeren kívül hirdető berendezés ne legyen elhelyezhető.

1-43. ábra: Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület (Forrás: Győr-Moson-Sopron Megyei TrT)

1-44. ábra: Országos jelentőségű tájképvédelmi terület (Forrás: OTrT 2013)

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Országos védelem – Fertő-Hanság Nemzeti Park védett és fokozottan védett természeti területei

A lecsapolásokat követően a hansági tavak többsége megszűnt. A tőzgebányászat következtében alakultak ki kisebb tavak (Királytó, Tündértó és Fövényes-tó), ezek és a lecsapoló-öntöző rendszer csatornáit nyújtottak menedéket az egykori lápvilág hínár-, hal- és kételtű fajainak. A nyílt vizes élőhelyek és a mocsárvilág helyreállítását célozzák a 2001-ben megindult hansági vizes élőhelyrekonstrukciók, ennek keretében megvalósult a Nyirkai-Hanyban és az Osli-Hany vizes élőhely rekonstrukciója. A Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében az Öntésmajorban található múzeum épületének felújítása befejeződött.

Helyi védelem

A város területén az alábbi táblázatban közölt növények állnak helyi védelem alatt.

Sorszám	Megnevezés	Cím	Helyrajzi szám
109.	Juharlevelű platánok /Platanus hybrida/ a kistölgyfai út szakrális kisémléke mellett	-	0155/40
110.	Hideg-állén, a Földvármajor felé vezető műút juharlevelű platán /Platanus hybrida/ fasorai	-	0188/1
111.	Hideg-állén, az Öntésmajor felé vezető műút juharlevelű platán /Platanus hybrida/ fasora	-	0620
112.	A Cakó-árok partján álló jegenyenyár /Populus Italica/ fasor	-	0614/1 és 0614/2
113.	A Kis-Rába partján és a „folyásközi” csatornánál álló jegenyenyár /Populus Italica/ facsoport	-	0624/1 és 0333/3
114.	Hegyi juhar /Acer pseudoplatanus/ fasor Öntésmajor és a Kis-Rába folyó között	-	0609/1
115.	A „Csallánosi-állé” kislevelű hárs /Tilia cordata/, juharlevelű platán /Platanus hybrida/ és oszázsnarancs /Maclura pomifera/ fa- és cserjesora	-	0593/1
116.	A „nyírfás-állé” juharlevelű platánjai /Platanus hybrida/	-	0595
117.	A hajdani tuskósi erdészház juharlevelű platán /Platanus hybrida/, mamutfenyő /Sequoiadendron giganteum/ és magaskőrös /Fraxinus excelsior/fasora és facsoportja	-	0546, 0544, 0561
118.	A miklósmajori magaskőrös /Fraxinus excelsior/ tanúfák	-	0411/15, 0411/20, 0411/22, 0413, 0414/1
119.	A hajdani „kiserdő” kocsányos tölgy /Quercus robur/ tanúfája	Rábásor utca 2.	1487
120.	A hajdani „kiserdő” páfrányfenyő /Ginkgo biloba/ tanúfája	Rábásor utca 2.	1487
121.	A hajdani „kiserdő” három vénic szil /Ulmus laevis/ tanúfája	Rábásor utca 2.	1487, 1388
122.	A hajdani „kiserdő” mezei juhar /Acer campestre/ tanúfája	Rábásor utca 2.	1388

123.	A várárok juharlevelű platánja /Platanus hybrida/	Fő tér	1487/1
124.	A várkastély melletti korai juhar /Acer platanoides/	Fő tér	1487/1
125.	A vasútállomás főépülete melletti vénic szil /Ulmus leavis/	Vasút sor	4193
126.	Császárfa /Paulownia tomentosa/ az erdészeti székház udvarán	Damjanich János utca 1.	1489/1
127.	A Damjanich utcai szakrális kisemlék melletti két vadgesztenyefa /Aesculus hippocastanum/	Damjanich János utca	569/1
128.	A Lumniczer Sándor Kórház tulipánfái /Liriodendron tulipifera/	-	405/8
129.	A Lumniczer Sándor Kórház két szivarfája /Catalpa bignonioides/	-	405/8
130.	Öntésmajor juharlevelű platán /Platanus hybrida/ fasora	Öntésmajor – Rákóczi út	10070
131.	Az öntésmajori kistemplom udvarán lévő erdei fenyő /Pinus silvestris/	Öntésmajor – Rákóczi út	10055/3

1-22. táblázat: Kapuvári helyi jelentőségű védett természeti területek listája Forrás: Kapuvár Város Településképi Rendelet

Natura 2000 területek

Kapuvár város területén az érintett Natura 2000 területek, melyek a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területi illetékességéhez tartoznak:

- „HUFH30005 Hanság”: különleges madárvédelmi terület
- „HUFH20001 Rábaköz” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- „HUFH 30005 Hanság” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

A Rábaköz Natura 2000 területét elsősorban az erdők és az ún. rábaközi kisvízfolyások előfordulása jellemzi. Az erdők közül legnagyobb mennyiségben a pannon cseres-tölgyesek fordulnak elő. Jelentős a keményfás ligeterdők és a pannon gyertyános-tölgyesek aránya is. Sajnálatos módon a térség természetes erdei az elmúlt évtizedek intenzív használata miatt rendkívül megfogyatkoztak. Többségük helyén intenzív fenyő és akác ültetvényeket találunk. A terület kiterjedése 6143,25 ha, és besorolás szerint a Hansággal együtt a kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területekhez tartoznak.

1.12.3.3 Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat elemeit az Országos Területrendezési Terv egységesen jeleníti meg, míg az övezeti három kategóriáját (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) a megyei rendezés terv vonatkozó melléklete jelöli. Kapuváron magterület és ökológiai folyosó található területe a védett területekkel (országos, Natura2000) egybeesnek.

A magterületek természetességüket, ökológiai funkciójukat tekintve az ökológiai hálózat természetvédelmi szempontból legfontosabb elemei. Az ökológiai folyosó övezetébe olyan területek tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek és alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, puffer területek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására.

1-45. ábra: Részlet Győr-Moson-Sopron megye területrendezési tervéből

1-46. ábra: Részlet az Országos Területrendezési Tervből

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

A helyzetfeltárás alapján a meglévő problémák nem tekinthetők jelentősnek, ám kezelésükkel hosszú távon egy harmonikusabb ember-táj kapcsolat alakulhat ki, legyen szó a víz-rehabilitációs munkálatokról vagy éppen az út melletti fásításokról.

A nem célzottan tájhasználati konfliktusok feloldását célzó fejlesztések minden erőfeszítés ellenére előbb-utóbb bizonyos fokú konfliktushoz vezetnek, melyek lehetnek területhasználati és funkcionális, tájökölógiai vagy tájképi (vizuális) gyökerűek. A konfliktusok mértéke azonban összehangolt, átgondolt tervezéssel csökkenthető. Leggyakoribb probléma az infrastruktúra fejlesztések, a beépített területek növelése és a természetvédelem, tájvédelem szempontjainak ütközése.

A tervezett fejlesztések közül előreláthatóan az ipari park területnövekedése fog leginkább tájhasználati konfliktusokat generálni, ezek kezelésére az ökológiai gazdálkodás elterjesztése, vagy a védettségi szintek emelése lehet megoldás.

1.13 A zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Kapuvár belterületén a zöldfelületi rendszer összes összetevője megtalálható. A zöldfelületek funkciójuk és használatuk módja szerint három csoportba oszthatók:

- Korlátlan közhasználatú zöldfelületek. Ide tartoznak a közparkok, lakó kertek játszótérek sportpálya valamint a közlekedési területek zöld felületei, és a védő fásítások. A városi szintű és lakóterületi közparkok a városlakók, idelátogatók rekreációs igényeit elégítik ki.
- Korlátozott közhasználatú zöldfelületek. Ide tartoznak az időben korlátozott, általában intézményekhez kapcsolódó közhasználatú zöldfelületek: ilyen zöldfelület a temető és a fürdő. Az intézményi zöldfelületeket korlátozottan látogatható intézményi területek alkotják, ezek közül több is a belvárosban található
- Közhasználat elől elzárt zöldfelületek: e kategóriában a közintézmények hivatalok ipari létesítmények zöld felülete valamint a családi házak kertjei tartoznak.

Szerkezeti szempontból igazán jelentősek még a biológiailag aktív vízfelületek: a Kis-Rába képes biztosítani a város átszellőzését. Kapuvár zöldfelületi arculatát a települést átszelő Kis Rába határozza meg: a nagyjából észak déli irány kapcsolatot teremt a Hanság és a Rábaköz természeti területeivel. A város meglévő zöldfelületei is ehhez a tengelyhez kapcsolódnak. E tengelyen a zöldfelületi intézményrendszer még hiányos, nem épült ki teljes körűen. Kelet nyugati irányban nincs természetes zöldfelületi tengely, a város zöldfelületi rendszerének egyik hiányossága ez.

Kapuvár magas színvonalú tájépítész kultúrával rendelkezik, ennek értékei jelennek meg a Pátzay Pál Múzeum, valamint a Lumnitzer Kórház kertjének kialakításában. A két kert értékes faállománnyal rendelkezik, az intézmények területén túl ez a struktúra erős átmenettel szűnik meg, szigetszerűvé téve e két értékes területet.

1.13.1.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

Kapuvár Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 23/2006. (IX. 19.) rendelete szól a város zöldterületeinek fenntartásáról, használatáról és védelméről. Ebben kerültek meghatározásra a zöldterületek létesítésének, fásításnak, fasorok telepítésének, gondozásának, a közhasznú zöldterületek fenntartásának, használatának, védelmének szabályai.

Megnevezés	Terület (ha)	Részarány (%)
Közkert	10,09	25,0
Közpark	18,2	46,0
Játszótér	0,16	0,5
Virágos terület	0,02	0,1
Erdő	11,32	28,4
Összes	39,79	100

1-23. táblázat: Zöldfelületek funkciók szerinti megoszlása Forrás: Egészségterv, Kapuvár PH., 2011

Az Önkormányzat 2008. év végén 39,79 ha zöldterülettel rendelkezett az fenti táblázat szerinti megoszlásban. A város zöldfelületi borítottsága elsősorban a régebbi, beállt családi házas zónában, illetve a lakótelepek területén kedvező. Meg kell azonban jegyezni, hogy a hagyományos lakóterületek területei mellett hiányoznak a védőfásítások. Leginkább szembetűnőbb a hiány a lakóterületek és szántó területek határán. Kisebb problémaként említhető, hogy a sűrű beépítésű, történetileg kialakult, többnyire zárt sorúan beépült belvárosi városrészben alacsony a zöldfelületi borítottság, a közlekedési területek zöldfelületein belül több helyen hiányosak az utcai fasorok, utcafásítások, a temetők területe gondozott, védőfásítása azonban helyenként hiányos, illetve hogy a fürdő és a kemping területe rendezett, igényes zöld felületi eleme a város zöldfelületi rendszerének, a környező területek azonban még valamelyest rendezetlenek.

Alacsony területarányal és minőségi mutatókkal rendelkeznek az alapfokú oktatási intézmények. Helyenként hiányosak a zöld felületekhez kapcsolódó kiszolgáló létesítmények: kerékpártárolók, információs táblák, ülő alkalmatosságok, szemét tárolók, sokoldalú használatot lehetővé tevő funkciógazdag játszóterek.

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A településen megfogalmazható zöldfelületekkel kapcsolatos problémák és konfliktusok a következőkben összegezhetők:

- A jelenlegi zöldfelületi rendszer még nem teljes. A zöldfelületekben gazdag erdőterületeket összekötő zöld folyosó zöldfelületi rendszerré fejlesztésére nem történtek lépések (HÉSZ-ben javaslatok megjelennek). Ez abból adódóan, hogy a település közigazgatási nagy része szélérózióval veszélyeztetett kategóriába tartozik jelentős és orvosolandó probléma. Konfliktusforrást jelent ugyanakkor, a mezőgazdasági területek művelői, tulajdonosainak ellenérdekeltsége, vagy az út menti fásítás esetén az út fenntartójának érdektelensége, illetve az, hogy az önkormányzat terület híján nem nagyon tud az ilyen célú fejlesztéseket véghezvinni.
- Kedvező a magánhasználatú zöldfelületi elemek gondozásában a lakossági általános hozzáállás, ugyanakkor egy-egy elhanyagolt terület (főleg a növekvő allergén növények miatt) konfliktusforrás lehet.
- Zöldfelületi szempontból konfliktusforrást jelentenek a fejlesztések. Ezek többsége a zöldfelületi elemek ideiglenes (felvonulási terület) vagy tartós megszüntetésével jár (végrelegesen beépített). Sok esetben fakivágással, vagyis csak lassan pótolható zöldfelületi elemek lehet ezeket a beruházásokat megvalósítani.

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata

Jelen fejezetben tárgyaljuk a város mai szerkezetét, annak történeti kialakulását. A tartalmi egyszerűsítések végett nem vizsgáljuk újra a művelési ágak megoszlását (ld. 1.12.2 fejezet), az önkormányzat tulajdoni helyzetét (ld. 1.10.4 fejezet), az épített környezettel kapcsolatos konfliktusokat összevontan mutatjuk be az 1.14.4 fejezetben, az építmények funkció, beépítés és karakter szerinti vizsgálatát pedig a városrészi elemzések során tesszük meg.

1.14.1.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata⁷

Kapuvár rendkívül izgalmas, összetett településszerkezettel bíró város, amely ennek ellenére eddig nem keltette fel a kutatás érdeklődését, így a struktúra részletes vizsgálata, elemzése hiányzik még. A két térbeliségében és történetében szorosan összenőtt település, Kapuvár és Garta összeolvadásával kialakult város alapvető strukturális összetevői igen nagy változatosságot mutatnak viszonylag kis területen belül. Megtalálhatók az organikus fejlődésű utcamenti, bordás szerkezeti elemek, a halmaztelepülések jellemzői és a mérnöki közreműködés mellett kitűzött, szabályos tömbök. E változatos konglomerátum centrumában látens gravitációs központként, a struktúrát szervező origóként rejtőzködik Kapuvár jórészt ismeretlen vára.

A város magjában található erődítmény – Kapu vár – eredete az Árpád-korba nyúlik vissza, ekkor a nyugati gepű védelmének fontos központja volt. A vár alatt húzódó főútvonalat – a Kapuvár–Babót utat – is magna via néven említik a források. Az eredetileg királyi vár később a Kanizsaiak, majd fiúsítás révén a Nádasdyak kezébe került, akik dunántúli uradalmaik egyik birtokigazgatási központját építették itt ki. Az oszmánokkal vívott háborúk során a várat és a települést a törökök kétszer foglalták el rövid időre. Észak-Dunántúl a török időkben ugyan nem volt hódoltsági terület, de az itt található települések sem mentesültek a török pusztításától, adóztatási kísérleteitől. Esetenként jelentősebb seregek, a török főhadak felvonulási területe volt a táj, így Bécs 1683-as sikertelen ostroma után.

A Kisalföldnek a huzamos idejű török megszállást elkerülő részein kialakult nagybirtokokon a majorsági gazdálkodás már a XVI. század végétől terjedni kezdett. A majorságokat a földesurak hozták létre, gyakran a török által elpusztított falvak helyén, ahol helyet találtak a gazdaság igazgatásához szükséges épületek és alapvető munkásságának lakóépületei, esetleg kisebb templomok, kápolnák is. Vélhetően ilyen majorságok központja volt Kapuvár is, ahol a nagybirtok működtetését végző lakosság mellett jelen volt a fontos várat őrző katonaelem is, családjával egyetemben. Gartát a Nádasdyak alapították, a vár muskétásainak letelepítésével, majd később német telepések is érkeztek ide.

A településszerkezet formálódására erősen hatottak a földrajzi, vízrajzi adottságok, különösen a településtörténet elején, annak organikus jellegű fejlődési korszakában. A két táj találkozásánál, a Rábaköz és a Hanság peremén fekvő Kapuvár egy magasabban fekvő földnyelven telepedett meg. A településszerkezet kialakulásának folyamatát a katonai felmérések, történeti térképek segítségével követhetjük nyomon a 18. század utolsó évtizedeitől. Az 1783-85 között készült I. katonai felmérés idején még élők voltak a vízrajzi „kényszerek”, a soproni országúton a város határában három híd található, a Kis-Rábából fattyúágak indultak a Hanság felé. Kapuvár nyugati határa ekkor még vizenyösebb rét-legelőterület volt, délen az erdő a település lábáig ért.

A Vár külső védőművei ekkor már nem álltak, de a négyszögű külső vár formáját, kiterjedését jól kirajolja a Kis-Rába kettős derékszögű törése, amelynek vonalazása nyilvánvalóan mesterséges, a vár erődítéseivel igazodó. Kapuvár központja egyértelműen a várkastély és a hozzá kapcsolódó fallal övezett udvar a gazdasági épületekkel. A dél-keletről Gartán át érkező, nyugat felé továbbhaladó országút derékszögben elfordul a kastély előtt, a kanyarulatban található a legsűrűbb beépítés, melynek örököse ma a Fő tér déli házsora. A szélkerék formájú kettős település szerkezetének

⁷ Forrás: Örökségvédelmi hatástanulmány. Kapuvár Rendezési Terve, Talent-Plan Kft., 2004; Lenner T: Adalékok Kapuvár történeti földrajzához. In: Szabó V., Orosz Z., Nagy R., Fazekas I. (szerk.): IV. Magyar Földrajzi Konferencia, Debrecen, 2008. pp. 426-431; Somfai A: Kisalföldi és alföldi mezővárosok különbsége, kisvárosi értékek védelme. Tér és Társadalom 16. (2002) 1. pp. 59-98.

főtengelye a mai Rákóczi Ferenc és Damjanich János utcák vonala, a keresztengely (mai Szent István út) a kastély előtt indul nyugatra. A tengelyek mentén hosszan elnyúló házsorok közötti területeket a 18. század végén már kezdi kitölteni a halmazos szerkezet (Deák Ferenc utca – Belső utca környéke), ahogy egyes keresztutcák kezdeményei is regisztrálhatóak (Szent Katalin utca, Zöldfasor-Harmat köz köze).

A 19. század közepének viszonyait tekintve irányadó kataszteri felmérésen és a második katonai felmérés térképén jelentős növekedés tapasztalható a 18. század végéhez viszonyítva. A főtengelyek közötti területek egy jelentős részét beszötte a szabálytalan halmazos jellegű településszerkezet (Vargyas utca és Vörösmarty utca környéke). Emellett megjelent több új, a korábbi utcákra merőleges vonalas, bordás jellegű szerkezeti elem (Táncsics Mihály utca, Széchenyi utca, Hunyadi utca), de láthatók néhány helyen orsós jellegű kiteresedések is (Szent István út és Soproni utca sarka, Garta központja). Az utcahálózat, településstruktúra minden eleme organikus jellegű még ekkor, mérnöki, geometrikus elemek nincsenek. A mai fogalmaink szerint is pontos felmérésen jól látható a hosszú szalagtelkek fésűs beépítése, egyes gartai lakóházakhoz tartozó udvarrészeket lezáró keresztcsűrökkel (ezek valószínűleg a német telepesek udvarain jelennek meg). A teleszerkezet jellegzetessége a mai Széchenyi utca körüli rendkívül hosszú szalagtelkek íves hajlása, miáltal azok jellegzetes sarló alakot vesznek fel. Feltűnő, hogy a Fő tér déli oldalán és a mai Rákóczi utca mentén több polgári jellegű, utcával párhuzamos főtömegű, ún. fordított ház épült.

A földesúri birtok irányításához kapcsolódóan Kapuváron is létezett az ún. belső major, ennek épületei, építményei az 1856-os kataszteri térképen már jól tanulmányozhatók (lásd alábbi ábra). A belső major és az egyházi- és középületek szabadonálló beépítésükkel lazább szövetet képeztek a város belsejében, mely a mai központ tágas, magas zöldfelület-ellátottságú térségeként maradhatott fenn.

1-47. ábra: Kapuvár és Garta az I. katonai felmérés térképén (1763–1787) (Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei. <http://mapire.eu/hu/>)

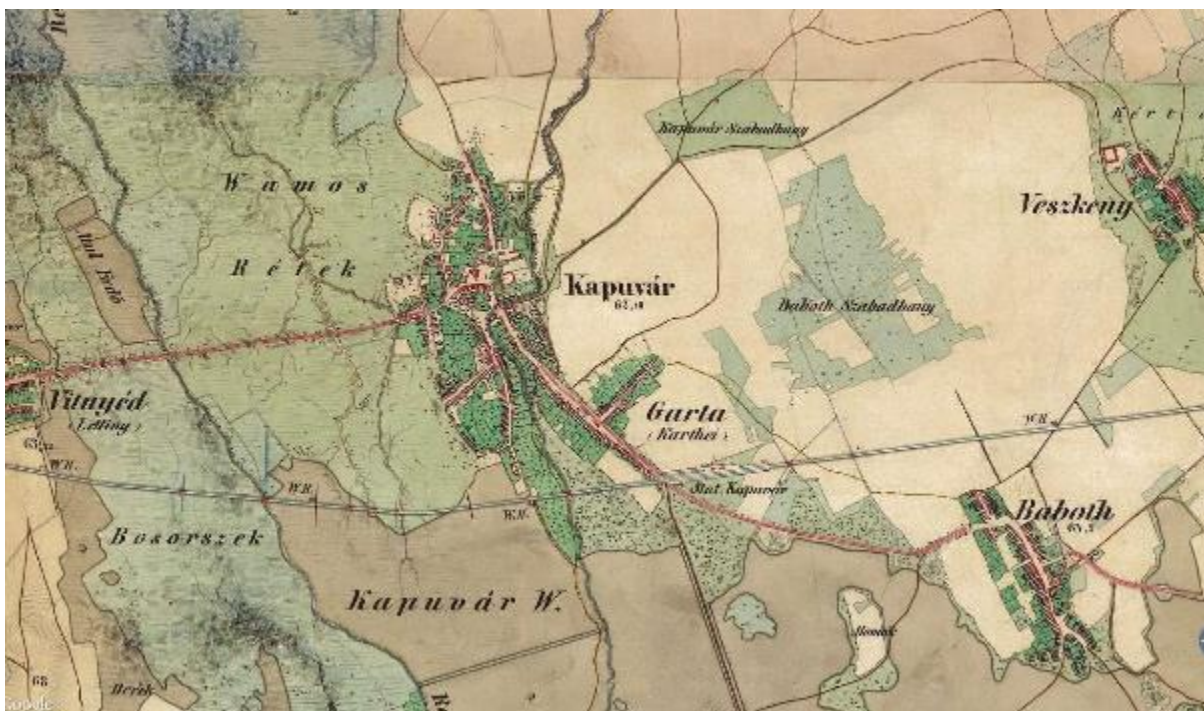
1-48. ábra: Kaposvár és Garta a Habsburg kataszteri felmérés térképén (1860k) Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei. <http://mapire.eu/hu/>

A harmadik katonai felmérés (1869-87) térképe jelentősebb területi fejlődést nem rögzített, az épületek száma, a beépítési mód és a beépített területek nagysága gyakorlatilag megegyezik a néhány évtizeddel korábban is jellemzővel.

A 19–20. század eleji fejlődésben meghatározónak bizonyult, hogy a koncentrálódó nagybirtok, az elmaradó földosztás és a vízjárta környékbeli területek szorítása miatt lakótelek és földínség alakult ki, így megindult a településszerkezet sűrűsödése. Egy tömbbelső kiterjedt kertjeinek rovására jöttek létre például az Arany János utca portái. A polgárosodás és a közigazgatásilag megerősödő járásközpontok közcélú építkezései nyomán városiassá vált a központ a 19–20. század fordulóján. A vasútállomás városközponttól való távolsága miatt nagy hatást nem váltott ki a város szerkezetének fejlődésére. Maga a vasút azonban a mezőgazdaság árutermelésbe való bekapcsolása okán fontos hajtóerő volt. Nagy horderejű adminisztratív változás volt Kaposvár és Garta 1923-ban történt egyesülése, amely a településfejlődés hajtóereje lett.

A 20. század első felében lezajlott változásokat az 1941-ben készített negyedik katonai felmérés mutatja be. A településfejlődés kezd kilépni korábbi keretei közül, újabb, immár mérnöki közreműködéssel kitzúzott utca és telekstruktúrával jellemezhető lakóterületek jönnek létre a mai Dózsa György és Szabadság utcák között, amelynek tömbjei a topográfiai adottságok miatt nem teljesen szabályosak. A déli irányú bővülés mérsékeltebb volt, a vasútvonalat máig alig lépte túl a település.

Nagy horderejű fejlemény a településtörténetben, hogy új nyomvonalra kerül a Győr felé vezető országút, s ez más irányt szab a településszerkezetnek a mai napig.

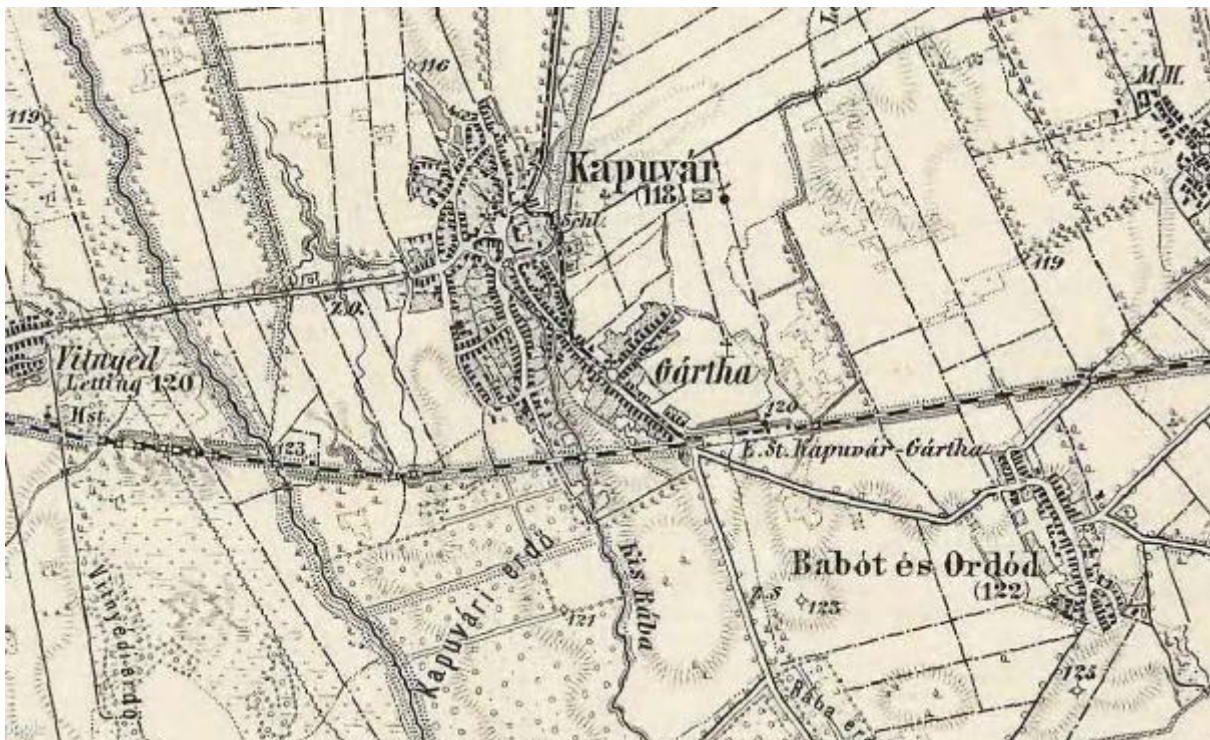

1-49. ábra: Kapuvár és Garta a II. katonai felmérés térképén (1806–1869) Forrás: A Habsburg birodalom történeti térképei, mapire.eu/hu

A szocializmus időszakában elsősorban kelet-nyugati irányban nőtt a város, a győri út új nyomvonalának szerkezetátformáló hatására. Elsősorban egyedi telkes családi házas telekosztások voltak, geometrikus jelleggel, de ekkor épült a város jelentősebb lakótelepe is a győri út keleti bevezető szakaszánál. Kisebb tömbrekonstrukció jellegű beruházások, áruház- és középület építés is megvalósult a belváros ritkább szövetű részén.

A beépített területek 20. század második felében bekövetkezett növekedése új épülettípusok, beépítési módok megjelenését is magával hozta. Az új lakóterületek egyedi telkes beépítéseinek jellegzetes épülettípusa az 1960-70-es években az ún. Kádár-kocka, amely tipikus korabeli épületfajta volt országszerte. Később több korszerű, ún. csoportos beépítési mód, elsősorban különféle sorházak váltak jellemzővé, melyek általában már emeletes épületek voltak. A falusias életmóddal való szakítás, az erőltetett urbanizáció szándéka hozta magával a tömbtelkes, többszintes házakból álló lakótelepek megjelenését.

A rendszerváltozás után markáns folyamatként tapintható ki a volt TSZ majorokban meginduló ipari fejlődés, illetve a belvárosi területeken történő, a belváros rekonstrukcióját elősegítő társasház építések, és bizonyos mértékű új lakóterületi fejlődés is megfigyelhető.

1-50. ábra: Kapuvár a III. katonai felmérés térképén Forrás: A Habsburg birodalom történelmi térképei.
<http://mapire.eu/hu/>

A településre összességében a nyitott, laza beépítés jellemző. Legsűrűbb a beépítés a Fő tér déli feléhez csatlakozó lakótömbökben, itt tömbfeltárással is feltárták, és egyben sűrítették a területet. A város történeti lakóterületei a falusias jegyeket is még magukon hordozzák helyenként a fésűs, oromzatos házak képében. Ezek azonban már ritkaságszámba mennek, gyakrabban fordulnak elő az egyébként szalagtelkeken is az utca vonalával párhuzamos gerincű, városi házak, vagy ezek átmeneti, kevert típusai. A külsőbb lakónegyedekben már a szocializmus időszakában elterjedt típusházvariációk („Kádár-kocka”, alpesi ház stb.) a jellemzőek, ezek különböző mértékű átépítési formáival lehet találkozni, csakúgy mint a korunkban előforduló különféle lakóháztípusoktól a minimalistától egészen a gazdagon díszített villaszerű beépítésig.

1.14.1.2 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A hatályos Településszerkezeti Terv kijelöli a Város beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területeit.

Kapuvár belterületének nagysága a település igazgatási területéhez képest 7%-ot tesz ki. A jelenlegi demográfiai és gazdasági trendek mellett a településszerkezeti terv által kijelölt tartalékterületek közül keveset kell igénybe venni, hiszen a jelenlegi belterületen is áll még rendelkezésre szabad, beépítetlen telek és az igények a leromlott épületek cseréjével is kielégíthetők.

Beépítésre szánt területek

1. Lakóterületek

A városban a lakóterületek túlnyomórészt a központi belterületen helyezkednek el. Önálló lakóterület a külterületen Öntésmajorban alakult ki.

- a) Nagyvárosias lakóterületek: A belvárostól keletre fekvő egykori lakótelepek egy része kapta ezt a besorolást. Új nagyvárosias lakóterületet nem jelöltek ki.
- b) Kisvárosias lakóterületek: A településközpont vegyes területeihez délről csatlakozó két szabálytalan tömb a Rákóczi út két oldalán. Új kisvárosias lakóterületet nem jelöltek ki.
- c) Kertvárosias lakóterületek: Az egyedi telkes lakóterületek döntő része „kertvárosias” besorolást kapott. A „kertvárosias” besorolás néhány falusias jellegű tömb esetében nem elsősorban azok pillanatnyi állapotának szól, inkább egy remélt jövőképet fejez ki. Új kertvárosias lakóterületeket a belterület nyugati irányú folytatásaként a jelenlegi szélső tömbökhöz csatlakozva jelöltek ki.
- d) Falusias lakóterületek: Öntésmajor lakóterületei falusias besorolásúak. Jelentősebb új falusias lakóterületet nincs kijelölve.

2. Vegyes területek (településközponti és intézményi vegyes területek)

Nagyobb részt a városközpontban, kisebb részt a gartai alközpontban lakóházakkal vegyesen helyezkedik el Kapuvár intézményeinek jelentős része. Ezek mellett szétszórtnan is található kisebb vegyes övezetek egyes meglévő intézmények diszpozíciójának megfelelően. A városközpont szerteágazó szerepköre miatt a kialakított vegyes területek egyaránt befogadják a térségi és települési intézményi, valamint lakófunkciókat. Néhány teleknyi méretű új vegyes területeket a város több pontján jelöltek ki.

3. Gazdasági területek

A város belterületi gazdasági területei jellemzően a belterület és az igazgatási terület keleti határa között helyezkednek el.

- a) kereskedelmi-szolgáltató területek: a település több pontján található, a legjelentősebb kiterjedésű a soproni út bevezető szakaszától délre és a Kertész utca két oldalán található. Nagy kiterjedésű új kereskedelmi-szolgáltató területet a soproni úttól délre, a belterülettől dél-nyugatra jelöltek ki.
- b) ipari területek: Az iparterületek nagyrészt a belterület és az igazgatási terület keleti határa között helyezkednek el. Ezeket túl a Margit híd utca és a Magyar utca között jelentős ipari telephely ékelődik a lakóterületek közé. Hatalmas kiterjedésű új ipari területet a győri úttól délre, a belterülettől keletre jelöltek ki.
- c) mezőgazdasági jellegű üzemi területek: A szokottól eltérően a mezőgazdasági telephelyeket, majorokat a gazdasági területek közé sorolja a terv.

4. Különleges területek

A településrendezési terv jelkulcsa nem különíti el a beépítésre szánt, illetve nem szánt különleges területeket. A területfelhasználási kategóriába tartoznak a temetők, egyes települési kihelyezett funkciók (szennyvíztelep), különleges intézmények (kórház, kertészet, szórakoztató park), a bányák, stb. A legnagyobb kiterjedésűek a turisztikával, üdüléssel kapcsolatos különleges területek, amelyek túlnyomó része csak tervezett, jelenleg beépítetlen földrészlet a belterület keleti és nyugati oldalán. A területek a fürdő jövőben remélt felvirágzásához kapcsolódóan hivatottak a telekigényeket kiszolgálni.

A különleges területek közé tartoznak India állattartásra kijelölt részei a város belterületétől északra.

5. Hétvégi házas üdülőterületek

Két kisebb tömb a strandfürdő közelében (kemping területe, Veszényi úttól délre fekvő, jelenleg erdős, fás terület), valamint egy terület, melyre legfeljebb 30 épület építése lehetséges a 0145-ös HRSZ-on.

Beépítésre nem szánt területek

1. Mezőgazdasági területek

Az igazgatási terület elsősorban mezőgazdasági termelést szolgáló területei. Kapuvár településrendezési tervének speciális látásmódja szerint a mezőgazdasági területfelhasználási kategóriát három további egységre osztják.

a) általános mezőgazdasági területek: A vizsgálatok speciális korlátozó tényezőket nem tártak fel, így ezeken a területeken az általános építési szabályok alkalmazhatók.

b) mezőgazdasági területek - szélerőművek: szélerőművek elhelyezésére alkalmas területek a belterülettől északra.

c) mezőgazdasági legelők.

2. Közműterületek

Közművek elhelyezésére szolgáló területek.

3. Zöldterületek

A jelentősebb közhasználatú zöldfelületek, közparkok, közkertek tartoznak ide. Több új zöldterületet jelöltek ki a település nyugati szegélyén a tervezett új lakóterületekhez csatlakozóan.

4. Erdőterületek

A viszonylag magas erdősültségű határ tervezett és meglévő erdőinek területe, legyen az védelmi, gazdasági, vagy egyéb célú. Az igazgatási terület jelentősebb erdei északon, az országhatártól délre és a határ déli nyúlványának környékén terülnek el.

5. Vízgazdálkodási területek

Az igazgatási területen lévő, vízfolyások, csatornák, vízállások tartoznak ide. Ezen területek védelme az értékes vízi és vízparti növényzetük, a nagyobb kiterjedésű természetközeli élőhelyeket összekötő ökológiai folyosó szerepük miatt kiemelt fontosságú.

6. Közlekedési területek

Az úthierarchia szerint „lakóutcánál” magasabb besorolású közlekedési célú területek, dűlőutak és a vasútterületek tartoznak ide.

1.14.1.3 Funkció vizsgálat

A város intézményei közül a legtöbb belvárosi elhelyezkedésű kezdve a sort az egyházi épületektől, a városi közigazgatási épületein, a Lumniczer kórházon át a két Spar bevásárlóközpontig. Ez részben a fenti fejezetben vázolt településszerkezeti fejlődésnek köszönhető. Garta valós alközpontként

funkcionál, történeti, városmorfológiai, funkcionális tekintetben is, ez kevésbé mondható el északi párjáról Házhely településrészről.

1.14.1.4 Alulhasznosított barnamezős területek

A városban a következő barnamezős területek találhatóak:

- volt Rába gyár (részben hasznosított)
- Kistölgyfamajor
- Miklósmajori laktanya (állami tulajdonban)

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1 Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A város egyes területeinek telekstruktúrája különböző hatások alatt alakult, ezért nagy változatosságot mutatnak. Szabálytalan, az útifalvakra jellemző teleklábas szerkezetet jellemző a belváros egyes részein, illetve Garta magjában. A belvárosban a Vár körüli belső majorsági tömböt ma részben a volt húsgyár, részben lakóházak foglalják el. Fontos szerkezeti-morfológiai elem a részben pavilonos elrendezésű kórház telke is a Fő tértől nyugatra. A Fő tér déli oldalán találjuk a legsűrűbb telekrajzolatot, itt azonban tömbfeltárással lazították a telekstruktúrát. A városban gyakoriak a besűrűsödés jeleit mutató telektömbök is, ahol a telek hosszában több épületrész található egymás mögött, de gyakran a telkek is felaprózódtak. Különösen a ház helyi részben gyakori viszont, hogy tágas tömbbelsőik jellemzik a telektömböket, ami a zöldfelületi ellátottságra van kedvező hatással. A városközponttól kifelé távolodva a lakófunkciójú szalagtelkek hosszúsága általában megnő, míg a mérnöki közreműködéssel kiosztott részekben szabályos struktúrák jellemzőek (lásd alábbi ábra).

1-51. ábra: Tipikus telekstruktúrák Kapuváron (belváros, Garta, külvárosok) (Forrás: Kapuvár város alaptérképe – az önkormányzat tulajdonában)

Az egyes tömbökben sajátosan hajló, hosszú, keskeny, utcára merőleges szalagtelkeken oldalhatáros, fésűs elrendezésben álltak a házak, s a hozzájuk kapcsolódó udvarrészt Garta egyes részein keresztcsűrök zárták le, elválasztva azt a telek hátsó, termelésre szolgáló részétől. A halmazos jellegű településrészek telkei viszont más elrendezésűek, hosszabb és rövidebb oldaluk egymáshoz viszonyított aránya kiegyensúlyozottabb.

A II. világháborút követő fél évszázad és napjaink fejlesztései szakítottak a történelmi gyakorlattal. A lakótelepi és csoportos beépítések egy része tömbtelkes rendszerben épült, a tömbtelkeket ahol lehetett később önálló telkekkel alakították a Rendszerváltás után társasházzá alakult lakóközösségek számára. Az intézménytelkek esetében a korábbi telekstruktúrát felülíró rendszer azzal a következménnyel járt, hogy sokszor körülményes a területfelhasználás elhatárolása a közhasználatú, közterületként funkcionáló, de az egyes intézmények saját telkét alkotó területek esetében. Tömbtelkeknek tekinthetők továbbá a belterületi gazdasági, ipari telephelyek is.

1.14.2.2 beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)

A Nyugat-Dunántúl településeinek legnagyobb részéhez hasonlóan a történelmi Kapuvár és Garta esetében is alapvető az ún. „fésűs” beépítés. Az utcára merőleges hossz tengelyű porták optimális, paraszti gazdálkodáshoz legjobban illeszkedő épületelrendezése ez. Az általában kéttraktusos (helyiség + tornác), hosszúka alaprajzi elrendezésű lakóház a kedvezőtlenebb tájolású telekhatárhoz simul, mai fogalmaink szerint oldalhatáros beépítéssel. A telek utcai frontjának kerítésében alakították ki a porta nagykapuját a fogatok számára. Általában a lakóház folytatásában épültek az istállók és gazdasági épületek, míg a lakóházhoz kapcsolódóan elhelyezkedő udvart Garta német nemzetiségű lakóinak portáin keresztcsűr választotta el a hátsó kertrésztől.

A polgári, városi építészet hatására jelentek meg a XIX. század második felében az utcával párhuzamos hossz tengelyű, mai szóhasználattal: zárt sorú, hézagosan zárt sorú beépítésben álló épületek. A települések XIX. század végi, XX. század eleji középületei mellett így épült néhány igényesebb lakóház is. Utóbbiakat a néprajzi szakirodalom, a fésűs beépítéshez képest merőlegesen elforgatott beépítés okán „fordított” házaknak nevezi. A zömmel egyemeletes, utcával párhuzamos tömegű épületek a Fő tér környékén igazi kisvárosi hangulatot teremtenek.

Egy-egy utca beépítésének sűrűsége nemcsak az adott utca szerkezeti jelentőségével áll egyenes arányban, hanem utal annak korára is. Banális egyszerűséggel: minél több ideje volt egy utcamenti beépítésének helyben fejlődnie, annál tovább gazdagította önmagát. Ez megnyilvánulhatott telekaprozásban, az épületek hézagos vagy szakaszosan összezáró elhelyezkedésében és a kiteresedések egyre tudatosabb építészeti megformálásban. Ugyanígy alakultak ki, főleg a telekaprozódás következtében, az egyre változatosabb szerkezeti elemek az idők során. A fentiek értelmében Kapuvár legsűrűbben beépült területe annak magjában a Fő tér déli oldalán, míg Gartán a templom körül található.

A szocialista településfejlesztés új, a korábbinál korszerűbbnek gondolt beépítési módokat erőltetett a településszerkezetre. Az általában modernista hangvételű épületek szabadonálló, minden irányban körüljárható tömegükkel felborították az utcaképeket.

Az utcavonalat negligáló intézmények mellett megjelentek a telepszerű beépítési módok iparosított technológiával épült lakóházaikkal, a hagyományos településszerkezet számára szinte megemészthetetlen zárványokat hozva létre a mai napig. Úgy a lakóépületek blokkos és paneles

technológiái, mint az intézmények vázas szerkezetei kevésbé voltak alkalmasak a környező beépítésekhez való alkalmazkodásra merev raszterrendszerük okán, így az alkalmazott technológiák műszaki velejárója volt a szoliter, szabadonálló beépítés. Természetesen a korszak középületei, ipari, gazdasági létesítményei is szabadonállóan épültek nagyméretű tömbtelkeiken.

Fontos jellemzője a tradicionális telekhasználatnak, hogy a hagyományoktól idegen előkertes beépítés ismeretlen, a lakóházak a legtöbbször az utcafrontra épültek. Az előkertes beépítések a kertvárosi jellegű urbánus településkultúra képviselői, amelyek a polgári villaépítészet hatására jelentek meg az 1900-as évek körül, de általánossá csak az 1960-as évektől váltak a településen.

A 20. század utolsó harmadára jellemző csoportos beépítési módok közül a sorházakra van több példa elsősorban a városközponttól keletre eső területen.

A lakóházakra a történeti korszakokban túlnyomórészt a földszintes beépítés volt jellemző, az uradalom épületei voltak többszintesek. A tetőidom a fésűs beépítések esetében utcára merőleges nyeregteret. A közterületre legtöbbször tömör falazott oromfal néz, a tető kontyolása viszonylag ritka. A zártabb jellegű utcaképet alkotó fordított házak fő tetőgerince az utcával párhuzamos, a hézagosan zárt sorú épületek legtöbbször kontyolt nyeregteretével fedettek. Bonyolult, túlformált tetőidomok nem voltak jellemzők.

Az 1960-80-as évek településfejlesztése során épített intézmények, lakóházak zöme többszintes. Az intézmények, egy, vagy kétemeletesek, a lakótelepek legmagasabb házai négyemeletesek. Esetükben tetőidomról általában nem beszélhetünk, lévén legtöbbször lapostetősek. Csak a korszak végén igyekeztek hagyományos megoldásokat alkalmazni, ekkor kerülnek fel újra a magastetők az épületekre, bár sokszor kissé túlgondolt formában.

Az ipari, mezőgazdasági épületek magasságát, szintszámát mindenkor a technológiai kötöttségek szabták meg elsősorban.

1.14.3 Az épített környezet értékei

Kapuvár városában meglehetősen kevés műemléki védettséget élvező épület található. Ezzel összefüggésben nincs a településen műemléki jelentőségű terület, történeti kert és világörökségi terület sem. Ugyanakkor a megyei területrendezési terv meghatározása szerint Kapuvár történeti településnek számít. Ezt az 1.14.1 fejezetben bemutatott történeti fejlődése, és annak szerkezeti elemei indokolják. A kislépföldi, rábaközi mezőváros beépítésének általános karaktere, a közterületek és a beépítés lépték-arányai, a beépítések történeti karaktere megőrzendő, átmentendő az utókor számára, s mint ilyen a jövőbeni fejlesztések és építkezések során figyelembe venni szükséges körülmény.

Ma a település igazgatási területén egyetlen, a XVIII. századnál korábban létesült álló épületet, a műemléki védelem alatt álló Esterházy-kastélyt találjuk. A középkori vár palotaépületének egyes részeit őrző kastély falaiban akár középkori részletek is megbújhatnak. A négyszög alakú, sarkain olaszbástyákkal épült külső vár maradványai a kastély körül rejtőzködnek, feltárásuk, bemutatásuk jelentős turisztikai potenciállal bírhat. Összességében elmondható, hogy a vár az idők során kikerült úgy a szakmai, mint a laikus közvélemény érdeklődésének homlokteréből, holott egy valaha igencsak impozáns (talán leginkább a máig álló sárvárihoz hasonlító) erődítmény maradványa. A kapuvári vár mellett ismeretlen történetű földvár található a külterületi Földvár-majorban.

A XVIII. század végére kialakult településmag jellemző vonása, hogy a központ fontosabb uradalmi és középületei a XIX. század közepétől esetenként az utcavonallal párhuzamos tömeggel épültek, hiszen telkük utcafrontja jóval szélesebb volt, mint a jobbágyportáké. Ez utóbbiak döntően utcavonalra merőleges, „fésűs”, vagy szabálytalan halmazos beépítésben álltak, ma ezeket oldalhatárosnak neveznénk, de ez a terminológia a telekrendezések időpontját megelőzően kevésbé értelmezhető, tekintettel a telekhatárok, tulajdonviszonyok képlékenységre. A jobbágyi sorban élő lakosság túlnyomó része hagyományos, egytraktusos szoba-konyha-kamra elrendezésű, háromosztatú parasztházakban élt. A főhomlokzatot legtöbbször két ablak tagolta, az oromzat többnyire falazott volt, de kontyolt tetővel is előfordul.

A földesúri befolyás megszűntével az 1850-es évektől minőségi változás történt a széles néprétegek lakáskultúrájában. A kibontakozó falusi kisipar korszerűbb szerkezeteket honosított meg, kialakult a helyi építőipar, természetesen szintén kisipari keretek között. Mindez a lakóházak, az alkalmazott szerkezetek korszerűsödését hozta magával, annak ellenére, hogy az épülettípusok jó része alapvetően változatlan maradt, túlnyomórészt a háromosztatú parasztházak változatai épültek.

A téglapépítészet megjelenésével, illetve a polgári, városi épületek hatásával magyarázható a homlokzatképzések gazdagabbá válása a múlt század második felében. A historizáló-eklektikus stíluskorszakból származó házak, az azokon alkalmazott vakolatdíszek, részletek hasonlóak az ország más településein található egykorú alkotásokhoz. Ezek a múlt században közkézen forgó mintakönyvek alapján készültek.

A lakóházakon kívül egyes középületek is fontos formálói a környezetnek, még akkor is, ha építészetileg nem kiemelkedő alkotások. Elválaszthatatlanul, meghatározó módon hozzátartoznak a városképhez, nélkülük elveszne a település megszokott karaktere. Legfontosabbak ezek közül a műemléki védelem alatt álló, többször átépített templom, a Járásbíróság, a kórház és az iskolák épületei.

A XIX. század végén, XX. század elején emelt jelentősebb épületek a városmagban található, jobbára átépített formában. Ezek eredetileg a kisvárosi eklektika stílusjegyeit hordozó, a lakóterületek döntően fésűs beépítésű lakóházaival ellentétben utcával párhuzamos tetőidomú zárt sorú, illetve hézagosan zárt sorú beépítésben álló építmények.

Az építészetileg értékes, de nem műemléki védettségű épületállomány legjavának helyi védelméről a településrendezési eszközök intézkednek.

1.14.3.1 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A településen mintegy 53 régészeti lelőhelyei található a helyi építési szabályzat szerint (a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása szerint 51), ezek részben belterületen, részben külterületeken, ill. a majorok területén helyezkednek el, de főképpen a település északabbi területein. A lelőhelyek többnyire a mocsárból egykor kiemelkedő szélfúttá dombok, ún. gorondokhoz kapcsolódnak. Ezek voltak kezdetben kizárólagosan alkalmasak az emberi megtelepedésre, ezért indokolt régészeti védelmük. A régészeti lelőhelyek majd a 85. sz. gyorsforgalmi út építésekor lépnek elő fejlesztési tényezővé, ám a tervezett nyomvonal kevés lelőhelyet érint a szerkezeti terv szerint. A régészeti lelőhelyek listája a város helyi építési szabályzatában található meg, a legfrissebb nyilvántartást a Forster központ vezeti.

1.14.3.2 Műemlék, műemlékegyüttes

Kapuváron három műemléket tartanak nyilván:

- a Fő téri Esterházy-kastély,
- ugyanitt a Búsuló Krisztus szobor
- és a római katolikus Szent Anna templom.

A város rendezési tervéhez készült örökségvédelmi hatástanulmány részletesen bemutatja a város építészeti örökségvédelmében végbement változásokat, különböző törekvéseket. Rámutatott arra, hogy a városban nem sikerült a népi építészeti örökség, illetve a városi polgári építészeti örökség országos védelmét foganatosítani, ezért a helyi védelem alá vonást javasolta.

1.14.3.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők.

Helyi védelem

A város az örökségvédelmi hatástanulmány javaslatának eleget téve alkotta meg a 2/2006. (I.31.) rendeletét a városképet meghatározó épületek, építmények védelméről. Az azóta többször módosított rendelet meghatározza a helyi építészeti védelem alatt álló épületek építési előírásait, de a város egész területére vonatkozóan is városképvédelmi intézkedéseket foganatosított. A hatályos rendelet 27 lakóépületet véd, ezen kívül 24 szakrális szobrot, útszéli keresztet, 8 köztéri szobrot, 6 templomot, 7 emlékművet, 11 egyéb építményt, 27 temetői sírkövet és építményt. Területi védelemben részesítették az izraelita temetőt.

1.14.4 Az épített környezet konfliktusai, problémái

A városképi problémái sorában mindenekelőtt megemlíthetők a szocializmus időszakának helyenként léptéktévesztő, idegen tömegformálású épületei (így a két nagyáruház). Ezek mára ugyan megszokottakká váltak a helyi lakosság körében, de környezeti illeszkedésük javítása városépítészeti igényként fogalmazható meg a jövő számára. Ugyanez mondható el a korszak lakótelepeiről és egyes középületeiről, üzemeiről is.

Természetesen, a Rendszerváltás előtti évtizedek átlagépítészetének gyermekbetegségei is jól tanulmányozhatók Kapuvár utcáin, de ez nem tekinthető helyi jellegzetességnek, az ország szinte minden településére igaz. Gondolunk itt a sátoztetős kockaházakra, a később megjelenő emeletes „villákra”, a kereskedelmi-vendéglátó létesítmények igénytelen épületeire, vagy az üzemi funkciókat szolgáló telepek „szokásos” rendezetlenségére.

Napjainkban egészen más, de nem kevésbé kártékony veszélyek leselkednek az épített környezetre. A korunk városaira, falvaira jellemző rendkívül kedvezőtlen építészeti és esztétikai tendenciák erőteljesen és sok esetben visszafordíthatatlanul nyomják rá bélyegüket a településekre. Szaporodnak a mind építészeti világában, minőségében és méreteiben igen heterogén épületek, és – az előbbieket folyományaként – a diszharmonikus utcaképek. Sajnos, jellemzőek a magyar környezeti kultúra és építészet hagyományaitól mind formálásukban, mind színvilágukban, arányrendszerükben, anyaghasználatukban elrugaszkodott, a valós igényekhez képest rendkívül túlméretezett lakóházak is. Míg a 60-80-as években a sátoztetős kocka-, majd később az „integetőerkélyes” tekintélyházaktól kellett városainkat, falvainkat féltetni, mára a kis Hollywoodok és Disneylandek kialakulásának igencsak reális veszélye fenyeget. A Rendszerváltás előtt szokásban lévő „egyenházak” és sematikus, de legalább egyöntetű, utcaképek után tehát itt is megjelentek a gazda anyagi lehetőségeit minden áron tükrözni hivatott épületek, a hazai építészeti hagyományoktól teljesen idegen, terpeszkedő, vagy alacsony hajlású tetővel fedett ún. „amerikai típusú” lakóházak, vagy a német és osztrák folyóiratok

kissé steril és környezetidegen megoldásai. A környék építési hagyományait felvállaló és alkotó módon továbbfejlesztő újabb épület kevés található, ezért különösen fontos a jelentős középületek példaadása.

Nem kevesebb kárt okoznak sokszor az energiahatékonyság növekedését célzó átalakítások a részleteket eltüntető hőszigeteléssel, tetőket elborító napelemekkel, a nyílászárók cseréjével. Nagyon ritka az épületek jellegéhez igazodó asztalosszerkezet, a mind megjelenésében, mind szerkezeti tulajdonságait tekintve kifogásolható műanyag termékek dominálnak.

Kisebb léptékű, ám zavaró városképi konfliktusokat okoznak a pusztuló, romos házak, amelyek a város lakóterületein sokfelé előfordulnak.

Az alulértékelt Kis-Rába partjának városépítészeti, zöldterületi fejlesztése, a jövő feladata, különösen a város déli területein, ahol a terület feltárása is a feladatok közé tartozik.

A városperemek, városkapuk kettőssége figyelhető meg Kapuváron: a nyugati és keleti városkapu inkább városias, míg az északi és déli inkább falusias. A város peremén elhelyezkedő területek feladata, hogy harmonikus átmenetet biztosítsanak a beépítések és a „természet” között. E szempontból problematikusabbak az ipari gazdasági területek esete, ahol tájképjavító fásításokkal lehetne kedvezőbb tájképi és egyben környezetvédelem hatást elérni.

Kapuvárnak nem egyedi műemlékei, nem műemléki városmagja adja épített értékét, hanem a kisvárosi települési szövet, a beépítés alföldies nyitottsága, helyi karaktere, a település sajátos látványvilága, a Kis-Rába folyóhoz csatlakozó beépítések szépsége, Kapuvár központjának közterületei és zöldfelületei, Garta városrész történelmi karaktere, és telekszerkezete.

1.15 Közlekedés

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Az országos közlekedési hálózatok jellemzően Budapest irányúak. A különböző szintű térségi központok elérhetősége Kapuvárról jónak mondható, amik megközelíthetőek gépjárművel, autóbusszal vagy vasúttal (lásd alábbi ábra és táblázat).

1-52. ábra: A Kapuvár járás közlekedési hálózata (Forrás: KIRA)

Különböző szintű térségi központok elérhetősége személygépkocsival				
Központok	Útvonal	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség
Megyeszékhely – Győr	Autópálya nélkül	49,3 km	44 perc	67 km/h
Régió központ – Győr	Autópálya nélkül	49,3 km	44 perc	67 km/h
Főváros – Budapest	M1	172,1 km	107 perc	97 km/h
Főváros – Budapest	Autópálya nélkül	191,4 km	162 perc	71 km/h
Különböző szintű térségi központok elérhetősége távolsági autóbuszal				
Központok	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Megyeszékhely – Győr	50,4 km	72 perc	42 km/h	30-30; átszállással 2-3
Régió központ – Győr	50,4 km	72 perc	42 km/h	30-30; átszállással 2-3
Főváros – Budapest	222,0 km	250 perc	53 km/h	átszállással 3-3
Különböző szintű térségi központok elérhetősége vasúttal				
Központok	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Megyeszékhely – Győr	46,0 km	42 perc	66 km/h	19-18 átszállással 6-5
Régió központ – Győr	46,0 km	42 perc	66 km/h	19-18 átszállással 6-5
Főváros – Budapest	177,0 km	134 perc	79 km/h	9-10; átszállással 25-25

1-53. ábra: Különböző szintű térségi központok elérhetősége

1.15.2 Közúti közlekedés

Magyarország közlekedési hálózatára jellemző a Budapest középpontból kiinduló sugaras I. rendű főút és gyorsforgalmi úthálózat, melyet érintőirányban II. rendű és egyéb közutak kötnek össze. Kapuvár járás területén a 85 sz. II. rendű főút halad végig, amely érinti a térség központját és innen éri el az osztrák határt. A lakott területtől délre fut az M85 autótút, mely a 8611 sz. Kapuvár-Beled-Celldőmök összekötőúton keresztül teremt kapcsolatot a várossal. A magasabb rendű útvonalak mellett a környező településeket a korábbiakban kialakult sugaras elrendeződésű, rendkívül rossz minőségű mellékutakon lehet megközelíteni.

2020-ban adták át az M85 autótutat, melyen a 85 sz. főúttal egyetemben a településről könnyen megközelíthető az M1 autópálya. Az autótút kedvező hatása még nem érvényesül teljes mértékben, de egyértelműen csökkentette a várost terhelő átmenő forgalom mértékét, viszont a környező települések elérésben nem jelent feltétlen előnyt, mely miatt belvárosban a torlódások esetenként továbbra is kialakulnak.

A 85 sz. főút (Győri út – Fő tér – Szent István király utca) a település kelet–nyugati irányú főútja, amely 2x1 sávós aszfalt burkolatú út. Meglehetősen nagy az átmenő forgalma. 2021-es adatok szerint az átlagos napi forgalom 14302 E/nap, melyből a nehézgépjármű forgalom 1132 E/nap. (Összevetésül: Csornán ez az adat 11445 E/nap és 1167 E/nap) A Vargyas u. és a közigazgatási határ között 2016-ban az aszfaltburkolat megerősítést kapott.

8529 sz. Kapuvár–Tőzeggyármajor összekötő út (Damjanich u.) a települést északi irányba köti be a közlekedési hálózatba. 2x1 sávós aszfalt burkolatú út jó állapotban van, 2020-ban újítottak fel.

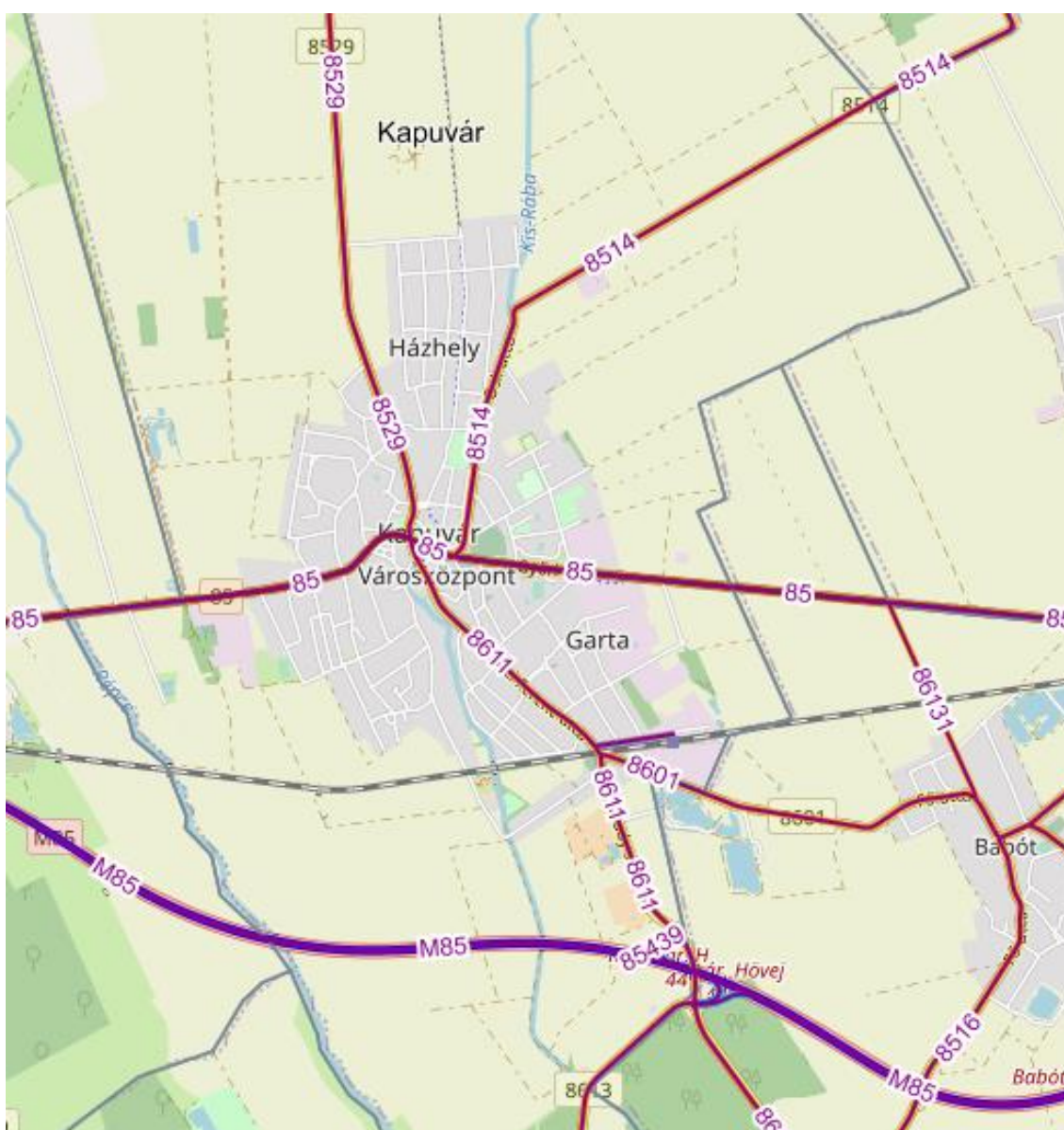
8514 sz. Bősárkány–Kapuvár összekötő út (Osli u.) észak-keleti irányba teremt kapcsolatot. 2x1 sávós, aszfalt burkolatú út, melyet 2021-ben újítottak fel (85-ös főút és a településhatár között).

8611 sz. Kapuvár–Beled–Celldömölk összekötő út (Rákóczi Ferenc u. - Kisfaludy sor) a járási központot a délre elhelyezkedő településekkel köti össze. A 2x1 sávós aszfalt burkolatú út Kossuth u. – Rákóczi u. szakaszának felújítása 2021-ben történt (Kossuth u. és Rákóczi u. között).

8601 sz. Szilsárkány–Kapuvár összekötő út (Babóti sor) 2x1 sávós, aszfalt burkolatú út. Kapuvár déli részén helyezkedik el.

86302 sz. Kapuvár vasútállomáshoz vezető út (Vasút sor) 1 sávós aszfalt burkolatú út, rossz állapotú. Kapuvár déli részén helyezkedik el.

A település közúti hálózatát az alábbi ábra mutatja.

1-54. ábra: Kapuvár belső közúti hálózata (Forrás: KIRA)

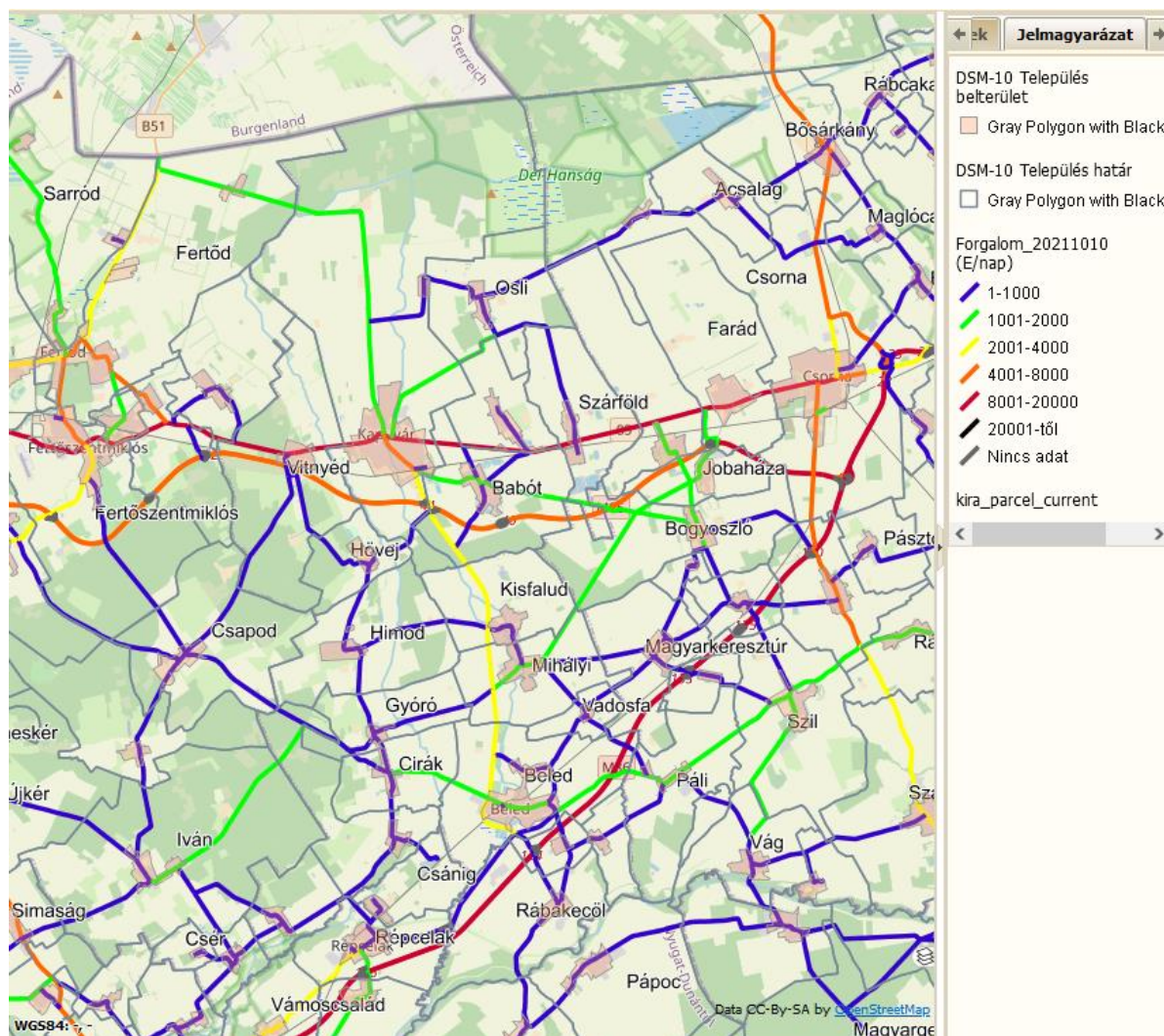
Kapuvár és a járási települések között a gépjárművel való közlekedés eljutási idejét és távolságát a következő táblázat foglalja össze. A 85. sz. főút és az összekötő utak sugár irányba ágaznak ki a település központjából, aminek köszönhetően a többi járási település is könnyen elérhető személygépjárművel. Az önkormányzati utak 31,5 %-a volt kiépítve, míg a város területén 9,6 km állami út volt található 2020-ban (Forrás: KSH).

Kapuvár térségében az országos közutak forgalmát az 1-55. ábra mutatja. Jelentősebb forgalmi terhelés az országos utakon a település déli városrészeiben tapasztalható, míg a határ felé eső részeken enyhébb a forgalmi nyomás. Az ábrán látható, hogy az M85 autópálya forgalma még nem érte el a várost keresztül szelő 85 sz. főút forgalmát.

A városban folyamatosak az útfelújítások, de a földes utcák jelentős száma és a helyenként rossz állapotú útburkolatok (Fürdő u., Ipartelepi út, Szent Katalin u., Soproni u., Margit híd u. és a híd, Gesztenye sor stb.) további feladatot rónak a mindenkori önkormányzatra.

Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség
Agyagosszergény	8,5 km	10 perc	51 km/h
Babót	4,6 km	7 perc	39 km/h
Beled	16,7 km	14 perc	72 km/h
Cirák	19,0 km	15 perc	76 km/h
Dénesfa	21,5 km	18 perc	72 km/h
Edve	21,9 km	20 perc	66 km/h
Gyóró	14,3 km	13 perc	66 km/h
Himod	10,4 km	10 perc	62 km/h
Hövej	6,9 km	7 perc	59 km/h
Kisfalud	9,5 km	9 perc	63 km/h
Mihályi	11,3 km	11 perc	62 km/h
Osl	8,0 km	10 perc	48 km/h
Rábakecöl	20,5 km	16 perc	77 km/h
Répcszemere	27,5 km	23 perc	72 km/h
Szár föld	7,4 km	6 perc	74 km/h
Vadosfa	14,7 km	16 perc	55 km/h
Vásárosfalu	20,4 km	17 perc	72 km/h
Veszkény	7,0 km	8 perc	53 km/h
Vitnyéd	3,5 km	4 perc	53 km/h

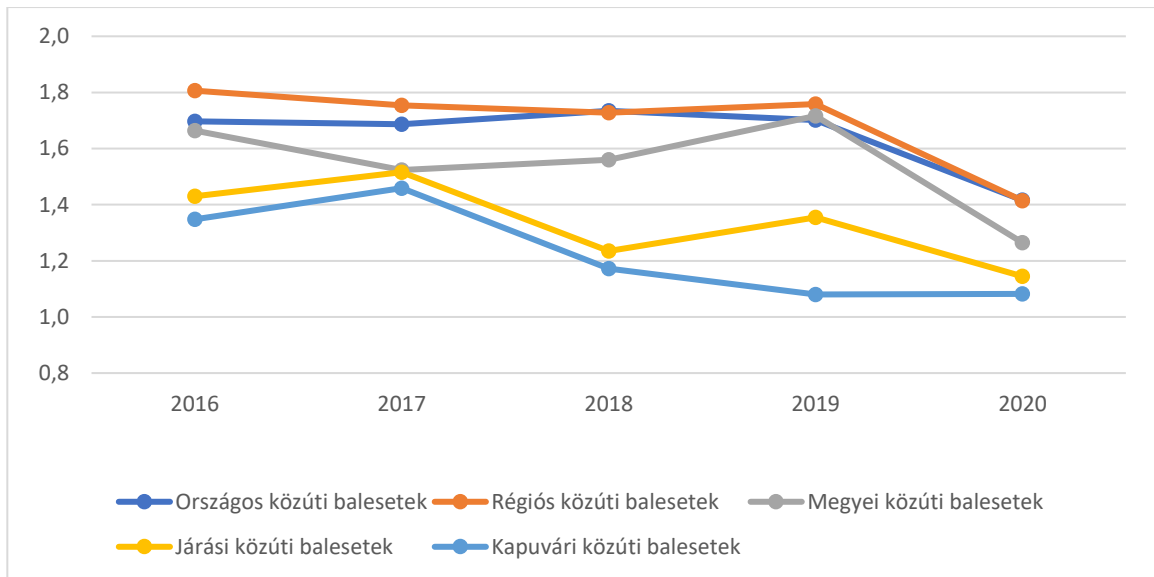
1-24. táblázat: Járási települések elérése Kapuvárról gépjárművel

1-55. ábra: Közúti forgalom nagysága Kapuvár térségében (Forrás: KIRA 2021.)

Baleseti mutatók alakulása

Kapuvárról és a járásról elmondható, hogy a személyiségű balesetekre vonatkozó baleseti mutatók az átlag közeliek vagy az alattiak. 2017-ben a járási központban növekedett az érték, de 2018-tól 2020-ig folyamatosan csökkent a személyiségű balesetek száma (1-56. ábra). 2020-ra inkább stagnálás tapasztalható, de 2021-ben a személyi sérüléses közúti balesetek száma ismét enyhe emelkedést mutat (Forrás: Kapuvár Város Önkormányzata).

1-56. ábra: Személy sérüléses balesetek száma 1000 főre vetítve (Forrás: KSH)

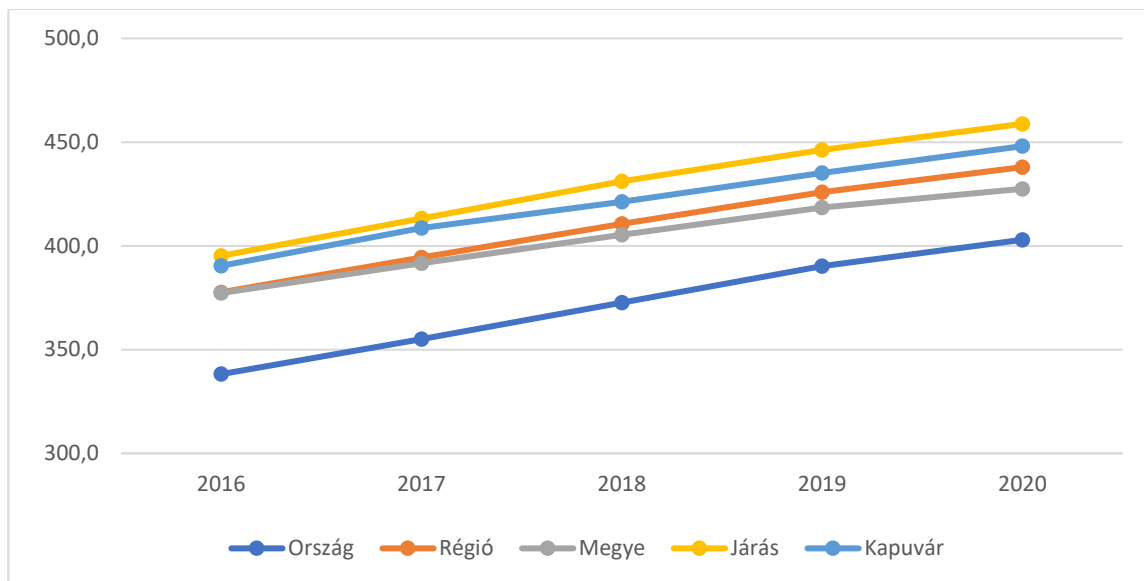
Mindezek mellett közúti balesetet szenvedett személyek száma 2010-2020. évek rendőrségi statisztika alapján javuló tendenciát mutat.

1-57. ábra: Balesetet szenvedett személyek száma 2010-2020. években Kapuváron (Forrás: Kapuvári Rendőrkapitányság)

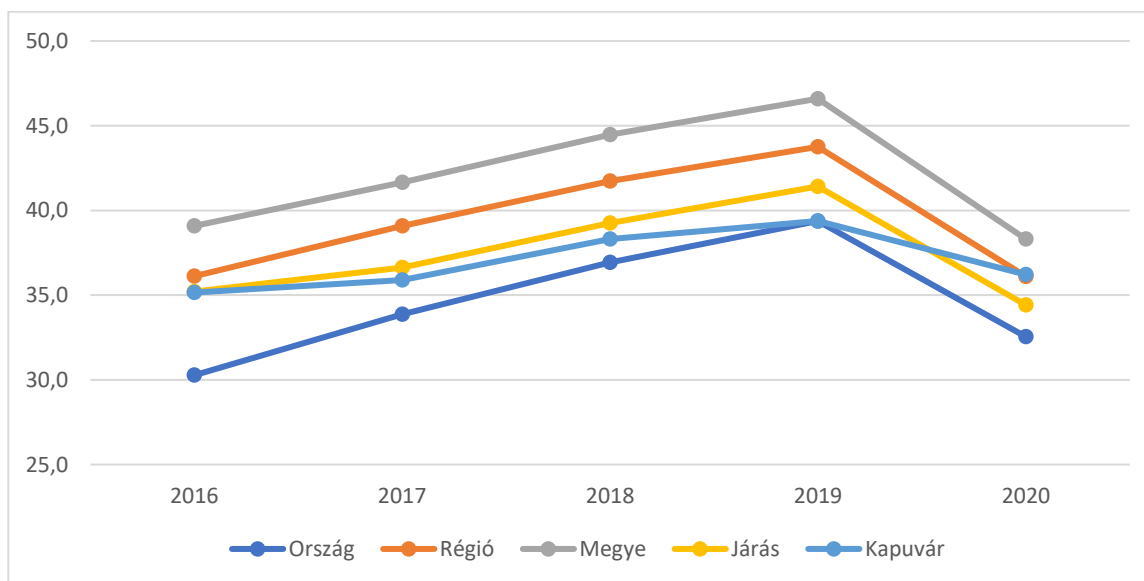
Motorizációs mutatók

A település motorizációs mutatói a vizsgált időszakban meghaladják az országos, a régiós és a megyei átlag értékeit, 2020-ban 448 személygépkocsi/1000 fő volt. A motorizáció folyamatos növekedést mutat, mellyel összhangban a városban nyilvántartott tehergépjárművek száma is növekvő tendenciát mutat.

1-58. ábra: Személygépjárművek száma 1000 lakosra vetítve (Forrás: KSH)

Kapuváron évente forgalomba helyezett gépjárműveinek száma eléri, de többségében felülmúlja az országos átlagot. 2019-ig nem érte el a régió, a megye és a járás átlagát, de 2020-ra már meghaladta a járás és elérte a régió átlagos értékét. Követve az országos és térségi trendeket 2019-ig növekedés, majd 2020-ban már csökkenés volt tapasztalható.

1-59. ábra: Évente elsőnek forgalomba helyezett gépjárművek száma 1000 főre vetítve (Forrás: KSH)

1.15.3 Községi közlekedés

A távolsági közlekedés meghatározója a távolsági autóbusz közlekedés, de a vasúti közlekedés is biztosítja több megye megközelíthetőségét. A településen helyi autóbusz közlekedés is üzemel.

1.15.3.1 Közúti

Helyi községi közlekedés

Kapuvár járási központban a Sereg-Kapu Közlekedési Kft. üzemelteti a helyi járműveket. Nem a megszokott helyi közlekedés üzemel Kapuváron. Ehhez kapcsolódóan nincsenek mindenhol kiépített

buszmegálló és a járművek sem tartoznak a szóló vagy a csuklós busz járműkategóriába, helyettük kisbuszok közlekednek. A járművek az Ifjúsági utca és a Vasútállomás között teljesítenek szolgáltatást. A menetrend össze van hangolva a vasúti menetrenddel. A járatok munkanapokon, pénteken iskolai előadási napokon illetve iskolai előadási napokon, kb. 6 órától 19 óráig közlekednek. A menetrend az iskolakezdéshez és a tanítási órák végéhez van igazítva, illetve a reggeli munkakezdéshez és délutáni munkavégzéshez.⁸

Helyközi közösségi közlekedés

A városi, a térségi és a távolabbi települések közötti utasforgalmat a helyközi és távolsági járatokkal az Északnyugat-Magyarországi Közlekedési Központ Zrt. szolgálta ki 2019. október 1-ig, amikor feladatait jogutódként a VOLÁNBUSZ Zrt. vette át, melynek tulajdonosa 2021-től a MÁV Zrt. Kapuvár buszpályaudvara a Sport utcában található. A helyközi közlekedés minden járási települést elér, de a szolgáltatási színvonala eltérő. A következő táblázat mutatja be az egyes települések elérhetőségét.

Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Agyagosszergény	9,6 km	12 perc	48 km/h	48-47
Babót	6,4 km	12 perc	32 km/h	17-14
Beled	22,6 km	38 perc	36 km/h	20-19
Cirák	16,9 km	29 perc	35 km/h	17-16
Dénesfa	19,2 km	30 perc	38 km/h	14-14
Edve	26,3 km	45 perc	35 km/h	12-11
Gyóró	16,2 km	25 perc	39 km/h	15-14
Himod	11,4 km	17 perc	40 km/h	14-14
Hövej	7,8 km	14 perc	33 km/h	13-14
Kisfalud	12,6 km	23 perc	33 km/h	18-15
Mihályi	14,2 km	25 perc	34 km/h	18-15
Osli	12,5 km	22 perc	34 km/h	11-10
Rábakecöl	27,3 km	50 perc	34 km/h	14-12
Répceszemere	38,5 km	56 perc	41 km/h	10-15
Szár föld	7,0 km	8 perc	53 km/h	37-39
Vadosfa	17,6 km	30 perc	35 km/h	16-14
Vásárosfalu	24,8 km	41 perc	36 km/h	13-12
Veszvény	5,1 km	7 perc	44 km/h	42-43
Vitnyéd	4,5 km	8 perc	34 km/h	53-53

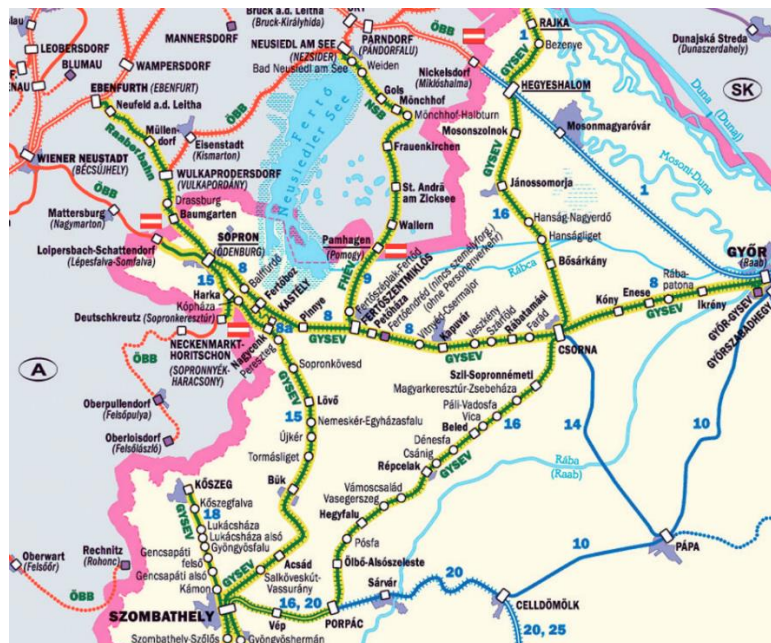
1-25. táblázat: Kapuvár elérhetősége a járás településről helyközi autóbusz járatokkal

1.15.3.2 Kötőpályás

A város dél-keleti részén található a 8 vágányú állomás. A 8 sz. vasútvonal Győr-Sopron-Ebenfurth között teremt kapcsolatot. Ez a vonal GYSEV magyarországi legfontosabb vasúti fővonala, Magyarországon kb. 85 km hosszú. Egyvágányú, villamosított és a megengedett sebesség 100-120km/h között mozog. Kapuvár állomást érintette a 450a vonal, ami Kapuvár és Osli állomás között

⁸ Forrás: <http://www.kapuvár.hu/informacio/kozlekedes/>

üzemelt a 12 km hosszú vonalszakasz. Másik megszűnt vonal a 450b vasútvonal, ami Kapuvár és Tőzeggyár között közlekedett. Ezek az egykori Kapuvári Gazdasági Vasút elemei voltak.

1-60. ábra: A GySEV vonalhálózati térképe Kapuvár környezetében (Forrás: https://www2.gysev.hu/sites/default/files/media/documents/gysev_vonalhálózati_terkep.pdf)

Az állomás épületét és az azt kiszolgáló utakat és parkolókat 2021-ben újították fel. Kapuvár állomáson menetjegypénztár üzemel a hét minden napján. A városból nem mindegyik járási települést lehet megközelíteni vasúttal. A következő táblázat foglalja össze az eljutási időket és távolságokat.

Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Agyagosszergény			Nincs vasúti közlekedés!	
Babót			Nincs vasúti közlekedés!	
Beled	36,0 km	67 perc	32 km/h	7-8
Cirák			Nincs vasúti közlekedés!	
Dénesfa	39,0 km	71 perc	33 km/h	4-4
Edve			Nincs vasúti közlekedés!	
Gyóró			Nincs vasúti közlekedés!	
Himod			Nincs vasúti közlekedés!	
Hövej			Nincs vasúti közlekedés!	
Kisfalud			Nincs vasúti közlekedés!	
Mihályi			Nincs vasúti közlekedés!	
Osli			Nincs vasúti közlekedés!	
Rábakecöl			Nincs vasúti közlekedés!	
Répceszemere			Nincs vasúti közlekedés!	
Szárkösd	5,0 km	5 perc	60 km/h	15-17
Vadosfa	31,0 km	44 perc	42 km/h	4-3
Vásárosfalu			Nincs vasúti közlekedés!	

Járás települései	Távolság	Átlagos utazási idő	Átlagos utazási sebesség	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Veszvény	3,0 km	3 perc	19 km/h	12
Vitnyéd	5,0 km	3 perc	100 km/h	16-13

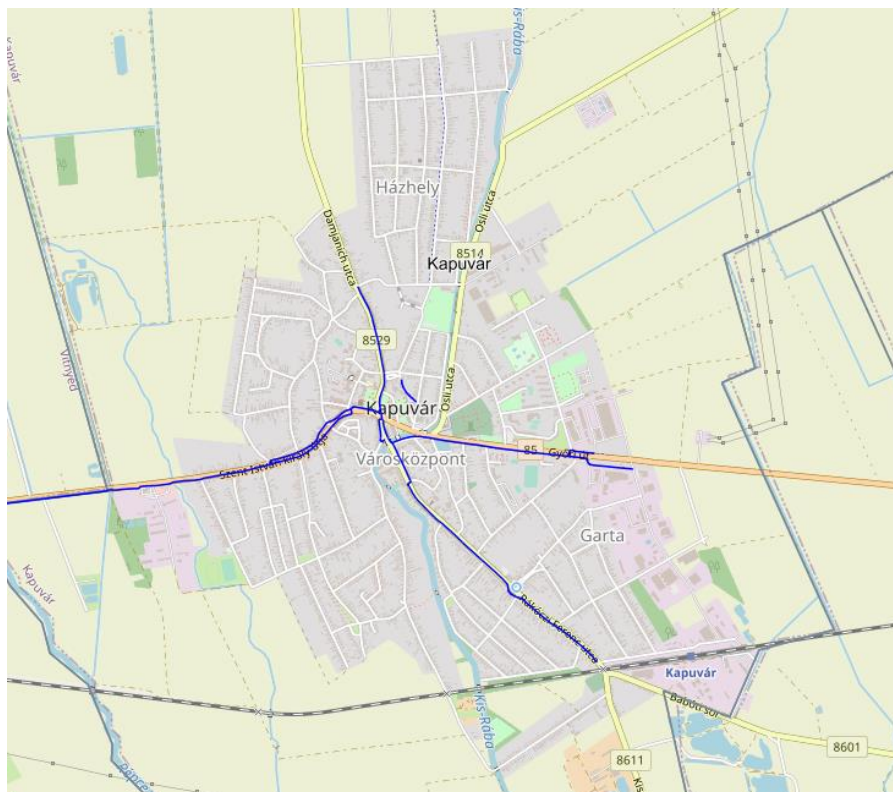
1-26. táblázat: Vasúti elérhetőségi idők Kapuvár járásban

A tervek szerint 2021-2027-es EU-s fejlesztési ciklusban a Győr forgalmi kitérő – Kapuvár szakasz kétvágányúsítása tervezett.

A fő közösségi közlekedés Kapuváron az autóbuszos közlekedés. Vasúttal csak Kapuvártól keletre és nyugatra fekvő településeket lehet elérni, ami kevésnek mondható. A városban helyi autóbusz közlekedés is üzemel, amely nem tekinthető hagyományosnak. Kisbuszok szállítják az utasokat, aminek az előnye, hogy az üzemeltetési költség viszonylag alacsony. Hátránya, hogy nincsenek kiépített megállóok (peronok, utasvárók stb.) és hiányos az utastájékoztató, mely csökkenti a közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalát.

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A 85 sz. főút mentén, a Győri út - Gesztenye sor - Szent István király utca vonalán kerékpárút vezet az út egyik oldalán. A Kossuth Lajos utca - Rákóczi Ferenc utca mentén helyenként nem túl jó állapotú zöldsávval elválasztott aszfalt burkolatú kerékpárút vezet végig. A Damjanich u. mentén is kerékpárutat létesítettek, amely a Margit híd utcáig gyalog- és kerékpárútként működik. A Batthyány u. és a Kölcsey Ferenc u. között, a lakóterületi zöldterületen keresztül szintén gyalog- és kerékpárút vezet. Kapuváron 20,036 km kerékpárút és közös gyalog- és kerékpárút szolgálja a közlekedőket. A város kerékpáros infrastruktúra hálózatát az alábbi ábra mutatja.

1-61. ábra: Kerékpárutak Kapuváron (Forrás: KIRA)

A város északi vonzáskörzetében új kerékpárút-hálózat létesült, amely az aktív turizmus fejlődését segíti. Ez összeköttetést biztosít az ausztriai Wallern (Valla) településig, illetve az andai (mosontarcsai) hídig.

A környező települések irányában a kerékpáros infrastruktúrák részben épültek ki, az elérésüket biztosító hiányzó szakaszok megvalósítása is szükséges. Különösen fontos lenne a Fertő tavat körbe ölelő kerékpárosos körhöz való kapcsolat kialakítása.

Problémát jelent a Flóra Termálfürdő és az állomás közötti biztonságos és attraktív kerékpáros kapcsolat hiánya, mely segítené a fürdő kerékpáros elérhetőségét. A 85 sz. főút és a vasút között is hiányzik a kerékpáros infrastruktúra, mely a teherforgalommal járt lpartelepi út mentén biztosítaná a telephelyek biztonságos elérhetőségét.

Kapuváron összesen mintegy 63 km járda épült, melyek egy része felújításra szorul, illetve az egyes hiányzó szakaszok kiépítésre várnak.

1.15.5 Parkolás⁹

Kapuvár településen kijelölt fizető parkolás működik. A parkolásra vonatkozó szabályokat a többször módosított 24/2007. (X.1.) Önk. rendelet rögzíti. A parkolási díj fizetése a területen működő automatán keresztül vagy mobil applikáció segítségével lehetséges, illetve előre váltott bérlettel van mód a parkolásra. A díjfizető időszak az 1-11 és 15 sorszámú parkolóhelyeken munkanapokon 8-17 óra között, szombaton 8-13 óra között van. A 12, 13, 14 sorszámú parkolóhelyeken ettől eltérő, egyedi időszakok kerültek meghatározásra.

---

⁹ Forrás: Kapuvár Város Önkormányzata

Ssz.	Parkolózszakasz megnevezés	Darabszám
1	Fő tér 2. SPAR Áruház környezete	16
2	Fő tér 7. szervizút és Kis-Rába Áruház környezete	27
3	Fő tér 16. szervizút	16
4	Dr. Lumniczer Sándor u. (Esterházy Pál sétánytól a Lumniczer Sándor utca és Kórház utca kereszteződéséig tartó szakasza)	48
5	Esterházy Pál sétány	69
6	Szt. István király u.	27
7	Deák F. u.	15
8	Belső utca	66
9	Kossuth L. u. 2.	10
10	Gesztenye sor	54
11	Erzsébet királyné utca	30
12	Batthyány u. SPAR Áruház környezete	71
13	Piac tér	27
14	Kölcsey F. u.	79
15	Dr. Lumniczer Sándor u. (Dr. Lumniczer Sándor utca és Kórház utca kereszteződésétől a Rózsa utcáig tartó szakasza)	50
16	Zöldfasor utca	20
	Összesen:	625

1-27. táblázat: Fizetős parkolózszakaszok elhelyezkedését és a parkolók száma településen (Forrás: <http://www.kapuvár.hu/informacio/parkolas/>)

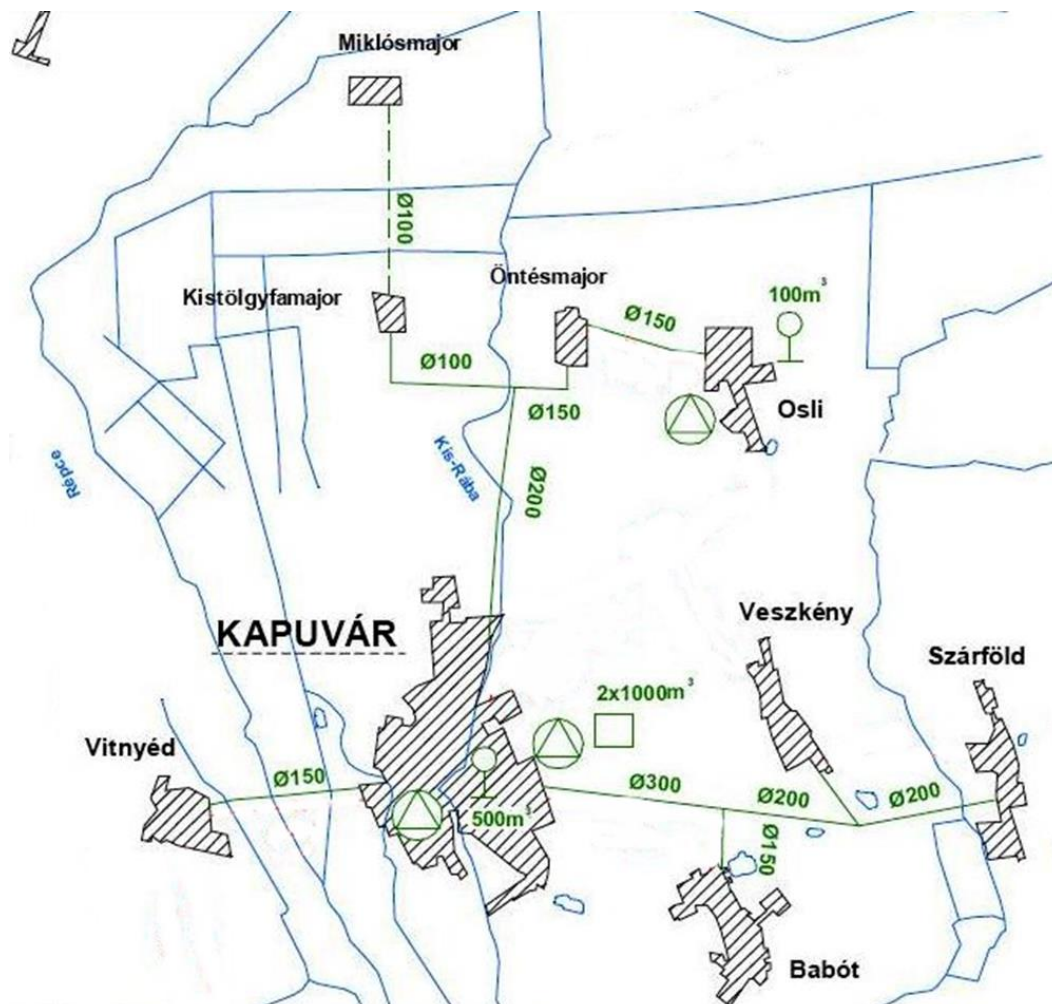
A motorizáció növekedésével a parkolási igény is fokozódik, melynek ellensúlyozására bevált eszköz a fizetőparkolórendszer működtetése. Visszatérő probléma a belváros tehermentesítése, illetve az ausztriai ingázáshoz kötődő parkolás igényeinek rendezett kielégítése. Így egyes területeken szükségessé válhat újabb parkolók építés (pl. Magyar u. tervezett sportcsarnok mellett). Az újabb parkolók létesítésénél azzal is számolni kell, hogy maguk a parkolók is forgalom vonzó, így forgalom generáló létesítmények, melyek forgalma a környező és távolabbi utcákat fogja terhelni.

1.16 Közművesítés és elektronikus hírközlés

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

Az ivóvízzel való ellátottság tekintetében Kapuvár 100%-osnak tekinthető, a város egész területén elérhető ez a szolgáltatás, a népszámlálás időpontjában valamennyi lakásba be volt vezetve a vezetékes ivóvíz. A meglévő vízmű telep és a vízmű kutak biztonságos működést tesznek lehetővé a városban. A vízmű eredetileg Kapuvár ellátására létesült, a környező települések 1988-tól csatlakoztak a rendszerre. A kapuvári vízmű az alábbi településeket látja el ivóvízzel: Kapuvár, Veszékény, Vitnyéd, Babót, Osl, Szárföld, Öntésmajor, Miklósmajor és Kistölgyfajmájor)

1-62. ábra: Kapuvári vízmű (Forrás: pannon-víz.hu)

A régebbi építésű (hetvenes évek) főnyomócsővezetékek eternitből készültek, a későbbi csatlakozó rendszerek műanyag csőből (KMPVC). A vizet nyolc mélyfúrású kútból nyerik, a kutak a Fürdő utcában található vízmű közelében vannak. A víz jó minőségű, kielégíti az ivóvízzel szemben támasztott szigorú követelményeket, a zárt nyomás alatti vastalanítók készenlétben állnak, azonban vastalanításra nincs szükség. A vízbázis kapacitása kb. 7900 m³/nap. A vízbázis sérülékeny földtani közegben helyezkedik el, ezért a vízügyi igazgatóság védőidom tervet készített a területre, kijelölve a védőidomokat, védőterületeket. A telepen belüli, két 1000 köbméteres víztározó segítségével lehet a fogyasztási ingadozásokat áthidalni. Általánosságban elmondható, hogy az évek során a napi átlagos és csúcs vízigény bizonyos hullámzást mutat, ez vélhetően az adott év tenyészidőszakában lehullott csapadék – öntözővíz-igény – függvénye.

Kapuváron a háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 2020-ban a KSH szerint 385,16 ezer m³, az összes szolgáltatott víz pedig 460,98 ezer m³ volt. Ugyanezek az adatok 2019-ben: 371,21 ezer m³ és 449,12 ezer m³ volt. A közüzemi vízvezetékek hossza a városban 2020-ban a KSH adatai szerint 76,5 km.

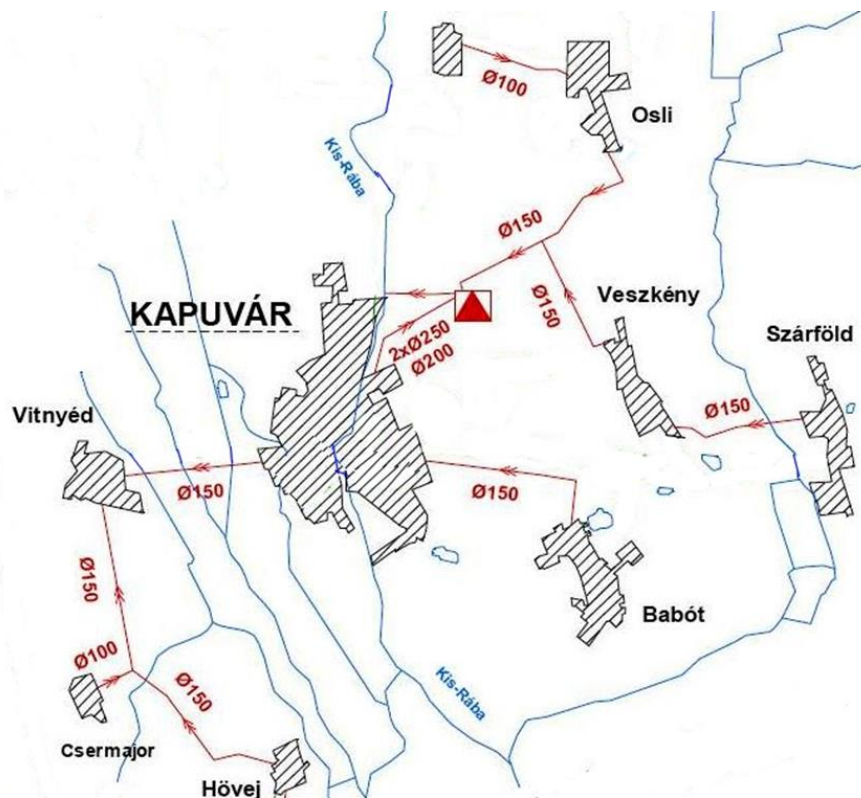
1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

A vízellátáshoz szorosan kapcsolódik a csatornázottság kérdése, hiszen mind a környezet terhelésének csökkentése, mind a lakosság komfortérzetét növeli ezen infrastrukturális elem megléte. Miután a város területe vízfolyásokkal szabdalva, fokozottan ügyelni kell felszíni vizek védelmére, melynek egyik módja a teljes körű csatornázottság elérése. Az újonnan épülő lakások esetében mára már teljesen természetes, hogy közcsonnával ellátott ingatlanról van szó. Kapuvár meglévő lakásállományára vonatkoztatva, a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba kapcsolt lakások aránya a 2000-es évek közepén még 88 % volt, 2014-re ez az arány 97,2%-ra növekedett, tehát közel teljesnek mondható. A csatornahálózat kiépítés legnagyobb fejlesztése még 2005-2006 között volt, amikor a hálózat hossza Kapuváron 18,1-ről 54,4 km-re nőtt, az azóta eltelt évek során csak kisebb mértékű növekedés volt. A KSH adatai szerint 2020-ban a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat (közcsatornahálózat) hossza: 65,4 km.

A gravitációs rendszerű csatornahálózat által összegyűjtött és elvezetett szennyvizet a helyi szennyvíztisztító fogadja, mely biológiai tisztítás után a teljes mennyiséget tisztítottan vezeti a KisRábába.

A kapuvári szennyvíztisztítóban (lásd alábbi ábra) a következő települések szennyvizét tisztítják: Kapuvár, Babót, Veszény, Szárföld, Osló, Öntésmajor, Vitnyéd, Hövej és Csermajor. A szennyvíztisztító a vízműhöz hasonlóan Kapuvár észak-keleti határában található. Az eleveniszapos rendszerű szennyvíztisztító első ütemét 1974-ben adták át, azóta több korszerűsítésen esett át. 2013-ra újabb, jelentős rekonstrukciót hajtottak végre az üzemen, amelynek révén új homok és zsírfogó ikerműtárgy, párhuzamos előülepítő rendszer, iszaprohasztó tornyok létesültek, felújították az eleveniszapos medencéket. A rohasztó tornyok révén 30%-kal kevesebb szennyvíziszap keletkezik, amelynek bűzhatása is alacsonyabb.

A tervezett LE: 46166. A terhelés: 4725 m³/nap. A tényleges LE (2019): 21729. Átlagos terhelés (2019): 2263 m³/nap.

1-63. ábra: Kapuvári szennyvíztisztító telep (Forrás: pannon-víz.hu)

A keletkezett szennyvíz mennyiségéről települési szinten a KSH szerint igen jelentős csökkenés ment végbe az ezredforduló óta. 2000-ben még majdnem 1,2 millió m³ szennyvizet vezettek el a kibocsátóktól, míg ez a szám 2011-re megfeleződött, 2013-ra pedig már majdnem csak harmada, 412 ezer m³ volt, 2020-ban ez a mennyiség 572,96 ezer m³. A 2000-től 2013-ig megfigyelhető csökkenésben a húsgyár bezárása is szerepet játszhatott.

1.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A belváros és a frekvenciált részek felszíni csapadékvíz elvezetése zárt rendszeren keresztül működik. Ez kb. 15-20%-a a teljes hálózatnak. A többi 80-85% pedig nyílt árkos rendszerű, szikkasztásos üzemen működik. Szükséges lenne a szikkasztásos jelleg teljes megszüntetésére, helyette a gravitációs úton történő vízvezetés lenne a megoldás. 2019-ben, az alábbi utcák csapadékvíz-elvezetése valósult meg: Arany János utca, Táncsics utca, Hunyadi utca, Petőfi utca, Alsómező utca déli ága. A befogadó a külső-Vámház-ér.

A város csapadékvizének befogadója a Kis-Rába, a Külső-Vámház-ér, a Belső-Vámház-ér, a Répce, a Kis-Répce, valamint a Lökös árok. A Kis-Rába, a Vámház-ér és a Répce folyamatos vízhozamú vízfolyás, a többi csak időszakos. A vízfolyások kezelői a Kapuvári Vízitársulat és az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság.

A környezetvédelmi program ¹⁰ szerint csapadékos években látszik meg különösen a csapadékvízvezető rendszer hiányossága, amikor a város mély fekvésű részein akut belvizes

¹⁰ Kapuvár Város Környezetvédelmi Programja. Kapuvár Város Önkormányzata Városfejlesztési Osztály, 2011–2014.

helyzetek alakultak ki. A legkritikusabb városrész a Kis-Rába–Külső-Vámház-ér által határolt terület. A csapadékvíz elvezető rendszert az Önkormányzat az útfelújítási tevékenységgel párhuzamosan, folyamatosan végzi a rendelkezésre álló források függvényében.

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

A Kapuváron található mintegy 75 km-nyi kifeszültségi villamosenergia-elosztóhálózat révén, a megyei villamosenergia-fogyasztók 2,3%-a a megawattóraban mért szolgáltatott villamos energiának alig 2%-át jelenti, mely jórészt háztartási fogyasztót (2020-ban 4892 db) jelent. A város lefedettnek minősül, az elmúlt évek műszaki fejlődése magával hozta annak lehetőségét, hogy zavartalanabb szolgáltatás valósulhasson meg. Azonban, ha folytatódik a jelenlegi trend, a fogyasztók egyre több műszaki gépet, elektronikai eszközt állítanak üzembe, amely a jelenlegi rendszerek terhelhetőségét erősen korlátozhatja a jövőben. Lakossági szinten is az alternatív energiák bevezetésével költségmegtakarítás érhető el, amennyiben hajlandóság mutatkozik a kezdeti telepítési költségek finanszírozására.

A város villamosenergia-szolgáltatója az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt., amely a település villamosenergia-ellátását több 22 kV-os kábel- és szabadvezeték-hálózatra telepített közel 70 db 22/0,4 kV-os transzformátorállomáson keresztül biztosítja. A legnagyobb fogyasztók a Provertha Zrt., a Cserpes Sajtműhely Kft., az LV-METAL Kft., a Diadal Zrt., a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. fűrészüzeme, stb. Az elmúlt időszakban folyamatosan korszerűsítették, fejlesztették a hálózatot (kábelcserék, oszlopcserék, vezeték egyesítések), illetve a kapuvári alállomást, emellett több új fogyasztó hálózatra kapcsolása is megtörtént. A közvilágítás tekintetében 2011-ben történt kismértékű bővítés-fejlesztés, a fényforrások energiatakarékos LED-es izzó-cseréje egyelőre átfogóan nem történt meg, azonban egyes projektekhez kapcsolódóan kisebb szakaszokon kihelyezésre kerültek LED izzók. Jelenleg a város közvilágításának 2-3%-n üzemelnek az energiatakarékos fényforrások. A közvilágítás kereskedője az MVM Partner Zrt.

A KSH adatok szerint a háztartási villamosenergia-fogyasztók száma 2016 és 2020 között folyamatosan növekedett, míg 2016-ban 4701 db volta, addig 2020-ban már 4892 db a fogyasztók száma. Ezzel párhuzamosan a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége is növekedett, a 2016-ban 12563 ezer kWh volt, 2020-ban ez 13681 ezer kWh-ra emelkedett. Az összes felhasznált villamos energia mennyisége vélhetően a többször említett gyárbezárásoknak tulajdoníthatóan a 2007-11 közötti 32-35 millió kWh-ról 2013-ra 25 millióra csökkent, 2020-ban ez a mennyiség 26,8 millió kWh. Vagyis, ha realizálódnak a város iparfejlesztési tervei, a korábbi, jelenleg kihasználatlan kapacitások fedezetet nyújtanak majd jó ideig a fogyasztás-bővülésre.

A háztartási vezetékesgáz-fogyasztók száma fokozatos növekedést mutat, az utóbbi másfél évtizedben majdnem duplázódott számuk, ám még mindig csak a villamosenergia-fogyasztók számának felét érik el. Az összes gázfogyasztó száma 2020-ban 3056 db, ebből a háztartási gázfogyasztók száma: 2737 db. A fogyasztott gáz mennyisége a 2003-as 9,2 millió m³-ről drasztikus csökkenésen ment keresztül 2013-ban már csak 3,7 millió volt, azonban 2020-ban, kisebb növekedés következményeként 4,6 millió m³ lett. A háztartási fogyasztás 2004-ben ért a csúcsára, 3,6 millió m³-rel, az utóbbi években (2019-2020) ez az érték 2,7 millió m³ körül alakul. Mindezek a számok jelzik, hogy jelentős átalakuláson ment keresztül ez az energiaágazat, a nagyfogyasztók helyét számtalan lakossági kisfogyasztó vette át. A gázszolgáltatást több éve a GDF Suez Zrt. végzi.

A városban – lakótelepei révén – megtalálható a távhőellátás is, amelynek Magyarországon általában kedvezőtlen a megítélése drágasága, rugalmatlansága miatt. A szolgáltatást a város cége, a Kapuvári Hőszolgáltató Kft. végzi. A cég földgázból állítja elő a hőenergiát. Egy területen távhőtermelőtől vásárol hőenergiát, amelyet megújuló energiából (faaprítékból) végzi a termelést. A cégre vonatkoztatva az energiatermelés forrásaránya: 70% gáz, 30% megújuló energiából értékesített hő. A legnagyobb városi fogyasztók a közintézmények sorából kerülnek ki: Rábaközi Művelődési Központ, Felsőbüki Nagy Pál Gimnázium, Lumniczer Sándor Kórház, Városi Sportcsarnok, Berg Gusztáv Szakiskola. A távfűtésbe bekapcsolt lakások száma 2020-ban – a KSH adatai szerint – 206 db. A távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a lakosság részére 2020-ban 6676 Gigajoule. A Kft. folyamatosan korszerűsíti infrastruktúráját, 2009-ben a cég összekötötte a hőelosztó vezetékét, a megújuló energiából hőenergiát termelő, távhőtermelő hőközpontjával. 2011. évben a távhőrendszer rekonstrukciója történt meg, ekkor a földbe fektetett csővezetékek kritikus állapotban lévő szakaszait újították fel, majd 2014-ben a kritikus állapotú hőtermelő kazánokat cserélték le használtan vásárolt kazánokkal. A cég a következő években is jelentős fejlesztéseket tervez, többek között teljes kazánházi rekonstrukciót, megújuló energiára alapozott rendszer felépítését, kondenzációs hőtermelők beépítését, a távhővezetékek és kémények rekonstrukcióját.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A városban már több példát is találunk megújuló energiaforrások használatára. A termálfürdőhöz kapcsolódóan megépült társasházi lakásokban termálhőt használnak a fűtésre, de a termálvizet közvetlenül is a lakásokba vezették.

A termálvízzel kapcsolatosan az a probléma, hogy a külterületen található, korábban fűtési célokra használt városi termálkút (K84) jelenleg nem üzemeltethető, így a termálstrandot a szomszédos kertészet területén található másik termálkút (K61) vizével táplálják, amely tulajdonosa a Flóra Gyógyfürdő és Lakópark Kft. A városi termálkút adatai (a vízbázis azonos a két kút esetében, tehát a víz jellemzői azonosak):

- Nyári vízfelhasználás: 200 l/p, 280 m³/d
- Téli vízfelhasználás: 600 l/p, 840 m³/d
- Éves átlag: 204.400 m³
- Vízbázis: 1761 m talppontmélység
- kitermelhető vízmennyiség: Q=800 l/min, t=62°C

A széltermékek telepítésére előrehaladott tervek vannak a városban, azonban az országos kvóta miatt ezek megvalósítása egyelőre nem lehetséges. A nap energiáját egyedileg, épületekre telepített napkollektorok és napelemek révén használják.

Fontos tényező még a biogáz. Ahogy fentebb említettük, biogázt termelnek a kapuvári szennyvíztisztító szennyvíziszapjára alapozva, illetve a miklósmajori szarvasmarha-tenyészet almos és hígtrágyáját felhasználva is.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az elmúlt években számtalan - az alábbiakban bemutatott -, az energiahatékonyságot növelő fejlesztés, beruházás valósult meg a településen pályázati forrás segítségével.

Kapuvár, Kossuth u. 9-11. sz. (3463. és 3465. hrsz.) alatti ingatlanon lévő volt Pátzay iskola 2 épületének felújítása. A felújítás során a zárófödém hőszigetelése, a volt zeneiskola épületén a külső nyílászárók cseréje, a központi épület külső nyílászáró szárny cseréje történt meg. Új gázkazán került beszerzésre és a főépületre 136 db napelem került elhelyezésre.

Napelemeket helyeztek el a Király-tó Óvoda és Bölcsőde lakótelepi és gartai óvoda épületén, a Kapuvári Térségi Általános Iskola Ifjúság utcai épületén és a Berg Gusztáv Szakiskola épületén.

A lakótelepi, V. sz. körzetet ellátó háziorvosi rendelő fejlesztése keretében megtörtént az új lapostető hő- és csapadékvíz szigetelése, új épületgépészet és a villanszerelés energiatakarékos, korszerű módon került kialakításra, a homlokzatok hőszigetelése is megoldódott.

Nyitott Kapu-vár Térségi Szociális Szolgáltató Központ fejlesztése során, a 9330 Kapuvár, Zöldfásor u. 15. hsz. (3432. hrsz.) alatt lévő épület építészeti, épületgépészeti és épületvillamosági felújítása, akadálymentesítése történt meg (külső nyílászáró csere, külső homlokzati szigetelés, új padlószerkezet, ingatlanon belül parkoló kialakítása, melléképület adományraktárrá alakítása).

1.16.3 Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Kapuvár város területén a Magyar Telekom többfajta vezetékes és mobil technológián alapuló szolgáltatást nyújt: vezetékes telefon, vezetékes Internet, vezetékes IPTV, mobil telefon, mobil Internet. A térség kábel TV szolgáltatója a Magyar Telekom leányvállalata, a Vidanet Zrt. (9024 Győr, Orgona u. 10.). A cég hálózata a város teljes területét 100%-ban lefedi. A hálózat nagy része E.ON kiszolgáltsági oszlopsoron, kisebb része alépítményben található. A hálózaton jelenleg analóg és digitális kábeltelevízió, internet és telefon szolgáltatás vehető igénybe.

1.17 Környezetvédelem

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény ellátandó helyi feladatokként nevesíti a helyi környezet- és természetvédelmet, vízgazdálkodást, vízkárelhárítást, környezet-egészségügyi feladatok elvégzését. A helyiek érzékenységét mutatja, hogy az önkormányzatok mellett a térségben számos civil szervezet is feladatának tekinti a helyi természeti értékek védelmét, a környezeti elemek szennyeződésének megszüntetését, illetve a szennyezés megelőzését (Kapuvári Városszépítő Egyesület, Öntés Jövőéért Alapítvány, korábban: Kertbarát Kör).

Az önkormányzatok környezetvédelmi feladatait a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt) határozza meg, amelyben a települési környezetvédelmi program készítése kiemelt szerepet kap. Kapuvár Városára vonatkozóan 2001-ban készült el az első program, amelyet rendszeresen felülvizsgáltak (2003, 2005, 2007, 2009), majd 2011-2014-os időszakra megtörtént a környezetvédelmi program újraalkotása.

Az alfejezetek többsége az érvényben lévő környezetvédelmi program, hatályos területrendezési terv és a Győr-Moson-Sopron Megye Területfejlesztési Konceptiója – Helyzetfeltárás (2012) c. dokumentum alapján a környezetre vonatkozó, a városra és a tágabb térségére is érvényes legfontosabb megállapításokat foglalják össze. A sugárzás védelem kérdéskörét relevancia hiányában nem tárgyaljuk.

1.17.1 Talaj

A talaj a földkéreg legkülső, termékeny rétege, a földi élet egyik alapja, a növényeket ellátja tápanyagokkal, vízzel, megköti és átalakítja az anyagokat. Védelméről kötelességünk gondoskodni. A város talaját veszélyeztető forrásokat három csoportba sorolhatjuk: mezőgazdasági hulladék, kommunális hulladék, ipari hulladék.

Az első kategóriába az állattartó telepek talajszennyező hulladéka tartozik. A második kategóriába a Kapuvár–kistölgyfapusztai bezárt hulladéklerakó telep és a szennyvíztelep sorolható, mint szennyező forrás. A harmadik kategória a keletkező ipari természetű veszélyes hulladékokat foglalja magába. Talajszennyező hulladék az állattartó telepek esetében a szerves trágya, potenciális veszélyt jelent a talajra és a talajvízre a tárolt hígtrágya, hiszen földmedrű tározókban van elhelyezve. Veszélyt jelent akkor is, ha nem megfelelően van hígítva. Az elhullott tetemek nem megfelelő elhelyezése szintén talajszennyező forrás. Az állati hulladékokkal kapcsolatos intézkedéseket a 45/2012. (V. 8.) VM rendelet szabályozza. Kapuvár város közigazgatási területén az állati hulladék begyűjtését, szállítását és kezelését az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. végzi szerződés szerint.

A talaj védelme szempontjából megemlítenendő, hogy a város közigazgatási területét két lelőhely érinti, mindkét nyersanyaglelőhely bányatelekkel védett, hatályos, kitermelésre vonatkozó műszaki üzemi tervvel rendelkezik:

- Kapuvár I. – tőzeg, lápföld jogosított cég: FLORASCA Környezetgazdálkodási Kft.
- Babót IV. – kavics jogosított cég: ASDAG Kavicsbánya és Építő Kft.

A termőföld védelme érdekében a földhivatal szakhatósági eljárás keretében juttatja érvényre az ágazati jogszabályokban előírtakat. Ennek megfelelően az engedélyezési eljárás alá eső tevékenység végzése, létesítmény elhelyezése, jogosultság gyakorlása lehetőség szerint a gyengébb minőségű termőföldeken, a lehető legkisebb mértékű termőföld igénybevételével történhet. Termőföldet más célra csak kivételesen lehet felhasználni, átlagosnál jobb minőségű termőföldet más célra hasznosítani csak időlegesen, illetőleg helyhez kötött igénybevétel céljából lehet. Az igénybevételt az indokolt szükségletnek megfelelő legkisebb területre kell korlátozni.

1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

Magyarország a felszíni vizeket illetően jellegzetesen tranzitország, ami azt jelenti, hogy a vízkészletek mind mennyiségileg, mind minőségileg döntő mértékben függenek a szomszédos országokban tett beavatkozásoktól. A magyarországi folyók vízkészlete csaknem teljes egészében (96%-ban) külföldről származik.

A felszín alatti vizek Magyarország stratégiai jelentőségű készletét adják, hiszen az ország vízellátása 95%-ban ezekre támaszkodik, és ez az arány magasabb, mint a legtöbb európai ország mutatója. A felszín-közeli talajvizek a települések környezetében azonban általában szennyezettek.

A Kis-Rába vizét egy ponton mechanikusan szűrik a városban. A környezetvédelmi program szerint a folyóba került kerti hulladék okoz folyamatosan problémát. Vízhatalom kárelhárításra 2006–2010 között három esetben volt szükség a Kis-Rábán, mely szennyezéseket a kapuvári szennyvíztisztító telep többletterhelése, illetve karbantartási munkák okozták.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

Győr-Moson-Sopron megye területén levegőtisztasági mérőállomás Sopronban, Győrben, Mosonmagyaróváron és Sarródon működik, Kapuvári mérési adatok közvetlenül nem állnak

rendelkezésre. Kapuvár levegőminőségét alapvetően a közlekedési eredetű és a fűtési eredetű légszennyező anyagok határozzák meg. Ősszel és tavasszal ehhez párosul még az avar- és kerti hulladék nyílt téri égetése. Ezen a téren pozitív eredménynek számít a Rekultív Kft. – a korábbi szolgáltató – által évente október és december hónapok között – az őszi lombhullás idején – végzett 4 hétvégén házhoz menő avarhulladék gyűjtés a településen előre meghirdetett módon. A házaknál összegyűjtött, és a Szolgáltatónak átadott primer hulladék mennyisége évről-évre emelkedik. 2011. évben mindösszesen 65 700 kg avar elszállítására került sor. A levegő terheltsége az avar elszállításával egyre jobban csökken, ami a lakosság környezettudatos gondolkodásának is köszönhető. További javulás érhető el a levegőtisztaság terén a Sopron és Térsége Hulladékgazdálkodási Rendszer keretén belül megvalósuló szelektív hulladékgyűjtéssel. Ma ehhez kapcsolódóan már az STKH Kft. végzi az avargyűjtést.

Az ipari szennyezőknél a szigorú környezetvédelmi előírások betartása miatt a technológia korszerűsítése, egyes üzemek bezárása jelentett levegőterhelés-csökkentést az elmúlt években. A Kapuvári Hús Zrt. a termelés újraindítása esetén válhat ismét jelentős szaghatást okozó szennyezővé.

Kapuvár vonatkozásában a levegő minőségét illetően mérési adatok nem állnak rendelkezésre, a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet 1. számú melléklete szerint Kapuvár a „10. Az ország többi területe, kivéve az alább kijelölt városokat” sorolandó, tehát a SO₂, NO_x, a CO az F zónacsoportba, a szilárd anyag az E zónacsoportba tartozik. A levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 5. számú melléklete alapján az E csoportba azon területek tartoznak, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van; F csoport pedig azon területek, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

A fenti ismereteket figyelembe véve megállapítható, hogy Kapuvár területének levegőminősége nitrogén-oxidokkal, kén-dioxiddal és szén-monoxiddal gyengén szennyezett, szálló porral közepesen szennyezett. A minősítés nem mérésen, hanem a zónabesoroláson alapul.

A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program a levegőminőség javítása érdekében 6 célt határozott meg. A levegőminőség javítása tekintetében, a meghatározott célok elérése érdekében az alábbi önkormányzati intézkedéseket határozza meg, melyek Kapuvár vonatkozásában is lényegesek:

- A jogszabályban előírt levegőtisztaság-védelmi feladatok (jogszabályalkotás, hatósági feladatok) teljes körű ellátása.
- Szennyezés nélküli vagy a legkisebb levegőszennyezést okozó korszerű technikai megoldások előnyben részesítése, engedélyezése a közlekedés- és iparfejlesztést, valamint a területrendezési tervek és a településrendezési eszközök előkészítését érintő önkormányzati döntések, fejlesztések során.
- A lakossági (szilárd) tüzelésből eredő kibocsátások mérséklésének elősegítése
- A lakosság évenkénti tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról.
- A kerti hulladékok égetésének szabályozása.

A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban meghatározott egyéb intézkedések Kapuvár Város Önkormányzatát nem érintik, mivel a település területe nem tartozik azon csoportba, akiknek levegőtisztaság-védelmi intézkedési programot, valamint szmogriadó tervet kell készítenie.

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

A városban e szempontból a 85. sz. fűútvonal átkelő szakasza jelent problémát, ahol különösen a nehézgépjárművek okozta zaj és rezgés terheli a lakosságot és az épületek állapotának gyorsabb amortizációjához is hozzájárul. A terhelés az átmenő forgalom jelentős részének az M85-re való terelődésével valamelyest csökkent. Az üzemi zajforrások – vasút, ipari park – nem mondhatók túl jelentősnek. Előbbi esetében a vasútvonal villamosítása évtizedek óta jelentősen enyhített a problémán, az üzemek pedig a lakóterület szélén helyezkednek el.

Jelentős problémát okoznak a szórakozáshoz, szabadidő-eltöltéshez kapcsolódó zajforrások. Az újonnan létesített üzemi és szabadidős zajforrások esetén a jegyzőhöz zajhatárérték megállapítás iránti kérelmet kell benyújtani, majd az engedélyezett határértéket be kell tartani. Jelenleg ez alapján 25 zajforrást tartanak nyilván. A településen zajbírságot még nem róttak ki. A település helyi zajvédelmi rendelettel nem rendelkezik.

1.17.5 Hulladékkezelés

A településen a hulladékszállítási közszolgáltatást a Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. végzi, miután a város csatlakozott a Soproni Térségi Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társuláshoz.

A településen van szelektív hulladékgyűjtés, a négy körzetet érintően havi rendszerességgel. Zöldhulladék gyűjtés a releváns időszakokban megoldott.

A településen a KSH 2012. évi adatai szerint mintegy 400 lakás – vélhetően döntően nem, vagy csak időszakosan lakott lakások – nincs bevonva a rendszeres hulladékgyűjtésbe, mivel a 4391 népszámlálási lakásmennyiség mellett 3980 volt ez az érték. A lakosságtól elkülönített gyűjtéssel elszállított települési hulladék az elmúlt 4 évben ingadozott. 2016-ban ez a mennyiség 520,2 tonna volt, míg 2020-ban jelentősen csökkent és már csak 324,6 tonna elkülönített gyűjtést követő hulladék került elszállításra.

1.17.6 Vizuális környezetterhelés

Vizuális környezetterhelésről olyan esetben beszélhetünk, amikor bizonyos épített, vagy emberi beavatkozás hatására létrejött tájelemek látványa zavarólag hat közvetlen, vagy tágabb környezetükre. Gyárkémények, hírközlési tornyok, magasházak, víztornyok, bányák hatása távolabbról is érzékelhető, míg a közművezetékek, és nagyméretű földművek döntően közvetlen környezetükben zavaróak. Kapuvár esetében nagy jelentőségű, távolról érzékelhető zavaró vizuális elemről nem beszélhetünk.

1.17.7 Árvíz- és belvízvédelem

Az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság közlése szerint a település belterületén a Hansági szakaszmérnökség kezelésében a Kis-Rába és a Vámház-ér, külterületen pedig a Répce, a Kis-Rába és a Vámház-ér vehető figyelembe az árvízvédelem szempontjából, azonban a villámárvíz veszélyeztetettség igen csekély, nagyvízi medernek pedig egyik sem számít. A Kis-Rába magas vízvezetésű csatorna, belvíz befogadó funkciója nincs, vízutánpótlása folyamatos. A belvízelvezetés tekintetében a város déli határában, a Babóti határcsatorna részöblözetében lép fel időről időre, itt nem megoldott a belvízelvezetés, a korábbi mezőgazdasági felszín-átalakítási munkálatok miatt.

1.17.8 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A települések fejlesztése, illetve fejlődése, építése, működése és fenntartása jelentős környezeti problémák forrása lehet. E problémák adódhatnak a települési és területi funkciók kialakításából, a létesítmények okozta alapvető környezeti változásokból, illetve számos esetben a település létesítményei maguk is környezetterhelő forrásokká válhatnak. A települési környezetben leggyakrabban előforduló főbb környezeti problémák származhatnak az építési tevékenységből, a beépítési módból, a településfenntartással és -üzemeléssel együtt járó terhelésekből, szennyezésekből.

1.18 Katasztrófavédelem

Magyarországon komoly fenyegetési típust jelentenek helyenként a tömegmozgások, az árvizek, a szélerózió. Ezeknek a veszélyeknek a nagyságát az emberi tevékenység befolyásolhatja, növelheti. Az önkormányzati törvény az önkormányzatok feladatai között említi a katasztrófavédelmet, a 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről pedig a települési polgármesterek hatáskörébe delegálja többek között a következő feladatokat:

- a felkészülés és védekezés szervezése
- a felkészülés keretében veszélyelhárítási tervet készíttet
- katasztrófavédelmi ügyekben gyakorolja az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, ellátja az ezzel kapcsolatos feladatokat (szervezet létrehozása, tájékoztatás, riasztóberendezések működésének biztosítása stb.)
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet
- szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését
- szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását
- Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását - helyszínrre érkezésétől - a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője által kijelölt személy veszi át

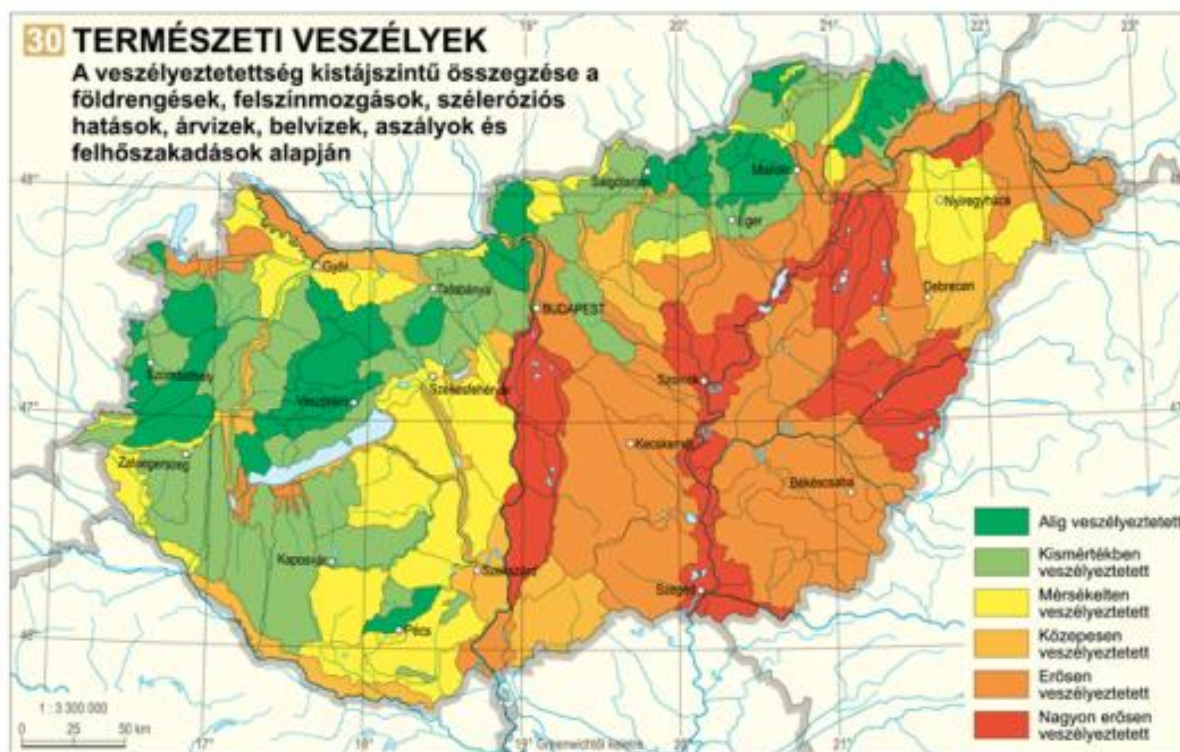
A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény határozza meg a közbiztonsági referens fogalmát: a polgármester katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési, helyreállítási szakmai feladataiban, továbbá rendvédelmi feladataiban közreműködő, köztisztviselői jogviszonyban álló, e feladat ellátására a polgármester által kijelölt, e törvény végrehajtási rendeletében meghatározott végzettséggel rendelkező személy.

Feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet (76-77. §) határozza meg.

A katasztrófavédelmi szempontból I. és II. veszélyességi osztályba sorolt településen a polgármester közbiztonsági referenst jelöl ki.

A települések katasztrófavédelmi besorolásáról szóló 44/2021. (XII. 16.) BM rendelet 1. melléklete alapján Kapuvár esetén a katasztrófavédelmi osztály: II..

A magyarországi természeti veszélyek elemzése során megállapításra került, hogy a keletkezett károk tér- és időbeli megoszlása a múltban is egyenetlen volt és a természeti veszélyek általi fenyegetettség a jövőben is eltérően érinti a különböző földrajzi tájakat.

1-64. ábra: Természeti veszélyek kistájszintű összegzése (Forrás: Magyarország Nemzeti Atlasza (MNA) Természeti Környezet kötet (2018) 167. o.

A fenti térkép, az akkor (2018) rendelkezésre álló adatok alapján összevont képet ad a természeti veszélyek országos megoszlásáról. A térkép hét természeti veszélytípus – földrengések, felszínmozgások, homokverések (szélerozió), árvizek, belvizek, aszály és felhőszakadás – természeti kistájak szerinti feldolgozásával készült. Az egyes típusok, a felhőszakadások kivételével (itt két fokozat van) négy veszélyességi fokozatba sorolták. Az egyes fokozatok kistájanként 0-3 (a felhőszakadások esetében 0-1) pontot kaptak. Mivel az országban az árvizek, a belvizek és az aszályok kiemelkedő veszélyt jelentenek, esetükben a meghatározott fokozatok pontértékét megduplázták, így az összesített pontértékben súlyozottan szerepelnek. A hatfokozatú skála az egyes tájak veszélyeztetettségének mértékét mutatja be.

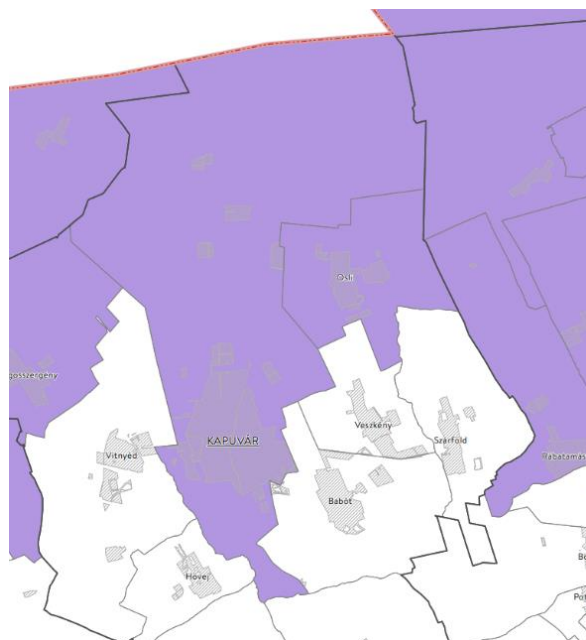
A fenti térkép alapján Kapuvár déli területe kismértékben veszélyeztetett, míg a település északi része erősen veszélyeztetett.

1.18.1 Építésföldtani korlátok

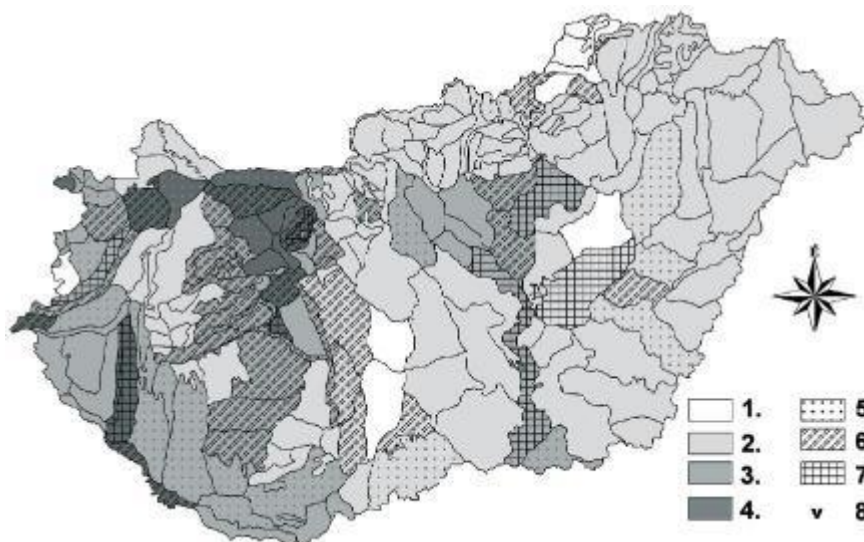
1.18.1.1 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A településen alábányászott területek, barlangok és pincék nem találhatóak, ezért ezek tárgyalását mellőzzük.

A Győr-Moson-Sopron megyei területrendezési terv szerint a megyében a földtani veszélyforrás jellemzően a suvadás és a földcsuszamlás, amelyek jellemzően a megye földtani adottságához igazodóan a középső K-Ny-i sávot, Sopron–Pannonhalma vonalát követi. A megyében a felszínmozgásos területek a bekövetkezett csúszások és suvadások regisztrálása alapján és a potenciálisan veszélyeztetettség alapján 31 települést érintenek, ezek sorában Kapuvár is megtalálható. E területen azonban feltehetően nem a lejtős tömegmozgások okozhatnak problémát, hanem az egykori lápi- és mocsaras felszín után hátramaradt talajok állékonysága, talajvízproblémák stb..

1-65. ábra: Földtani veszélyforrás területek. (Forrás: Győr-Moson-Sopron megye területrendezési terve)

1-66. ábra: A földrengések veszélye Magyarország kistájaiban Forrás: Szabó J. et al. (2007)

1.18.1.2 Földrengés veszélyeztetett területei

Győr-Moson-Sopron megye földrengés szempontjából nem tartozik a veszélyeztetett megyék közé, számolni kell vele, de nem jellemző veszélyforrás.

A Dunaszerdahely (Szlovákia) - Kapuvár törésvonal átszeli, a Veszprém- Érsekújvár, Ács - Mór irányú geológiai törésvonal pedig körülveszi a megye településeit. A tapasztalatok (levéltári adatok) azt mutatják, hogy a Richter-skála szerinti 2–3-as erősségű földrengés 120-180 évente fordul elő.

Ezért megállapítható, hogy Kapuvár település nem földrengés veszélyes, de mindenképpen számolni kell vele

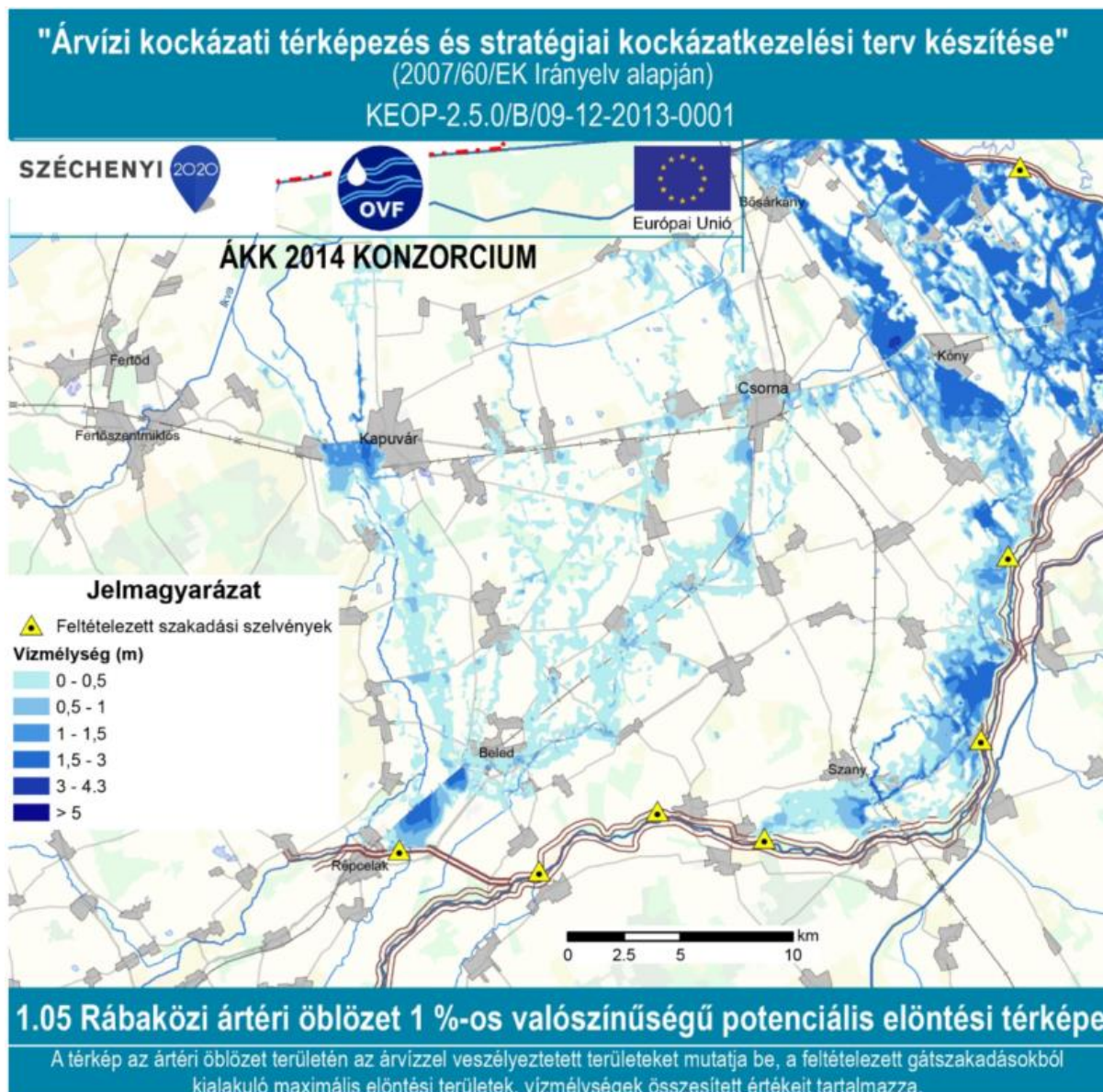
1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

A Települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII: 9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint a település nem veszélyeztetett.

Ugyanakkor Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Terve a város délnyugati és északkeleti területein jelez közepes valószínűségű árvízveszélyt. Ez azt jelenti, hogy 100 évente várható olyan árvíz, amely elöntené a területeket. Ez a valószínűség az éghajlatváltozás hatására növekedhet.

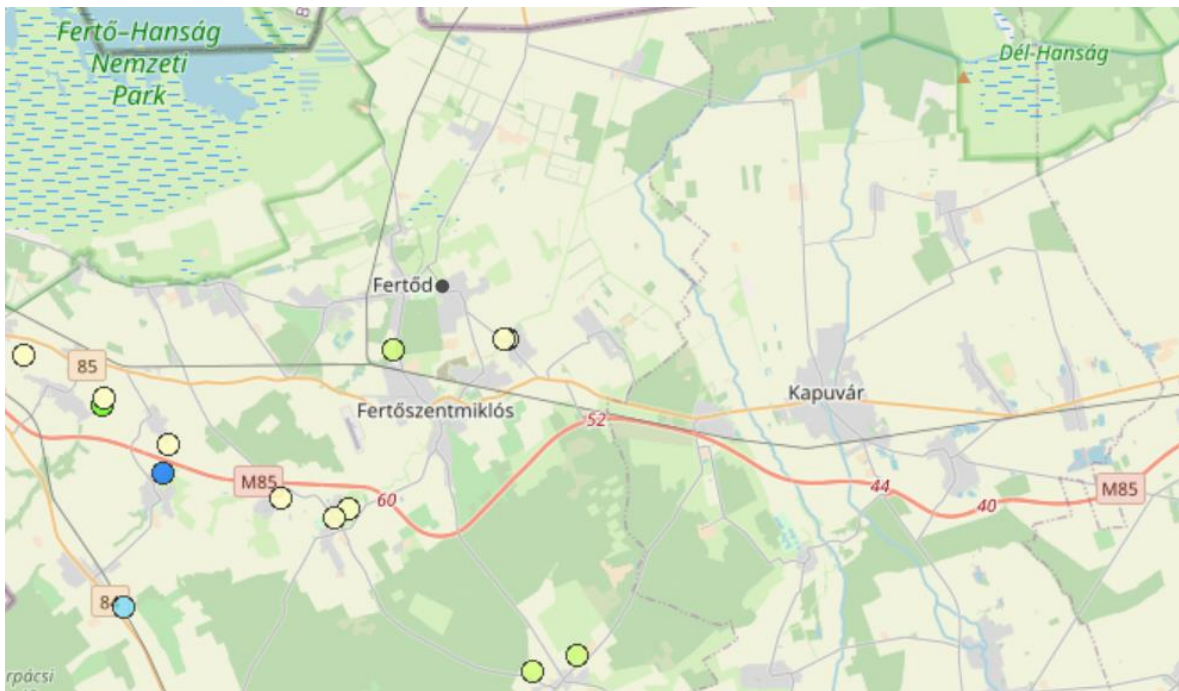
Villámárvízveszélyeztetettség a térség kis reliefenergiái miatt minimális (1-67. ábra, 1-68. ábra).

1-67. ábra: Árvíz-kockázati térkép a Rábaköz ártéri öblözet területén (Forrás: BM-OVF)

ÉK-en, a Rábca és a Hansági-főcsatorna közötti erdős, cserjés és mocsaras területeket érinti az elöntés, amely gazdasági értéket nem veszélyeztet, ugyanakkor a természetes élővilág fenntartásában fontos szerepet játszik. DK-en, a Szent István király úttól délre és az Arany János utca vonalától keletre lakott területek is találhatóak a veszélyeztetett zónában. A Répce és a Várház-ér környezetében lévő szántóföldek is veszélyeztetettek.

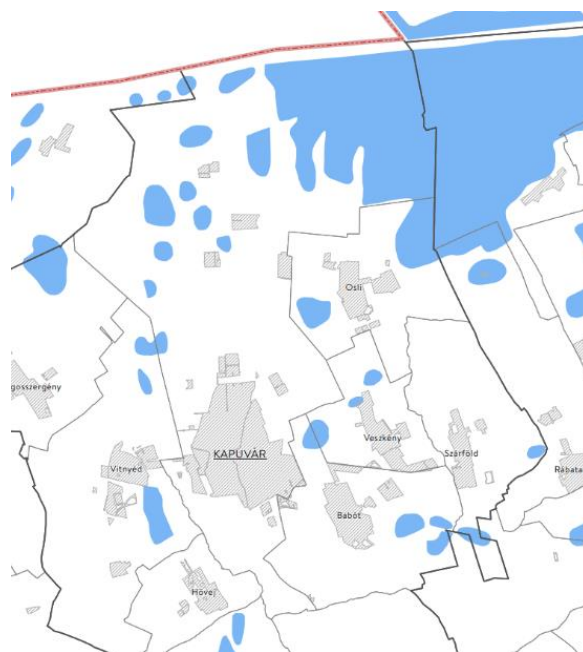
A fentiekben foglaltak alapján az Árvízi Országos Kockázatkezelési Terv a lakott területek vonatkozásában azonosít közepes mértékű emberélet kockázatot, valamint a lakott és a mezőgazdasági területek vonatkozásában számottevő vagyoni kockázatot.

1-68. ábra: Villámárvíz veszélyeztetettség (Forrás: <https://map.mbfsz.gov.hu/nater/>)

A fenti térkép kivágoton látható, hogy Kapuvár településen – a Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer keretében vizsgált vízgyűjtők és kifolyási pontok tekintetében - nincsenek villámárvíz pontok.

1.18.2.2 Belvízveszélyes, mély fekvésű területek

1-69. ábra: Rendszeresen belvízjárta területek (forrás: GYMS megye Területrendezési terve)

Belvízi veszélyeztetettség szempontjából a teljes település érintett. Az OVF által kiadott Belvízérzékonysági térkép szerint a Komplex Belvíz-veszélyeztetettség Mutató 100-as skáláján a

legmagasabb érték a településen belül a 40-es, amit nyugaton a Répce és a Kis-Répcse közötti szántóföldek, valamint keleten, a Rábca környéki mocsaras területek esetében tapasztalunk.

A város területének északi, öntésmajori része rendszeres belvízjárta terület, itt beépítésre szánt terület a megyei területrendezési terv szerint csak kivételesen jelölhető ki.

1.18.2.3 Árvíz és belvízvédelem

Az 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról a települések feladataiként meghatározza a helyi vízrendezést és vízkárelhárítást, az árvíz- és belvízelvezetést. A helyi önkormányzatok számára a vizek kártételei elleni védelemmel összefüggő vízkárelhárítási tervek és fejlesztési tervek elkészítéséhez és felülvizsgálatához adatok szolgáltatása, valamint a folyók menti nyílt ártéri települések esetében a vízkárelhárítási tervek elkészítése és a meglévő tervek felülvizsgálata a vízügyi szervek feladata. A helyi önkormányzatok feladata

- a legfeljebb két település érdekében álló védőművek létesítése, a helyi önkormányzat tulajdonában lévő védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása;
- a település belterületén a patakok, csatornák áradásai, továbbá a csapadék- és egyéb vizek által okozott kártételek megelőzése – kül- és belterületi védőművek építésével – a védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása;
- a vizek kártételei elleni védelemmel összefüggő – külön jogszabályban meghatározott – feladatok ellátása

1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

A Teir adatbázisa szerint Kapuváron egy tőzegbánya működik. A területen kavics, homok és agyag előfordulásával is kell számolni, ezek különösen akkor kerülhetnek a figyelem középpontjába, ha a gyorsforgalmi-út építés eléri Kapuvárt is. Ez esetben a tájvédelmi szempontok figyelembevételével kell a bányanyitásokat engedélyezni. Felhagyott bányáról nincs adat.

A város 2011-ben készült környezetvédelmi programja ugyanakkor két helyrajzi számon tüntet fel bányát, az említett, Florasca Kft. által működtetett tőzegbányát, és a Babót IV jelű kavicsbányát.

A Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. Kapuvár 0433/6 hrsz.-ú ingatlanon, 2017-ben bányatelket alapított. Az alapító határozat alapján a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt., mint bányavállalkozó lett jogosult a Kapuvár II. - homok, kavics védnevű bányatelken.

1.20 Városi klíma

A település a KEHOP-1.2.1-18-2018-00032 azonosítószámú, „Kapuvár települési klímastratégiájának kidolgozása, klímaturtudatosságot erősítő szemléletformálással” című projekt keretében 2020-ban elkészítette Kapuvár Város Klímastratégiáját 2020-2030, kitekintéssel 2050-re.

A jövő egyik meghatározó kihívása, Magyarország más tájaihoz hasonlóan, Kapuvár térségében is az éghajlatváltozás, annak lehetőség szerinti mérséklése, de mindenekelőtt hatásaira való felkészülés, az azokhoz való alkalmazkodás lesz.

A város nettó üvegházhatású gáz kibocsátása 2017-ben 26 ezer tonna CO₂ egyenérték volt. Kapuvár üvegházhatású gáz kibocsátásához a két fő szektor, - a lakóépületek üzemeltetése (28%), valamint a

közlekedés (27%) – közel azonos mértékben járul hozzá. A közlekedés esetében szembetűnő az egyéni motorizált közlekedés meghatározó 15%-os részesedése, ami önmagában eredményez annyi ÜHG-kibocsátást, mint a teljes mezőgazdasági szektor (16%). Az ipart, valamint a köz- és magánintézményeket, továbbá a közvilágítást is magába foglaló szolgáltató szektor szintén jelentős ÜHG emisszióval jár: a város teljes kibocsátásának 10%-a. A hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, távhő összesített kibocsátása ugyan elmarad az előzőekben leírt szektorok mögött, azonban abszolút értékben kifejezve jelentős mennyiséget tesznek ki.

A Kapuvárt érintő hatások tekintetében a város térségében a hirtelen lezúduló, nagyintenzitású esőzések, viharok gyakoriságának fokozódása képezheti a jövőben a legfőbb kihívást, ugyanakkor fel kell készülni a hóhullámos napok számának jelentős növekedésére és az aszály megjelenésére is. Az egyes éghajlatváltozási hatásterületek vonatkozásában az alábbi fő megállapítások tehetők:

- A hóhullámok intenzitásának növekedése következtében, a hóhullámos napokon nőni fog a többlethalalozás mértéke. A szélsőséges hóvel kapcsolatos kockázat várhatóan nőni fog, ami többletmegbetegedések formájában is jelentkezhet.
- Az ivóvízellátás a klímaváltozásra mérsékelten érzékeny. A csapadékvíz elvezető hálózat rossz állapota miatt a klímaváltozás hatására növekedhetnek a belterületi csapadékvíz esőzések, további talajvízszint csökkenés lesz tapasztalható, esteleges vízhiány is kialakulhat.
- A lakóépületállomány kevésbé érzékeny az éghajlatváltozás hatásaival szemben, ettől függetlenül, azonban fel kell készülni, az egyre gyakrabban előforduló extrém időjárás által okozott káreseményekre.
- Az utóbbi évek tapasztalatai alapján a legkritikusabbak a szélviharok miatti légvezeték-szakadás és a nagyobb esőzések miatti útelöntések.
- Az erdőket főként a szélkár fenyegeti, az aszály és a jégeső közepes, míg az erdőtüzek csekély fenyegetést jelentenek.
- Az éghajlatváltozás hatásai által leginkább érintett természetközeli élőhely-típusok Kapuváron a gyertyános tölgyesek, illetve a lápok. A tölgyesek esetében az éghajlatváltozás hatásai egyértelműen kritikusak, a vizes élőhelyek esetén a többlet eső pozitívnak mutatkozik, azonban a hosszabb aszályos időszakok egyértelmű kiszáradással fenyegetnek.
- A mezőgazdaság esetében, a növekvő ár- és belvízi kockázatok mellett az inváziós kártevők fokozottabb megjelenésével is számolni kell.
- Kapuvár gazdasági szerkezetében nem mérvadó, - azonban hatalmas fejlesztési potenciált magában hordozó - mégis megemlítendő, hogy az aktív turizmus sérülékenynek tekinthető az éghajlatváltozással szemben.

A fentiekben leírtak alapján látható, hogy Kapuvár döntően elszenvedője a klímaváltozásnak, azonban annak előidézésében elhanyagolható szerepet játszik. Ettől függetlenül a Klímastratégiában megfogalmazott intézkedésekkel igyekszik a kibocsátását tovább csökkenteni.

Kiemelendő a Klímastratégiában megfogalmazott jövőkép, amelynek értelmében „Kapuvár 2030-ra Győr-Moson-Sopron megye olyan mintatelepülésévé válik, ahol a környezeti szempontokat előtérbe helyező városfejlesztési elvek érvényesítésével az ÜHG-kibocsátás eredményes csökkentése mellett sikeresen alkalmazkodta a klímaváltozás hatásaihoz, megőrizve a természeti és épített környezet értékeit, a gazdaság fenntartható prosperitását.”

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

2.1.1 Településhálózat

A településtudományi kutatások egybehangzó megállapítása, hogy a településhálózat egy lassú reagálású rendszer, nagyon lassan változik. Mindazonáltal a rendszerváltozás óta eltelt emberöltőnyi idő elegendő volt arra, hogy a magyar településhálózatban jelentős átrendeződések menjenek végbe. A szocialista ipar miatt lejtőre kerülő városok, a budapesti agglomerációban vagy a turizmus kapcsán (Balaton, termál-fürdőhelyek) felemelkedő – azaz hierarchikus pozíciójukat növelő települések említhetők az első helyen. Kapuvár, mint a Rábaköz két valódi városának egyikének esetében az fogalmazható meg, hogy a kedvező országon belüli fekvés, a pozitívnak mondható szomszédsági hatások – Ausztria közelsége, Sopron közelsége, a megye egészének dinamikus gazdasága – miatt tudta tartani városhierarchiában elfoglalt pozícióját, előrelépés nem történt, de hátralépés sem. A város szocializmusban leépülő intézményrendszere – elsők között megszüntetett járási tanács, és a járási szinthez kapcsolódó intézmények – mára stabilizálódott, a gazdaság relatív pozíciótartása pedig némiképp kompenzáló hatást tudott kiváltani. A járási központ és a kapcsolódó hivatalok kialakítása után a városnak mozgásteret továbbra is a gazdasági funkciók erősítése irányában van. A helyi ipar, termelő-szolgáltatások, a turizmus erősödése hozhatja magával további városi funkciók megtelepedését (szálloda, középfokú és felsőfokú továbbképzés, pénzügyi, üzleti szolgáltatások), amelyekre tudatos fejlesztéspolitikával a város is hatni tud.

2.1.2 Társadalom

Kapuvár népessége az országos trendeknek megfelelően az 1980-as népszámlálás óta viszonylag egyenletes ütemben fogy. A népességcsökkenés ütemére sem a nagyobb gyárbezárások, sem az ausztriai munkalehetőségek kiszélesedése nem volt érdemi hatással, a rendszerváltozás utáni évtizedben tapasztalt némileg nagyobb ütemű fogyás mérséklődött a második évezred első évtizedére. Kapuvár egyelőre kimaradt a megyében – elsősorban a nagyobb városok környezetében tapasztalható bevándorlási boom-ból. A jelentős, átlagosnál erősebb elöregedés mellett az elsősorban a fiatalokat, feltehetőleg a képzetebbeket érintő elvándorlást kell kiemelni, jelezve, hogy számukra kevés a munkahely a városban. Jelentős társadalmi konfliktusok nincsenek, mindez a társadalmi-gazdasági fejlettségnek, illetve az egyik irányban sem kiugró vándorlási különbözetnek is betudható. A város identitása erős, azonban a Hanság és a Rábaköz potenciáljait tekintve ez a terület tovább erősíthető.

2.1.3 Gazdaság

A kapuvári gazdaság szerkezetében jelentős változások történtek az utóbbi évtizedben. A város korábbi nagyfoglalkoztatói (húsgyár, Rába) válságba kerültek, leépültek és megszűntek. Előbbi esetében a termelési hagyomány továbbvitele és feltámasztására vonatkozó korábbi markáns városfejlesztési szándékot a gazdasági folyamatok nem segítették, utóbbi esetében kis- és középvállalkozások viszik tovább a termelési profilt a városban. A város sikeresen váltott szerkezetet, a munkanélküliség a gazdasági válság idején sem szökött az egekbe, a korábbi monisztikus gazdasági szerkezetet egy több lábbon álló struktúra váltotta fel. Ez tovább szilárdítható, a város fejlesztési elképzelései ebbe az irányba mutatnak. Mindazonáltal az utóbbi évtizedben jelentős számú munkahely szűnt meg a városban, ezzel összefüggésben az Ausztriába ingázók száma megnövekedett, különösen

az EU-csatlakozás után. Mindezen körülmények miatt a munkahelyek szakképzett munkaerő-hiánnyal küzdenek, amely a bővülés lehetőségeit igencsak bekorlátozza.

2.1.4 Táj és természeti adottságok

A táj arculata az utóbbi időben jelentős változáson ment keresztül. Változásoknak számos forrása van: így többek között a változó klimatikus viszonyok, a gazdasági szerkezet átalakítását szolgáló antropogén beavatkozások, a megváltozott társadalmi–gazdasági infrastrukturális keretek is hozzájárultak a táj arculatának változásához.

A tájképvédelmi területen a táji természeti adottságoknak megfelelő művelődési ágak megtartása kiemelt feladat. A tervezett fejlesztéseket kapcsolatosan tájhasználati konfliktusok kerülhetnek előtérbe az ipari park fejlesztésével kapcsolatosan. A tőzeges területeken kánikula esetén komoly veszélyt jelent a keletkező talajtűz.

2.1.5 Zöldfelületek

A település közel 40 hektárnyi zöldterülettel rendelkezik. A belvárosban jelentős az intézményi zöldfelületek aránya, ugyanakkor a zárt sorúan beépült belvárosi lakóterületen alacsony a zöldfelületi fedettség. Az alacsony beépítési százalék miatt a kertvárosok zöldfelületi fedettsége kedvező. A települési zöldfelületi rendszeréből több helyütt hiányoznak a zöldfelület mozaik rendszerét összekötő zöld folyosók.

Sajátos lineáris eleme a zöld felületi rendszernek a Kis-Rába. A biológiailag aktív vízfelület jelenleg csak korlátozottan képezi integrált részét a zöldfelületi rendszernek. A külvárosi szakaszokon elsősorban az ökológiai szerepe érvényesül, a belvárosban – a zöldfelületi létesítmények kiépítésének hiányosságai miatt – korlátozottan szolgál rekreációs célokat is. A város átszellőztetésében a folyó kiemelkedő szerepet kap.

A zöldfelületi funkciók bővítésével a város zöldfelületi rendszerének minőségi színvonala tovább emelkedhet.

2.1.6 Épített környezet

Kapuváron az elmúlt években több összefüggő városfelújítási projekt valósult meg, amelyek mindenekelőtt a városközpont fejlesztését célozták. A funkcióbővítő jellegű városrehabilitáció emelte a belváros presztízsét, ugyanakkor az épületek megújítása, korszerűsítése terén további teendők maradtak, melyek végrehajtásában a magánszféra közreműködése is szükséges. A város felismerte, hogy rendkívül fontos a helyi épített örökség védelme és megalkotta az erre irányuló szabályzást. A környezeti örökség emlékeinek föltárása, a rábaközi mezőváros építészeti karakterének megőrzése, továbbfejlesztése rendkívüli fontosságú, s az ezzel előálló érték a turisztikai vonzerők közé is bekapcsolható. Az épített környezet – az ingatlanpiaci mechanizmusokkal a háttérben - mindig fontos indikátora a helyi társadalom életszínvonalának. A forráshiány kezdetben segít konzerválni az építészeti értékeket, de amikor a fejlődéssel lehetőség adódik az épületállomány modernizációjára, könnyen veszélybe kerülnek a tradicionális értékek, megjelennek a nem korhű, karakteridegen megoldások. Ezek elkerülésére a városnak támogatási rendszer felépítését kell fontolóra venni; a belülről fakadó értékvédelem nemcsak pénz-, hanem szemléleti kérdés is.

2.1.7 Közlekedés

A 85. sz. főút átmegey a városon. Az átmenő forgalom egy része teherforgalom, amely forgalombiztonsági és környezetvédelmi problémát jelent.

A 85 sz. főút és az összekötő utak sugár irányba ágaznak ki a település központjából, aminek köszönhetően a többi járási település is könnyen elérhető személygépjárművel. A belterületől délre megépült M85 autópályán révén a település központjára korábban nehezedő forgalmi terhelés csökkent, de az autópályán északra történő elérése és a térség belső forgalmának egy része továbbra is Kapuvár központján keresztül bonyolódik. Szükség lenne a központot északra elkerülő útvonalakra. Kapuváron több kijelölt fizető parkoló található, amely általános megoldást jelenthet a parkolási problémákra, de egyes, konkrét célhoz kötődő igények szükségessé tehetik korlátozott mértékben új parkolók építését, figyelemmel arra, hogy a parkolók maguk is forgalomvonzó létesítmények.

A fő távolsági és helyközi közösségi közlekedés Kapuváron az autóbusszal történő közlekedés, mellyel minden járási települést el lehet érni, de eltérő szolgáltatási színvonalal. Emellett Kapuváron helyi autóbusszal történő közlekedés is üzemel, melynek keretében kisbuszok szállítják az utasokat. Ennek előnye, hogy az üzemeltetési költség viszonylag alacsony, viszont a megálló kiépítettsége és az utastájékoztató hiánya csökkenti a szolgáltatás színvonalát. A megálló infrastruktúra fejlesztése és jelenlegi járműállomány elektromos autókra történő lecserélése a szükséges töltőinfrastruktúra kiépítésével egyetemben csökkentené a várost érő környezeti terhelést, egyben növelné a helyi közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalát és presztízsét. Vasúttal csak Kapuvártól keletre és nyugatra fekvő településeket lehet elérni, ami kevésnek mondható, ugyanakkor a közelmúlt és a jövőben várható fejlesztések révén a vasút így is az elővárosi, illetve város közti közlekedés fontos eszköze lehet.

A település fő útjai mentén (85 sz. főút, Damjanich utca, Rákóczi Ferenc utca) kerékpárút vezet végig. Ennek ellenére nem teljes kerékpáros hálózat, ezért szükség lenne több kerékpáros kapcsolat kiépítésére pl. a településen belüli forgalomvonzó gazdasági, rekreációs területek és a vasútállomás között, valamint a városon kívül, különösen a Fertő tavi kerékpárutakhoz kapcsolódva. A gyalogos járdák felújítása és a hiányzó szakaszok építése sem elhanyagolható feladat.

2.1.8 Közművek

Kapuvár infrastrukturális ellátottsága átlagos.

A vezetékes ivóvíz ellátottság teljeskörűnek mondható. A felszíni vizek védelme érdekében a csatornázottság különösen fontos szerepet kap. Ennek köszönhetően a közműhálózat folyamatosan záródik, mára már 10 % alatt van. A szennyvíztelepen biológiai tisztítás folyik a teljes tisztított mennyiség a Kis-Rábába kerül. A térség többi településéhez hasonlóan a csapadékvíz elvezetés terén jelentkezik a legkomolyabb problémák, azonban a csapadékvíz elvezető csatorna – problémás területeken való – fejlesztésével, ezen kockázatot az Önkormányzat lehetőségeihez mérten csökkenti.

Kapuváron az energiaellátás jelenleg minden fogyasztó számára biztosított. A fogyasztói szokások megváltozásával azonban a jelenlegi rendszerek terhelhetősége valószínűleg erősen korlátozódni fog. A kapacitásbővítés alternatív energiaforrások bevonásával is elérhető, erre vonatkozóan már számos fejlesztés megvalósult.

A vezetékes földgázhasználat felhasználása a statisztikák szerint teljes egészében fűtési célokat szolgál. Az egyes városrészek fejlesztése kapcsán a gázhálózat bővítésére a településrendezési tervben foglaltak szerint van lehetőség.

A távbeszélő fővonalak számában nincs jelentős eltérés a Kapuvárhoz hasonló települések átlagától, a mobilszolgáltatók előretörése miatt fejlesztési igény nem jelentkezik.

2.1.9 Környezetvédelem

Kapuváron talajterhelési szempontból az állattartó telepek és a szennyvíztelep jelentkezik pontszerű tartós terheléssel. A hulladéklerakó rekultivációjával a szennyezés veszélye megszűnt.

A település közigazgatási területén belül két bányaterületét is található melyek műszaki üzemi tervvel rendelkeznek.

A fejlesztési elképzelések megfogalmazásakor és megvalósításakor különös tekintettel kell eljárni a felszíni és felszín alatti vizek védelme érdekében. A felszínközeli talajvizek a település környezetében különösen érzékenyek.

Levegőtisztaság mérés nincs Kapuvár területén. A gazdasági szerkezet átalakulásának köszönhetően érezhetően csökkent az ipari jellegű szennyezés mértéke. Az M85 gyorsforgalmi út megépítése hosszú távon várhatóan csökkenti a városon átmenő forgalmat, azonban a gépjárművek számának növekedése miatt a városi forgalom jelenleg nem mutat egyértelmű csökkenést, így a levegő szennyezettségének, illetve a zajterhelés csökkenése korlátozott mértékű.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

A tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

3.1.1 A folyamatok értékelése

A város egyik hosszú távon egyre problematikusabbá váló folyamata a csökkenő lakosságszám és az ezzel járó elöregedés. Ez mind inkább maga után vonhatja az oktatási, gyermekjóléti intézmények leépülését, illetve az időskori ellátás intézményrendszerének bővítését. A város vándorlási mérlege az utóbbi években közel nullszaldós. Ez bizonyos szempontból kedvezőnek is értékelhető, hiszen nem jelentek meg a településen a megyére halmozottan jellemző intenzív bevándorlás negatív hatásai. A város célja ezen állapotértékelés függvényében nem lehet más, mint a népességfogyás fékezése, megállítása, ugyanakkor fel kell készülni arra, hogy a megyei migrációs célpontok „telítődése”, az ingatlanpiaci visszacsatoló mechanizmusok beindulása esetén a városban is halmozottan jelennek meg a beköltözők.

A városban érezhetően szerepet kapott az ausztriai munkavállalás, ennek mértékét ugyanakkor fékezi az, hogy a várossal határos osztrák térségek – Fertőzug – ausztriai és burgenlandi viszonylatban is fejletlenebb területnek számít. Ezzel együtt Kapuváron nem okozott munkaerőpiaci sokkot a patinás üzemek – húsgyár, Rába – bezárása, sőt a helyi vállalkozók helyenként hiányát látják a szakképzett munkaerőnek. Az állami feladat- és adósságátvállalás egyszerűsítette, könnyítette a települések helyzetét a városfejlesztés és működtetés terén, azonban a képzési intézmények és a helyi vállalkozások közötti kooperáció megnehezedett.

Összességében Kapuvár helyzete országosan igen kedvezőnek mondható, lakossága nagy átlagban jó életszínvonalon él, ez győri, soproni összevetésben is megállja a helyét. Sőt, ha a város lehetőségeit nézzük, a kapuvári önkormányzat rendelkezik azokkal a fejlesztési potenciálokkal, amelyek a jövő szempontjából bizakodásra adnak okot.

3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

3.1.2.1 A település településhálózatban betöltött szerepének SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • Stabilizálódó településhálózat • Foglalkoztatási szerep 	<ul style="list-style-type: none"> • Szűk vonzáskörzet Sopron és az osztrák határ közelsége miatt • Hiányos közintézményi hálózat: bíróság, közjegyzőség hiánya
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • A gazdaság fejlődése nyomán megtelepedő további gazdasági funkciók 	<ul style="list-style-type: none"> • A város lakosságfogyása nyomán fellépő kényszerek a városi funkciók leépítése irányában

3.1.2.2 A társadalom SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • Aktív civil szervezetek • Gyarapodó értelmiség • Óvodai, bölcsődei ellátás színvonala • Nincsenek jelentős szegregátumok a településen • Nincsenek nagy társadalmi térbeli különbségek • Tradicionális kisalföldi kisváros – kedvező társadalmi atmoszféra 	<ul style="list-style-type: none"> • Népeség csökkenése, elöregedés • Nincs 24 órás sürgősségi betegellátás • Fiatalok elvándorlása
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • Iskolák fejlesztése • Felnőttképzés • Fiatalok számára otthoneremtési támogatás, foglalkoztatás-fejlesztési kezdeményezések • Fiatalok számára szórakozási lehetőségek bővítése 	<ul style="list-style-type: none"> • Népeség további csökkenése, elöregedés • A kvalifikált munkaerő elvándorlása, fiatalok további elvándorlása • Területi szegregáció felerősödése, városrészek leromlása

3.1.2.3 A gazdaság SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • Több lábon álló gazdaság • Kereskedelmi egységek száma, színvonala • Nincs környezetszennyező ipar • Alacsony munkanélküliség • Képzett munkaerő • Vállalkozások száma magas, összetétele kedvezőbb (nagyfoglalkoztatók jelenléte) • Turisztikai adottságok • Szénsavfürdő, termálfürdő • Mezőgazdasági területek ellátottsága, jó minősége • Termelési, élelmiszeripari hagyományok • Ipari park, inkubátorház működése • Az önkormányzat aktív helyi gazdaságfejlesztő tevékenysége • Barnamezős fejlesztési területek rendelkezésre állása 	<ul style="list-style-type: none"> • Osztrák munkavállalás miatt helyi munkaerőhiány • Magas színvonalú szállások hiánya • Komplex turisztikai kínálat hiánya • Turisztikai kiadvány hiánya • Szakképzési rendszerre kisebb a helyi ráhatás • Meglévő iparterületek magas kihasználtsága, új területek bevonásának nehézségei
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • Élelmiszeripari hagyományok kiaknázásának, a biogazdálkodásnak a támogatása • Megújuló energiák kiaknázása • Szénsavfürdő és termálfürdő továbbfejlesztése • Kínálat bővítésével kapcsolódás a térség fejlődő turizmusához • Otthoneremtési támogatások bővülése 	<ul style="list-style-type: none"> • Munkaerőhiány miatt fejlesztések elhalasztása • Az osztrák munkaerőpiac további képzettmunkaerőt elszívó hatása

3.1.2.4 A táji- és természeti adottságok SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Jelentős termál és gyógyvíz kincs • Hanság természeti területei, Nemzeti Park 	<ul style="list-style-type: none"> • A történeti tájhasználat jelentősen visszaszorult • Szántó és erdőterületek relatív magas aránya a Hanságban • Részben kihasználatlan természeti adottságok a turizmusban, helyi identitás erősítésben (Kis-Rába, Rába folyó)
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • A történeti tájhasználattal összeegyeztethető termelési módok, gazdálkodási formák (ökogazdálkodás) elterjesztése • Helyi védettségű területek országos védettség alá helyezése 	<ul style="list-style-type: none"> • A gyorsforgalmi út fejlesztésével megváltozó táji karakter és tájhasználat • Felszín alatti vízkészletek sérülékenysége nő

3.1.2.5 A zöldfelületek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Kedvező környezeti és táji adottságok: közeli kapcsolat a védett természeti területekkel • Gondozott utcák és közterületek 	<ul style="list-style-type: none"> • Összefüggő zöldfelületi rendszer hiánya • Kis-Rába, mint zöldfolyosó kihasználatlansága • Lakóterületi zöldfelületek ellátatlansága, minőségi problémái
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Ökológiai zöldfolyosó kialakítása a Kis-Rába mentén • A gyorsforgalmi út megépülésével a jelenlegi • 85-ös út visszaépítése, szomszédos zöldfelületeinek összekapcsolásával • Intézményi zöldfelületek fejlesztése és bekapcsolása 	<ul style="list-style-type: none"> • Lakóterületi fejlesztésekkel a zöldfelületek csökkenése • Idegenforgalom fellendülésével a konfliktuspontok száma megnő

3.1.2.6 Az épített környezet SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • Karakteres belvárosi településkép • Mezővárosi épített örökség jelenléte. • Belváros funkciógazdagsága • Nyugalmas, élhető kisvárosi környezet • A város fejlesztésének gyakorlatilag nincs földrajzi korlátja Kis-Rába karakteres partszakaszai • Településrendezési eszközökben kijelölt fejlesztési területek bőségesen rendelkezésre állnak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sétálóutca hiánya • Környezetbe nem illeszkedő, romló állapotú tömbházak • Jelentős ipari telephely a lakóterületek közé ékelődve. • A hagyományos településszövetet felülíró intézmények, telephelyek. • Belterület excentrikus elhelyezkedése az igazgatási területen belül.
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • Belvárosi rehabilitáció folytatása, az elkerülő út megépítése után a belváros közlekedési rendszerének újragondolása • A magán- és önkormányzati fejlesztések, örökségfejlesztések támogatása, ösztönzése • A kisvárosi múlthoz, centrális szerepkörhöz méltó helyi építészeti karakter erősítése. • Sétálóutcák kialakítása • Kastély fejlesztése, a vár védműveinek bemutatása. • A településrendezési tervben kijelölt fejlesztési területek műszaki igénybevétele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Karaktervesztés • Városszéli kereskedelem erősödése révén a belváros funkcionális leépülése • A kijelölt gazdasági- és iparterületek igénybevétele mellett elmarad a centrum erősítése, zöldterületi fejlesztése. • Területhasználati egyensúlyvesztés a városszerkezetben. • Településképet, szerkezetet szétfeszítő létesítmények megjelenése. • A további beépítések hatására a tagolt településszerkezetet feszítő centripetális erőhatás fokozódik, a település szétterül környezetében.

3.1.2.7 A közlekedés SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> Ny-K kapcsolat megfelelő (85 sz. főút), emellett sugárirányú kapcsolatok a város központjából Ny-K irányú kerékpáros kapcsolat jó Győr közelsége M85 és M1 közelsége Helyi autóbusz közlekedés működik a településen Távolsági autóbusz-közlekedés Győr-Kapuvár, megfelelő járatsűrűség Győr-Sopron-Ebenfurth vasútvonal érinti a várost 	<ul style="list-style-type: none"> A 85. sz. főút átmege a városközponton Még mindig jelentős átmenő forgalom a városban Vasúti közlekedéssel kevés járási települést lehet megközelíteni A megállók lefedettsége alacsony színvonalú, kiépítettségük, az utastájékoztató és az akadálymentesítés hiányos Kerékpáros közlekedésben hiányoznak egyes térségi és települési kp. kapcsolatok, az utak minősége helyenként nem megfelelő Járdák rossz állapota
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> A megállók korszerűsítése Elektromos helyi buszok használata és a szükséges töltőinfrastruktúra kiépítése Kerékpáros közlekedés fejlesztése (környező települések irányába, Fürdő u., Ipartelepi út, Fertő tó elérése) Északi elkerülő út építése A vasút népszerűségének fellendítése Kerékpár tárolók elhelyezése Rossz állapotú útburkolatok felújítása (Ipartelepi út, Szent Katalin u., Soproni u., Margit híd u. és híd, Gesztenye sor) Parkoló építése a Magyar u. mellett Leromlott állapotú járdaburkolatok felújítása 	<ul style="list-style-type: none"> Átmenő forgalom további növekedése A helyi buszok kapacitáskihasználtsága csökken Az utak állapotának további romlása A motorizáció további növekedése

3.1.2.8 A közművek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> Kedvező infrastrukturális ellátottság 	<ul style="list-style-type: none"> Csapadékvíz és belvízelvezetés Távfités kedvezőtlen társadalmi megítélése
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> Csapadékvíz-elvezető hálózat bővítése, rekonstrukciója 	<ul style="list-style-type: none"> Közműfejlesztési projektek nem komplex módon valósulnak meg

3.1.2.9 A környezetvédelem SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> Nincs jelentős környezetszennyező ipar A környezeti állapot minősége jó Regionális szinten megszervezett hulladékgazdálkodás 	<ul style="list-style-type: none"> Több iparterület a várostestbe van ékelődve, amely konfliktusokat idéz elő a lakófunkciójú városrészekkel
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> Épületek energiaigényének csökkentése Alternatív energia hasznosításának növelése: napenergia, termálvíz és szélenergia kihasználásával 	<ul style="list-style-type: none"> Ipari területek növekvő környezetszennyezése Felszíni és felszín alatti vizek szennyezése

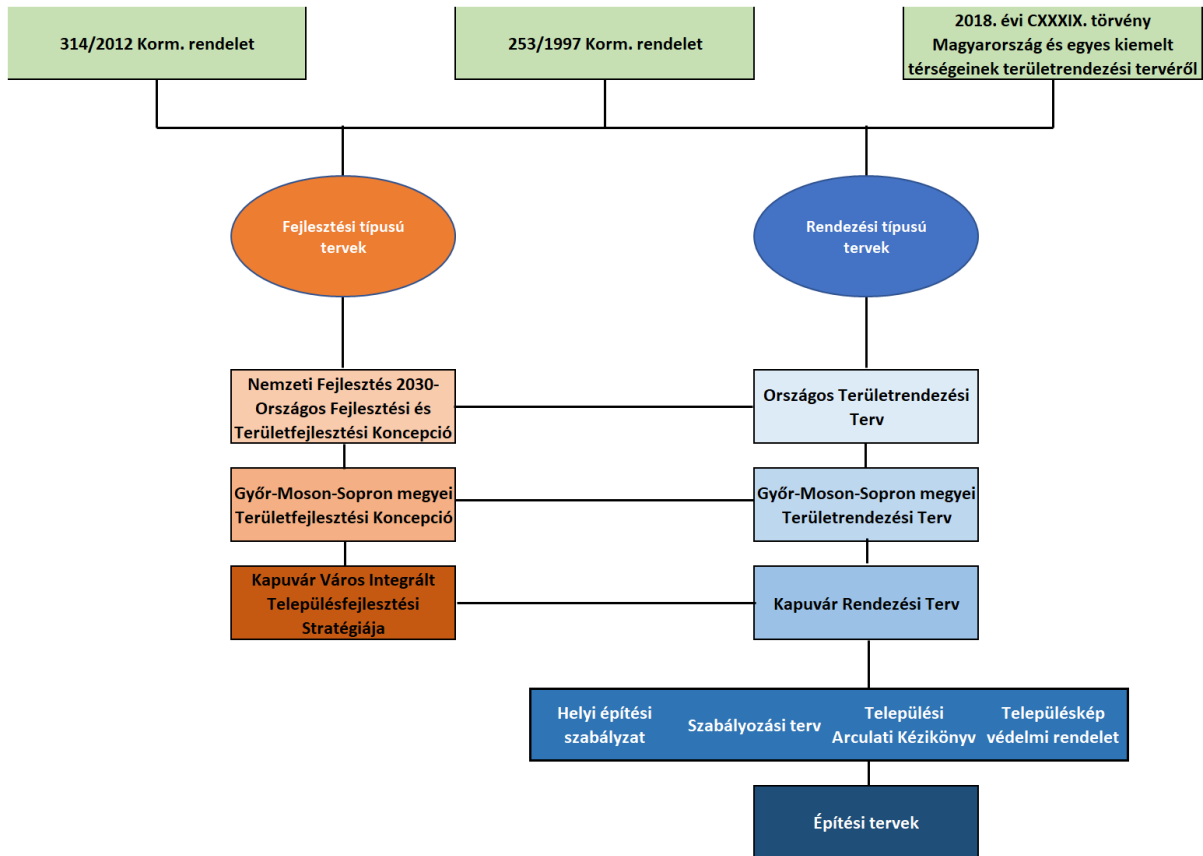
3.1.2.10 Kockázatok felsorolása

A SWOT analízisben felvetett veszélyek kockázatait számba véve az alábbiakat lehet összefoglalóan megállapítani. A lakosságfogyás bekövetkezése reális veszély, bekövetkezési valószínűsége a tervezési időszakban igen nagy. Ez azonban a közeljövőben várhatóan még nem okoz olyan természetű problémákat, mint városi intézmények, iskolák stb. bezárása. Hasonlóak mondhatók el a fiatalok elvándorlásával kapcsolatban, azonban itt meg kell jegyezni, hogy a szakképzett munkaerő hiánya a térség gazdasági bővülésének reális akadálya lehet a közeljövőben, itt közepes kockázatról beszélhetünk, csakúgy a munkahelyek további csökkenését tekintve.

A területi szegregáció felerősödésének alacsony a kockázata, jelenleg a településen – a KSH adatközlését és a terepi bejárásokat is figyelembe véve – nincs erre utaló markáns folyamat. A város szerkezeti fejlődésével kapcsolatban hasonló kérdés a belvárosi és városszéli kereskedelem versenyének kockázata, amelynek révén a belvárosok kereskedelmi színvonala, presztízse indulhat hanyatlásnak. Ennek kockázata azonban a helyzetfeltárás alapján alacsony.

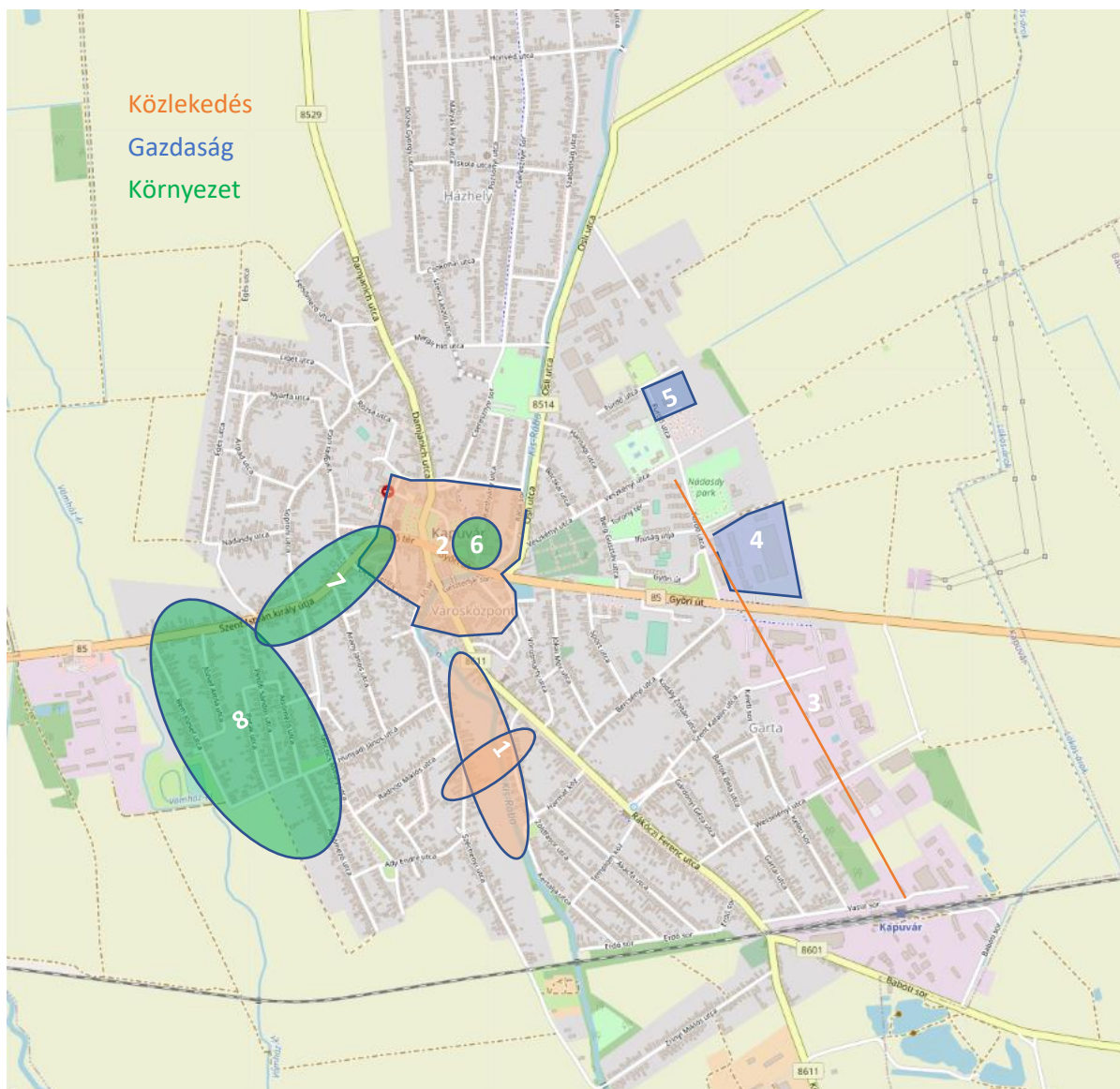
A tervezett, illetve közelmúltban megvalósult fejlesztések (elkerülő út, iparterületek bővítése, turizmus) magukban hordozzák a városi szétterülés veszélyét, kockázatát, ezért a városnak kompenzációra, a természetközeli zöldterületek, zöldfelületek bővítésére kell törekednie.

3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

3-1. ábra: A településfejlesztési és településrendezési tervek kapcsolata

3.2 Problématérkép

3-2. ábra: Kapuvár problématerképe

1 – Hiányzó sétány, kapcsolat	5 – Hany Istók Kerékpáros Centrum kihasználatlansága
2 – Parkolókapacitás szűkössége a városközpontban	6 – Városháza rossz energetikai állapota
3 – Kerékpáros összeköttetés hiánya	7- Csapadékvíz elvezetés nem megfelelő
4 – Barnamezős terület a volt vagonnyár területén	8 – Csapadékvíz elvezetés nem megfelelő

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

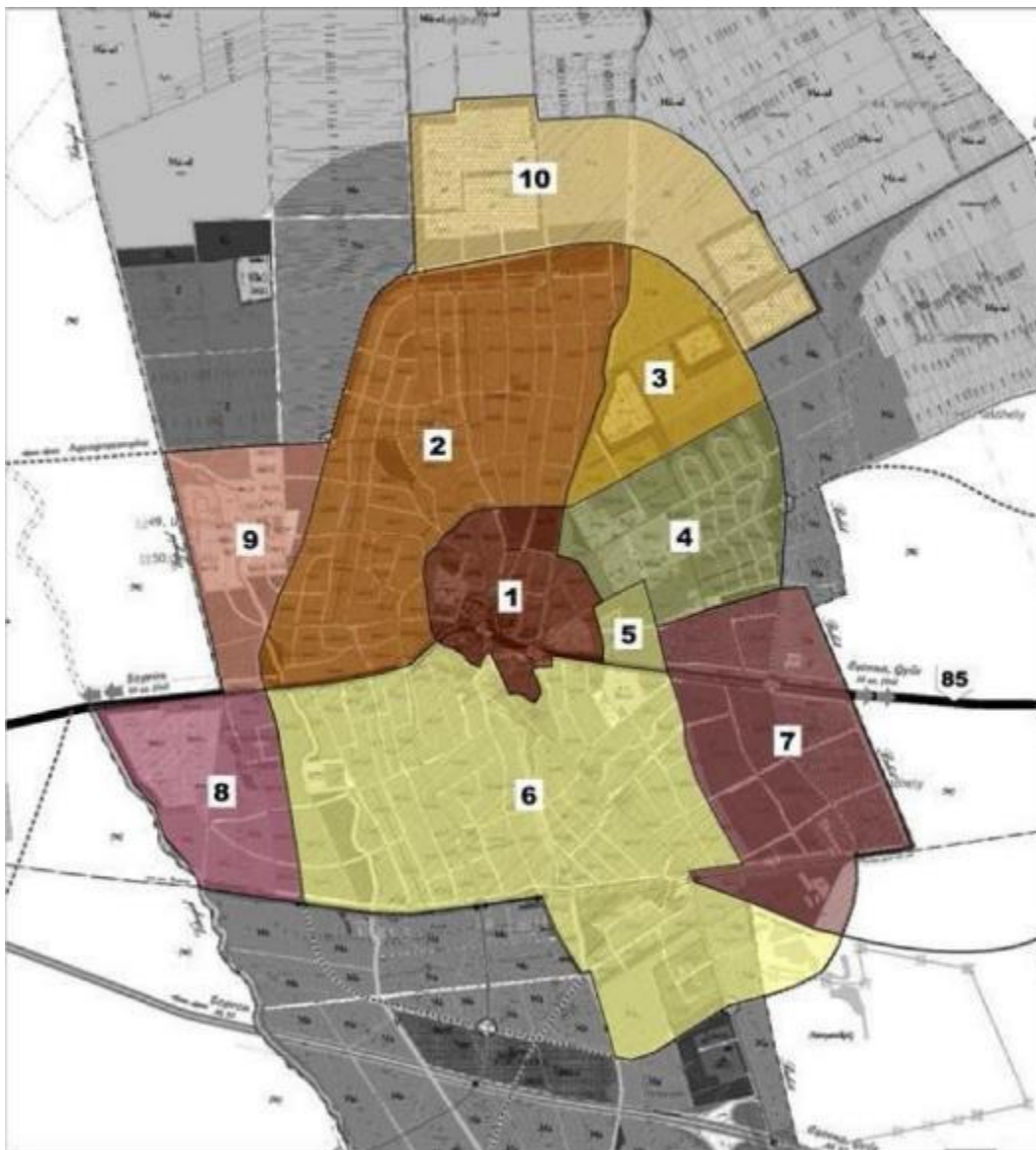
Kapuvár Integrált Városfejlesztési Stratégiája négy városrész-típust határozott meg, ezektől mi sem térünk el: Kapuvár, Garta, Házhely és a majorok. Utóbbiak közül Öntésmajor egyéb belterület, Kistölgyfajmajor, Földvármajor, Miklós-major és Patyiház külterületi lakott hely. Az IVS nem kísérelte meg térképen ábrázolni a városrészeket, mivel a határaik már nehezen megállapíthatók. Az alábbi ábrán mi erre kísérletet tettünk. Házhely városrész elhatárolása nem problematikus, a Damjanich utcai teleklábak mentén, a húsgyár, illetve a Kis-Rába, Osli út által jól elhatárolható.

Garta valóban problematikusabb, itt a mapire.eu honlapon található kataszteri térképeket használtuk, ahol a két, korábban különálló közigazgatású város határai láthatók. Garta és Kapuvár határa különösen a 85. sz. főút mentén nem állapítható meg teleklábak vagy utcavonalak mentén, ezért e helyen többnyire utcavonalakra egyszerűsítettük a mai határokat. E térképi elhatárolás tehát jelzésértékű, Kapuvár és Garta szerves összenövésének, vagy az ipartelepeknek a szétvágása valójában nem indokolt, erre ezért itt pl. akcióterületi lehatárolást építeni nem lehet.

Kapuvári IVS-ének sajátossága, hogy az akcióterületek lefedték az egész központi belterületet, ezért fentiek kapcsán – a történelmi városrészek pontos elhatárolása híján – az önkormányzat 93/2014. (V.29.) ÖKT határozatában foglalt megerősítés után a KSH ezekre szolgáltatva városrészi adatait. Így alább mindkét felosztás szerint elemezzük a város területi tagozódását (lásd alábbi ábrák).

3-3. ábra: Kapuvár történelmi városrészei

3-4. ábra: Kapuvár városrészei – IVS akcióterületei (forrás: IVS)

1: Belváros, 2: Kapuvár ÉNY és Házhely, 3: ÉK-i gazdasági terület 4: Turisztikai-gazdasági terület 5: Lakótelep 6: Kapuvár DNY és Garta 7: Iparterület 8: DNY-i gazdasági terület 9: NY-i perem, tartalék üdülőterület 10: északi perem, illetve Öntésmajor, további majorok

3.3.1.1 Kapuvár településrész

A térképen zöld színnel jelzett terület többféle funkciójú, szerepű városrészt foglal magába. A szűk értelemben vett Belváros a városháza, a kapuvári múzeum, a kórház és a kereskedelmi, pénzügyi szolgáltatások, a városi piac, illetve több oktatási intézmény telephelye. A beépítés jellemzően egykét emelet magasságú történeti korú épületekkel, néhány 1970-es évekbeli foghíjbeépítéssel, illetve több reprezentatív 1990-es években épült társasház is meghatározza a vároképet. Ezek mellett háromemeletes, 1960-70-es években épült – a városházához és az azt körbevevő parkhoz keletről csatlakozó – tömbös jellegű beépítés is előfordul. Szintén itt található a városi művelődési központ épülete, amelyhez a 85. sz. út túloldalán – egykor a kastélypark szerves részeként – a Rába-palota épülete csatlakozik. Sajátos módon, itt közvetlen közelségben két Spar szupermarket is működik.

3-5. ábra: Kapuvár településrész

Ezt a városias beépítésű részt kisvárosias, kertvárosias gyűrű veszi körül, amely a volt húsgyárat elválasztja a településközponttól. Az IVS belváros lehatárolása (3-4. ábra – 1-es terület), ennél valamivel tágabb, magába foglalja a kapuvári húsgyár területét, az előbb említett kertvárosias lakóterület északi részét, illetve az Osló–Veszkenyi út kereszteződésében elterülő, központi helyzetű temetőt is.

A húsgyár területének rehabilitációja folyamatban van, az épületek helyén szabadidőpark került kialakításra, illetve itt épül fel az új sportcsarnok is.

A temető választja el a belvárostól a város egyetlen igazi lakótelepét, ahol több ütemben épültek fel a házak egy víztoronyt magába foglaló park keretezéseként (3-4. ábra – 5-ös terület). A lakótelepi házak mellett itt található a Berg szakiskola, a Széchenyi általános iskola és egy supermarket is.

3-6. ábra: Kapuvár, lakótelep

A belvárost – szűk és tág értelemben is – sűrű, illetve ritkább beépítés egyaránt jellemzi. A nagyvárosias beépítéssel a temető, a húsgyártól nyugatra elterülő tömbbelső tágas zöldfelülete áll kontrasztban.

A várost – és annak főképp szűk értelemben vett kapuvári részét – keletről, északkeletről intézményi-ipari övezet keretezi. Az iparterület a gartai vasútállomástól kiindulva a 85. sz. főút északi oldaláig, a volt Rába futómű gyárig, illetve a Kapuvári Ruhaipari Zrt. telephelyéig terjed. Az ipari parkhoz nyugatról csatlakozik a Sport utcai sporttelep. Északkeleten pedig a termálfürdő, a kemping, a Hany Istók kerékpáros centrum, ezek keleti szomszédságában a Nádasy park, továbbá a Kapuvári Kertészeti Kft telephelye található, több kisebb cég mellett. Az iparterület, illetve a turisztikai tömb és a kertészeti tömb külön-külön akcióterületnek számított az IVS-ben.

3-7. ábra: Intézményi – ipari területek

A fenti ábrán 2-essel jelölt terület Házhelyet olvasztja egybe Kapuvár településrész északi–északnyugati lakóövezetével, ehhez hasonlóan a 6-os számmal jelölt terület Gartát olvasztja egybe a déli lakóövezetekkel. Kapuvár településrész lakóövezeteinek funkcióellátottsága alacsony, de nem is okoz ez problémát a város méreteit figyelembe véve. A lakóterületek között nem lehet megfigyelni jelentős státuszbeli különbségeket, társadalmi szegregációra a lakóterületek képe alapján nem lehet következtetni. Általánosságban azt lehet mondani, hogy a népesség előregedéséből fakadó leromlás, slumosodás, illetve a pontszerű megújulás jegyei egyaránt megfigyelhetők. Fontos karakter-elem – amely a lakóterület értékét növeli – a Kis-Rába vízfolyása, amelynek partját a déli részeken jobban be lehetne vonni a közterületekbe, sétányosítással, helyenkénti feltárással. A lakóterületekbe néhol intézményi épületek, itt-ott kevésbé rendezett területek ékelődnek.

3-8. ábra: Kapuvár lakóterületei

Közlekedési szempontból az egész városban barrier hatást okoz a 85. sz. főút várost átszelő szakasza, emellett a déli lakóterületek szempontjából némi elszigeteltséget okoz, hogy a Kis-Rábán át gyenge a

kapcsolat Garta várossrészsel. Gyalogosan a Pátzay iskolai átjáróig, autóval a Kossuth Lajos utcai Szent Anna hídig kell kerülni északi irányban, vagy déli irányban a vasúton túl a Zrínyi utcánál lehet megközelíteni Gartát.

3.3.1.2 Garta településrész

Garta eredetileg a mai Rákóczi utca mentén kiépült, lényegében egyutcás település volt, amely a Kapuvárral való összenövés során vált összetett településszerkezetűvé. Mai területét tekintve funkciókkal gazdagon ellátott, a város rendőrkapitánysága, sportpályája, buszpályaudvara, vasúti állomása is itt található, emellett általános iskolák, orvosi rendelők, idősek klubja, és több vendéglátó, illetve kereskedelmi egység is alközponti jellegét erősíti. A településrész központja településmorfológiailag is érzékelhető, a gartai templom környezetében városiasabb, sőt emeletes beépítés is előfordul, illetve a korábbi eredetet jelző hosszabb szalagtelkek is jól láthatók a város kataszteri térképén. Az épített örökség körébe tartozó házak több helyen sajnos rossz állapotban vannak, de akad stílusos újjáépítés is. Ezek mellett új beépítések is előfordulnak a fútcai ház sorban, a településperemen pedig újonnan épülő lakóutcát is találhatunk.

3-9. ábra: Garta városrész

Közlekedési szerepe a közösségi közlekedésben jelentős tehát, emellett a déli irányú átmenő forgalmat is bonyolítja Babót és Mihályi irányába. A város ipari parkja is részben a történeti Garta területén található.

3-10. ábra: Ipari park

3.3.1.3 Házhely településrész

Házhely relatíve kicsiny településrész, az IVS akcióterületeinek sorában nem is tekintették külön városrésznek, pedig településszerkezetileg jól elválnak a környező városrészekről, igaz sajátosságaiban nem különbözik lényegesen. Karakteradó eleme az 1991-ben felszentelt Sarlós Boldogasszony temploma, amely a településrész közepén helyezkedik el. Emellett orvosi rendelő és óvoda, de a kerékpárút mellett újonnan épült vendégház is található a városrészben. Az épületek állapota a többi lakóterülethez kapcsolódóan változatos, és foghíjtelkek is előfordulnak még.

3-11. ábra: Házhely városrész

3.3.1.4 Majorok

A majorok a földesúri, uradalmi gazdálkodás folyamányaként jöttek létre, többségük 19. századi előzményekkel rendelkeznek, tehát az Esterházyak, illetve Berg Gusztáv igazgatásának idejéből. A majorok a földek megművelését segítettek, általuk a földeken dolgozók könnyebben tudták ellátni napi munkájukat. A majorok egészen a Hanság lecsapolásáig fontos szerepet játszottak. Az uradalmi gazdasági rendszer részeként a majorokat és más gazdasági egységeket (cukorgyár, húsgyár, kendergyár, fővonal vasútállomások) összekötő, egészen az 1950-es évekig bővülő Kapuvári Gazdasági Vasút működött, amelynek a sínmaradványai helyenként még a városban is láthatók.

A majorok közül Öntésmajor a legnagyobb, község-szerű településrész, ahol az adatok szerint 88 lakás és 153 lakó élt 2011-ben. A település legfontosabb funkciója a Fertő-Hanság Nemzeti Park által működtetett Hanság élővilága kiállítás. Ezt eredetileg 1981-ben hozták létre, majd állagromlás miatt a múzeum 2004-ben bezárt. Az újranyitás EU-s támogatású felújítási projekt segítségével 2012-ben történt meg. Emellett a településen étterem, egykori tanteremből kialakított kápolna és orvosi rendelő található. A majorban elvétve új, és felújított házakat is láthatunk, ennek ellenére még sok a beépítetlen terület, ilyen például a bezártnak tűnő szövetkezeti italbolt körüli térség is. A major területén az elmúlt időszakban egyre több ingatlant hasznosítanak üdülő jelleggel, ami a hétvégenként idelátogatók és az életvitelszerűen itt élők eltérő igényei miatt konfliktusokhoz vezet.

A többi majornak ma is alapvetően mezőgazdasági funkciója van, ez legnyilvánvalóbb Miklósmajor esetében, itt a KSH Helységnévtár adatai szerint 12 lakás van és 24 lakó. Ugyanez a szám Földvármajor esetében három lakás és két lakó, Kistölgyfamajor esetében pedig 20 lakás és 4 lakó, Patyiház két gátőrházában pedig 2 lakás és 4 lakó.

Miklósmajorban a Kisalföldi Mezőgazdasági Zrt. nagyüzemi szarvasmarha-tartást folytat, amelyhez kapcsolódóan 2010-ben a vidékfejlesztési program támogatással biogázüzemet is létesítettek, több más korszerűsítés végrehajtása mellett. E majorban található még a határőrlaktanya üresen árválkodó épülete is.

3-12. ábra: Majorok jellemző épületei

3.3.1.5 Városrészi adatok statisztikai elemzése

Ahogy említettük a KSH a kapuvári IVS által lehatárolt területekre, városrészekre szolgáltatva a 2011-es népszámlálási adatokat. Öntésmajor adatait láthatóan a 10. területhez sorolták, népességszáma és lakásainak száma a fent közöltekkel egyenlő (lásd alábbi táblázat).

Mutató megnevezése	Kapuvár összesen	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész	6. városrész	7. városrész	8. városrész	9. városrész	10. városrész	Külterület
Városrészek neve		Belváros	Házhely+ÉNY	ÉK gazdasági terület	Turisztikai terület	Lakótelep	Garta+DNY	Iparterület	NY-i perem	Üdülőterület	Öntés-major	Majorok
Lakónépesség száma	10495	1526	2779	11	82	1297	4399	142	63	A kijelölt területre nem áll rendelkezésre adat	153	43
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,7	14,3	14,1	27,3	12,2	9,4	14,0	35,2	22,2		7,2	14,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,9	62,5	61,3	54,5	56,1	69,2	60,4	59,2	55,6		53,6	72,1
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	24,4	23,3	24,5	18,2	31,7	21,4	25,6	5,6	22,2		39,2	14,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	15,4	10,9	17,8	0,0	8,7	13,0	15,7	19,0	5,7		24,4	48,4
Felsőfokú végzettségűek a 25X korcsoport arányában	13,0	18,1	9,6	28,6	18,8	14,3	13,3	12,5	19,0		3,2	0,0
Lakásállomány (db)	4381	752	1049	3	76	606	1704	44	19		88	40
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,5	3,2	6,7	0,0	0,0	0,3	7,0	6,8	0,0		12,5	25,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások aránya a lakott lakásokon belül	3,7	2,2	4,7	0,0	0,0	0,3	4,9	7,0	0,0		7,7	5,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	4,3	8,8	3,0	0,0	0,0	1,4	4,7	2,3	0,0		0,0	5,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	32,2	29,8	32,9	16,7	26,1	29,4	33,4	33,3	28,6		35,4	41,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,7	6,0	10,4	0,0	6,5	5,6	9,2	13,1	2,9		7,3	35,5

Mutató megnevezése	Kapuvár összesen	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész	6. városrész	7. városrész	8. városrész	9. városrész	10. városrész	Külterület
Városrészek neve		Belváros	Házhely+ÉNY	ÉK gazdasági terület	Turisztikai terület	Lakótelep	Garta+DNY	Iparterület	NY-i perem	Üdülőterület	Öntés-major	Majorok
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	61,7	65,0	61,5	75,0	72,0	64,7	59,7	66,3	60,5		52,5	58,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	34,7	34,2	35,1	0,0	29,7	30,6	36,3	16,3	28,6		49,2	36,8
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	46,9	39,2	53,8	16,7	40,5	45,6	45,8	42,1	42,3		67,9	40,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	53,5	51,6	55,0	45,5	51,2	45,6	55,1	59,9	57,1		62,7	51,2
Munkanélküliek aránya	7,0	6,8	6,5	0,0	7,5	7,2	7,7	0,0	3,7		7,0	4,8
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos)	4,1	3,7	3,9	0,0	2,5	4,0	4,8	0,0	0,0		3,5	0,0

3-1. táblázat: Kapuvár városrészeinek statisztikai adatai Forrás: KSH adatközlés, 2011-es népszámlálás

A táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a leginkább előregedett településrész Öntésmajor, s különösképpen a többi major területén élő néhány tucatnyi lakosság. A gazdasági területeken élők a turisztikai terület kivételével inkább fiatalosabb szerkezetűek, míg a lakóterületek értékei a városi átlagot hozzák. Érdekes módon a lakótelepen mind a fiatal, mind az időskorúak aránya átlag alatti. Mindezekkel összefüggésben Öntésmajorban a legrosszabbak az oktatási adatok, mind alapfokú, mind felsőfokú végzettségűek arányát tekintve. A belváros adatai jobbak ezen a területen, míg az északi lakóterületeké rosszabb. Leszámítva azt, hogy az egyszobás lakások terén a belvárosnak van városi átlagot kétszeresen meghaladó mutatója (ez a történelmi épületállomány jelenlétével magyarázható), a státuszmutatók terén inkább az északi, északnyugati, illetve a déli lakóterületek bírnak átlag feletti mutatókkal (alacsony végzettség, alacsony presztízű foglalkozási csoportokban foglalkoztatottak aránya) viszont munkanélküliségi adatok itt is átlagosak.

Összességében tehát megállapítható, hogy egyértelműen, több mutató tekintetében szegregációt, illetve jelentős társadalmi különbségeket mutató városrész Kapuvár területén a nagyobb lakóterületeket tekintve nincsen. Öntésmajor népessége előregedés és ezzel összefüggésben lévő mutatók (alacsony végzettség, rosszabb lakásmutatók) tekintetében tűnik ki. A lakótelep népessége többnyire átlagos jellemzőket mutat, előregedés, státuszromlás egyelőre nem mutatható ki.

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Az IVS készítésének időpontjában hatályos szabályzás szerint azok a területek minősültek szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korú népességen belül elérte, illetve meghaladta az 50%-ot. Erősen leromlott, de még nem szegregált területnek pedig az minősült, ahol a mutató a 40%-ot meghaladta. A KSH lehatárolta az érintett területeket a 2001. évi népszámlálás alapján, amelynek révén a településen összesen négy szegregáció szempontjából érintett terület volt elkülöníthető, amelyből három erősen leromlott, de még nem szegregált területnek, és egy 50 főt meghaladó lakosságszámú szegregált területnek lett minősítve. A város átlaga e mutató tekintetében ebben az időpontban 13,8% volt. Szegregátumnak egy terület minősült a város déli részén az Ady Endre és Széchenyi utcák által közrefogott tömb, egy veszélyeztetett terület pedig az Öntésmajorban volt megtalálható.

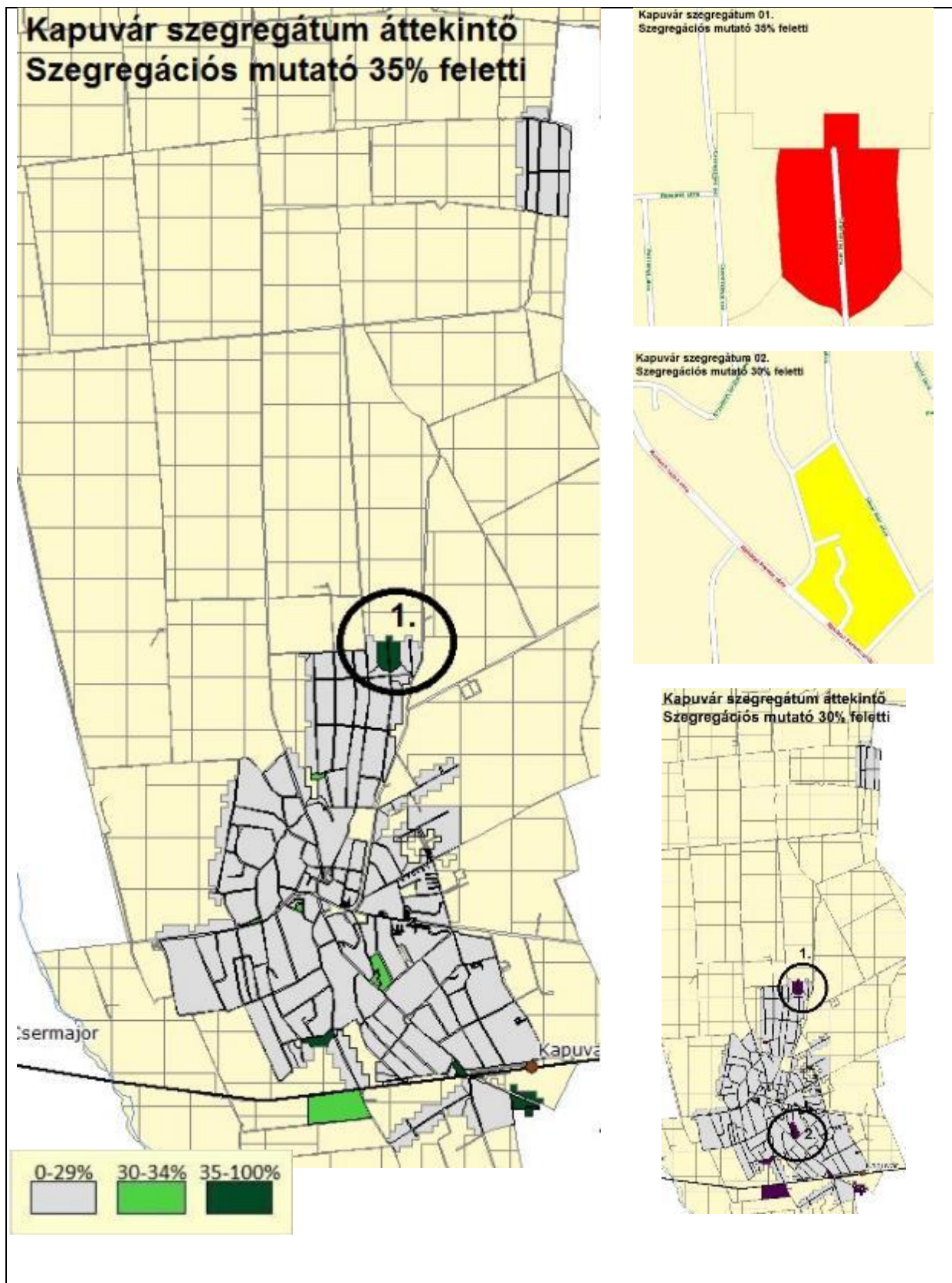
Az ITS tervezésének folyamatában a KSH a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján végezte el a szegregációval veszélyeztetett és szegregátumnak nyilvánítható területek lehatárolását. A szegregációs mutatót a 2011-es népszámlálás adataiból számították ki. A kormányrendelet szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket. Ez a határérték 35%, ahol az érték pedig 30 és 35% közé esik, az a terület szegregációval veszélyeztetett területnek számít. Ezek közül is csak azok a területek számítanak valódi szegregátumnak, illetve veszélyeztetett területnek, ahol a lakónépesség magánháztartásokban eléri az 50 főt, így az intézeti háztartások vagy az alacsony lakosságszámú területek kiszűrhetők voltak. Látható tehát, hogy a határértékeket lejjebb szállították, ezzel együtt a város átlaga is csökkent az indikátor mutatót tekintve (8,7%).

Ezek alapján Kapuváron a Honvéd utca környezete bizonyult szegregátumnak, illetve a Kossuth–Jókai utcák tömbje szegregációval veszélyeztetett területnek (3-13. ábra). A területek mutatóit részletezi a 3-2. táblázat.

A Megalapozó Vizsgálat 2022-es aktualizálása során friss népszavazási adatok nem érhetőek el, így a szegregátumok lehatárolása sem változik.

Mutató megnevezése	Kapuvár összesen	1. szegregátum (Honvéd u.tól északra a Szabadság u. mindkét oldala)	2. szegregátum (Jókai M. u. - Bercsényi M. u. - Rákóczi F. u. - Vörösmarty M. u. - Névtelen u.)
Lakónépesség száma	10495	100	83
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,7	21,0	18,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,9	65,0	61,4
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	24,4	14,0	20,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	15,4	55,4	41,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	13,0	0,0	5,4
Lakásállomány (db)	4381	21	31
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,5	9,5	3,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	32,2	58,5	45,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,7	43,1	31,4
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	61,7	41,8	53,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	34,7	51,9	37,0
Alacsony presztízű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	46,9	71,4	51,7
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	53,5	67,0	62,7
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	7,0	15,2	6,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	4,1	3,0	6,5
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	3,7	10,0	3,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	4,3	5,0	25,9

3-2. táblázat: A szegregátumok statisztikai adatai Forrás: KSH adatközlés, 2011-es népszámlálás

3-13. ábra: Kapuvár szegregátuma és szegregációval veszélyeztetett területei Forrás: KSH, 2011